

21

BEROEMDE AMERIKANEN

DOOR

THEODORE PARKER

MET AANTEEKENINGEN

VAN

Dr. M. A. N. ROVERS

UTRECHT — 1872 — J. L. BEIJERS.

Nijmegen. — Snelpersdruk van H. C. A. Thieme.

VOORREDE.

Deze vier lezingen over Franklin, Washington, John Adams en Jefferson zijn door Parker opgesteld in het jaar 1858, het laatste van zijn openbaar leven. De drie eerste werden door hem in het Lyceum te Boston uitgesproken, toen zijn gezondheid reeds zeer verzwakt was. Voordat de laatste redevoering zou worden gehouden, was hij door de doodelijke ziekte aangetast, waaraan hij te Florence den 10den Mei 1860 is bezweken.

In zijn autobiographie, getiteld: *Experience as a Minister* (1), (gedateerd: Vera-Cruz, 19 April 1859) die door hem aan de leden der 28ste Congregationeele Vereeniging te Boston is opgedragen, voor welke hij den 2den Januari van dat jaar het laatst optrad, geeft hij ons eenige inlichtingen over het doel dezer studiën. »Ik wenschte — zoo schrijft hij (2) — deze groote en edele mannen te daguerrotypeeren en in getrouwe beelden aan het volk voor te stellen. Niet verantwoordelijk voor hunne deugd of ondeugd, heb ik ze juist zóó pogen voor te stellen, als ik ze aantrof, zonder acht te geven op de meening van menschen, die slechts met eerbied tegen iemand opzien en aanbidden, zonder te vragen wat zij aanbidden. Ware ik een keurder van metalen, ik zou het als mijn plicht beschouwen,

---

(1) Dr. A. W. C. Berns gaf daarvan een vertaling, onder den titel: *Ervaringen van een Amerikaansch Predikant, door hem zelven beschreven.* Arnhem, 1862.

(2) Vgl. bl. 103 en 104 der Vertaling.

mij over den aard van hetgeen mij werd voorgelegd naar waarheid te verklaren, of het lood was of zilver. En zal ik minder getrouw zijn bij de beschouwing van een groot man, die »kostbaarder is dan het fijnste goud van Ophir"?

Een vleier ben ik niet en ook geen leugenaar. Heeft men zoo iemand noodig, hij is gemakkelijk te vinden, maar ik kan geen groote mannen behandelen als groote kinderen. Om de hoogere opvoeding des volks te bevorderen en een afgoderij tegen te gaan, even noodlottig als onverstandig, even gevaarlijk voor het publiek als van groot nut voor hoogdravende redenaars, heb ik lezingen opgesteld over vier groote en beroemde Amerikanen."

Onder den titel: *Historic Americans* komen deze studiën in het 13de deel der complete uitgave van Parker's *Werken* voor. (London: Trübner & Co. 1871).

De beroemde amerikaansche prediker is in ons vaderland geen vreemdeling meer. Aan Dr. A. Réville komt de eer toe dat hij door zijn artikel in de *Revue des Deux Mondes* van 1 October 1861 op hem de aandacht heeft gevestigd. Meer dan een zijner werken is in onze taal overgezet en met ingenomenheid begroet.

Wij twijfelen niet of ook deze portretten van beroemde mannen uit het schoonste tijdperk van Amerika's geschiedenis zullen veler goedkeuring wegdragen.

Bij de bewerking hebben wij eenige bizonderheden weggelaten, die zonder schade gemist kunnen worden.

De aanteekeningen, door ons aan het slot gegeven, mogen den lezer niet onwelkom zijn!

D—t, 22 Maart 1872.

M. A. N. ROVERS.

INHOUD.

BENJAMIN FRANKLIN.

1

In het begin der vorige eeuw woonde Josiah Franklin in een klein huis te Boston, toen een stad van ongeveer 10,000 inwoners, in de kolonie Massachusetts. Hij was uit Engeland geboortig, de zoon van een smid en zelf kaarsenmaker van beroep.

Op den 17den Januari werd zijn tiende zoon geboren. (1) Het was op een Zondag. Daarom werd hij, naar de gewoonte dier dagen, op dienzelfden dag in het openbaar gedoopt. De predikers van dien tijd leerden dat de duivel op elke wieg loerde, gereed om de zielen van alle kleinen

(1) In Drake's *History and Antiquities of Boston*, p. 492, heet het: »Franklin zelf vertelde aan Mrs. Hannah M. Crocker, die het mij in 1828 verhaalde, dat hij geboren was in het huis met het uithangbord »the Blue Ball", op den hoek van Union en Hannoverstreets, waar zijn vader toen woonde en zijn affaire uitoefende." En op p. 638: »Mrs. Harriet A. T. Lewis, een verstandige, goed ingelichte vrouw, herinnert zich zeer goed dat zij in haar jeugd van oude lieden gehoord had, dat Franklin geboren was in »the Blue Ball" in Hannoverstreet." Het is van belang zulke autoriteiten aan te halen, daar gewoonlijk een huis in Milkstreet voor Franklin's geboorteplaats wordt gehouden.

In Boston woonden reeds Franklins vóór Josiah's aankomst.

Vgl. Sparks' Franklin, I, p. 539; Mass. Rec. II, p. 71, III p. 238.

weg te voeren, die stierven voordat zij door een geestelijke met water waren besprengd. De plechtigheid van den doop zou hen tegen des duivels aanvallen behoeden tot op den tijd, waarop zij goed van kwaad konden onderscheiden. Bij het hooren van die woorden: »de naam van het kind is Benjamin," zagen al die Puriteinen uit Boston, welke bij de plechtigheid tegenwoordig waren, met verbazing naar den tienden zoon, het vijftiende kind van den kaarsenmaker. Praktische tantes vroegen zeker met verbazing hoe hij in deze moeilijke tijden met zulk een famille zou rondkomen.

Dat kleine kind, in nederige omstandigheden geboren, is de grootste man geworden, dien Amerika ooit heeft aanschouwd. Zonder twijfel is Benjamin Franklin het meest oorspronkelijk en scheppend genie der Nieuwe Wereld geweest. Niemand oefende zulk een uitstekenden invloed op Amerika uit. Meer dan anderen heeft hij nieuwe waarheden gepopulariseerd, met takt instellingen in het leven geroepen, krachtig en verstandig het volk geleid en in menig opzicht zijn welvaart bevorderd. Franklin's spreuken zijn geliefd bij het volk van den tegenwoordigen tijd. Vele onzer academische inrichtingen, letterkundige en natuurkundige genootschappen zijn door hem in het leven geroepen.

Laat ons met dien buitengewonen Benjamin Franklin nader kennis maken.

Wij laten eerst een schets van zijn uitwendig leven volgen.

Hij was te Boston den 16den Januari 1706 geboren. Van daar vertrok hij in den herfst van 1723 en vond in October van dat jaar een nieuw vaderland te Philadelphia, waar hij op een Zondagmorgen op straat het eerst ontbeet met een dronk water uit de Delaware en een broodje van een stui-

ver, terwijl hij een van twee stuivers aan een arme vrouw gaf. Dit was het eerste werk zijner barmhartigheid in zijn aangenomen vaderland. Hier werkte hij als drukkersknecht. Door Keith, den Goeverneur van Pennsylvanië misleid, ging hij naar Engeland, waar hij den 24sten December 1724 aanlandde. Te Londen oefende hij zijn beroep ongeveer twee jaar uit. Op den 4den October 1726 kwam hij te Philadelphia terug, waar hij weder als drukker werkzaam was en zich tevens met staatszaken ging bezighouden. Als staatsman solliciteerde hij nooit om een post en gebruikte nimmer oneerlijke middelen om dien te behouden. Als agent voor Pennsylvanië keerde hij in October 1757 naar Engeland terug en kwam weder te Philadelphia in November 1762. Maar als agent voor verschillende kolonies vertrok hij nog eens naar Engeland in December 1764, om van daar den 5den December 1775 terug te keeren. Toen de volkplantingen in 1776 tegen Engeland waren opgestaan, werd hij door deze als afgevaardigde naar Frankrijk gezonden, van waar hij den 14den September 1785 te Philadelphia wederkeerde, dat hij later niet meer verliet. Van October 1785— October 1788 was hij Goeverneur van Pennsylvanië en tevens lid van de Conventie, die de Constitutie der Vereenigde Staten heeft opgesteld. Den 17den April 1790 stierf hij in den ouderdom van 84 jaren en 3 maanden. Op het kerkhof te Philadelphia werd hij begraven, vlak bij de Kwakerkerk.

Franklin bracht ongeveer zes en twintig jaar in Europa door, waarvan meer dan drie en twintig in verschillende diplomatieke betrekkingen. Hij woonde achttien jaar te Boston en was meer dan zes en zestig jaar burger van Philadelphia. Ongeveer twee en vijftig jaar was hij in verschil-

lende staatsbetrekkingen werkzaam. Hij trouwde in 1730, 24 jaar oud. Zijn vrouw stierf in 1774. Gedurende zijn verblijf in Europa bleef zij in Pennsylvanië achter. Hij liet twee kinderen na: William Temple Franklin, — een onecht kind — die later Goeverneur werd van de kolonie Nieuw-Jersey en tot de Tories behoorde, en een dochter, Sarah geheeten. Beiden zijn gehuwd en kregen kinderen, lang vóór den dood huns vaders. Eenige zijner afstammelingen zijn nog in leven, hoewel niemand van hen, zoover ik weet, den naam van Franklin draagt.

Om den man te begrijpen, is het noodig bij de voornaamste gebeurtenissen uit zijn leven stil te staan.

Twaalf à veertien jaar oud, gaat de stevige, flinke jongen door de straten van Boston en verkoopt balladen. In de eene: »the Ligthouse Tragedy" wordt een verhaal gegeven van de schipbreuk van kapitein Worthilake en zijn twee dochters; de andere heet: »the Captain of Blackbeard the Pirate." Beide werden door hem geschreven en gedrukt. Zelf erkende hij dat ze van weinig beteekenis waren. Slechts een paar jaar ging hij op school, — zeker kort genoeg. Maar hij maakte goede vorderingen, hoewel hij »zeer achterlijk was in het rekenen." Op school werkte hij flink. Op straat was hij een wilde jongen. Na zijn tiende jaar bezocht hij als leerling nooit meer een school. Harvard College was niet ver van zijn huis en de latijnsche school van Boston vlak bij, zoodat hij de kleine bel in zijns vaders winkel kon hooren, maar de deur bleef voor hem gesloten, daar de onkosten niet konden worden betaald. Toch wilde hij leeren. Al was hij in armoedige omstandigheden geboren, in onwetendheid voortleven kon hij niet. Zijn uitstekende aanleg vergoedde ruimschoots, wat hem aan opleiding op de

school ontbrak. Thuis vond hij gelegenheid om zich te ontwikkelen. Zijn vader, een man van middelbare lengte, goed gebouwd en zeer sterk, was niet alleen handig, maar kon ook aardig teekenen. Hij speelde op de viool en zong ook. Streng Calvinist, was hij een man met een gezond verstand. Aan tafel, waar hij tamelijk onverschillig was omtrent hetgeen hem werd voorgezet, sprak hij niet over de gekookte boonen, het gezouten vleesch of over het grof en indiaansch brood, maar over »rechtvaardigheid en levenswijsheid." De vader bezat een klein aantal boeken: Plutarchus' »Levens," de »Essays to do good" van Cotton Mather, een beroemd prediker te Boston, bovendien enkele deelen over godgeleerde quaesties en de theologie van Nieuw-Engeland. Benjamin voegde bij die verzameling eenige van zijn eigen boeken: Bunyan, Burton's Historical Collection, in het geheel veertig deeltjes. Hij was een hartstochtelijk liefhebber van lezen en begon reeds vroeg met verzen te maken. Twee kinderen werden na hem geboren, zoodat de familie uit het aartsvaderlijk getal van zeventien bestond. Vader en moeder waren nooit ziek. ([1]) Zij stierven op ver gevorderden leeftijd, gene op 89, deze op 85jarigen leeftijd. De appel rijpte en viel daarna af. Hij was niet van binnen verrot. Een oom van Benjamin, met wien de neef veel overeenkomst had, woonde aan de overzijde der zee en

([1]) De moeder was de dochter van Peter Folger, een vroom en ontwikkeld Engelschman, met een uitmuntend gezond verstand, die zich in Nantucket had neergezet. Deze Peter Folger kwam in 1635 in Amerika met den bekenden Hugh Peters en met Mary Morell, zijn dienstmaagd. Folger kocht haar voor 20 pond en zij werd zijn vrouw.

Ik deel deze bijzonderheden mede op gezag van F. C. Sanford, uit Nantucket.

kwam bij wijlen eens over. Soms sloot hij een brief in voor den veel belovenden Benjamin aan deze zijde der zee, ook wel poëzie, waarvan nog eenige fragmenten over zijn. In een brief, aan hem geschreven, toen hij vier jaar oud was, werd hij gewaarschuwd tegen de voorliefde voor soldaten, die men meende bij het kind in lange kleeren bespeurd te hebben. Een andere brief moedigde bij den zeventienjarigen jongeling den lust voor poëzie aan. In der daad, oom en neef Benjamin hadden beiden voorliefde voor de dichtkunst en de proeven, die daarvan nog over zijn, zijn niet zoo slecht als sommige verzen, die later werden geschreven. Toen de neef zeven jaar oud was en zijn oom van zijn liefde voor poëzie hoorde, schreef hij:

Wanneer de prilste jeugd leest, schrijft en dicht als wij,
Laat rusten maar de pen; mijn tijd is dan voorbij.
Een rijken oogst voorspelt dit frissche lenteleven, (1)
Want zeker zal de knop eens rijke vruchten geven.

Er bestond voor Benjamin een flauwe hoop dat hij een academische opleiding zou genieten, daar zijn vader van hem een leeraar wilde maken, om »den tienden zijner zoons aan den heiligen dienst te wijden." Maar armoede was een hinderpaal. De knaap moest werken. Toen hij tien jaar oud was, beproefde de kaarsenmaker hem in zijn winkel voor zijn vak op te leiden; later bracht hij hem in den messenwinkel van zijn neef Samuel, voor dat vak te Londen opgeleid. Maar hij was voor geen van beide ambachten geschikt. Toen werd hij, twaalf jaar oud, in de leer gebracht bij zijn broeder James, een drukker, later uitgever van de »New England Courant," het vierde nieuwsblad, dat in Amerika verscheen. James Franklin was geen achtings-

(1) Zie Sparks, t. a. p. p. 541.

waardig man. Mr. Matthew Adams, een koopman, leende dikwijls aan Benjamin, toen deze bij zijn broeder was, boeken, welke hij een groot deel van den nacht zat te lezen.

Zoo ving het openbaar leven van den knaap aan met het verkoopen zijner eigen balladen in de straten der kleine stad Boston. Hierin is niets bijzonders, niets, dat voor de toekomst veel beloofde. Later treedt hij te Boston niet meer in het publiek op.

In 1727 is Franklin drukker voor eigen rekening in zijn winkel in Market Street te Philadelphia. Op een wit uithangbord staat te lezen: Benjamin Franklin, Boekdrukker. Er zijn thans in 1860 nog menschen, die zich dat bordje zeer goed herinneren.

Hij heeft juist zijn eerste werk voor den prijs van vijf shillings gedrukt. Na zijn vertrek uit Massachusetts was zijn leven vol afwisselingen. Te Boston schreef hij eerst anoniem, later met zijn naam, voor zijns broeders courant. Toen hij met James twist kreeg, ging hij naar Philadelphia, waar hij een moeilijk en veel bewogen leven leidde. Gedurende zijn negentiende en twintigste jaar werkte hij daar op een drukkerij voor loon. Maar de Goeverneur misleidde hem en zond hem naar Engeland met een valsch mandaat. Overal, waar hij kwam, vond hij grond onder de voeten. Te Londen oefende hij ongeveer twee jaar zijn beroep uit en maakte zich daar vrienden en vijanden. Hij was een woest jong mensch en haalde zich allerlei moeilijkheden op den hals. Aan de jeugdige Miss Read, uit Philadelphia, met wie hij verloofd was, werd hij ontrouw. Soms hield hij zich met gemeen gezelschap op, waaronder ook slechte vrouwen. Een groot deel zijner verdiensten ging met spelen en publieke amusementen verloren

Het kostte hem later veel moeite om de hartstochten zijner jeugd uit te roeien.

Thans op zijn een en twintigste jaar is hij bijzonder ijverig, matig, bedachtzaam en uiterst nauwgezet. Hij werkt in de vroegte en in den laten avond. Reeds vóór zijn twintigste jaar wist hij dat, wie in de wereld vooruit wil komen, vóór vijf uur op moest zijn, zooals hij placht te zeggen. Hij had veel boeken gelezen en bestudeerd: de Spectator, de Memorabilia van Xenophon, Cocker's Arithmetic, geschriften over zeevaart, die hem eenig inzicht gaven in de meetkunde, Locke's Understanding, Shaftesbury, Collins, de antwoorden der geestelijken aan de vrijdenkers. In Londen las hij vele werken, die elders niet te bekomen waren.

Zijn stijl was eenvoudig en krachtig. Hij had zich veel moeite gegeven om zuiver en gemakkelijk te leeren stellen. Nog bestaat een courant, door hem geschreven, toen hij twintig jaar oud was. Spoedig daarop werd hij uitgever van de Pennsylvania Gazette, later boekverkooper, gaf zijn Almanak uit, werd Postdirecteur van Philadelphia. Zijn drukkerij hield hij altijd aan. Hij koos partij voor het volk, waardoor men gewoonlijk niet populair wordt en maar zelden voor voornaam wordt gehouden. Natuurlijk was de ontwikkeling van den veertienjarigen knaap, die te Boston balladen zong, tot den jongeling van een en twintig jaar, die boeken voor Kwakers drukte en tot den man van middelbaren leeftijd, die als drukker en boekverkooper werkzaam was.

Hij is thans zes en veertig jaar oud. In Juni 1752, door zijn een en twintigjarigen zoon vergezeld, is hij, terwijl een

donderwolk opkomt, even buiten Philadelphia in het open veld. Hij laat een papieren vlieger opgaan, met een stuk zijde bedekt, waaraan van boven een scherpe ijzeren punt is. Hij houdt het vliegertouw, uit hennep vervaardigd, — een goede geleider van electriciteit — bij een stukje zijde vast. Een ijzeren sleutel hangt tusschen de zijde en den hennep. Hij raakt den sleutel aan. De bliksem fonkelt in zijn hand. Het mysterie is gevonden. De bliksem verschilt soortelijk niet van de electriciteit van den chemicus. Een ijzeren staaf zal den bliksem aantrekken. Een stuk hennep zal hem tot in den grond geleiden. De donder heeft zijn verschrikking verloren. De grootste ontdekking der eeuw is gedaan, waaruit vele zullen volgen, waarvan men zich toen nog geen voorstelling kon maken. Voorwaar, dit is een verheven schouwspel!

Groote gebeurtenissen hebben plaats gehad in de vijf en twintig jaren, die den jeugdigen een en twintigjarigen boekdrukker van den een en veertigjarigen wijsgeer scheiden. De onbekende drukker van 1727 is thans een beroemd man. Zijn fortuin is aanmerkelijk toegenomen. Hooge betrekkingen zijn door hem bekleed. Hij was achtereenvolgens vrederechter, (die titel was toen van beteekenis) griffier van de General Assembly, lid van de Assembly, president, postdirecteur van Philadelphia, eindelijk van alle kolonies. Door de uitgave van zijn Almanak is hij, meer dan iemand in Amerika, beroemd geworden; hij werd bekend bij de opkomende democratie, geacht en geëerd door het volk. Er zijn honderden en duizenden familles, die slechts twee boeken bezitten: den Bijbel, dien zij Zondags en Poor Richard's Almanac, waarin zij de overige zes dagen der week lezen. De korte lessen voor iederen dag worden niet gemakkelijk ver-

geten. Al bestaat de Almanak niet meer, Franklin's wijsheid leeft nog voort onder het volk. In vijf en twintig jaren zijn door hem het gemeentebestuur, het onderwijs, de instellingen van liefdadigheid te Philadelphia beter geregeld dan in eenige andere stad. Hij correspondeert met de uitstekendste wetenschappelijke mannen van Amerika en is bekend bij geleerden in Engeland, Frankrijk, Duitschland en Italië. Na zijn een en twintigste jaar leerde hij latijn, fransch, italiaansch, spaansch en duitsch en was spoedig in staat die talen te lezen, waarin later geleerden den lof verkondigden van dien boekdrukker-wijsgeer, die den bliksem aan den hemel ontweldigd en daarna nog moeilijker arbeid had verricht. De wondervolle ontdekking wordt in gansch Europa bekend en de beide Colleges van Nieuw-Engeland, die hem tot Master of Arts benoemen, vereeren daardoor zich zelve. Zij nemen dien ketterschen overweldiger van den bliksem in het gezelschap hunner academische zonen op. Weldra komen de eerste universiteiten van Europa hem haar hulde brengen. Hij ontvangt van haar medailles, diplomas en heet voortaan niet meer Mr. Benjamin, maar Dr. Franklin. Tusschen het verkoopen van balladen en de uitvinding van den bliksemafleider verliepen ongeveer dertig jaren. Een lang tijdsverloop! Maar welk een hoogte werd in die jaren door hem bereikt!

In een kleine kamer te Philadelphia waren in 1776 vijf mannen bijeen, die de Onafhankelijkheidsverklaring teekenden: Livingston van Nieuw-York, Jefferson uit Virginië, Franklin, Sherman en John Adams, alle drie in Massachusetts geboren, zonen van behoeftige lieden, die door strijd tot den hoogen rang waren opgeklommen, welken zij thans

bekleedden en meer aan hun uitstekenden aanleg dan aan een geleerde opleiding te danken hadden.

Samuël Adams, een ander groot man uit Massachusetts, ook van nederige afkomst, bezielt door zijn geest, zijn moed en zijn vertrouwen op God de vijf vrienden voor het grootsche werk. Virginië leverde de populaire pen van Jefferson, Massachusetts de groote ideeën, de onomstootelijke waarheden, die aan de Verklaring ten grondslag liggen. Voor een groot deel der wereld waren die denkbeelden, welke in de vergaderingen te Boston en in andere onbekende kleine steden van Nieuw-Engeland ingang vonden, nieuw.

Hier opent zich voor ons oog een uitgestrekt vergezicht. Het gordijn is hoog opgelicht. Gij ziet de jeugdige natie in haar kindsheid. »Hercules in zijn wieg," placht Franklin te zeggen, maar met een legio geheimzinnige slangen om hem heen. Indien de opgaande zon wat goeds voorspelt, toch dreigen de wolken met een langdurigen vreeselijken storm.

In het tijdsverloop tusschen 1752 en 1776 hebben groote gebeurtenissen plaats gehad. Franklin werd tot lid gekozen van het eerste Congres der koloniën, dat te Albany in 1754 bijeenkwam om de provinciën tegen de Franschen en Indianen te beschermen. Zijn scherpziende geest ontwierp daar het plan eener Unie der verschillende koloniën, ter gemeenschappelijke verdediging. Dit mishaagde aan de engelsche Regeering, die zeer goed begreep dat de volkplantingen, wanneer zij zich vereenigden en het volk zich van zijn kracht bewust werd, spoedig behoefte zouden gevoelen aan onafhankelijkheid. Franklin was kolonel in actieven dienst. Hij richtte versterkte plaatsen op aan de grenzen tusschen de engelsche en fransche bezittingen ten westen

van Pennsylvanië. Als agent der kolonies werd hij naar Engeland gezonden om tegen het despotisme der grondbezitters te protesteeren. Ook werd hem de zorg opgedragen voor de belangen van Georgië, Nieuw-Jersey en Massachusetts, ten einde haar rechten te handhaven tegenover de dwingelandij van den koning en het parlement. Voor het House of Commons gaf hij in 1766 inlichtingen over den toestand en het karakter der volkplantingen en over Amerika's gezindheid met betrekking tot de zegelbelasting. Zijn bedaarde, diepzinnige antwoorden op de hem voorgelegde vragen wekten de bewondering van het engelsch Parlement. Wat was tot nu toe het streven der Amerikanen? — zoo werd hem gevraagd. Om de gewoonten en de kleeding van Groot-Britannië na te volgen — luidde zijn antwoord. En thans? Om hunne oude kleederen te dragen, totdat zij nieuwe kunnen maken — hernam Franklin.

Hij vernam dat sommige der voornaamste lieden uit Boston, de Goeverneur Hutchinson, de Luitenant-Goeverneur Oliver en andere Tories uit Boston, officiële en private brieven hadden geschreven aan een beroemd lid van het Parlement, waarin zij Massachusetts op schandelijke wijze belasterden en middelen aan de hand gaven om de vrijheid van al de kolonies te vernietigen en hier in Amerika een despotiek bestuur te vestigen. Hij kreeg deze brieven in handen en zond ze aan een vriend te Boston, Mr. Cushing, President van de Kamer der Vertegenwoordigers van Massachusetts (1). Zij werden aan de Kamer voorgelegd en

(1) Zie Lord John Russel's *Correspondence of Fox*, p. 124. Franklin kreeg in 1774 deze brieven in handen door John Temple, Ontvanger der belastingen te Boston. Zij waren geadresseerd aan Thomas Whately, tweede Secretaris van Staat.

gedrukt. Hierop zond Massachusetts een adres aan den Koning, met verzoek dat deze verraderlijke staatslieden uit hun dienst ontslagen zouden worden. Hierdoor haalde zich Franklin den haat der Tories uit Nieuw-Engeland op den hals. Op den 29sten Januari werd hij voor den Geheimen Raad van den Koning van Engeland geroepen. Een groote rij van beroemde personen, waaronder 35 Lords, waren met het onderzoek belast. Mr. Wedderburn, des Konings »Solicitor-General," beleedigde hem op schandelijke wijze. Tien uur lang stond Franklin voor deze vergadering en luisterde naar den omgekochten verrader (1). »Hij heeft," zeide de hoveling, »allen eerbied voor de maatschappij en de menschen prijs gegeven. Men kan niet zonder afschuw zijn stuk lezen, dat de uitdrukking is van de wreedste en opzettelijkste kwaadwilligheid." De kanseliers van Engeland juichten dezen kwaadwilligen pleiter toe. Maar Franklin stond daar recht op, zonder de minste beweging te maken; zijn gelaat was zoo onbeweeglijk, alsof zijn trekken uit hout waren gesneden. Hij droeg dien dag een kleed van Manchester fluweel, dat hij later in Engeland niet meer aantrok (2). Dienzelfden

---

(1) Over dit verhoor kan men vergelijken Dr. Bowring's *Memoir of Jeremy Benham*, H. III, p. 59. Den 3den Mei werden te Philadelphia de portretten van Wedderburn en Goeverneur Hutchinson verbrand.

(2) In dit costuum onderteekende hij ook het vredestractaat te Parijs, den 30sten November 1782. Hoewel Sparks, in zijn Leven van Franklin, (I, p. 488) dit ontkent tegenover Lord Brougham, schijnt het bericht geloofwaardig. Lord John Russel neemt het aan omdat Lord St. Helens (de engelsche gezant, die het traktaat medeonderteekende) aan Lord Holland verhaalde dat Franklin met zekeren trots van dat costuum sprak. Zie ook Bowring, t. a. p. H. III, p. 59.

avond kreeg hij zijn ontslag als Postdirecteur der amerikaansche koloniën.

De wijsgeer, door de Academies van Engeland en van geheel Europa verheerlijkt als uitvinder van den bliksemafleider, is thans in die kleine kamer bezig den schepter aan tyrannen te ontnemen, waardoor hij zich den haat van Engeland op den hals haalt. Twintig jaar geleden had hij een Bond tusschen de Koloniën tot stand zoeken te brengen. Thans wenscht hij haar onafhankelijkheid. De nieuwe Regeering moest op onomstootelijke waarheden gegrondvest worden: op de gelijkheid van alle menschen, op hun streven naar vrijheid en geluk, rechten, die zij van hun Schepper hadden ontvangen. Hij is thans een grijsaard, reeds over de zeventig, maar nog werkzaam, gelijk de zon, die steeds licht verspreidt. Hij is de populairste man in Amerika, de invloedrijkste op het amerikaansche Congres, met uitzondering van den scherpzinnigen Samuël Adams, die de conciliantste is onder de leden.

Voor het eerst in de geschiedenis zag men een volk zijn staat grondvesten op de natuurlijke wet dat elke Regeering niet de voorrechten van enkelen, maar de rechten van allen moet handhaven.

In 1783 onderhandelt Franklin te Parijs, in vereeniging met John Adams, Jefferson, Laurens en Jay, over het vredesverdrag tusschen Amerika en Engeland. Hij voltooide het werk, maakte een einde aan alle vijandelijkheden met Engeland en waarborgde de erkenning onzer onafhankelijkheid. Acht bange oorlogsjaren (1775—1783) waren voorbij. Voor hem waren het jaren van onafgebroken werkzaamheid aan het hof van Frankrijk, waar hij in verschillende betrekkingen met vele

en velerlei werkzaamheden was overladen. Op zeven en zeventigjarigen leeftijd zet hij de kroon op het werk van het amerikaansche volk. Wat in 1776 nog slechts een Verklaring was, is thans een feit in de geschiedenis geworden. Washington was een Franklin in het leger, Franklin een Washington aan de hoven. De uitnemende bekwaamheid van den grooten diplomaat, zijn onuitputtelijk geduld, de buitengewone vaardigheid, gematigdheid en bedaardheid, waarmede hij de moeilijkste onderhandelingen leidde, waren niet minder bewonderenswaardig dan de kalmte, de onverschrokkenheid en behoedzaamheid van den grooten Generaal in zijn ongelukkigste veldtochten. Thans zijn al die rampen geweken. Amerika is vrij, Engeland vredelievend gezind en Franklin wenscht zijn vrienden geluk. Een oorlog, zeide hij, was nooit goed, een vrede nimmer slecht. Toch was hij nog niet tevreden. Hij zocht Engeland van de noodzakelijkheid te overtuigen dat voortaan alle privaat eigendom te land en ter zee volkomen gewaarborgd moesten zijn tegen de vernieling van den oorlog.

In 1783 wenschte Franklin tot stand te brengen, wat in April 1856, bij het traktaat van Parijs, de wijste onderhandelaars hebben beproefd.

Franklin, de grijsaard van vier en tachtig jaar, voelt zijn einde naderen. De groote wijsgeer, de beroemde staatsman neemt thans afscheid van wijsbegeerte en staatkunde, maar treedt nog als philanthroop op. Hij heeft nog niet genoeg gedaan om den tyrannen hun schepter te ontnemen. Door de grondvesting der amerikaansche Republiek op de natuurlijke en onvervreemdbare rechten van allen heeft hij Amerika bevrijd van de overheersching van Engeland's Koning en

Parlement. Niemand heeft daarvoor meer gedaan dan hij. Hij sloot het traktaat met Pruisen, waardoor de roof van privaat eigendom te land en te zee is verboden. Maar hij herinnert zich dat er nog een zes honderd duizend afrikaansche slaven in Amerika zijn, die zelfs in tijden van vrede geen macht hebben over hun eigen lichaam. Daarom sticht hij in 1787 een genootschap tot afschaffing der slavernij. Hij is de eerste President en zendt in die qualiteit aan het Congres een adres, waarin hij vraagt om de bevrijding dier ongelukkigen, de eenigen, die in dit vrije land in een staat van voortdurende gevangenisschap worden gehouden. Hij verlangt van het Congres dat het van zijn macht gebruik zal maken om elken handel in personen tegen te gaan. De Onafhankelijkheidsverklaring, de bondstraktaten met Frankrijk en Pruissen, het vredesverdrag met Groot-Britannië waren door hem onderteekend. Thans onderteekent hij nog de eerste petitie ter afschaffing van de slavernij.

Wat al belangrijke gebeurtenissen hebben tusschen 1783 en 1790 plaats gehad! Gedurende drie jaar was hij President van Pennsylvanië, waarvoor hij telkens met algemeene stemmen werd verkozen, behalve de eerste maal, toen slechts één der zeven en zeventig stemmen niet op hem werd uitgebracht. Hij was lid van de Bondsvergadering, die de Constitutie opstelde, welke hij medeonderteekende, niettegenstaande de fouten, die hij daarin meende op te merken. Niemand van hen, die aan de vervaardiging medewerkten, hield het stuk voor volmaakt of maakte daarvan een afgod. Maar thans — het was de laatste daad zijns levens — tracht hij de blaam, die op de amerikaansche Regeering rustte, uit te wisschen. Op den 12den Februari 1790 werd de petitie ingeleverd. Zij verzocht om de afschaffing van den slavenhandel en

de emancipatie der slaven. Een storm volgde. Het Zuiden was vertoornd. Dit duurde tot aan het eind van Maart.

Mr. Jackson, van Georgië, verdedigde de »betamelijke instelling'' De oude republieken — zoo beweerde men — bezaten ook slaven, de gansche Bijbel, van Genesis tot Openbaring, bewees dat godsdienst der slavernij niet vijandig was. Op den 23sten Maart 1790 schreef Franklin voor de National Gazette een redevoering, ter verdediging van de slavernij onder Christenen. Hij legde haar aan een lid van den Divan van Algiers in den mond. Zij bevatte een parodie op hetgeen, weinige dagen geleden, door Mr. Jackson was gesproken, maar de tekst was genomen uit den Koran. Het was een van de geestigste, schitterendste, schranderste producten van zijn geest! Het was het laatste geschrift van Dr. Franklin. Met uitzondering van een brief aan zijn zuster en een aan Mr. Jefferson, waren het de laatste regels zijner vruchtbare pen, slechts twee en twintig dagen vóór zijn dood geschreven.

Welk een afscheid! Deze grijsaard, »misschien de wijste van alle wijsgeeren," de beroemdste man in Amerika, thans in het private leven teruggekeerd, treedt met den dood voor oogen, die zijn geest van een kwijnend lichaam zou verlossen, voor het laatst voor het amerikaansche volk op, als President van een afschaffingsmaatschappij, in zijn laatste geschrift protesteerende tegen de slavernij in Amerika. Een zijner geestigste en schranderste stukken is een pleidooi voor den slaaf, meesterlijk, kort, onwederlegbaar. Het paste als laatste bedrijf in zulk een leven. Laat het gordijn voor den kranken grijsaard vallen en zijn gezonde geest onzichtbaar opstijgen om toe te nemen in volmaking!

Wij slaan thans het oog op Franklin's karakter. Niet alle hulpmiddelen ter zijner beoordeeling staan ons ten dienste. Geschiedschrijvers en biografen gaan soms belangrijke feiten onopgemerkt voorbij. Ook zijn er geschriften van Franklin, die het publiek, evenmin als ons, nooit onder de oogen kwamen. Toch is er omtrent die groote persoonlijkheid genoeg bekend, dat ons in staat stelt een juist oordeel uit te spreken. Zaken van bijkomend gewicht zouden daarin geen verandering kunnen brengen.

Wij kunnen de menschelijke vermogens in deze vier soorten onderscheiden: die, welke tot het geestelijk, tot het zedelijk, het gevoels- en godsdienstig leven behooren. Laat ons Franklin van deze vier zijden beschouwen.

Hij bezat een uitnemend verstand. Hij was vindingrijk, snel van bevatting, veelzijdig ontwikkeld en had een goed geheugen. Zijn leven neemt bijna de gansche achttiende eeuw in. Tien jaar lang was hij de tijdgenoot van Leibnitz, gedurende een en twintig jaar van Isaac Newton. Toen hij drie en zestig jaar oud was, werden Alexander van Humbold en Cuvier geboren. Hij ontmoette Voltaire. Mannen als Berkeley, Montesquieu, Hume, Kant, Priestley, Adam Smith waren zijn tijdgenooten. Maar, zoover mij bekend is, was geen leven zoo productief als het zijne. Anderen waren veel grooter specialiteiten dan hij op metaphysisch, mathematisch en poëtisch gebied. Velen overtroffen hem in uitgebreide kennis van litêratuur, in nauwkeurige studie; maar niemand evenaarde hem in algemeene kennis, in groote verscheidenheid en kracht van geest. In de eeuw der omwentelingen was zijn geest afbrekend en opbouwend meer dan die van iemand anders. Hij was nooit excentriek.

Tot de geestelijke vermogens behooren het praktisch ver-

stand, dat in de eerste plaats nuttige kennis beoogt, de verbeelding, die naar ideale schoonheid streeft, de rede, welke wetenschappelijke waarheid als haar einddoel beschouwt, de moeder van praktijk en schoonheid, de Martha en de Maria van het huisgezin. Franklin bezat een goed verstand. Zijn verbeelding was zeer gewoon, zijn rede buitengewoon. Voor een uitstekend dichter of redenaar had hij geen aanleg. Behalve de muziek, schijnt hij de schoone kunsten niet te hebben beoefend. Met dichtelijke werken was hij niet ingenomen. In zijn jeugd verkocht hij Bunyan's Pilgrim Progress om daarvoor Burton's Historical Collection te koopen. Het is mogelijk dat hij het schoone en verhevene te laag schatte. Ik herinner mij niet in de tien deelen zijner werken een enkele toespeling daarop te hebben gevonden. Van daar in zijn geschriften een zekere alledaagschheid, gebrek aan schoonheid, soms eenige onbeschaafdheid en ruwheid. Van daar ook het oordeel van sommigen dat hij geen groote geest was. Kant, Kepler, Cartesius, Leibnitz, Schelling waren mannen met veel verbeeldingskracht, welke aan hunne werken een dichterlijke aantrekkelijkheid geeft, die wij bij de engelsche wijsgeeren te vergeefs zoeken. Baco, Locke, Newton, Adam Smith waren mannen van uitgebreide geleerdheid, maar zonder poëzie. Franklin denkt, onderzoekt, maakt theorieën, doet uitvindingen, maar hij fantaseert nooit. Geen nevel bedekt zijn heldere denkbeelden, die daaraan zekere bekoorlijkheid geeft. Zijn rede gaf hem een duidelijk inzicht in alle praktische en wijsgeerige onderwerpen. Met een zeldzaam gezond verstand was hij begaafd. Tot de laatste oorzaken der dingen drong hij gemakkelijk door. Maar geen dichterlijke verbeelding, die hypothesen op hypothesen stapelt en evenmin logische inductie brachten hem tot zijn wijsgeerige slotsommen en ontdekkingen.

Zijn bewonderenswaardige uitvindingen waren veeleer de vrucht van zijn groot verstand en uitnemende rede, die hem terstond tot het doel leidden. Zonder ophef maakte hij zijn ontdekkingen bekend, als zeer gewone zaken. Zijn eenvoudigheid komt niet alleen in zijn manieren, maar ook in zijn wetenschappelijke methode uit. Vele nieuwe denkbeelden werden door hem op natuurkundig en staatkundig gebied aan het licht gebracht. Waren alleen zijn philosophische geschriften tot ons gekomen, wij zouden hem een broeder van Leibnitz, Newton, Cuvier en Humboldt noemen. Indien wij slechts met zijn politieke schriften bekend waren, met zijn denkbeelden over landbouw, handel, financiën, over den toestand der koloniën, den invloed van sommige belastingen, over de historische ontwikkeling van Amerika en zijn betrekking tot Engeland, dan zou ons oordeel over hem aldus luiden: hij was een der grootste politieke denkers van zijn tijd of van de gansche wereld. Hij zag vooruit de ontdekkingen van wijsgeeren zoowel als van staatslieden. Hij had een helder inzicht in de groote algemeene wetten, waarvan de welvaart van enkele personen en van den staat afhangt. Niet onnatuurlijk dat hij soms dwaalde, daar de ondervinding, die de menschheid van lieverlede opdoet, meestal meer te vertrouwen is dan de voorwetenschap van het genie. Één mensch is niet zoo groot als de gansche menschheid. Hij had het ver gebracht in het scheppen zoowel als in het regelen. Hij wist zijn wetenschap voor de praktijk nuttig te maken. Zij diende hem b. v. om een machine te vervaardigen, een maatschappelijke instelling in het leven te roepen. Met de geringste middelen bracht hij de grootste zaken tot stand. Hij verbeterde de drukpers en vond het drukken met vaste lettervormen uit. De inrichting der schoorsteenen, de

vorm en de bouw der schepen werden door hem verbeterd. Hij toonde den zeelieden aan hoe zij met den golfstroom hun voordeel konden doen ter bespoediging hunner reis, bij de vaart over den Atlantischen Oceaan. Hij vertelde hun hoe een klein aantal personen een zware boot kon voorttrekken en hoe zij hun ongezouten provisie op zee konden bewaren. Vreemde soorten van zaden, van gras, van boonen uit Engeland, van wijnen uit Frankrijk werden door hem ingevoerd. Hij was de eerste, die publieke gebouwen verwarmde. Hij maakte kijkers met twee soorten van glazen om van nabij en in de verte te zien. Hij vond een muziekinstrument uit en verbeterde de electriseermachine. Hij ontdekte dat de bliksem niets anders is dan electriciteit, hetgeen hij op de eenvoudigste en meest voldoende wijze bewees. Hij maakte het eerst opmerkzaam op het verschil tusschen positieve en negatieve electriciteit. Hij leerde aan de menschen het gebruik van bliksemafleiders. Door electriciteit kan men, meende hij, dieren, zonder hun pijn te doen, dooden en taai vleesch zacht en gemakkelijk verteerbaar maken. Het valt niet te berekenen, zoo getuigt hij in 1751, wat door electriciteit tot stand kan worden gebracht. Hij verbeterde de wielen van wagens, de wind- en watermolens en de daken. Hij was de eerste, die de burgers van Philadelphia opwekte om trottoirs te maken en in de drukste straten kruissteenen te leggen. In Londen gaf hij een proef hoe de straten bij droog weer even goed geveegd als bij vochtig weder schoongemaakt konden worden. Hiertoe liet hij een oude vrouw de straat tegenover zijn huis schoonmaken. Zoo gaf deze Yankee-boekdrukker den Londenaars een nuttige les, die thans algemeen bekend is.

Twee en twintig jaar oud, stichtte Franklin in 1728 de

eerste amerikaansche Vereeniging tot onderlinge oefening. In 1744 legde hij de grondslagen tot „The American Philosophical Society," de eerste wetenschappelijke vereeniging op dit vasteland. Hij richtte in 1751 voor het eerst een vrije school buiten Nieuw-Engeland op en een bibliotheek voor algemeen gebruik. Hij regelde het eerst de brandweer in Amerika en de nachtwacht te Philadelphia. In 1741 gaf hij het eerste amerikaansche tijdschrift uit, — the General Magazine — de voorlooper van de North American, Examiner, New-England Review en van een groote menigte andere. In den Kwakerstaat Pennsylvanië werd door hem het eerst in 1744 de militie geregeld. Tien duizend personen boden zich als vrijwilligers aan. De vrouwen zorgden voor zijden banieren, die Franklin van gepaste opschriften voorzag. Zelf was hij kolonel van het regiment van Philadelphia.

Toen spaansche zeeroovers in 1744 de rivier opvoeren en de Kwakerstad in brand dreigden te steken, was hij het, die mannen ter verdediging wist te werven. In 1754 deed hij het eerst het voorstel tot vereeniging van alle gewesten en ontwierp in 1775 het plan tot een verbond van alle Staten, dat eerst in 1778 met eenige veranderingen kon worden aangenomen. Franklin's kracht bestond zoowel in het regelen als in het ontdekken van zaken en juist aan zulk een man had Amerika in dien tijd van groote verdeeldheid behoefte. Hij zag terstond welke dingen bij elkander behoorden en vond het ware beginsel, dat vrijheid aan het individu en gelijkheid aan allen verzekerde.

Mijns inziens was zijn plan om door belooningen de eerzucht der schoolkinderen op te wekken, geheel verkeerd. Had hij in 1857 geleefd, hij zou niet een honderd pond hebben laten besteden tot het slaan van zilveren of gouden medailles, die de

eerzucht van eenigen opwekken, maar de groote meerderheid ontmoedigen en verdeeldheid onder allen ten gevolge hebben. Hij kon niet voorzien, wat later onderwijzers en onderwijzeressen gemakkelijk inzagen. Hij stichtte vele vereenigingen, die nog bestaan en de door hem gemaakte ontwerpen zijn heinde en ver verspreid. Het volk verstond dezen man met zijn uitstekenden aanleg om allerlei praktische inrichtingen tot stand te brengen en noemde naar hem menige instelling, van welke hij eigenlijk de stichter niet was. Kerken heeten naar Paulus, Petrus, Jakobus, Johannes, maar leesvereenigingen, hospitalen, dispuutgezelschappen naar Franklin. Godgeleerde scholen dragen den naam van theologen, liefdadigheidsinstellingen heeten naar dezen grooten apostel der barmhartigheid. Hij verstond de kunst om met menschen om te gaan, zoodat zij zijn voorstellen aannamen en ten uitvoer brachten. Zijn groote menschenkennis, vriendelijkheid, opgewektheid en nederigheid werkten hiertoe mede. Hij dwong de menschen niet, maar leidde hen en dikwijls zoo fijn, dat zij zelve het niet bemerkten. Zoo brengt de verstandige moeder haar weerspannig kind de eerste maal naar school, niet door het bij de hand of het oor te nemen en met geweld te drijven, maar door iets voor zich uit te werpen en het aan »little Master Wilful” te laten oprapen of op een ander tijd op een andere manier te werk te gaan. Zoo overwint zij gemakkelijk. Hij wist het dat men iemand nooit moet laten bemerken dat men hem iets wil leeren. Dan wordt het doel het best bereikt.

Hij zorgde de ijdelheid der menschen niet te kwetsen of hun de achting voor zich zelve te ontnemen, door zijn meerderheid in kennis en doorzicht te doen uitkomen. Hij had tact en verstond de groote kunst om terstond den spijker

op den kop te slaan. Hij was opgewassen tegen de bekwaamste europeesche diplomaten, wier voorvaders, van geslacht tot geslacht, hun vaderland in het buitenland hadden gediend. Oprecht en open tegenover eerlijke menschen, wist niemand beter dan hij den sluwe te ontwijken. Hij vermocht de partijen tot elkander te brengen. Wanneer anderen een redevoering hielden, vertelde hij een verhaal of verzon een gelijkenis, zoodat zonder veel moeite de onweerswolken wegdreven. Kon hij zijn medearbeiders niet van hun fouten genezen, dan liet hij hun niet bemerken dat hij ze kende (1) Hij sprak op het geschikte oogenblik. Maar hij wist ook, wanneer zwijgen goud waard was. Daarom werd hij dikwijls voor een huichelaar gehouden. Hij wist, wanneer hij moest handelen of zijn tijd afwachten. Hij smeedde het ijzer, wanneer het heet was.

De nederige man maakte voor zich zelf weinig aanspraak op verdienste, eer of oorspronkelijkheid. Was het voor het algemeen belang nuttig, dan liet hij anderen van zijn staatkundige of wijsgeerige denkbeelden gebruik maken, alsof zij gemeenschappelijk eigendom waren of het privaat goed van dezen of genen, die daarop aanspraak maakte. Lasteringen, tegen hem ingebracht, liet hij aan den tijd ter beantwoording over. Wat is er thans van dien laster overgebleven? Sommige zijner vijanden overtuigde hij of zocht hen te winnen, anderen nam hij in zijn vaderlijke armen op en bracht hen daar, waar hij wenschte. Hij streed alleen

---

(1) Jefferson verklaarde dat de tegen Franklin ingebrachte beschuldiging van slaatsche onderwerping aan Frankrijk allen grond miste, daar Frankrijk's Regeering veeleer onder zijn invloed stond dan omgekeerd. Vgl. Randall. *Leven van Jefferson*, III, p. 449.

tegen de openbare vijanden van zijn vaderland, maar koos de zachtste middelen om oneenigheden bij te leggen. Toen de constitutionele Vergadering verbitterd en verdeeld was, stelde Franklin voor de vergaderingen met gebed te openen. Zoo wierp hij olie in de onstuimige golven en de oproerigheid week. Iedereen heeft oogenblikken, waarin hij gemakkelijk te winnen is. Daarvan wist hij partij te trekken.

Een enkel voorbeeld. Met Kolonel Lawrence, Allen en Taylor naar Nieuw-York gezonden om van den Goeverneur Clinton een kanon te vragen ter verdediging van het fort beneden Philadelphia tegen den verraderlijken inval van Franschen en Spanjaarden, werden zij eerst door hem koel ontvangen en hun verzoek werd geweigerd. Maar na een diner, waar een groote hoeveelheid Madeira werd gedronken, begon hij langzamerhand toegevender te worden en beloofde hun zes kanonnen te zullen geven. Nadat hij nog eenige glazen had geledigd, kwam hij tot tien en schonk hun eindelijk, toen hij zeer goed gehumeurd was, achttien kanonnen. Het waren achttienponders, die spoedig naar het fort werden gevoerd.

Toen de tijding te Parijs kwam dat Generaal Burgoyne zich te Saratoga had overgegeven, maakte hij daarvan gebruik en sloot het verbond tusschen de Vereenigde Staten en Frankrijk. Het was juist het geschikte oogenblik.

Franklin was ongetwijfeld iemand van groote zedelijke kracht. Hij had een verheven karakter, hoewel geenszins zonder smetten. In de betrekking tusschen volken onderling, tusschen de Regeering en de natie, streefde hij naar rechtvaardigheid. Hij klemde zich niet vast aan de letter van traktaten of bepalingen, al waren zij nog zoo oud,

maar vroeg naar de natuurlijke rechten van den mensch. Hij had den vrede lief en was afkeerig van alles, wat verdeeldheid veroorzaakte. Hij was een vijand van elke slavernij, 't zij die van den staat of van de kerk uitging. Toch schijnt in zijn jeugd zijn zedelijk gevoel niet zoo krachtig ontwikkeld te zijn geweest als zijn verstand. Dit is niet ongewoon. Het geweten sluimert dikwijls in de eerste levensjaren. Hij maakte »errata," zoo als hij ze met een kunstterm noemde, die hij zelf later in het licht gaf om anderen daartegen te waarschuwen. Hij struikelde dikwijls en viel soms hard neer. Hij had veel ondervinding opgedaan, de dwaasheid van verstandige, de laagheid van hoogmoedige, de kleinheid van groote mannen aanschouwd, maar zag de gebreken van allen gemakkelijk over het hoofd. Als maar het doel goed was, dan nam hij het met de middelen, die daartoe leidden, niet al te nauw. Hij wist wel dat in de wiskunde zoowel als in de zedelijkheid de rechte lijn de kortste afstand is tusschen twee punten, maar hij viel hen niet hard, die door een kromme lijn het doel bereikten. Dit is eigen aan staatslieden en diplomaten, die de menschen beschouwen, gelijk een bevelhebber zijn soldaten, welke van hen niet eischt dat zij naar de kerk gaan of hunne handen onbesmet bewaren, maar dat zij getrouw op hun post blijven om den slag te winnen.

Een enkel voorbeeld. De meerderheid der leden van de Wetgevende Macht in Pennsylvanië bestond uit Kwakers, die, hoewel ingenomen met de omwenteling, volgens hunne beginselen niet konden stemmen voor uitgaven, die ter verdediging noodzakelijk waren. Nu bracht Franklin er hen toe om de begrooting aan te nemen tot inkoop van brood, koren of a n d e r g r a a n. Ik zal het geld gebruiken, zeide

de Goeverneur, ik begrijp hunne meening zeer goed: ander graan beteekent kruid. Later stelde hij voor een vuur-machine te koopen, terwijl hij tot een vriend zeide: »stem op mij om lid van de Commissie te worden, ik zal u mijn stem geven; we zullen een groot geweer koopen, dat is immers een vuur-machine. De Kwakers kunnen daarop geen aanmerking maken."

Al keur ik zulk een staatsmanskunst alles behalve goed, toch geloof ik dat geen staatsman van die eeuw de eeuwige wetten der rechtvaardigheid zoo populair zocht te maken als hij. Hij bouwde nieuwe hospitalen en verbeterde de oude. Hij (1) was de

---

(1) In het traktaat van 1783, tusschen de Vereenigde Staten en Pruissen gesloten, luidde het 23ste Artikel, door Franklin ontworpen, aldus:

»Indien er oorlog ontstaat tusschen de twee Staten, zal het den kooplieden, die in het vijandig land hnn verblijf houden, vrijstaan negen maanden daar te blijven om hunne zaken te regelen en al hunne goederen ongehinderd met zich te voeren. Aan alle vrouwen en kinderen, aan leerlingen van alle faculteiten, landbouwers, kunstenaars, handwerkslieden en visschers, die ongewapend zijn en onversterkte steden of dorpen bewonen, zal het geoorloofd zijn hunne betrekkingen te blijven bekleeden. Zij zullen persoonlijk niet gemolesteerd worden, hunne huizen en goederen niet verbrand of op andere wijze vernietigd, hunne landerijen door de gewapende macht of door den vijand niet verwoest worden. Is het evenwel noodig dat door de gewapende macht eenige hunner goederen in bezit worden genomen, dan zal hiervoor een billijke vergoeding worden gegeven. Alle handelsschepen, die producten van verschillende plaatsen invoeren en daardoor zorgen dat de levensbehoeften voor allen gemakkelijker te verkrijgen zijn, zullen vrij en ongehinderd passeeren en geen der partijen zal schepen mogen voorzien van wapenen, met het doel om handelsschepen te vernielen of bovengenoemden hande te belemmeren."

Zie ook den brief van Washington aan den graaf De Rochambeau,

eerste, die dat echt menschelijk beginsel in de wetten der volken ingang deed vinden, volgens hetwelk in tijden van oorlog privaat eigendom ongeschonden zal blijven, de handel voortduren en gevangen soldaten op dezelfde wijze zullen behandeld worden als die der overwinnaars.

Edelmoedig was hij gedurende zijn leven en aan de werklieden van Boston en hunne kinderen vallen nog na zijn dood zijn gunstbewijzen ten deel.

Al is het waar dat vrede alleen het deel is van hem, wiens bedoelingen zuiver zijn en die ter bereiking daarvan heilige middelen kiest; — toch zegt het reeds veel op dit wereldtooneel iemand aan te treffen, wiens bedoelingen rein en onbevlekt zijn. Laat ons hem daarvoor dankbaar wezen.

Zonder twijfel had hij groote gebreken en, vooral in zijn vroeger leven, merken wij veel op, dat laag en gemeen moet

---

gedateerd 31 Juli 1786, die aldus luidt: »Van het traktaat, onlangs tusschen den koning van Pruissen en de Vereenigde Staten gesloten, dateert een nieuw tijdperk in den handel. Het is het vrijzinnigste verbond, dat ooit tusschen onafhankelijke staten is gesloten. Het is in vele zijner artikels oorspronkelijk en, wanneer de beginselen, die daaraan ten grondslag liggen, voortaan beschouwd worden als het fundament der vereeniging tusschen volken, dan zal het meer bijdragen tot den algemeenen vrede dan eenige andere poging, die daartoe tot nu toe werd aangewend.

Napoleon III sprak, bij gelegenheid van de opening der dokken te Cherbourg, toen het standbeeld van Napoleon I onthuld werd, de volgende woorden: »une des questions, pour lesquelles il avait lutté le plus énergiquement, la liberté des mers, qui consacre le droit des neutres, est aujourd'hui résolue d'un commun accord; tant il est vrai que la postérité se charge toujours de réaliser les idées d'un grand homme."

Maar aan Franklin komt de eer toe dat hij het eerst die leer heeft gepredikt.

worden genoemd. Onreine hartstochten beheerschten hem. Met gemeene vrouwen ging hij om. Zijn verloofde, Miss Read, die later zijn vrouw is geworden, liet hij aan haar lot over. Een lage en onverschoonbare handelwijze! Op vier en twintigjarigen leeftijd zocht hij te trouwen met een zeer achtenswaardige vrouw. Van den vader eischte hij honderd pond en wilde dat deze, om het geld te betalen, op zijn huis een hypotheek zou nemen. Het contrakt werd verbroken, hoewel deze vrouw spoedig de moeder werd van zijn eenigen zoon, Toen zocht hij andere huwelijken te sluiten, maar bemerkte spoedig dat hij, als boekdrukker, die voor iemand van den minderen stand werd gehouden, op geen rijke vrouw behoefde te hopen. Eindelijk trouwde hij met Miss Deborah Read, die hij meer dan zes jaren geleden had verlaten.

Ik verontschuldig dit alles niet. Zijn gedrag was in dit opzicht laag en gemeen. Maar Franklin zelf verhaalt ons dit alles en geeft een nauwkeurige lijst van »errata." Welk Amerikaan heeft, gelijk hij, de waarheid in het licht gesteld om zijn eigen persoon te veroordeelen? Later zocht hij ijverig zijn »errata" te verbeteren en, indien de zon der gerechtigheid in zijn jeugd niet helder voor hem scheen, zeker is het dat de latere perioden van zijn langdurig leven schitterend door haar werden beschenen. Hij overwon de hartstochten zijner jeugd. In al zijn geschriften of die zijner vijanden vind ik geen enkel spoor van overdreven eerzucht, ijdelheid gierigheid, hoogmoed, nijd, wraak, kwaadwilligheid. Hoewel hij door Dr. Arthur Lee en door John Adams schandelijk werd aangevallen, is, zoover ik mij herinner, in zijn talrijke geschriften geen enkel wraakgierig of afgunstig woord te vinden. Hij haatte George III. Was dit in een Amerikaan afkeurenswaard, het had toch zeker ook zijn goede zijde.

Hoewel hij uitmuntte door geest, toch vinden wij bij hem nooit de zucht om iemand te kwetsen. Nimmer trachtte hij zijn vijanden belachelijk te maken. Men zoekt bij hem te vergeefs naar onbegrensde heerschzucht, naar geldzucht; zelfs de geringste begeerte om vertooning te maken of te schitteren was hem vreemd. Hij lachte om zijn eigen ijdelheid. Maar niemand vond daarin iets belachelijks. Mannen van Boston en Philadelphia, wier eenige verdienste daarin bestond dat zij in het bezit waren van vijf of zes duizend pond, Presidenten in provinciesteden van tien of twintig duizend zielen, lachten om den boekdrukker, eens kaarsenmakers zoon. Franklin dacht aan het spreekwoord: minachting dringt door tot de huid van den rhinoceros. De aanvang van zijn testament luidde aldus: »Ik, Benjamin Franklin, boekdrukker, gewezen Plenipotentiair Minister der Vereenigde Staten van Amerika bij het fransche Hof, thans President van de Republiek Pennsylvanië, verklaar als mijn uitersten wil'' enz. Hij kon zijn vijanden vergeven, wat staatslieden en christenen gewoonlijk niet doen, behalve in formuliergebeden, wat zeer gemakkelijk is en tot niets dient. Hij gedroeg zich edelmoedig, zelfs tegenover de vijanden van zijn vaderland. Mr. John Dickenson was Franklin's bitterste vijand in Pennsylvanië. Zijn gedrag tegenover hem bewees dat hij kwaad met goed wist te vergelden en wel te doen aan hen, die hem vervolgden. Gelijk alle groote mannen, had Franklin een vasten wil. Onbuigzaam, waar het beginselen gold, was hij zeer inschikkelijk in de middelen om een doel te bereiken. Nimmer was hij hardnekkig. Gematigd, rechtvaardig, volhardend, meer of minder open, naardat de omstandigheden het vorderden, bracht hij de vrijmaking van zijn vaderland tot stand. Toch werd hij dikwijls beschouwd

als een onstandvastig man, op wien niet te rekenen viel. Sommigen hielden hem voor een verrader van zijn vaderland.

Franklin was bij uitnemendheid een liefhebbende natuur. Verwonderlijk groot was zijn welwillendheid. Hij was vriendelijk en barmhartig. Reeds zijn vroegste geschriften dragen daarvan de blijken. Voortdurend zocht hij goed te doen. Hij zorgde voor zijn behoeftige betrekkingen. Van sommigen onder hen oogstte hij geen dank in, maar vernam niets dan klagen en morren. Hij ondervond het ook dat dankbaarheid een zeldzame deugd is. Den toestand van zeelieden, soldaten, krijgsgevangenen, dienstboden, huisvaders, pachters en anderen zocht hij te verbeteren. Hij had veel vrienden en verloor hen niet gemakkelijk. Teedere liefde spreekt uit zijn correspondentie met hen. Getuigen zijn brieven aan Priestley, Vaughan, Bisschop Shipley, Hartley, Whateley, Jared Eliot en aan zoovele dames, met wie hij zich gaarne schriftelijk of mondeling onderhield. Ik geloof niet dat iemand ter wereld zooveel goede werken op touw heeft gezet als hij. Hij strooide in Pennsylvanië het zaad uit, dat in al de noordelijke staten vruchten droeg. In zijn studeervertrek dacht hij aan de ouden van dagen, de kranken en de armen. Hij zocht de Indianen te beschermen. Hij wenschte de vrijmaking der slaven. In zijn hooge diplomatieke betrekkingen trachtte hij de verwoestingen van den oorlog te beperken. Franklin was de goede Samaritaan voor allen. Toen hij voor het eerst in Philadelphia kwam, gaf hij aan een arme vrouw een tweestuiversbrood. Zijn laatste levensdaad droeg hetzelfde karakter.

Men heeft dikwijls beweerd dat Franklin iemand was

zonder godsdienst. Zelfs de liberale Mr. Sparks vindt het te betreuren dat hij zich zoo weinig bekommerde om de waarheden van het Christendom (1). Hij bedoelde daarmede niet dat Franklin twijfelde aan Gods bestaan of overtuigd moest worden dat oprechtheid, waarheid, vroomheid, zedelijkheid, eerbied voor God en liefde tot Hem en het houden zijner geboden van alle menschen gevorderd worden. Velen hebben hem niet alleen ongodsdienstig, maar ook een vijand van godsdienst, een atheïst genoemd. Alles hangt af van onze opvatting omtrent de beteekenis van godsdienst.

Is godsdienst hetzelfde als deelneming aan kerkelijke plechtigheden, dan was Franklin zeker niet zeer godsdienstig, daar hij in zijn jeugd weinig de kerk bezocht, maar zijn vrije uren voor lezen en schrijven gebruikte. Ook op lateren leeftijd hield hij zich met kerkelijke vormen weinig bezig.

Wanneer godsdienst beteekent: geloof aan de onfeilbare leerstellingen der kerkelijke theologie, aan de Triniteit, den zondeval, de volkomen verdorvenheid van den mensch, de verzoening, den toorn Gods, de verdoemenis van menschen of kleine kinderen, aan de bovennatuurlijke openbaring van het O. en het N. T., aan de wonderen van beroemde mannen, Joden, Heidenen of Christenen; — dan bezat Franklin volstrekt geen godsdienst. De bewering dat hij aan de kerkelijke theologie van zijn tijd geloofde zou onwaar zijn, daar in zijne schriften geen enkel bewijs daarvoor is te vinden.

Indien godsdienst bestaat in vrees, als men om godsdienstig te zijn moet klagen en zijn natuurlijke vermogens niet

---

(1) Zie Sparks's *Leven van Franklin*, I, p. 517.

op natuurlijke wijze mag gebruiken, een afkeer moet hebben van hen, die anders denken dan de groote massa, die in het geheel niet denkt, maar alleen gelooft, wat haar gepredikt wordt, menschen moet verdoemen omdat zij beweren dat er geen verdoemenis is; — dan was Franklin zeker een vijand van den godsdienst. Immers hij streefde naar vooruitgang, had den moed om te denken en aan anderen zijn gedachten mede te deelen, terwijl hij ieder vrij liet voor zich zelf te denken. Een grooten afkeer had hij van bijgeloof en bekrompenheid, hoewel hij den bijgeloovige niet haatte. Maar wanneer godsdienstig zijn beteekent: gerechtigheid en barmhartigheid lief te hebben, ootmoedig te wandelen met God, Hem lief te hebben met verstand en hart en den naaste als zich zelf, te vergeven, goed te doen aan allen; wanneer godsdienst bestaat in het beschermen van den nooddruftige, het kleeden van den naakte, het onderrichten van den onkundige, het voeden van den hongerige, het bezoeken van weduwen en weezen in hunne verdrukking, in het oprichten van den gevallene, het bevrijden van den onderdrukte en het ernstig streven om zich zelf onbesmet te bewaren van de wereld; — dan vragen wij, welk staatsman, bisschop of tijdgenoot op één lijn met hem is te plaatsen. Ja, waarin stond hij achter bij den uitnemendste der apostelen? Als dat alles, wat wij opnoemden, iemand tot een Christen maakt, dan moet Franklin bovenaan op de lijst der Christenen staan. Zoo niet, dan komt het er ook niet op aan of iemand een Christen, een Heiden of een Turk heet.

In zijn jeugd gaf hij een boekje uit, waarin meeningen voorkwamen, die hij later zelf veroordeelde. Hij had den moed daarover zijn droefheid te betoonen en het kleine

geschrift te herroepen, het eenige gedrukte stuk van hem, dat mij nooit onder de oogen kwam. Voor een wijsgeer van dien tijd had hij veel godsdienstzin. Hij zocht den eeredienst te verbeteren door een nieuwe vertaling van het »Onze Vader" en een verbeterde editie van het »Book of Common Prayer" der engelsche Kerk uit te geven. Nog bestaan eenige gebeden in manuscript, waarvan Franklin voor zich zelf gebruik maakte. Hij was zeer bevriend met Priestley, een der bekwaamste mannen van dien tijd, met Shipley, een engelsch bisschop, met Dr. Price, een dissenter uit Schotland, met Jared Eliot, een Calvinist uit Connecticut, met Ezra Styles, iemand van dezelfde richting, en met Whitefield, den beroemden prediker der Methodisten. Hij was geen asceet, hield er geen klagenden preektoon op na en beproefde niet de Godheid onder zijn bescherming te nemen. Hij was welwillend, vroolijk, oprecht, nederig, vol van vertrouwen op God. Ik beweer geenszins dat ik met alles, wat in zijn geschriften op godsdienst betrekking heeft, ingenomen ben. Hier en daar komt ons een toon van lichtzinnigheid tegen, die een slechten klank heeft. Toch geloof ik niet dat hij het kwaad meende. Franklin stond bij predikers in verschillende kerkgenootschappen slecht aangeschreven. Men begrijpt waarom. Omdat zijn godsdienst een natuurlijke was, omdat hij daarvoor eerbied had en meer op God vertrouwde dan menschen vreesde. Had hij gehandeld zooals Mr. Polk, die op zijn sterfbed een predikant ontbood en verklaarde dat al zijn gerechtigheid niet anders was dan een vuil stuk kleed, dat hij niet het minste vertrouwen had op de menschelijke natuur, maar op wonderen en verzoening, dan zou zijn lof van het eene eind van het land tot het andere hebben weerklonken. En wanneer hij aldus gespro-

ken had: broeders, de slavernij is rechtvaardig, hier hebt gij het O. en het N. T. ten bewijze, dan zou de gansche kerk van Amerika en haar dienaren van de Penobscot tot de Sacramento, van the Lake of the Woods tot Lake Nicaragua hem tot op dezen dag verheerlijkt hebben. Maar in plaats van zulk een taal sprak Franklin: om schipbreuk te voorkomen, zou ik geen kerk, maar een wachttoren bouwen.

Franklin en Washington, beiden in het bezit van de grootste menschelijke deugden, moesten het zich getroosten dat zij bij de amerikaansche geestelijkheid in een slechten reuk stonden. Het wezen van Franklin's godsdienst was die, waarvan Jezus zeide dat hij in het Koningrijk der hemelen beloond zou worden met een: Wel u, gij goede en getrouwe dienstknecht, in zoover gij dit aan de minste mijner broeders gedaan hebt, hebt gij het mij gedaan (1).

Hoewel een groot man, merkte hij niet al het verkeerde van zijn tijd op. In 1758 was hij in het bezit van een slaaf Billy, die in Engeland van hem weggeloopen, maar spoedig opgenomen was door een dame, die er trotsch op was hem tot een Christen te maken en voor zijn opvoeding en onderwijs te zorgen. Zij had hem naar school gezonden. Hij had leeren lezen en schrijven en op de viool spelen. Toch werd Franklin in 1760 een der medewerkers van de schoone inrichting van Rev. Dr. Bray ter onderrichting van negers (2).

Maar men vergete niet dat de slavernij in 1758 zeer verschilde van die in 1859. Toen was zij in geen enkel

---

(1) Vgl. over zijn godsdienstige meeningen: Sparks, t. a. p. I, p. 514, X. p. 422—425.

(2) t. a. p. VII, p. 201 en 202.

opzicht de wreede en ellendige instelling van onzen tijd. In de constitutionele Conventie gaf Franklin zijn toestemming om de slavernij in de Unie te laten voortduren. Het blijkt niet dat hij zich in het openbaar verzette tegen den afrikaanschen slavenhandel. Hij was in dien tijd de beroemdste man op het vasteland van Amerika, die veel achting genoot, zeer populair was en veel invloed uitoefende. Had hij toen zijn stem verheven: geen slavernij in de Vereenigde Staten. Zij is onnut, in strijd met onze maatschappelijke, zedelijke en handelsbelangen. Zij is onwijsgeerig, in strijd met de eerste beginselen van onze Onafhankelijkheidsverklaring, met de Constitutie en onvereenigbaar met een republikeinschen regeeringsvorm. Zij is een verderfelijke instelling, in tegenspraak met de eeuwige wet, door God in 's menschen binnenste geschreven. De slavernij moet zonder aarzeling worden afgeschaft. Wat zou het gevolg geweest zijn van zulk een taal? Washington, Madison en Sherman zouden zich aan zijn zijde geschaard hebben, even als Nieuw-Engeland, Nieuw-York, Nieuw-Jersey, Pennsylvanië en Maryland. Maar Virginië, Noord- en Zuid-Carolina en Georgië zouden zich misschien afgescheiden hebben en bij Engeland en Spanje geannexeerd zijn. In plaats van vier millioen negerslaven en schepen, met slaven te Nieuw-York en Baltimore uitgerust, in plaats van het Goevernement van Boston, dat zoo aardig comedie wist te spelen bij het onderzoek van den slavenhandelaar, zouden wij een beter bestuur hebben gehad. Welk een nationaal geluk! Maar Franklin sprak zoo niet. Was hij bevreesd? In mijn oog is zijn stilzwijgen op dat oogenblik een groote fout van zijn leven. Het was voor het volk de ure der beproeving. Maar hij kon de ellende niet keeren. Één

mensch is niet zoo goed als allen te samen! De tijd is de beste leermeester.

Franklin bleef zich zelf niet altijd gelijk. In zijn Poor Richard's Almanac zeide hij: »de leugen volgt op de schuld" en: »betaal als gij heen gaat!" Maar »Benjamin Franklin, de boekdrukker," had zelf schulden en zijn schuld nam jaarlijks oe. In 1731 bedroeg die twee, in 1736 negen, in 1750 zes en twintig pond. Sommige van zijn inkoopen zijn curieus: twee shillings voor een »waaier voor Debby" zijn vrouw; twee pond voor »een castoren hoed" voor hem zelf; voor het opknappen van een ouden hoed voor zijn zoon, twee shillings. Hij ijverde tegen de weelde. Maar in 1758 bracht hij prachtige stof met bloemen mede om daarvan een kleed te maken voor zijn vrouw; de prijs bedroeg ongeveer vijftien dollars. En aan zijn dochter gaf hij een paar gespen, die drie guinjes kostten. Zoo kocht hij ook een paar zeer fraaie zijden spreien en een mooi bierglas. Maar hij was toen rijk en het ging zijn vaderland voorspoedig. In andere tijden hield hij zich met ernstiger zaken bezig (1).

Niemand bewees zulke groote diensten aan de volksontwikkeling in Amerika. Zijn couranten en pamfletten oefenden grooten invloed uit op de beschaving: want de schrijver was verstandig, rechtvaardig en welwillend. Op twintigjarigen leeftijd schreef hij even goed als Addison en Goldsmith. Zijn engelsch is frisch, eigenaardig, krachtig, even als de taal van Dean Swift. Zijn stijl is duidelijk en dikwijls schoon. Hij verstond zeer goed de kunst om abstracte

---

(1) Zie den schoonen brief van Franklin aan Sarah, 3 Juni 1774, bij Sparks, t. a. p. VIII, p. 373.

denkbeelden populair te maken. In de tien deelen van zijn werken is geen enkele regel sophistiek te vinden. Gedurende vijf en twintig jaren gaf hij jaarlijks tien duizend exemplaren van zijn »Poor Richard's Almanac" uit, waarin goede grondbeginselen en raadgevingen. Die Almanak was een der onschatbaarste bondgenooten van het volk. Hij bracht die welvaart onder het volk, welke het Congres in staat stelde om ongeveer zeven jaar lang het leger bijeen te houden.

De veldslagen tusschen 1775 en 1781 zouden niet geleverd zijn, indien de Almanak niet tusschen 1730 en 1755 ware uitgekomen. Het was het classieke volksboek, dat in de keukens van de Penobscot tot het Alleghany-gebergte, van Buffalo-baai tot den mond der Savannah-rivier te vinden was. Het was de bijbel in den winkel en op zolder. Poor Richard werd de heilige van Amerika, vooral in Nieuw-Engeland.

Zijn wetenschappelijke werken waren voor de menschheid geschreven. De wetenschap werd door hem voornamelijk tot praktische doeleinden beoefend. In zijn jeugd ontving hij geen opleiding op school, maar zijn aanleg hielp hem meer dan de hoogeschool, die hem niet kon opnemen. Hij was niet bekend met de hoogere wiskunde en had geen omgang met geleerden, voordat al zijn groote ontdekkingen waren gedaan. De prachtige werken van Newton, Leibnitz, Haller, Blumerbach, Priestley, Cuvier, von Humboldt vervullen mij met minder bewondering dan de populaire boeken van Franklin, opgesteld zonder iemands hulp en te midden der vermoeiendste bezigheden. Hij beoefende de wetenschap te midden der grootste bezwaren. Hoe heerlijk waren de vruchten, die hij inoogstte!

Franklin's diplomatieke werkzaamheden in Engeland en te Parijs vóór en ten tijde der Revolutie waren van onschatbare waarde. Wanneer de omwenteling op doek wordt gebracht, zullen Franklin's en Samuel Adams' portretten in het midden staan. Hij is de held van dit tijdvak. Hij maakte Amerika's zaak in Engeland populair en verwierf zich vrienden in het kamp van den vijand. Hij ontving tijdig de veel vermogende hulp van Frankrijk: geld en soldaten; zonder dien bijstand zou de opstand mislukt zijn. Dan zou men Hancock, John en Samuel Adams verraders hebben geheeten en de redenaars zouden opgang hebben gemaakt in de staatkundige wereld door te spreken over de lafheid, het verraad, de kwade trouw van dien beruchten oproerling, Generaal George Washington!

Maar hij is ongetwijfeld het meest bekend geworden door de machines, die hij in beweging bracht, de genootschappen en instellingen, door hem in het leven geroepen. Verbazend veel is door hem tot stand gebracht. Niets was voor hem te klein noch te groot.

Hij was een universeel Yankee: want hij deed wetenschappelijke ontdekkingen en oefende het werk van een ambachtsman uit. Indien het de plicht is van een groot man om den geringe te helpen, om hem te leeren zich zelf te helpen, wie deed dit ooit in die mate en beter dan hij? Wij zien met welgevallen een beroemd man bezig met de ontdekking van kleine zaken: want juist deze maken een volk welvarend, terwijl zij den uitvinder grooteren invloed schenken.

Franklin had een menigte bittere, machtige en meedogenlooze vijanden. Van 1775—1783 haatte de engelsche Regeering hem, dien zij meer dan iemand vreesde. George III waarschuwde zijn Ministers tegen »den sluwen Amerikaan,

die tegen u allen opgewassen is.'' Maar zijn ergste vijanden waren in Massachusetts en Pennsylvanië en hun haat is op het tegenwoordig geslacht overgegaan. Maar laat de dooden hunne dooden begraven.

Franklin, na langen tijd afwezig te zijn geweest, vroeg om hulp, maar de natie wilde hem die niet verleenen. Mannen van minder beteekenis hadden secretarissen ter hunner beschikking. Maar ook daarom verzocht Franklin te vergeefs. Geldelijke ondersteuning werd hem door de Regeering niet gegeven.

Hoewel met uitstekende gaven toegerust, was Franklin toch daarom vooral een buitengewoon mensch omdat al zijn vermogens in volkomen harmonie waren. Ik kan mij uit al zijn werken geen enkele overdrijving herinneren. Slechts twee zijner ontwerpen zou men onpraktisch kunnen noemen. Hij wilde de Wetgevende Macht aan een enkel lichaam opdragen, niet, zooals in Engeland en in Amerika, aan twee. De leden van het Uitvoerend Bewind der natie zouden geen geldelijke belooning ontvangen. Dit waren zijn eenige politieke of wijsgeerige droomerijen. Zelden werd hij in zijn meeningen geslingerd. Een enkele maal gebeurde het, zooals hij zelf verhaalt. De beroemde Whitefield preekte te Philadelphia om gelden te verzamelen voor de oprichting van een weeshuis te Savannah, in Georgië. Er waren toen in Georgië geen materialen, instrumenten of werklieden, geschikt om zulk een huis te bouwen. Franklin ried Whitefield het weeshuis te Philadelphia op te richten en daarheen de weezen uit Georgië te zenden. »Hij verwierp mijn raad en daarom weigerde ik te contribueeren. Spoedig daarna hoorde ik een zijner preeken en bemerkte dat hij plan had om met een collecte te eindigen. Ik besloot niets te geven. Ik had eenig koper-

geld bij mij, drie of vier zilveren dollars en vijf gouden pistolen. Terwijl hij voortging met prediken, begon ik te wijfelen en besloot de koperen muntstukken te geven. Een meesterlijk gedeelte uit zijn toespraak beschaamde mij en deed mij besluiten het zilver te geven. En zijn slot was zoo verwonderlijk schoon dat ik mijn zak geheel ledigde in de schaal van den collectant: het goud en alles wat er in was.''

Hij kon zijn pot altijd aan de kook houden, zonder die te laten overloopen. Om zijn huis te verwarmen stak hij geen schoorsteen in brand. Hij zou gaarne, naar zijn zeggen, een eeuw na zijn dood op aarde terugkeeren om te zien hoe de wereld was vooruit gegaan. Thans zijn zeven en zestig jaren na zijn dood verloopen. Indien hij op den dag der groote processie van September 1856, toen zijn standbeeld onthuld werd, had kunnen terugkeeren! Welk een verandering zou hij in Amerika vinden! De dertien Staten tot een en dertig vermeerderd; de drie millioen inwoners tot dertig aangegroeid; het Boston van 10,000 inwoners een stad geworden van 177,840; de 30,000 van Philadelphia vermeerderd tot 565,529! Maar, helaas! hij zou de 40,000 slaven der Vereenigde Staten tot 4,000,000 zien aangegroeid; de leerstellingen, die hij een Algerijn in den mond had gelegd om de slavernij ten toon te stellen, thans aangenomen als de regeeringsbeginselen van vijftien staten! Ware hij eens in zijn Boston teruggekeerd, toen het zijn laatsten gevluchten slaaf uitleverde! Kwam hij in de Vereenigde Staten, hij zou negentien steden en acht en negentig districten vinden, die zijn naam dragen om zijn nagedachtenis te vereeren. Maar indien hij eenigen tijd vertoefde en tot de 19de eeuw in dezelfde be-

trekking stond als vroeger tot de 18de, hoe zou hij ontvangen worden?

Zijn karakter was zeer eenvoudig en gezond. De eerbewijzen, die hem van Frankrijk en van geheel Europa ten deel vielen, de loftuitingen, waarmede hij overladen werd, maakte hij dienstbaar aan het belang van zijn eigen land. Zijn leven bewijst hoeveel tijd er noodig is om een groot karakter te vormen en grooten naam te maken. Een lange zomer wordt vereischt om een rijken oogst in te zamelen. Zijn ouderdom was gekomen. Geëerd en bewonderd meer dan iemand, betrok hij het huis, dat hij een kwart eeuw geleden gehuurd had, omringd van zijn vrienden en nakomelingen. Tot zes maanden vóór zijn dood bleef hij in betrekking en nog vier en twintig dagen vóór zijn heengaan was hij voor anderen werkzaam.

Welke lessen zijn leven ons geeft? Om ons in de jaren onzer jeugd voor uitspattingen te wachten, voor lichtzinnigheid tegenover de vrouw, om de heiligste plichten van het huislijk leven niet te verwaarloozen. Weinigen verstonden de kunst om zoo goed te leven als hij. Hij spande al zijn krachten in om zijn fouten te verbeteren. Ieder herinnert zich zijn dagboek, waarin hij zijn deugden opsomde, die hij onder rubrieken plaatste. De vleeschelijke lusten, die krijg voeren tegen den geest, had hij onderworpen. Hij toont hoeveel vlijt vermag. Daardoor had hij een groot fortuin en een steeds toenemende voorraad kennis bijeengebracht. Toen hij een en twintig jaar oud was, had hij slechts twee schooljaren achter zich; veertig jaar oud, was hij het engelsch, latijn, fransch, italiaansch, spaansch en duitsch meester. Op zijn zestigste jaar noemden de beroemdste universiteiten der wereld en geheele

volken hem den grootsten wijsgeer van dien tijd. Hij schaamde zich niet het nederig bedrijf, waarin hij zijn fortuin en zijn naam gemaakt en zijn karakter gevormd had.

Zijn leven is het bewijs van de macht der rechtvaardigheid en der welwillendheid. Juist zijn zedelijk en liefhebbend karakter heeft den grootsten invloed op Amerika en de gansche wereld uitgeoefend. Bij zijn heengaan waren onder zijn medeburgers groote, talentvolle mannen in diplomatieke betrekkingen werkzaam: Jefferson aan het Hof van Frankrijk, Jay aan dat van Engeland enz. Maar indien hij thans zijn oog kon laten gaan over onze diplomaten, hij zou niemand opmerken, die uitmunt in wetenschap, letterkunde, welwillendheid of vaderlandsliefde, maar alleen door een vérderfelijke, niet door een heilzaam werkende democratie. Had hij de groote processie bijgewoond, bij de onthulling van zijn standbeeld, hoe zou zijn hart zich verheugd hebben over de welgekleede mannen der brandweer, door hem in het leven geroepen, over allerlei werklieden, op wie zijn blik zou hebben gerust! Hoe trotsch zou hij geweest zijn bij het zien van de leerlingen met hun Franklin-medaille, van geheele huisgezinnen, waarvan zes zoons van dezelfde moeder met dat metaal waren versierd! Eén ding zou hem bedroefd hebben. Hij zou aan de Regenten van Boston gevraagd hebben: zijn er geen kleurlingen in uwe stad? En op hun antwoord: zeven duizend; — zou hij gevraagd hebben: heeft onder hen niemand de medaille verdiend? Dan zou de stedelijke Regeering vol schaamte haar hoofd gebogen en geantwoord hebben: wij denken er nooit aan om medailles te geven aan hen, die er het meest behoefte aan hebben. En als hij zijn oogen liet gaan over de processie, zou hij slechts twee zwarte gezichten gezien

en opgemerkt hebben hoe de Mercantile Library Association de zwarten verstoot. Niet Boston, maar Franklin zou dan hebben geroepen: schaam u!

Welk een leven! Begonnen met het zingen van ballades langs de straten van een kleine koloniale stad, voortgezet door instellingen van opvoeding, liefdadigheid en nijverheid in het leven te roepen, door den bliksem te maken tot een dienaar der menschheid, door Amerika's Onafhankelijkheid te grondvesten, door de wreedheid van den oorlog te verzachten en door de poging om den laatsten keten van den slaaf los te maken. Welk een leven! Welk een karakter! Wel mogt een fransch dichter zeggen:

Wetgever van één wereld! Weldoener van twee!
De gansche menschheid is u een offer van dankbaarheid schuldig.

GEORGE WASHINGTON.

In het begin der achttiende eeuw woonde in het district Westmoreland in Virginië, tusschen de rivieren de Potomac en de Rappahannock, op een klein landgoed, Bridge's Creek geheeten, een onbekend landbezitter, Augustine Washington. Hij was in 1694 geboren en stamde van een famille af, die in het jaar 1657 naar Amerika was overgestoken. Alleen door eigen vlijt en spaarzaamheid werd hij eigenaar van een groote bezitting, die voornamelijk uit onbebouwd land, negers en vee bestond. De landbouw was in dien tijd en in die streek nog weinig ontwikkeld. Hij bracht op zijn bezittingen hoornvee en varkens en legde er koren- en tabaksvelden aan.

Augustine Washington was voor de eerste maal getrouwd op een en twintigjarigen leeftijd met Jane Butler, die moeder werd van vier kinderen. Maar zij stierf 4 November 1728, terwijl slechts twee zonen, Lawrence en Augustine, haar overleefden. Vijftien maanden later, op den 6en Maart 1730, trouwde haar man voor de tweede maal met een jong meisje uit de nabijheid, Mary Ball, die voor schoon doorging. Zij werd moeder van zes kinderen.

George Washington was de oudste, het vijfde kind van zijn vader en het eerste zijner moeder. Hij was geboren op

Zaterdag 22 Februari 1732. Bij zijn geboorte was zijn vader 38, zijn moeder 28 jaar oud. Hij zag het eerste levenslicht in een oud, bouwvallig huis, waarvan thans geen spoor meer over is. Alleen een eenvoudige steen duidt nog de plaats aan, waar Washington werd geboren.

George Washington stamde van de lagere klasse der virginische grondbezitters af. Maar geen regent uit het angelsaksische ras werd zoo beroemd. Geen staatsman of krijgsman werd in de laatste duizend jaren zoo betreurd. In de lange rij van generaals, koningen en keizers, van den eersten vorst tot den laatsten president of paus, muntte niemand, zoozeer als hij, door de uitstekendste deugden uit. Zijn naam is een wachtwoord der vrijheid. Zijn voorbeeld en karakter zijn een model voor alle mannen van invloed. Zóó hoog staat hij in zijn vaderland aangeschreven dat de zelfzuchtigste en sluwste staatslieden zich van zijn naam bedienen als van een masker, waarachter zij zich verbergen om het volk te misleiden. Hij behoort tot de grootste autoriteiten onder de amerikaansche staatslieden, daar alle partijen zich op hem beroepen.

Wij geven eerst een schets van Washington's leven, waarin alleen de hoofdgebeurtenissen worden aangestipt.

Op Zaterdagmorgen, 22 Februari van het jaar 1732 geboren, werd hij den 3den April van hetzelfde jaar gedoopt in de episcopale kerk der parochie. Spoedig daarna zette zijn vader zich neder in het district Stafford, aan den linker oever van de Rappahannock, tegenover de stad Fredericton. Daar bezocht George een bijzondere school, — er was geen andere — gehouden door den sacristein der parochie, die alleen les gaf in het lezen, schrijven en rekenen.

In 1748 werd Washington, zestien jaar oud, landmeter,

en vond dit een voordeelige betrekking, daar zij hem dagelijks ongeveer $3^3/_5$ dollars opleverde en soms nog meer. Drie jaar lang bleef hij hierin werkzaam, maar had altoos zekere voorliefde voor het krijgswezen.

Voortdurend waren er onlusten met de Franschen, die over de grenzen van het Mississippi-dal, waar zij hunne woningen hadden, naar West-Virginië trokken. Ook de amerikaansche Indianen, die in het Ohio-dal woonden en daar en langs de groote meeren rondzwierven, namen deel aan de strooptochten. Een militaire macht werd vereischt, die van tijd tot tijd kon worden opgeroepen. Washington werd door den Goeverneur van Virginië benoemd tot Generaal-adjudant, met den rang van Majoor, toen hij negentien jaar oud was. In 1752 ging hij naar West-Indië met zijn broeder Lawrence, een aanzienlijk man in Oost-Virginië. Deze stierf in 1752, een groote bezitting achterlatende, waarvan een aanmerkelijk deel aan George kwam. Nu werd hij eigenaar van het schoone landgoed Mount Vernon, door zijn broeder aldus genoemd naar den engelschen Admiraal Vernon, onder wien hij vroeger gediend had. Washington bleef zijn post in het virginische leger tot den vrede van 1758 bekleeden, toen hij, tegen het einde van December, als privaat persoon naar Mount Vernon terugkeerde.

Op den 6den Januari 1759 trouwde hij met Mrs. Martha Custis, de weduwe van John Parker Custis, een vrouw, die zich onderscheidde door schoonheid, beschaving en rijkdom. Zijn fortuin, reeds vrij aanzienlijk, werd daardoor met ongeveer honderdduizend dollars vermeerderd. Uit haar vorig huwelijk had zijn vrouw een zoon van zes en een dochter van vier jaar. Van 1759—1775 verbeterde hij zijn land en breidde zijn bezittingen uit. Hij bestuurde zijn uitgebreide goederen

met veel kennis van zaken. Hij werd lid van het House of Burgesses (belast met de wetgevende macht in Virginië) en in 1774 werd hij gekozen tot vertegenwoordiger van Virginië op het eerste algemeene Congres van alle engelsche koloniën. Dit Congres was bijeengeroepen door den invloed van Dr. Franklin en Samuël Adams.

Op den 15en Juni 1775 werd Washington benoemd tot »Opperbevelhebber der amerikaansche legermacht." Niemand noemde hem voortaan Colonel of Esquire. Hij legde die hooge militaire betrekking neder op den 23en December 1783 en keerde naar Mount Vernon terug. In 1787 werd hij lid van de Conventie van de Unie, die de Constitutie der Vereenigde Staten van Amerika opstelde.

Met eenparige stemmen werd Generaal Washington gekozen om de beraadslagingen van de Conventie te leiden.

Van 1789 tot 1797 was hij President van de Vereenigde Staten. In Maart 1797 keerde hij naar zijn landgoed terug, maar werd in Januari van het volgend jaar gekozen tot »Opperbevelhebber der Legers," die toen op het punt waren opgeroepen te worden om de oneenigheden, welke met de fransche Regeering dreigden te ontstaan.

Hij stierf op Mount Vernon, Zaterdag 19 December 1799, in den ouderdom van 67 jaar, 9 maanden en 22 dagen. Hij liet een fortuin van ongeveer een half millioen dollars, maar geen kinderen achter. Hij was ongeveer vijftien jaar in militaire dienst, zeven in Virginië en acht in de Vereenigde Staten. Veertig jaar lang was hij gehuwd.

Wij willen gemakshalve zijn leven in de volgende zes perioden verdeelen:

I. Zijn kindsheid en jeugd, van 1732—1751.

II. Zijn dienst in den franschen en indiaanschen oorlog, van 1751—1759.

III. Zijn leven als burger van Virginië, als grondbezitter, als vertegenwoordiger van Virginië en van het Congres, van 1759—1775.

IV. Zijn dienst in den oorlog, ten tijde der Revolutie, van 1775—1783.

V. Zijn Presidentschap, van 1789—1797.

VI. Zijn laatste levensjaar, in 1799.

In zijn kindsheid en jeugd was er voor hem weinig gelegenheid tot leeren. Openbare departementale scholen, die in dien tijd in ieder dorp van Nieuw-Engeland gevonden werden, bestonden niet in de streek, waar hij woonde. Tot zijn elfde of twaalfde jaar kreeg hij les van Mr. Hobby, die in een van zijns vaders huizen woonde en schoolmeester en sacristein der parochie was. Van hem kreeg de jongen alleen onderwijs in lezen, schrijven en rekenen. De grammatica werd niet beoefend. Om haar bekommerde men zich niet, in het schrijven evenmin als in het spreken; ja zelfs met de spelling was het treurig gesteld. George was pas elf jaar oud, toen zijn vader stierf. Na diens dood leefde hij voor een tijd met zijn broeder Augustine op Bridge's Creek en bezocht daar de »hoogere school" van Mr. Williams, waar hij de beginselen der meetkunde schijnt te hebben geleerd.

Eenige zijner vroegste schrijfboeken zijn nog bewaard. In een van deze is met eigen hand geschreven: »George Washington, dertien jaar oud." Zij zijn de bewijzen van de netheid en de vlijt van den knaap.

In een dezer cahiers copieerde hij testamenten, contrac-

ten en dergelijke stukken. Ook vinden wij een rubriek, met het opschrift: »Regels hoe zich in gezelschap en in de conversatie te houden," die zeer koud, onnatuurlijk en langdradig zijn, waarin de grootste eerbied doorstraalt voor menschen van hoogen rang en niet onduidelijk wordt te kennen gegeven dat de stand, waarin iemand geplaatst is, meer aanspraak geeft op achting dan zijn werkelijke verdiensten. Deze »Regels'' schijnen veel invloed te hebben gehad op zijn volgend leven.

Reeds vroeg openbaarde zich bij hem een groote lust voor het krijgsmansleven, hoewel de voornaamste Virginiërs nooit groote voorliefde hadden voor den militairen stand. Zijn oudste broeder, de Majoor Lawrence Washington, was een militair karakter. George verliet op zijn veertiende jaar de school en kreeg de betrekking van officier op een schip. Naar men verhaalt was zijn bagage reeds aan boord van het schip, maar op het laatste oogenblik van vertrek weigerde zijn moeder haar toestemming. Hij zou geen engelsch zeeofficier worden. Aan welk een smallen draad hangt het lot van een groot man! Hij woonde nog ongeveer twee jaar met zijn broeder Lawrence en leerde genoeg van de meetkunde en driehoeksmeting om een praktisch landmeter te worden. In zijn boeken komen plannen voor van de landerijen in de nabijheid der school, die geroemd worden als modellen van groote nauwkeurigheid.

In het najaar van 1747 verliet hij de school en woonde met zijn broeder Lawrence op Mount-Vernon, waar hij zijn elementaire mathematische studiën voortzette. Op zeventienjarigen leeftijd was hij landmeter. Zijn »Book of Surveys" begint den 22en Januari 1749 en bestaat nog in manuscript.

Toen hij ongeveer zestien jaar oud was, (1) schijnt hij zich verbeeld te hebben verliefd te zijn op een meisje, wier naam verloren is gegaan, dat zijn jongenshart zeer ongelukkig maakte. Hij klaagt dat zij ongevoelig was voor zijn smart. Hij spreekt van zijn arm, onrustig hart, dat door Cupido's pijlen was gewond. Maar hij kwam die droefheid te boven. Alleen zijn melankolieke verzen, die nog bestaan, maken ons met de liefdesgeschiedenis bekend. Hij noemt zijn geliefde zijn »Lowland Beauty". Zij was, naar men zegt, een zekere Miss Grimes, later de vrouw van Mr. Lee en de moeder van Generaal Henry Lee, die zeer bevriend was met Washington. Kort daarna bracht een ander meisje zijn hoofd op hol. Hij klaagt dat haar tegenwoordigheid zijn vorige liefde voor »Lowland Beauty" weer deed ontwaken. Als ik, zegt hij, maar wat meer op een afstand woonde van jonge meisjes, dan zou ik mijn hart kunnen verlichten door die reine en lastige hartstocht in het graf der vergetelheid te begraven. Hij schijnt nooit aan iemand zijn liefde verhaald te hebben. Door bezigheden van verschillenden aard, door vossejachten werd hij eindelijk genezen. Nu kwamen in zijn journaal geen namen van meisjes of klaagliederen meer voor; in plaats daarvan is het vol van bijzonderheden over zijn landmetingen.

Zijn eerste levensjaren waren weinig geschikt om hem met boeken, literatuur en wetenschap bekend te maken of zijn gedachtenkring ver uit te breiden. Toch vond hij in dien tijd gelegenheid om kennis te maken met praktische bijzonderheden uit het amerikaansche leven en zijn karakter

(1) Volgens Irving, die dikwijls onnauwkeurig is, was hij toen vijftien, volgens Sparks zeventien jaar oud. Vgl. Irving I, p. 34 met Sparks I, p. 78.

te ontwikkelen. Hij was dikwijls in het open veld, een liefhebber van athletische spelen, van rijden, jagen, springen, vechten en dergelijke zaken meer. Zijn moeder was een strenge en hardvochtige vrouw; zij had iets hoogs en heerschzuchtigs, wat haar zoon van haar overerfde. Zij was een goede, praktische huishoudster, spaarzaam en nauwkeurig, maar teruggetrokken en stijf in haar manieren. Toen Lafayette haar in 1777 bezocht, vond hij de eenvoudige weduwe van den pachter bezig in haar tuin, met een ouden tuinhoed op het hoofd. Zij hield haar werkpak aan, toen zij den eleganten vriend der amerikaansche vrijheid bij zich ontving. Zij had weinig boeken, misschien slechts één: de godsdienstige en zedekundige overdenkingen van Sir Matthew Hale, dat door haar zoon tot aan zijn dood in hooge eer werd gehouden. Zij oefende zonder twijfel grooten invloed op Washington uit.

Ongeveer drie jaren nam hij zijn post als landmeter waar. Hij ontving zijn opvoeding niet uit boeken. Zware plichten rustten reeds vroeg op hem. Hij leerde zich zelf te beheerschen en op zich zelf te vertrouwen. Zijn opvoeding was niet kostbaar, maar van groote waarde. Het is de vraag of eenig christelijk koning in de achttiende eeuw zoo goed werd voorbereid voor de moeilijke kunst om een land te regeeren als deze pachterszoon in Virginië, op de grens der beschaving.

II. Zijn krijgmansleven begon, toen hij negentien jaar oud was en duurde, met verschillende tusschenpoozen, tot 1758. Hij hield zich bezig met soldaten te werven en te oefenen en hen aan te voeren tegen de Indianen en de Franschen. Hij werd naar de Ohio aan de andere zijde van het

Alleghanygebergte gezonden. Maar toen het engelsch Goevernement de officieren der plaatselijke militie met minachting behandelde, legde hij, na de formeele oorlogsverklaring, zijn post neder en nam in 1759 als vrijwilliger dienst in het leger van Generaal Braddock. Met den rang van Kolonel werd hij geplaatst op de grenzen van Maryland. Hier zag hij voor het eerst goed gedisciplineerde soldaten, die aan het krijgsmansleven gewend waren. Hij was met de woeste streken in West-Virginië en in Pennsylvanië bekend en tevens met de indiaansche manier van vechten. De drie en twintigjarige »Kolonel der grenzen" bezat een militaire kennis, die in deze onderneming van meer waarde was dan die, welke Braddock had opgedaan bij de schitterende militaire parades in Engeland en Holland. Ware Washington's raad opgevolgd, dan zou de onderneming gelukt zijn. Na Braddock's nederlaag, werd Washington benoemd tot Opperbevelhebber van het virginische leger, met den rang van Kolonel, en bekleedde dien post tot den vrede van 1758. Zijn positie was uitermate moeilijk. De engelsche Goeverneur Dinwiddie was een vriend van vertooningen, grillig en hardnekkig, die zonder reden dan eens bevelen en dan weer tegenbevelen gaf. Hij verachtte en haatte de amerikaansche koloniën en behandelde uit de hoogte met groote onbeschaamdheid jonge lieden van groote talenten. Voortdurend kwelde en beleedigde hij Washington en werkte hem tegen. Ook was de Wetgevende Macht in Virginië spaarzaam en kortzichtig, haar oorlogssysteem zwak en onvoldoende. Eindelijk vergete men niet dat de Virginiërs niet geschikt waren om goede soldaten en officieren te vormen. Het kostte moeite om recruten te krijgen voor een klein leger. Bovendien waren zij lui, verkwistend, afkeerig van discipline, terwijl de bur-

gerlijke autoriteiten hen voortdurend aanmoedigden om te deserteeren. Vele officieren waren traag, ongehoorzaam, afgunstig en heerschzuchtig. Geen moeilijker positie denkbaar dan die van Washington. Zijn leger was vreesachtig. Met het Uitvoerend Bewind viel niet te onderhandelen. De Wetgevende Macht liet veel te wenschen over. Het volk scheen onverschillig omtrent zijn eigen geluk. Terwijl de Indianen velen uit hunne huizen verdreven, was Washington verplicht soldaten te werven en met geweld provinciën te veroveren. Hij mocht, volgens het bevel van den Goeverneur, zich niet op eenigen afstand verwijderen, daar hij een waakzaam oog moest houden over de negers. Zijn leger was steeds slecht gevoed en gekleed. Hij klaagt over voortdurend gebrek aan voorraad, aan kleeding en zelfs aan schoenen. Ter nauwernood, zegt hij, heeft een soldaat schoenen, kousen of een hoed. Hij kon het moeilijk vinden met die schreeuwende heeren officiertjes. Dinwiddie antwoordde soms onbarmhartig op zijn klachten. Te midden van al die moeilijkheden ging de jonge man bedaard, dapper en gematigd zijn gang. Soms was de tucht, die hij uitoefende, wat al te gestreng. Deed een soldaat een eed, dan kreeg hij vijf en twintig stokslagen, honderd voor dronkenschap, vijfhonderd, als hij twist maakte of vocht. Wanneer iemand deserteerde, dan volgde de doodstraf. Groot was zijn gezag. Onuitstaanbaar waren de zelfzucht en de zwakheid van het volk. Van nature was hij geneigd om te heerschen. Hij klaagt er over dat geen bevel wordt opgevolgd, behalve door geweld. Het volk is verwend. Men geeft het alles toe. Zooveel mogelijk zocht hij alle zaken voor de burgerlijke overheid te brengen. Dit verdient opmerking, daar krijgslieden, vooral als zij nog jong zijn, meestal dwingelanden zijn.

Geen wonder, daar zij van nature geneigd zijn om snel te handelen en strenge maatregelen te nemen.

De zevenjarige oefening in dezen oorlog was voor hem een uitstekende voorbereiding voor grootere beproevingen, die hij op uitgestrekter terrein zou moeten doorstaan. De oorlog met Frankrijk was voor hem de leerschool voor den amerikaanschen omwentelingsoorlog. Hier ontving deze groote leerling zijn eerste lessen. Hij leerde omzichtigheid, gematigdheid en die onwankelbare volharding, welke het kenmerk waren van zijn volgend leven.

In den winter van 1756 werd hij voor krijgszaken naar Philadelphia, Nieuw-York en Boston gezonden. Volgens de overlevering werd hij verliefd op een ander jong meisje te Nieuw-York; maar de zaak bleef zonder gevolg.

III. Van het eind van December 1758 tot den 15den Juni 1775 nam Washington geen rechtstreeksch aandeel aan het krijgswezen. Den 6den Januari 1759 trouwde hij met de rijke en schoone weduwe van Mr. Custis en drie maanden later betrok hij zijn uitgebreide grondbezitting te Mount Vernon, waar hij als een aanzienlijk Virginiër leefde. Hij bestuurde zijn bezittingen. Hij kocht en verkocht land. Hij bezocht de aanzienlijken in Virginië, hield zich dikwijls te Williamsburg op, de hoofdstad met ongeveer 1500 à 2000 inwoners. In zijn eigen huis ontving hij dikwijls gezelschap. De meeste voorname personen uit Virginië en Maryland, ook de Goeverneur, bezochten hem daar in die vijftien of zestien jaar. Zelden meer dan eens per jaar ontmoette hij de betrekkingen zijner vrouw, daar zij zoo veraf woonden.

Wij stellen ons Washington gewoonlijk voor als iemand, die zich steeds met de gewichtigste staatszaken bezig houdt.

Maar dit was in de jaren tusschen 1759 en 1774 het geval niet. Hij kon toen zijn tijd naar welgevallen besteden. Zijn dagboek, dat op de open bladzijden van een almanak werd geschreven en nog bewaard is gebleven, toont ons hoe hij gewoonlijk den dag doorbracht. Daaruit en uit zijn niet zeer talrijke brieven van dien tijd kunnen wij ons van deze periode van zijn leven een voorstelling maken. Hij nam deel aan de kerkelijke zaken. Iederen Zondag, als het weder en de wegen het toelieten, bezocht hij een der twee kerken, te Pohick, dat zeven mijlen of te Alexandrië, dat tien mijlen van zijn woning verwijderd lag. Hij hield een koets met vier paarden, een koetsier, een knecht en een postillon, allen negerslaven, in livrei. Hij leefde volgens de oude deftige virginische manier en woonde in een groot, maar alles behalve comfortable huis, van negers omgeven.

Vroeger was zijn kleeding eenvoudig en goedkoop. In zijn dagboek van October 1747 vinden wij aangeteekend dat hij aan de waschvrouw twee hemden gaf, het eene gemerkt G. W., het andere ongemerkt, een paar kousen en een halsdoek, die tegen de Novemberzittingen van het Hof in Frederic-County terug moesten bezorgd worden. Dikwijls was hij, even als vele zijner soldaten, op indiaansche wijze gekleed, wat hij het gemakkelijkst vond. Maar later, nadat hij met engelsche officieren had omgegaan, kreeg hij smaak in prachtige kleeding. In 1756 laat hij uit Engeland twee complete livreien komen voor zijn slaven, een spaansch overkleed met scharlaken ornamenten, een stel paardentuigen enz. enz. Het volgend jaar lezen wij in zijn dagboek een order aan Richard Washington, een londensch handelaar, om hem te zenden een stuk fransch fijn linnen, een half dozijn kousen, à 5 shillings het paar. Waren zij

uit de mode, dan moesten er andere worden gezonden. Nog zes paar handschoenen, zes paar van de elegantste schoenen, enz.

Later komen onder de orders, die hij gaf, artikelen voor damestoilet voor. Na zijn huwelijk in 1759 ontbiedt hij o. a.: een zalmkleurige Talby volgens ingesloten model, met satijnen garnituur; een paar witte dames zijden kousen, twee paar satijnen laarsjes, zoo klein mogelijk; kleine rooden haarnaalden, geparfumeerde poeder, schotsche en straatsburger snuif enz. enz. (1). Hij was een rijk grondbezitter, een landedelman, die zich met de tabakscultuur bezig hield en tabak naar Engeland zond om ze te verkoopen. Zijn zaken bestuurde hij vlijtig en hield zijn rekeningen met groote nauwkeurigheid tot in de kleinste bijzonderheden. Zijn famille schijnt op kleeding zeer gesteld te zijn geweest, vooral om zich fashionable te vertoonen. Zij maakte veel vertooning in haar kleine omgeving, waar het leven vreeselijk vervelend en eentoonig was, alleen afgewisseld door het brengen en het ontvangen van bezoeken.

Zijn dagboek doet ons zien hoe hij zijn tijd doorbracht.

1 Januari 1770. Alleen thuis.

2 » » Den ganschen dag thuis gebleven. Mr. Peake dineerde hier.

3 » » Den ganschen dag alleen thuis gebleven.

4 » » Op de jacht gegaan met John Custis en Lund Washington. Een vos opgejaagd, maar niets gevangen.

5 » » Naar Muddy Hole en Dogue Run gegaan.

---

(1) Zie Kirkland's *Leven van Washington*, p. 178—180. Later verandert hij weder zijn orders. Hij klaagt dat zijn kleeren hem nooit goed zitten. Vgl. Sparks t. a. p. II, p. 337.

De honden medegenomen. Mr. Warner Washington en Mr. Thurston kwamen 's avonds.

6 Januari 1770. De beide Kolonels Fairfaxes dineerden hier met Mr. R. Alexander en de twee heeren, die den vorigen dag kwamen.

7 » » Mr. Washington en Mr. Thurston gingen naar Belvoir.

8 » » Op de jacht gegaan met Mr. Alexander, J. Custis en Lund Washington. Na een jacht van drie uren een vos gedood. Mr. Alexander keerde terug en Mr. Thurston kwam 's namiddags.

10 » » Ik ging jagen en doodde een vos, na hem driemaal opgejaagd te hebben en drie uur op de jacht te zijn geweest.

11 » » Den ganschen dag alleen.

12 » » Dito, dito.

13 » » Te Belvoir gedineerd met Mrs. Washington en Mr. en Miss Custis en later naar huis gekeerd.

14 » » Den ganschen dag alleen. Verschillende likeuren in flesschen gedaan. Peter (mijn smid) en ik, na allerlei pogingen gedaan te hebben om een ploeg te maken naar een nieuw model, voor een deel van mijn eigen vinding, waren genoodzaakt het op te geven, althans voor het oogenblik.

Een week later lezen wij nog: »het grootste gedeelte van den dag besteed met een nieuwe ploeg te maken van mijn eigen vinding." Zijn boeken bevatten de namen van zijn paarden en honden. Hij schijnt zich niet bezig te hebben

gehouden met eenige wetenschappelijke onderzoekingen. Onder de bestellingen, die hij in Engeland deed, komen zelden boeken voor. In zijn dagboek is geen philosophische gedachte te vinden, niets, wat ons aan een onderzoekenden geest doet denken, maar wel leeren wij daaruit iemand kennen, die zich bezig houdt met de dingen van het dagelijksch leven en ongelooflijk vlijtig is in het opteekenen van zaken van weinig gewicht.

De eenige wetenschappelijke opmerking, die ik in zijn dagboek heb gevonden, is deze: dat tot zijn verbazing zijn korenmolen in vijf en vijftig minuten vier schepels graan, maar vijf schepels indiaansch meel maalde. Zijn verhaal van de wijze, waarop zijn slaven hun werk verrichtten, is vermakelijk en leerzaam tevens.

Toen hij nog in dienst was, in 1758, werd hij voor het volgend jaar tot lid van het virginische »House of Burgesses" gekozen. Onder de artikels, die noodig waren tot tractatie der kiezers, meldt zijn boek: ongeveer $1\frac{1}{2}$ okshoofd punch, een groote hoeveelheid wijn, sterk bier en likeur. In de virginische Vergadering was hij trouw op zijn post, zonder aanmatiging, maar sprak zelden en stelde nooit een redevoering op. Hij was bekend òm zijn helder oordeel en onwankelbare oprechtheid. Toen er oneenigheden ontstonden en de engelsche Regeering de koloniën zocht te onderdrukken, gingen de klachten van het puriteinsche Nieuw-Engeland uit en ook Virginië bood tegenstand. Washington, geen man van ideeën of wijsgeerige beginselen, behoorde niet onder de eersten, die zich verzetten, maar eindelijk nam hij vastberaden en krachtig deel aan al de heldendaden, waartoe de onstuimige en welsprekende Patrick Henry de virginische Kamer opwekte. Hij was een der hoof-

den van de oppositie tegen de zegelbelasting en tegen andere tyrannieke maatregelen van Engeland's Koning, die op de Boston Port Bill volgden. Men zegt dat Washington in de buitengewone Conventie de welsprekendste rede hield, die ooit was gehouden. »Ik zal," zeide hij, »duizend man op de been brengen, hen op mijn eigen kosten onderhouden, mij zelf aan hun hoofd stellen ter bevrijding van Boston" (1). In 1769 dacht hij aan de mogelijkheid van een oorlog met het Moederland (2).

Het eerste Congres van den Bond kwam te Philadelphia bijeen op den 5en September 1774. Washington was een der zes afgevaardigden uit Virginië, maar het blijkt niet dat hij daar een groote rol heeft gespeeld. Toch verhaalt Mr. Wirt dat Patrick Henry van hem zeide: »waar het op helder oordeel en degelijke inlichtingen aankomt, is Kolonel Washington zonder twijfel de grootste persoonlijkheid in deze Kamer (3)."

Hij was lid van het tweede Congres, dat op den 10den Mei 1775 vergaderde. Het was na den slag bij Lexington. Hij verscheen daar dagelijks in zijn militaire uniform. Zijn militaire kleeding was als een sprekende getuigenis dat de tijd van onderhandelen voorbij was en het verschil niet met woorden, maar door den krijg moest worden beslist.

IV. Op den 15den Juni 1775 werd Washington, op aanraden van John Adams, tot Opperbevelhebber van het amerikaansche leger gekozen. De politiek besliste de keuze. Door een Virginiër te kiezen, hoopte men het Zuiden te winnen en het gunstig voor den oorlog te stemmen. Zijn persoonlijk karakter, zijn rijkdom, zijn gematigdheid, zijn prak-

(1) Zie *de Werken van Adams*, II, p. 360.

(2) Sparks, II, p. 351, 410, I. 118.

(3) Sparks, I. p. 132.

tische kennis en zedelijkheid deden het oog van den scherpzinnigen en eerlijken John Adams op hem vestigen. In den oorlog tegen Frankrijk had Nieuw-Engeland groote diensten bewezen en lauweren behaald. De zuidelijke staten hadden niets gedaan. Washington was de eenige officier, die zich had onderscheiden, hoewel niet in die mate als velen uit de oostelijke staten. Aan Hancock moest de post worden opgedragen. Ongetwijfeld had hij meer dan Kolonel Washington voor de omwenteling gedaan en voedde langen tijd een wrok tegen John Adams omdat deze de benoeming van Washington had aangeraden. De keus was het gevolg van berekening. Nieuw-Engeland gaf zijn vooroordeelen tegen iemand uit het Zuiden prijs.

De nederige Virginiër verklaarde voor het Congres: »ik verzoek ieder hier tegenwoordig zich te herinneren dat ik in volle oprechtheid verklaar dat ik mij niet berekend oordeel voor de eervolle betrekking, mij opgedragen" ([1]). Hij bedankte voor de belooning van 500 dollars per maand en sprak: »daar geen geldelijke voordeelen mij tot het aannemen van dezen moeilijken post zouden hebben bewogen, zoo wensch ik er geen voordeel van te hebben. Ik zal nauwkeurig rekening houden van mijn uitgaven, die de Natie ongetwijfeld zal voldoen. Dit is alles, wat ik verlang." Aan zijn vrouw schreef hij een brief — het is de eenige aan haar, die bewaard is — over zijn verkiezing en zijn aanneming der betrekking; in den brief was zijn testament ingesloten, dat hij pas had gemaakt. »Daar het," zegt de nederige man, »mijn bestemming is geweest om tot dezen post geroepen

---

([1]) Vgl. in de *Boston Dayly Advertiser* van 17 Juni 1858 het Verslag der zitting van het historisch Genootschap van Massachusetts.

te worden, zoo hoop ik dat mijn onderneming aan eenig goed doel zal beantwoorden." In Mei 1775 verliet hij Mount Vernon. Hij betrad zijn eigen woning niet weder vóór Januari 1789.

De nieuwe Opperbevelhebber verliet Philadelphia op den 21en Juni, kwam den 2en Juli te Cambridge aan en nam den volgenden dag het bevel over het leger op zich. Hij vond een menigte troepen van verschillende kleur: ongeveer 17000 man, waarvan meer dan 3000 krank, allen slecht gekleed, slecht gewapend, aan een slechte discipline gewoon waren, terwijl sommigen geen geweren hadden. De meeste soldaten hadden zich slechts voor korten tijd verbonden. Weinigen waren gezind om zich aan de strenge discipline van den oorlog te onderwerpen, waartoe veel zelfverloochening vereischt werd. De officiers kenden hun plichten niet. Generaal Ward, de gewezen Opperbevelhebber, was oud en zeer zwak; een ander Generaal hield zijn kamer, terwijl hij met veel kennis van zaken over purgatieven sprak. Overal in het kamp heerschten afgunst, lichtgeraaktheid, kleingeestige eerzucht. De menschen dachten meer om zich zelve dan om de natie, die in gevaar was. Zoo gaat het altijd. Ongeveer een derde gedeelte van de koloniën behoorde openlijk of in 't geheim tot de Tories. Zelfverloochening is nooit gemakkelijk en toen juist was er zeer groote behoefte aan. Als allen met zulk een geest bezield waren geweest als onze redenaars van den 4en Juli beweren, dan ware de Revolutie in een jaar geëindigd, maar men was in 1775 even laag en zelfzuchtig als velen in later dagen. De slag van Lexington veranderde de menschelijke natuur niet. Washington moest een leger vormen. Het Congres had geen begrip van de kosten van een oorlog en was al te spaarzaam

in het geven van geld. Het bezat weinig en een oorlog kost veel geld. Het volk stelde vertrouwen in een leger van vrijwilligers, die voor eenige maanden dienst namen, maar het had een afkeer van een staand leger en van een militairen despoot. Niets was gereed, geen kleeren, tenten, kanonnen; zelfs het kruid was schaarsch. Als de wachters van hun post terugkeerden, mochten zij hunne geweren niet laden.

Te Boston lag het engelsche leger, grooter in aantal, goed geoefend en gewapend, voorzien van alles, wat met geld te koopen of voor kennis te verkrijgen was.

Wij zijn gewoon van den heldenmoed in 1776 te spreken. Wij overdrijven niet. Geen volk was ooit dapperder en meer zelfopofferend. Maar Washington klaagt over zeer groot gebrek aan »public spirit," over vaardigheid in de kunst om zich zelf te bevoordeelen. Er waren edelen die alles, wat zij bezaten, voor het algemeen welzijn wilden prijsgeven, maar er waren ook gemeene en lage lieden, die alles tot hun eigen voordeel zochten aan te wenden. Toen, evenals tegenwoordig, brachten onrustige tijden een Hancock, een Adams voort. Maar hoe zeldzaam waren zij! Washington, anders zeer koel, behoedzaam en in zich zelf gekeerd, toonde thans den ijver van een enthousiast en had een afkeer van de kleingeestige zelfzucht, die hij ontmoette. Tegenover de Nieuw-Engelanders was hij niet altijd billijk. Van het begin van Juli 1775 tot het eind van Februari 1776 voerde het leger niets uit. Hoe zou het daartoe ook in staat zijn geweest? Het bestond dikwijls uit niet meer dan tien duizend man! Washington verbeterde de sterkten, oefende de soldaten, bracht eenheid in het gansche leger. Slecht van troepen en van ontoereikende wapens voorzien, ging hij defensief te werk. Juist zes jaar

na den moord van Boston bracht hij aan het engelsche leger een doodelijken slag toe. De vijand verliet spoedig Nieuw-Engeland en nam 1200 Tories met zich mede. Nog eenmaal slechts verscheen later een vijandelijke bende in Massachusetts. In Nieuw-Engeland woonde het volk dichter opeen dan elders in de noordelijke staten. Het was betrekkelijk rijk, wel opgevoed en zeer werkzaam, daar het in den oorlog met Frankrijk en met de Indianen gediend had. Nadat Washington de Engelschen uit Boston had verdreven, voerde hij zijn leger naar Nieuw-York. Hier vond hij niet zooveel ondersteuning als in Massachusetts en zoo volgde een gansch jaar van ellende. De Amerikanen werden uit Long Island verdreven. Twee brigaden uit Nieuw-Engeland vluchtten voor de engelsche wapenen. Fort Washington leverde den vijand ongeveer drie duizend soldaten uit. De keur van het leger, veel artillerie, levensmiddelen, magazijnen gingen verloren. De engelsche schepen voeren een eind ver de Hudsonrivier op, waar men meende volkomen veilig te zijn, Washington trok terug door Nieuw-Jersey, terwijl zijn klein leger steeds verminderde. Het was zonder versterking, zonder tenten, met weinig deksel. Vele soldaten gingen barrevoets. Haastig trok hij de Tassaic, de Rariton en de Delaware over. Op Kerstmis deed het leger een wanhopigen uitval, trok weder de Delaware over en nam te Trenton vele soldaten gevangen, waarna het in de duisternis van den nacht naar de bergen terugkeerde. Zoo eindigde de eerste veldtocht. In de maand Januari, die op de Onafhankelijkheidsverklaring volgde, bezette Washington met drie of vier duizend man de winterkwartieren te Morristown. Welk een leger voor zulk een werk! De moeilijkheden schenen ongelooflijk. De Staten van het Midden waren vol Tories, wreede, wraakgierige en kwaadwillige lieden. Sommige der ameri-

kaansche Generaals waren niet te vertrouwen. Generaal Lee had zich met opzet gevangen laten nemen om een verraad te kunnen plegen, erger dan dat van Arnold. Het Congres verliet moedeloos Philadelphia en vluchtte naar Baltimore. Rhode Island was in handen van den vijand. Vele aanzienlijke burgers der Middenstaten schaarden zich aan de zijde der Engelschen. De Kwakers belemmerden de zaak van Amerika. De diensttijd der meeste soldaten was verstreken, de toevoer der rekruten gering. Een nieuw leger moest gevormd worden. En toch — Washington wanhoopte niet!

In het volgend voorjaar kwam hij weder in Nieuw-Jersey, maar was spoedig genoodzaakt terug te trekken. Pennsylvanië was toen, evenals nu, de minst ontwikkelde der noordelijke staten en deed met zijn Kwakerbevolking weinig voor de zaak der onafhankelijkheid. De voornaamste burgers waren niet gunstig gestemd voor den oorlog. Philadelphia was voor een groot deel Torygezind. Washington miste hier Nieuw-Engeland's energie, die hem van levensmiddelen en soldaten kon voorzien. Hij verloor den slag bij Brandywine en moest te Germantown wijken. Philadelphia viel in handen van den vijand. Gedurende den winter van 1777 tot 1778 betrok hij de winterkwartieren te Valley-Forge. Welk een vreeslijke winter voor Amerika's schoonste verwachtingen! In 1776 had hij een leger van 47000 man en het volk was uitgeput. In 1777 bestond het leger uit minder dan 20000 man. Vrouwen, die eens haar kostbare versiersels gesmolten hadden om daarvan kogels te maken, konden het voor een tweede maal niet doen. Te Valley-Forge, nog geen dagmarsch van des vijands hoofdkwartier, waren ter nauwernood twaalf

duizend soldaten. Zij lagen dien winter op den grond. Zoo schaarsch waren de dekens dat velen den ganschen nacht bij hunne vuren zaten. Een duizendtal soldaten had soms geen schoenen aan de voeten. Hunne ontbloote voeten lieten sporen van bloed in het ijs achter. Eens moest een vierde deel der troepen als ongeschikt worden afgedankt omdat zij barrevoets of zonder kleeren waren. Er was zelfs gebrek aan levensmiddelen. Eenmaal was er hongersnood in het kamp en Washington moest zich met geweld van proviand meester maken, daar anders het leger zou omkomen van honger. Hij gaf bevel aan de landbezitters van Pennsylvanië om het koren te dorschen en het hem te verkoopen, daar hij het anders in bezit nemen en hun alleen het land zou betalen. Het Congres was ontmoedigd. De bekwame mannen bleven te huis en hunne plaatsen werden ingenomen door zwakken. Soms waren er slechts een en twintig leden op het Congres en het kostte moeite een genoegzaam aantal bijeen te krijgen ten einde de zaken te behandelen. Er was overvloed van Tories. In het leger ontstonden oproerigheden tegen Washington. Mifflin, Conway, Gates, Pickering, Schuyler waren hem vijandig en zij vonden veel steun bij het Congres. Samuel Adams vertrouwde Washington niet, evenmin John Adams. James Lovell van Massachusetts en Richard Henry Lee waren hem niet gunstiger gezind. Het verwondert ons niet. Binnen een jaar had Washington Nieuw-York en zijn omstreken verloren, ook Philadelphia met al de versterkte plaatsen in den omtrek. Slechts één belangrijke overwinning had hij behaald: te Trenton. In den tusschentijd was Burgoyne, een bekwaam soldaat, met een zeer goed leger in een hinderlaag gevallen bij de North River en door Gates en het noordelijk leger, dat voor een

groot deel uit soldaten van Nieuw-Engeland bestond, gevangen genomen. Geen wonder dat sommigen meenden dat de zelfzuchtige, lage en bluffende Generaal Conway het leger beter zou aanvoeren dan de zedige Washington. Ware Washington niet in het bezit geweest van groote rijkdommen, zijn bevelhebberschap zou vóór 1778 geëindigd zijn. Maar Dr. Franklin bevond zich aan de andere zijde der zee en had op meesterlijke wijs bewerkt dat het fransche Hof, nadat Burgoyne zich had overgegeven, de onafhankelijkheid der Vereenigde Staten erkende, een verbond met hen sloot en tegelijk Amerika van geld en troepen, van artillerie en magazijnen voorzag. Toen begon Amerika voor het eerst het neergebogen hoofd weder op te heffen. Maar het moet erkend worden: toen het bemerkte dat een vreemde natie bereid was te helpen, was het geheel onwillig geld of troepen bijeen te brengen of op andere wijze zich zelf te helpen. Amerika was vermoeid en had rust noodig.

Binnen de beperkte grenzen, ons gesteld, kunnen wij de geschiedenis van den oorlog niet verhalen, die ons beurtelings van edele gevoelens, van lafheid en verraad spreekt. Eindelijk werd de vrede gesloten. Acht jaar na den slag bij Lexington, op den 19en April 1783, werd hij openlijk in het legerkamp afgekondigd. Op den 23sten December legde Washington zijn ambt neder en bood het Congres zijn uitgaven aan, die van 15 Januari 1775 tot op dien datum liepen. Zij bedroegen 65315 dollars. Toen keerde hij naar Mount Vérnon terug. Gedurende den ganschen tijd van den oorlog openbaarde zich duidelijk zijn edel karakter. Maar na het einde van den krijg werden de soldaten niet terstond ontslagen. Het volk scheen niet geneigd hen schadeloos te stellen voor hun lijden, hunne verliezen, zelfs niet eens voor

hunne uitgaven. Natuurlijk werden zij verbitterd dat hun het geld onthouden werd, waarop zij aanspraak maakten als loon voor zooveel arbeid. Zij dachten er aan om zich door geweld van wapenen recht te verschaffen. Toen kwam Washington's edelaardigheid aan het licht, grooter dan ooit te voren. Hij plaatste zich tusschen het volk en het leger en zocht en vond recht voor beiden.

V. In den aanvang van 1784 leefde Washington op Mount-Vernon als privaat persoon. Acht jaar was hij afwezig geweest. Zijn goederen waren eenigszins in verval geraakt, niettegenstaande de trouwe zorgen, daaraan op een afstand door hem besteed. Maar brieven, gedurende acht jaar eens per week verzonden, wegen niet op tegen de dagelijksche tegenwoordigheid van den eigenaar. Als hij bij het aanbreken van den dag of reeds vroeger ontwaakte, was het zijn eerste gedachte het werk van den dag te regelen, totdat hij zich herinnerde dat hij privaat man was geworden. Maar de zorgen voor het openbaar welzijn drukten steeds zwaar op zijn krachtige ziel. De soldaten waren zijn kinderen. Terwijl zij door het volk slecht werden onderhouden en hier en daar verstrooid waren, was hun oog op hem gevestigd om hulp. Hij kon hun sympathie bewijzen. Zijn oog was op de gansche natie gericht; hij was bezorgd voor het algemeen welzijn.

Ongelooflijk uitgebreid was de correspondentie, door hem gevoerd. Hij hield zich bezig met den landbouw, altijd zijn geliefkoosde bezigheid, verbeterde zijn landerijen en voerde betere rassen en soorten van vee in. Groot was zijn gastvrijheid en tal van aanzienlijke bezoekers verdrongen elkander in zijn woning. Hij zocht den toestand van Virginië te verbeteren en maakte een ontwerp om door een kanaal de Potamac en Jamesrivier met de wateren aan gene zijde

van het Alleghany-gebergte te verbinden. Hij stelde levendig en hartelijk belang in het openbaar onderwijs, waarvoor hij tijd en geld ten beste gaf.

Amerika verkeerde toen in een moeilijken toestand. De Vereenigde Staten waren onafhankelijk van Engeland, maar niet door een hechten band vereenigd. De vrijmaking was door het zwaard voltooid. Er moest niet alleen afgebroken, maar ook opgebouwd worden. Franklin's ontwerp van een Bond, het eerst in 1754 voorgesteld, later in 1775 ingeleverd en eindelijk in 1778 met veel wijzigingen aangenomen, was niet in staat de natie te vereenigen, zelfs niet, wanneer in tijden van oorlog deze dertien ongelijke leden samen geprest werden. In vredestijd zouden zij spoedig uit elkander vallen. De oude Regeering was volkomen ongeschikt. Het Congres was een lichaam, uit slechts één Kamer bestaande, niet, zooals thans, uit twee. De stemming ging bij staten. Rhode Island, met 60,000 inwoners, stond gelijk met Virginië, dat 600,000 telde. Er was geen hoofd van het Uitvoerend Bewind. Geen rechterlijke macht, geen departementen van oorlog, van buitenlandsche zaken of binnenlandsch bestuur. Er waren slechts administratieve commissies, door het Congres benoemd.

De algemeene Regeering kon geen belastingen heffen noch schulden betalen. De Staten waren zeer afgunstig van elkander. Men noemde Virginië of Carolina »zijn vaderland," maar erkende Amerika niet als zoodanig. Het was een moeilijk werk om een nationale Unie tot stand te brengen, daar te gelijk de rechten der afzonderlijke staten en de vrijheid der individuën heilig moesten worden bewaard. Hoe zou de natie een goed centraal bestuur, dat onmisbaar was, tot stand brengen, wanneer de regeering,

die elke staat afzonderlijk voor zich vorderde en waaraan hij gewoon was, ongeschonden bewaard moest blijven?

Zoolang dit vraagstuk in Amerika niet was opgelost, zou het woord »Liberty" een vreemd woord blijven, van de Franschen overgenomen. De Tories beweerden dat dit onmogelijk was. Reeds was in Massachusetts een opstand uitgebroken, die de besten onder het volk met schrik vervulde, een John Adams en Washington deed twijfelen of een democratie wel mogelijk was. Zou het niet beter zijn — zoo spraken sommigen — dat wij in het bezit waren van een constitutionele monarchie, van een erfelijken Senaat? De Conventie van alle Staten zou den 14den Mei 1787 bijeenkomen. Vele bekwame personen werden als afgevaardigden gekozen, onder hen Washington, maar ook sommigen van zeer weinig beteekenis. Maar zoo gering was de ijver dat slechts twee staten: Virginië en Pennsylvanië vertegenwoordigd waren. Eerst den 25sten Mei waren de vertegenwoordigers van zeven Staten — het vereischte getal — bijeen, terwijl Massachusetts slechts door één persoon was vertegenwoordigd. Washington was de President der Conventie, maar hij schijnt geen deel te hebben genomen aan het opstellen der Constitutie. Op den 17den September werd het werk voltooid en geteekend met goedkeuring der vertegenwoordigde Staten. Ik geloof niet dat één lid der Conventie volkomen voldaan was.

Niemand hield de Constitutie voor volmaakt. Franklin en Washington keurden, misschien om tegenovergestelde redenen, vele artikelen af. De democratische Mr. Gerry weigerde te teekenen. Samuël Adams, John Hancock en vele anderen, die geen leden der Conventie waren, waren vijanden der Constitutie. Wij kunnen thans nog geen volle recht laten wedervaren aan hare ontwerpers, die

zulke verschillende locale belangen en lijnrecht tegenover elkander staande politieke beginselen vertegenwoordigden. Voor sommigen is de Constitutie een afgod; de ontwerpers zijn in hun oog menschen, met een hoogeren geest bezield. Anderen beschouwen de auteurs in zekere mate als ellendelingen. Ik ken hare fouten, althans enkele. De tijd zal zonder twijfel andere aan het licht brengen, die misschien nog noodlottiger zijn. Ik zie de slachtoffers der Constitutie, waarvan vier millioen in de Vereenigde Staten wonen. Groote mannen, Franklin vooral, de grootste Amerikaan, verdienen daarom onze afkeuring. Maar ik vergeet niet de groote moeilijkheden, waarmede zij te strijden hadden en bedenk dat een enkel persoon niet zoo verstandig is als allen te samen en dat het heden een dwaas is in het oog der eeuwen, die komen zullen. Er was een monarchale partij, die een machtig centraal bestuur verlangde. Alexander Hamilton was de bekwaamste vertegenwoordiger dier richting. Maar er bestond ook een democratische partij, die krachtig ijverde voor de rechten der afzonderlijke staten en alle macht, zonder vertegenwoordiging, aan het volk in handen wilde geven. Jefferson was de type der democraten. Maar hij was buiten 's lands als gezant in Frankrijk. Er bestond inderdaad gevaar dat de Staten geen Unie zouden kunnen vormen. Maar de Staten namen één voor één de Constitutie aan, met eenige amendementen van weinig gewicht. Zeventig jaar zijn een kort tijdsverloop in het leven van een groot volk. De dag om een beslissend oordeel over de Constitutie te vellen is nog niet gekomen.

VI. Washington was tot President gekozen. Voor die betrekking kon niemand als mededinger met hem optreden. Maar velen konden naar het Vicepresidentschap dingen: want, ter-

wijl het duidelijk was wie in de schatting van het volk het hoogst stond, was het twijfelachtig wie de tweede rang bekleedde. John Adams werd gekozen. In het begin der Revolutie gingen Virginië en Massachusetts hand aan hand. Daarom moesten zij, toen de Vereenigde Staten pas onafhankelijk waren, in het algemeen bestuur vereenigd zijn. Het was zeer moeilijk de nieuwe Regeering te regelen. Alles moest van nieuws worden opgebouwd. Er waren onder het volk twee groote partijen: de Federalisten, die der Constitutie gunstig gezind waren en tot een krachtig centraal bestuur overhelden, waarvan sommigen misschien een monarchie en een erfelijken senaat begunstigden; de Antifederalisten, die eerst republikeinen, later democraten werden genoemd en afkeerig waren van een machtig centraal bestuur. Met zijn gewone scherpzinnigheid koos Washington de beste politieke talenten om het groote werk tot stand te brengen en wel mannen van beide partijen. Het Cabinet was samengesteld uit Jefferson, Secretaris van Staat, Hamilton, van financiën, Generaal Henry Knox, van oorlog en Edmund Randolph, Attorney-General. John Jay werd benoemd tot President van het Hoog Gerechtshof. Washington wilde geen President zijn van één partij, maar zocht de punten van verschil bij te leggen en alle partijen te vereenigen. Die poging moest mislukken. Er was verdeeldheid in zijn Cabinet, vooral tusschen Jefferson, een idealistisch democraat, die groot vertrouwen stelde op de massa van het volk, en Hamilton, die tot de monarchie overhelde en niet veel van het volk verwachtte. Gedurende de acht jaren van Washington's presidentschap was het land getuige van den strijd tusschen deze partijen. Geen President na hem had met zooveel bezwaren te kampen. Alles moest op touw gezet worden. De Ministeriën moesten

geregeld, traktaten met vreemde Mogendheden gesloten, de inkomsten vastgesteld, de schulden betaald worden. Men moest de quaestie omtrent de staatspapieren uitmaken, de grenzen der constitutionele macht van de Regeering bepalen, de wijze van procedeeren bij de Hoven van den Bond vaststellen. De Unie was geheel nieuw, de elementen waren verschillend, de belangen van Noord en Zuid strijdig, zoodat het te vreezen was dat het gansche gebouw spoedig ineen zou storten. Maar weldra was de Regeering geregeld, een schoon plan van administratie ontworpen en de acht jaren van Washington's bestuur gaven steeds meerdere vastheid aan de amerikaansche instellingen, grooter vertrouwen op haar, meerdere welvaart aan het gansche volk. De roem van Washington werd gaandeweg grooter.

Ik zal hier niet zijn voornaamste werkzaamheden als President verhalen. Men kan ze in historische werken en in biografiën lezen. Het leidend beginsel was bij hem: rechtvaardig tegenover allen te zijn en recht van allen te eischen. In een tijd van zooveel beroering was dit uitermate moeilijk. Terwijl hier het werk der amerikaansche democratie aanving, werd in Europa de oudste Monarchie in de christelijke wereld omvergeworpen. De Federalisten kozen over 't algemeen partij tegen Frankrijk, maar voor Engeland, dat de besmetting der revolutie vreesde. De Democraten hielden het met de Franschen en waren vijandig gezind tegen Engeland, daar het den vooruitgang der menschheid wilde tegengegaan. Beide partijen toonden zich niet zeer krachtig.

VII. Op den 3den Maart 1797 nam Washington afscheid van het Congres en kwam weinige dagen later op Mount Vernon om zich met den landbouw bezig te houden, in de hoop het aangename vrije buitenleven te genieten. Maar

zijn afscheid van het Congres onthief hem niet van staatsplichten. Hij zou met zijn wapenrusting sterven. Vrees voor oorlog met Frankrijk riep hem op nieuw aan het hoofd van het amerikaansche leger, dat te midden van tal van nieuwe bezwaren weder moest worden uitgerust.

Maar weldra riep een vreedzame stem hem naar een ander land. Op den 14den December 1799 behoorde Washington niet meer tot de levenden. Hij, die de eerste man in oorlog en vrede was geweest, nam ook de eerste plaats in de harten zijner landgenooten in, in wier gedachtenis hij steeds voortleeft.

Het valt niet moeilijk een karakter te begrijpen, dat zoo duidelijk spreekt, waarvan de lijnen zoo scherp geteekend zijn.

De rede, dat wijsgeerig beginsel, hetwelk de algemeene wetten en de wetenschappelijke waarheden zoekt op te sporen, was bij hem weinig ontwikkeld. Hij was geen speculatief, maar een praktisch man. Aanleg voor wetenschap bezat hij niet. Niet op de eindoorzaken, op de algemeene wetten, maar op feiten lette hij. Zelden, misschien nooit, maakte hij een wijsgeerige opmerking over zaken of menschen. Zijn dagboek is vol feiten. Geen ideeën, geen studiën van een denker zijn daarin te vinden. Het blijkt niet dat hij ooit een wijsgeerig boek heeft gelezen.

De verbeelding, die poëtische macht, welke naar de ideale schoonheid de hand uitstrekt, ontbreekt hem bijna geheel. Hij had weinig idealen. Hij heeft geen oog voor de schoonheid in de natuur, voor kunst of letterkunde. Ik herinner mij slechts één toespeling, die daarop betrekking

heeft. Wij lezen namelijk bij hem hoeveel behagen hij als kind had in »Lowland Beauty". Hij vroeg niet naar de schoonheid, maar naar het nut. Hij was ingenomen met mooie kleeren omdat zij hem zekere waardigheid gaven. Het weinig ideale zijner persoonlijkheid komt ook uit in zijn stijl, die gewoonlijk stijf en stroef is, zonder de minste sierlijkheid. Hij schijnt even weinig liefhebberij in letterkunde als in wetenschap gehad te hebben. De boeken, die hij las, waren praktische werken, die alle schoonheid, inspiratie en bekoorlijkheid misten. Onder de menigte stukken, die zijn naam dragen, is het dikwijls moeilijk uit te maken wat van zijne hand is. Sommige van de voornaamste staatspapieren waren het werk van anderen. Zijn Afscheid aan het Congres was het werk van Madison, die het in 1792 opstelde, terwijl Washington het later met eenige veranderingen overschreef. Vier maanden waren noodig om het gereed te maken. Het grootste deel zijner brieven, die achttien deelen uitmaken, zijn door zijn secretarissen geschreven, die voor hem moesten denken en schrijven.

Soms — en het is een verkwikking het op merken — is zijn stijl niet zoo deftig en stijf als in de staatstukken. Dan noemt hij de engelsche soldaten »Red Coats" en Generaal Putnam »Old Put"; hij spreekt van de »ellendige Puriteinen van Nieuw-Engeland en van de gemeene Tories," van den »schobbejak van Marblehead" enz. Maar over 't algemeen is zijn stijl eenvoudig, als van een man van zaken, zonder beelden en warmte.

Washington had een goed verstand. Helder was zijn oordeel. Hij zag spoedig welken weg hij moest inslaan om te komen, waar hij wezen wilde; — een vermogen, misschien

nog zeldzamer dan wat men gewoonlijk genie noemt. Maar zijn verstand was uitsluitend op praktische zaken gericht.

Washington was geen oorspronkelijke persoonlijkheid. Ik geloof niet dat hij zelf iets ontdekte of uitvond. Van »de nieuwe ploeg van eigen vinding" kwam niets. Op zestienjarigen leeftijd ongeveer was hij soldaat. Maar ik weet niet dat hij een nieuwe ontdekking in de krijgskunde deed. Hij had zitting in de virginische Wetgevende Vergadering, was afgevaardigde van Virginië bij het eerste algemeene Congres, lid van de Conventie van den Bond, toen men zich met de gewichtigste zaken bezighield. Maar wij vernemen niet dat hij op die vergaderingen het een of ander nieuw denkbeeld ingang deed vinden, een oorspronkelijk inzicht te berde bracht. Acht jaar lang was hij President, maar in deze betrekking gaf hij geen blijken van oorspronkelijkheid; de gave der inventie, een helder inzicht in oorzaken, haar gevolgen, hoe zij werken, van dat alles bemerkt men bij hem niets. In dit opzicht stond hij niet hooger en zag niet verder dan het gros der menschen. Maar hij was ver in het organiseeren. Van nature stelselmatig, vlijtig en nauwkeurig, verstond hij de kunst om de zaken te regelen en het doel te bereiken, dat hij zich had voorgesteld. Zijn uitgebreide bezitting te Mount Vernon werd met kennis van zaken meesterlijk bestuurd; de landerijen waren in goeden staat, in aanmerking genomen de hoogte, waarop de landbouw toen stond. In de oorlogen tegen de Franschen en de Indianen ordende hij het ruwe volk tot compagniën en regimenten en maakte daarvan een klein leger, geschikt om dienst te doen. In den oorlog der Omwenteling bracht hij hetzelfde op uitgebreider schaal tot stand, terwijl hij misschien nog met

grooter bezwaren te kampen had. Van de ongedisciplineerde massa uit Nieuw-Engeland wist hij in 1775 te Cambridge binnen weinige maanden een goed leger te vormen. Menigmaal werd hij in dien oorlog geroepen om hetzelfde te verrichten en bijna altijd vervulde hij die taak met buitengewone bekwaamheid. Zijn ontwerpen voor een gevecht of een campagne getuigden van groote bekwaamheid. Maar oorspronkelijkheid geloof ik niet dat daarin was te ontdekken, noch in het kiezen van zijn terrein, noch in het aanvoeren zijner soldaten. Hij raadpleegden velen. Als President, bijgestaan door bekwame mannen als Adams, Jefferson, Hamilton, Jay en anderen, werkte hij niet zonder vrucht. Zijn groot talent bestond in het besturen van zaken. Hij vereenigde in zich, wat zelden gevonden wordt, oordeel, moed en werkzaamheid. Niets was te klein voor zijn nauwlettend oog. Zijn bezittingen bestuurde hij met nauwkeurige zorg. Zij waren niet zeer productief omdat er slaven arbeidden. In zijn dagboeken teekende hij op wat ieder verrichtte. Thuis herinnerde hij zich wat het oog van den meester vermag.

Gedurende zijn achtjarige afwezigheid kreeg hij de quitanties van zijn opzichter, met berichten omtrent de kleinste bizonderheden over alles, wat op zijn landerijen betrekking had, over de geboorte en den gezondheidstoestand van zijn dieren en slaven. Elke week schreef Washington aan zijn opzichter, zelfs in de onrustigste dagen. Ik geloof niet dat hij gedurende die gansche stormachtige periode, van Januari 1776 tot December 1784, een enkele maal oversloeg. Wij zijn verbaasd over de moeilijkheden, die hij overwon: er was gebrek aan kruid, aan geweren, aan kleeding, aan tenten, aan schoenen en bovenal aan geld, dus: gebrek

aan alles. Wij zijn verbaasd over de afgunst van het Congres, over de schermutselingen en kleingeestige eerzucht van lage en onbeduidende lieden, die zijn krijgsroem niet konden verdragen, over de koelheid van de inwoners van Pennsylvanië, Maryland, Noord- en Zuid-Carolina, Georgië en over hunne onverschilligheid, zelfs waar het hun eigen belang gold. Maar nog meer staan wij verbaasd over de groote bekwaamheid, waarmede Washington van zijn geringen toevoer van levensmiddelen en troepen gebruik maakte en over het succes, door hem behaald. Slechts eenmaal behaalde hij een schitterende zegepraal. Maar ik twijfel of Alexander, Caesar, Napoleon, ja zelfs Hannibal meer administratieve kennis bezaten. Hij was niet in staat om op het slagveld of in den strijd spoedig te handelen. Eerst moest hij alles overleggen, op papier zijn plan teekenen en de plaats bepalen, die de troepen zouden innemen. Vandaar dat hij een meester was in het aanvallen, maar niet, wanneer hij zich moest verdedigen. Hij oordeelde langzaam, maar zag scherp. Hij had veel tijd noodig om iets voor te bereiden en tot stand te brengen. Militaire talenten bezat hij, maar een militair genie was hij niet.

Als President bestuurde hij de staatszaken met dezelfde bekwaamheid, hetzelfde geduld in het nagaan der bijzonderheden, dezelfde veel omvattende vlijt. Hij verlangde van ieder kolonel en officier een geschreven verslag van hetgeen gedaan moest worden, vergeleek alle rapporten nauwkeurig en nam geen besluiten, voordat hij zich geheel op de hoogte der feiten gesteld en nauwlettend de meeningen van bekwame mannen onderzocht had.

Washington had, zoover ik weet, geen nieuwe politieke denkbeelden. In 1768 verzette hij zich tegen het despotisme

van Engeland. Maar geheel Nieuw-Engeland was hem hierin voorgegaan, evenals de bekwaamste en sommige van de rijkste mannen uit Virginië. Hij was een voorstander van de vereeniging der kolonies. Maar Franklin had reeds in 1754 dit denkbeeld geopperd en Massachusetts benoemde in 1770 een Commissie om met alle wetgevende vergaderingen daarover in onderhandeling te treden. Hij was ingenomen met het algemeen Congres van 1774. Maar het plan was uitgegaan van Franklin, die zich toen in Engeland ophield. Hij was een voorstander der Onafhankelijkheid. Maar lang vóór hem hadden groote geesten, als Samuel Adams en Joseph Hawley aangetoond dat zij onontbeerlijk was en de hartstochtelijke Patrick Henry had velen voor dat denkbeeld gewonnen. Ik geloof niet dat de Constitutie een enkele gedachte aan hem verschuldigd was. Het oorspronkelijk ontwerp schijnt niet afkomstig van hem, maar van Jefferson, Hamilton en Jay. Laat ons eerbied toonen voor groote mannen, maar ook rechtvaardig tegenover hen zijn. Washington overtrof anderen niet in gaven des geestes. In de virginische Kamer en op het Congres, in het leger en in het Cabinet, was hij steeds omgeven van mannen, bekwamer dan hij. Vergelijk hem slechts met Franklin, Samuel en John Adams, met Jefferson, Hamilton, Jay, Madison, met Greene, Pickering en vele anderen. Maar hij maakte ook geen aanspraak op grootheid van geest en muntte door groote nederigheid uit. Dit bleek uit zijn gansche leven, van den dag dat de virginische Kamer den blozenden Kolonel haar dank betuigde tot op het oogenblik, toen hij aan het volk der Vereenigde Staten zijn adres van afscheid aanbood.

Op zedelijk gebied muntte hij uit. Hij was zeer nauwgezet van geweten.

Van nature was hij weinig vatbaar voor de gewone passies der jeugd. Hij helde eerder tot gestrengheid dan tot teederheid over. Hij schreef in zijn dagboek: »streef er naar dat gij in uw borst die kleine vonk bewaart, die het geweten heet." In weinig harten heeft die vlam zoo gestadig gebrand als in het zijne. Toch was zijn levenswijs niet door buitengewone gestrengheid gekenmerkt. Hij was een mensch, geen kluizenaar.

Een groot vriend was hij van orde; een zeker decorum was hem van natuur eigen. Dit blijkt uit de netheid zijner dagboeken, toen hij een jongen was van dertien jaar, uit de nauwkeurigheid zijner teekeningen, door hem als landmeter, grondbezitter en krijgsman gemaakt, uit de duidelijke ronde hand en den helderen stijl zijner geschriften, uit de regelmatigheid zijner gewoonten, uit de waardige houding, die hij aannam, waar hij zich ook bevond. Maar, als wij nauwlettend toezien, dan bemerken wij dat hij minder moeite deed om orde te brengen in zijn gedachten dan in zijn zaken. Hij hield veel van vormen en van pracht, nam de gewoonte der koninklijke hoven aan, zoodat men hem niet ten onrechte beschuldigde van voorliefde voor de aristocratie en de etiquette der hoven.

Het kan zijn dat Hamilton, Adams en anderen zich meer dan Washington met die dwaze vertooningen bezig hielden. Maar hij hield van pracht en reed in een koets met vier, soms met zes paarden. Andere aanzienlijke lieden uit Virginië deden hetzelfde. De menschen konden niet op eens de oude dwaasheden vergeten. In de natuur gaat niets met sprongen, alles trapsgewijze. In zijn rekeningen was hij nauwkeurig tot in de kleinste bijzonderheden, paste op zijn tijd en had orde in al zijn zaken.

Hij was prikkelbaar, opvliegend, even als zijn moeder. In zijn jeugd geraakte hij soms eensklaps met iemand in twist. Op middelbaren leeftijd was hij vreeslijk driftig, terwijl zijn toorn zich soms in woorden, soms in slagen lucht gaf. Nimmer overwon hij die opvliegendheid, welke hem eigen was. Jefferson verhaalt »hoe de President bij zekere gelegenheid opstoof, toen hij zich zelf niet kon beheerschen, Freneau een ellendeling noemde en zeide dat hij liever in zijn graf lag dan langer in zijn tegenwoordigen toestand te blijven.'' (1) In de laatste jaren der Revolutie kwetste hij dikwijls velen door zijn slecht humeur.

In 1775 was zijn leger te Cambridge zonder kruid. Washington zond den Kolonel Glover naar Marblehead om kruid te halen, dat daar te vinden zou zijn. In den nacht keerde de Kolonel terug en vond Washington voor zijn hoofdkwartieren, waar hij op en neer stapte. Glover groette hem. De Generaal, zonder hem terug te groeten, vroeg hem op barschen toon: hebt ge het kruid gekregen? Op zijn ontkennend antwoord begon Washington te vloeken en vroeg hem: waarom komt gij terug zonder kruid? Omdat, luidde het antwoord, te Marblehead geen korrel kruid te vinden is. Hij wandelde een minuut of twee, heftig ontroerd, op en neer en zeide toen: Kolonel Glover, ik bied u mijn hand, als gij die wilt aannemen, vergeef mij. Het groot gevaar, waarin wij verkeeren, deed mij vergeten wat mij tegenover u en mij zelf betaamt.

Tobias Lear, zijn intieme vriend en privaat secretaris, verhaalt dat een officier in den winter van 1791 een brief

---

(1) Zie *Jefferson's Werken*, IX, p. 164.

bezorgde, waarin de treurige nederlaag van Generaal St. Clair tegenover de Indianen vermeld stond. Hij moest hem aan den President in eigen persoon ter hand stellen. Deze stond van tafel op, verliet zijn famille en zijn gasten, zag even den inhoud van den brief in en scheen, als hij weer binnen kwam, kalm als gewoonlijk. Maar later, toen hij en Lear alleen waren, wandelde hij eenige oogenblikken zwijgend door de kamer en barstte toen hevig ontroerd uit. »Het is alles voorbij, St. Clair is verslagen, het leger verstrooid; de officieren zijn bijna allen gedood, de troepen bij massa's; de verwarring is volkomen, te vreeslijk om er aan te denken!"

Zeer ontroerd, liep hij op en neer en zijn toorn werd geweldig. »Ja, hier," — zoo barstte hij in woede los — »op deze zelfde plaats nam ik afscheid van hem. Ik wenschte hem eer en geluk toe. »Gij hebt uwe instructies van het Ministerie van oorlog, zeide ik tot hem. Zelf heb ik er nauwkeurig inzage van genomen en zal er maar één woord bijvoegen: wacht u voor een overrompeling, nog eens: wacht u daarvoor. Gij kent de manier van vechten der Indianen!" Zoo ging hij heen, na mijn laatste waarschuwing te hebben vernomen. En toch laat hij het leger in stukken houwen en vermoorden door een overrompeling, waartegen ik hem juist gewaarschuwd had! O God! o God! hij is erger dan een moordenaar! Hoe kan hij dat voor zijn vaderland verantwoorden! De toorn van weduwen en weezen, de toorn des Hemels rust op hem!" Op schrikbarende wijze werd hij ontroerd. Hierop bekoelde hij een weinig, ging zitten en sprak: »wat ik gezegd heb, moet in deze kamer blijven. Aan Generaal St. Clair zal recht wedervaren. Ik lette op het onheil in zijn geheel, maar niet op de bijzonderheden. Ik zal hem

zonder tegenzin ontvangen, onbevooroordeeld hem aanhooren. Hem zal volkomen recht wedervaren." (1)

Van natuur en door zijn opvoeding was hij bizonder gesteld op goedkeuring en scheen in hooge mate begeerig naar toejuiching. Dit blijkt uit zijn »Rules of Conduct," die hij in zijn jeugd uitschreef, uit de zorg voor zijn kleeding, welke niet uit schoonheidsgevoel voortkwam, maar veeleer uit begeerte om eerbied en achting van anderen te winnen. Ook hechtte hij groote waarde aan de publieke opinie, vooral toen hij gruwelijk onrechtvaardig beoordeeld werd. In zijn vroeger leven ontving hij gaarne eerbewijzen en was eerzuchtig op onderscheidingen.

Maar naar mijn overtuiging was het geen ijdelheid, die hem kenmerkte. In zijn openbaar leven als Wetgever, Generaal, President, ken ik geen oogenblik, waarin hij om volksgunst bedelde. Hij deed geen moeite om betrekkingen te verkrijgen; zij werden hem aangeboden. Bewonderaars omringden hem, maar voor een vleier was bij hem geen plaats (2). In al zijn publieke adressen, in zijn officieele of private brieven vindt men geen toespeling op eenige groote of goede daad, door hem zelf verricht. In de elf dikke deelen zijner werken en in de vele andere handschriften, die nog van hem bewaard zijn, is geen enkele regel geschreven met de pen der ijdelheid, geen woord, dat om toejuiching vraagt. Na 1790 waren de oogen van de natie,

---

(1) Zie Sparks' *Leven van Washington*, X. p. 222; Rush, *Washington in zijn huislijk leven*, p. 67—69.

(2) Zie in Villemain's *Vie de Chateaubriand*, (Paris 1858) p. 51 en 52, het verhaal der ontmoeting van den jeugdigen enthousiast met Washington in 1791.

ja van de gansche wereld, op den uitstekendste harer zonen gevestigd. Zijn oog rustte op het volk, op de eeuwige Gerechtigheid, niet op George Washington of op zijn groote daden. Volksgunst is het vuurwerk van een jongen op straat. Maar verdienste is het hemelsch licht van zon, maan en sterren.

Washington was vol moed. Hem was die kracht eigen, welke om gevaren lacht en vrees veracht. Toch was hij voorzichtig. Men verhaalt dat hij in zijn rapport van het kleine gevecht met Jumonville, in 1754, toen hij twee en twintig jaar oud was, zeide: »ik hoorde het geluid der kogels en, geloof mij, daarin is iets bekoorlijks!" Koning George II voegde er bij: »hij zou zoo niet spreken, wanneer hij meer ondervinding had opgedaan." Toen Washington eens naar dat verhaal gevraagd werd, antwoordde hij: »als ik ooit zoo gesproken heb, dan was 't zeker toen ik nog jong was."

Maar hij bezat dien zedelijken moed, die gevaren durft trotseeren, grooter dan het geluid van kogels. Hij koos partij voor een rechtvaardige zaak, al was zij niet populair en was alleen bevreesd om onrecht te plegen. Werd hij overwonnen, te midden der grootste moeilijkheden liet hij het hoofd niet hangen. De Amerikanen werden in elken aanval, tegen hen ondernomen, verslagen, van den slag bij Bunker Hill, 17 Juni 1775, tot den slag bij Fort Mifflin, 22 October 1777; alleen, wanneer zij de aanvallers waren, behaalden zij de overwinning. Maar Washington wanhoopte niet. Te Cambridge was hij zonder kruid, maar zijn moed en volharding bezweken niet. Hij verloor Long Island, New-York Island, Fort Washington en eenige duizende troepen. Dit was de grootste nederlaag in den ganschen oorlog.

Hij vluchtte door Nieuw-Jersey, terwijl zijn leger verminderde, zoodat hij ternauwernood zeven duizend man overhield, slecht gewapend, zonder soldij, slecht gekleed en gevoed. Maar zijn moed begaf hem niet. Hij schreef aan zijn broeder: »wanneer niet elke zenuw gespannen is om het nieuwe leger zoo spoedig mogelijk aan te vullen, dan, denk ik, zal het spel spoedig verloren zijn." Op den 20sten December 1776 deelt hij den President van het Congres, Mr. Hancock, mede dat over tien dagen het leger zal zijn vernietigd. De recruten kwamen langzaam opdagen en de vijand lag goed gewapend te Nieuw-York, slechts een marsch van twee dagen van hem verwijderd. Toch begaven Washington de moed en de hoop niet. Vele oude officieren der Omwenteling verlieten ontevreden het leger. De natie betaalde hunne uitgaven niet en deed geen belofte dat zij hen later schadeloos zou stellen. Dit ontmoedigde de troepen en zij konden zich niet weder laten inschrijven, nadat hun geliefde bevelhebbers vertrokken waren. Maar Washington volhardde en zocht de zwakke officieren en soldaten moed in te spreken. In 1777, toen de Engelschen Philadelphia in bezit hadden en Washington de winterkwartieren te Valley Forge betrok, slechts op één dagmarsch van daar, had het vreesachtige Pennsylvanië, te midden van het grootste gevaar, niet meer dan 12000 troepen om eigen haardsteden te verdedigen. Er was overvloed van Tories, die met groote minachting op anderen nederzagen. Het Congres bestond uit weinig leden. Gansche weken verliepen, zonder dat het voldoend aantal Staten was vertegenwoordigd. Vele leden waren hem vijandig gezind. Maar zijn edel hart gaf den moed niet op. In het leger ontstonden samenspanningen tegen hem. Conway, Gates, Mifflin, misschien ook Pickering, begeerden

zijn plaats in te nemen en zochten zijn ondergang. Reed, zijn vertrouwde Secretaris, nam deel aan de samenzwering. Leden van het Congres wantrouwden hem, verzetten zich openlijk of in 't geheim tegen hem en wenschten hem zijn post te ontnemen. Zij zouden dit gedaan hebben, indien hij hen voor loon gediend had. Toch verdroeg die groote geest dit alles en hij bezweek niet te midden van zoo veelvuldige stormen, die over zijn hoofd kwamen.

Washington was een man met een ijzeren wil. Hij was standvastig, vastberaden, volhardend. Had hij zijn geest ergens op gezet, dan was niets in staat hem daarvan af te brengen. Maar hij bezat zulk een bewonderenswaardige zelfbeheersching dat hij aan de meeningen van anderen recht liet wedervaren. Hij eerbiedigde de persoonlijkheid van anderen en drong hun zijn wil niet op, maar hij liet hun ook niet toe dwang op hem uit te oefenen. Was hij tegenwoordig, dan spraken de wetten duidelijk. In het leger maakte hij geen misbruik van macht. Soms evenwel stelde hij strenge maatregelen voor. In 1776 wilde hij allen gevangen nemen, die weigerden de staatspapieren aan te nemen voor de waarde die zij hadden, en hen in staat van beschuldiging stellen bij de Staten, waartoe zij behoorden. Hij eischte dat speculanten en opkoopers de straf zouden ondergaan, die zij verdienden. Ik wenschte van God, zeide hij in 1779, dat de slechtsten onder hen geketend aan een galg werden opgehangen, vijfmaal hooger dan die, welke voor Haman was bestemd! [1]

Onomkoopbaarheid, getrouwheid aan zijn overtuiging,

---

[1] Zie Hildreth, III, p. 272.

nauwgezetheid in elken plicht, hem opgedragen, ziedaar de deugd, die zijn hoofd versierde. Daarin was hij een held. Dit bewijst zijn gansche leven. Gij merkt haar op bij den jongen van dertien jaar, die vlijtig zijn werk verrichtte en bij den beroemden man, toen hij de zeventig naderde. Ik ken niemand, die hem hierin overtrof. Uit zijn publiek en privaat leven is mij geen enkele daad bekend, welke aan die hooge lofspraak iets zou te kort doen. Hij was niet iemand met een fijn, geslepen karakter; hij haatte dubbelzinnigheid, bedrog en leugen. Hij onttrok zijn vertrouwen aan Jefferson, toen hij bemerkte dat deze met bedrog omging, aan zijn Secretaris Reed, toen hij hem in een kleinigheid op valschheid had betrapt. Hij wilde Aaron Burr geen enkele betrekking geven, omdat hij hem als een intrigant had leeren kennen. Hij kon zwijgen, maar niet veinzen; geveinsdheid of huichelarij behoorden niet tot zijn karakter. Hij was in zich zelf getrokken, voorzichtig, sprak niet voordat hij zich bedacht had, maar geen enkele daad uit zijn staatkundig leven getuigt van de geringste onoprechtheid, van het kleinste gebrek aan eerlijkheid.

In den oorlog bediende hij zich van bedrog om krachten te sparen en door een krijgsmanslist behaalde hij de grootste overwinning. In 1781 had de engelsche Generaal Clinton een leger te Nieuw-York, Cornwallis een ander in Virginië. Washington wilde Cornwallis aanvallen. Om zijn slag goed en zeker te slaan, moest hij het doen voorkomen, alsof hij op Nieuw-York wilde aanrukken. Langer dan een jaar hield hij zich met voorbereidingsmaatregelen bezig. Hij misleidde de hoogste burgerlijke en militaire officieren en al de Staten, in het Midden en Oosten gelegen. Om den vijand om den tuin te leiden, verzamelde hij in de nabijheid van

Nieuw-York voorraad en schepen, alsof hij plan had daar te blijven en de stad aan te vallen. Hij schreef brieven aan de amerikaansche en fransche officieren, waarin hij hun bevel gaf daar te komen, dewijl hij de stad zou belegeren. Zoo misleidde hij vriend en vijand. Op het geschikte oogenblik trok hij haastig met een leger naar Virginië en bracht bij Yorktown aan Cornwallis den noodlottigen slag toe.

Maar dit bedrog was even noodzakelijk voor zijn krijgsplannen als kruid voor zijn kanonnen. Daarin ligt niet opgesloten dat zijn karakter onoprecht was (1).

Laagheid, kleingeestigheid waren hem vreemd. Had hij iemand in drift beleedigd, hij zocht de beleediging weer goed te maken. Er was in zijn eerzucht niets zelfzuchtigs. Hij stond boven de meesten zijner omgeving, in het leger, in het Congres of in het Cabinet, als een hooge pijnboom boven het lage hout aan zijn voet. Niets deed hij ten halve. Na het einde van den oorlog was het leger niet betaald en er was geen waarborg dat het betaald zou worden. De natie wilde het aan de Staten overlaten, deze aan gene. De Regeering was zwak, richtte niets uit en boezemde wegens het karakter van sommige harer leden weinig eerbied in. Een deel der officieren van het leger, bijgestaan door koningsgezinden in alle Staten, wenschte Washington tot koning te benoemen. Hij had slechts toe te stemmen en de daad was gevolgd. Met afgrijzen wierp hij de kroon van zich.

Hoe bewonderenswaardig was zijn gansche houding nadat de vijandelijkheden waren geëindigd! Hij was trouw aan het

(1) Zie Sparks, VIII, p. 141, IX, p. 402.

leger, aan het volk omdat hij zich zelf getrouw bleef! Hoe edel was zijn brief aan de Goeverneurs der verschillende Staten, zijn adres aan het leger en aan het Congres, toen hij zijn post nederlegde! In de gansche geschiedenis der menschheid is geen voorbeeld te vinden van zulk een zelfverloochening: een overwinnend soldaat, die de hem opgedragen macht weigert aan te nemen en liever naar huis gaat en naar zijn bezittingen terugkeert! Zijn bedoelingen waren even zuiver als de middelen, die hij gebruikte.

Washington was niet, wat men noemt, een gevoelig man, rijk in teedere aandoeningen. Noch zijn aanleg, noch zijn opvoeding werkten daartoe mede. Zijn natuur schijnt eerder gestreng dan vriendelijk, nauwgezet en zedelijk, maar niet liefhebbend te zijn geweest. Zware zorgen rustten reeds in zijn vroege jeugd op hem en zij maakten dat de teedere aandoeningen zich niet ontwikkelden. Zijn huwelijk was niet zeer gelukkig. Mrs. Washington was een welgekleede, fatsoenlijke vrouw, maar zonder veel verstand en hart. De eenige brief van haar echtgenoot en zijn toespelingen bij sommige gelegenheden op haar geven ons geen zeer aantrekkelijk beeld van die vrouw. Het is de plicht van den soldaat om te bevelen en te gehoorzamen. De groote Generaal deed het eerste in het leger en het laatste op Mount Vernon. Hij had geen kinderen en juist zij kweeken het meest de liefde aan. In zijn omstandigheden was niets, dat het oorspronkelijk gebrek zijner natuur kon genezen. Weinige bloemen der liefde bloeiden op de verschillende wegen, die hij als krijgsman, in het openbaar en huislijk leven bewandelde. Bij vrouwen was hij bedeesd en stil. Toch was hij een welwillend en weldadig mensch. Aan zijn betrekkingen was hij gehecht. Hij

schijnt van Lafayette veel gehouden te hebben. Hij stelde vertrouwen in de Generaals Knox, Lincoln, Greene, in den Goeverneur Jonathan Trumbull, in Joseph Reed, Madison, Tobias Lear, misschien in Harrison en eenigen tijd in Jefferson. Maar overigens voelde hij weinig genegenheid voor hen. Toch was hij niet wreed van nature en verzachtte zooveel mogelijk de gruwelen van den oorlog. Hij was gunstig gezind tegenover gevangenen, maar had geen medelijden met »die ellendige Tories'', zooals hij ze noemde. Hij droeg het portretje van zijn vrouw altijd bij zich. Toen hij stierf, lag het op zijn borst. Maar geen teeder vaarwel riep hij haar stervende toe. Van geen mensch nam hij afscheid, maar stierf als een krijgsman.

Niemand was op een familiaren voet met Washington, een enkele slechts met hem bevriend. Men koesterde bewondering, eerbied, ontzag voor zijn vele groote hoedanigheden, maar geen liefde voor hem. Zijn leven zou men voor hem hebben opgeofferd, maar beminnen kon men hem niet. Hij zou dat niet hebben toegestaan.

In Washington's godsdienstig karakter openbaart zich dezelfde eigenaardigheid, die hem op het gebied van het verstandelijk, zedelijk en gevoelsleven onderscheidde. Het godsdienstig leven was bij hem krachtiger dan het godsdienstig gevoel. Hij was meer zedelijk dan vroom. In zijn vroeger leven werd hij uit een zekeren eerbied voor kerkelijke wetten lid van twee episcopale kerken, waarin hij tevens het toezicht hield over alles, wat op den eeredienst betrekking had. Het blijkt niet dat hij een geestelijk genot vond in godsdienstige aandoeningen, maar nog minder in poëzie, in kunstwerken of in de schoonheid der natuur. Daarvoor had hij

geen aanleg. Maar hij had een vromen eerbied voor de eerste Oorzaak aller dingen en een verheven ongeschokt vertrouwen op de Voorzienigheid, die waakt over volken en menschen. Krachtig, onwankelbaar stond hij in zijn besluit om zijn plichten jegens zijn God te vervullen; hij had steeds een afkeer van alles, dat dien heiligen naam onwaardig was. Ik geloof niet dat hij altijd, gelijk Franklin, zijn vijanden vergaf; maar hij nam geen wraak op anderen en nooit, behalve in oogenblikken van drift, sprak hij kwaad van hen, die hem haatten en zijn ondergang wenschten.

In de laatste jaren van zijn leven, van 1778 tot aan zijn dood, nam hij slechts eenmaal aan het Avondmaal deel. Predikers namen wraak over dit verzuim, door zijn godsdienstig karakter in verdenking te brengen. Het is niet gemakkelijk zijn theologische denkbeelden met juistheid te bepalen, omdat hij zich daarover niet uitliet. Leeraars zochten dikwijls zijn geloof uit te vorschen. Maar het was te vergeefs. Eens slechts sprak hij van »het zuiver en weldadig licht der Openbaring", »van den goddelijken stichter van onzen gezegenden godsdienst." Op lateren leeftijd geloofde hij niet meer aan de populaire theologie, evenmin als John Adams en Benjamin Franklin, hoewel hij niet, zooals deze, een speculatieve natuur was. Hij had grooten afkeer van zekeren preektoon, van bijgeloof en onverdraagzaamheid.

Predikers, die er op uit waren om zulk een edel man voor een lid der christelijke Kerk te doen doorgaan, vonden bewijzen voor zijn godsdienst daarin dat hij in het leger den eed verbood, gebeden deed in het kamp te Fort Necessity in 1754, de kerk bezocht, zich op de goddelijke Voorzienigheid beriep, met lof van het Christendom sprak en eens,

in den tijd der Omwenteling, in een presbyteriaansch bedehuis aan het Avondmaal deelnam. Mij blijkt veeleer zijn godsdienst uit zijn voortdurend vertrouwen op God, uit zijn mannelijke zelfbeheersching, die hem deed zegepralen over zulke hevige driften, waarin hij soms geketend was en de natuurlijke liefde om te heerschen bij hem in bedwang hield. Mij blijkt zijn godsdienst daaruit dat hij altijd zijn plicht zocht te volbrengen en nooit naar roem haakte, dat de heldenkroon der rechtschapenheid gedurende zijn gansche leven zijn hoofd sierde. En vooral uit zijn houding tegenover de grootste zonde der natie. Hij was als slavenhouder opgevoed. Door zijn huwelijk kwam hij in het bezit van slaven, die het eigendom waren zijner vrouw en vóór haar dood niet konden worden vrijgemaakt. De afrikaansche slavenhandel werd toen voor even wettig en eervol gehouden als die in vee, in land, in koorn of in olie. Washington had een afkeer van slavernij, hield haar voor wreed en slecht. In Juni 1774 was hij de leider der vergadering, die o. a. het volgende besluit nam: »geen slaven mogen in een der engelsche koloniën op dit vasteland worden ingevoerd." In 1783 schrijft hij aan Lafayette, die een bezitting te Cayenne gekocht had, met het doel om de slaven vrij te maken: »ik zal mij gelukkig achten mij in zulk een loffelijk werk bij u aan te sluiten. Het is een edel bewijs uwer menschenliefde. Mocht het God behagen dat dezelfde geest het hart van dit volk bezielde. Maar ik twijfel of ik er getuige van zal zijn. Trapsgewijze kan en moet ongetwijfeld de vrijmaking tot stand komen, ook door medewerking van de Wetgevende macht."

In zijn beroemd afscheid van het leger, wenschte hij de soldaten der Omwenteling geluk dat zij de rechten der men-

schelijke natuur hadden beschermd en een huis gebouwd voor de armen en verdrukten van alle volken en godsdiensten. ([1]) Hij zocht de emancipatie van alle slaven uit Virginië te bevorderen. Bij zijn uitersten wil maakte hij al zijn slaven vrij. Hunne bevrijding moest plaats hebben bij den dood zijner vrouw. Hoe vurig hij het wenschte, eerder mocht zij geen plaats hebben. Hij zorgde voor de zwakken en de ouden van dagen. De jongen zouden vrij zijn op hun vijf en twintigste jaar en onderwezen worden in het lezen en schrijven. Zijn testament luidde: »ik verbied uitdrukkelijk dat, onder welk voorwendsel ook, een der slaven, die ik bij mijn dood bezit, verkocht of uitgevoerd worde. Duidelijk en plechtig draag ik aan mijn executeurs op om toe te zien dat deze bepaling omtrent de slaven strikt worde nagekomen, zonder eenige ontduiking, nalatigheid of uitstel." In dit stuk verhief zich Washington boven zijn tijd en vind ik het bewijs van zijn godsdienstig karakter. Indien het Christendom iets meer is dan een der vele afdwalingen, waaronder een zuchtende wereld lijdt, het is omdat die godsdienst in natuurlijke vroomheid bestaat, in de liefde tot God en in natuurlijke zedelijkheid, het houden Zijner geboden. En indien zedelijkheid en vroomheid hetzelfde zijn als godsdienst, wie zal dan Washington durven beschuldigen dat hij geen Christen was? Zullen leeraars het wagen, die aan laagheden zich schuldig maken, of wetgevers, die ongelijkheid in de wetten handhaven? Maar, hoewel een groot man, zedelijk, nauwgezet van geweten, godsdienstig, in den verheven zin

---

([1]) In een brief aan de engelsche en schotsche heeren, die zich in Virginië wenschten te vestigen, zegt hij: »de slavernij zal niet lang meer duren."

van het woord hij beging in de zaak der slavernij dwalingen en groote misstappen. Een neger viel bij den moord van Boston. Een der zeventig te Lexington, »die het schot deden, dat in de gansche wereld werd gehoord", was een neger. Hij stierf voor de vrijheid op den 19den April 1775. In den slag van Bunker Hill waren verscheiden Afrikanen; de troepen van Rhode Island, ten tijde der Omwenteling, waren voor een deel zwarten. Bij het vreeslijk gevecht ter verdediging van Red Bank, aan de Delaware, in 1777, stond een regiment met negers uit Nieuw-Engeland in het heetst van den strijd. Washington was een der hoofden van de Conventie van den Bond. Hij en Franklin waren de grootste mannen van het volk. Had Washington, de groote Generaal, de President der Conventie, terwijl de oogen van het volk op hem gevestigd waren, toen gezegd: »laat er in de Vereenigde Staten geen slaven meer zijn", wij zouden heden daarvan verlost zijn. Al hadden we dan het oproerige Carolina, met haar Tories, verloren, we zouden millioenen vrijen gewonnen hebben. Maar Washington bewaarde het stilzwijgen. Ik twijfel daarom niet aan zijn oprechtheid.

Toen Washington in 1789 tot President was verkozen, kreeg hij gelukwenschen van een menigte Staten, waarvan de meeste hem hartelijke getuigenissen gaven van de achting, die zij voor hem koesterden. De Wetgevende Macht van Georgië zond het adres van dien Staat en klaagde over »de gemakkelijkheid, waarmede onze zwarten de spaansche linie overtrekken, vanwaar wij ze nooit konden terugkrijgen." Dit was het begin van den oorlog met Florida. Het was het eerste adres van Georgië. Washington belooft hierop acht te zullen slaan en in 1791 poogt hij de arme bannelingen van Florida te ontdekken, die om hun gevangenschap te mid-

den van christenen te ontkomen, een schuilplaats gezocht hadden bij de Indianen van spaansch Amerika. Zoo treedt Washington in het tweede jaar van zijn Presidentschap als een nationale menschenroover op, zonder twijfel met leedwezen, tegen zijn wil. ([1]).

Hij nam den 7den Juni 1793 den eersten gevluchten slaaf gevangen — een der eerste inbreuken, die de Regeering op het recht der afzonderlijke Staten deed. Een der geliefde slavinnen van zijn vrouw was weggeloopen. Hij vernam dat zij te Portsmouth, in Nieuw-Hampshire, woonde en schreef aan een officier der Regeering, of zij zonder oproer en publiek schandaal gearresteerd en teruggevoerd kon worden. Het antwoord luidde ontkennend. De gevangenneming van gevluchte slaven van Generaal Washington werd in Nieuw-Hampshire niet geduld. De President staakte de vervolging — ik denk, inwendig verheugd.

Men zal zeggen: hij deed niet veel voor de vrijmaking der slaven. Hij deed meer dan alle Presidenten, met uitzondering van Jefferson en Madison. Het zegt veel dat een President in dien tijd de slavernij laag en onnatuurlijk durfde noemen, de emancipatie aanbeval en zijn slaven na zijn dood vrijmaakte. Sommige leeraars zullen zeggen: hij heeft zijn geloof verloochend en is erger dan een ongeloovige. Laat ons de menschen beoordeelen naar hun daden en naar het licht, dat zij hadden, niet naar het onze. Voordat hij de wereld verliet, ontrukte hij met geweld de ketenen aan de voeten van elken slaaf en wierp ze, toen hij opvoer ten hemel, in den bodemloozen afgrond der hel, waar zij ze mogen vinden, die voorstanders zijn der slavernij.

([1]) Zie Sparks, I, p. 163; XII, p. 181.

Washington was groot van gestalte, maar mager. Zijn handen waren buitengewoon breed, zijn hoofd was rond, zijn bruin haar werd reeds vroeg grijs. Zijn voorhoofd was smal, zijn neus breed en zwaar, zijn kin hoekig, zijn wangen in vroeger jaren vol en blozend. Hij had fraaie, blauwe oogen, maar zonder veel leven of beweeglijkheid. Vijftig jaar oud had hij reeds een bril noodig om te lezen. Hij was een der beste ruiters uit de Vereenigde Staten, maar had een onvasten gang, wat dikwijls met menschen, die veel te paard rijden, het geval is. Hij was deftig in zijn houding, teruggetrokken, hield zich op een afstand en was schijnbaar trotsch. Stil vooral bij vrouwen, sprak hij toch nooit veel in gezelschap, maar luisterde goed en was een nauwkeurig opmerker. Hij beoordeelde de menschen niet altijd juist. Zelden zag hij er vroolijk uit. Hij beminde scherts en luimige verhalen. Te Mount Vernon ontving hij menschen, die hem aardigheden en anekdoten van negers wisten te vertellen. Hij was een groot liefhebber van thee, maar overigens tamelijk onverschillig omtrent hetgeen hij at. Hij dronk aan tafel bier of likeur en bij enkele gelegenheden wijn. Hij had een afkeer van dronkenschap, van spel en tabak, maar een groote voorliefde voor het privaat leven en voor zijn bezittingen. Hij had niets van een staatsman. Hoewel geen sierlijk of nauwkeurig schrijver, besteedde hij toch veel moeite op zijn stijl en verbeterde later de brieven, die hij ten tijde van den franschen oorlog, meer dan dertig jaar te voren, had geschreven. Hij was geen redenaar, zooals Jefferson, Franklin, Madison en anderen, die op de zaken van Amerika grooten invloed uitoefenden. Nooit stelde hij een redevoering op. De staatsstukken las hij, als de gelegenheid zich daartoe aanbood.

Washington was geen democraat. Evenals de federalistische partij, waartoe hij behoorde, had hij weinig vertrouwen op het volk. Hij had meer vertrouwen op de rechterlijke en de uitvoerende macht dan op het wetgevend bewind. Hij was een voorstander van een krachtig centraal bestuur. Een klein tumult, gelijk dat van Shay in Massachusetts, het oproer in Pennsylvanië maakten hem en zijn vrienden beducht. Hij wist niet dat aan den geest der vrijheid iets moet vergeven worden. Als President, beproefde hij de beide partijen te verzoenen: de federalistische, met haar neiging tot een monarchie, en de democratische, die meende dat aan de Regeering te veel macht was toegekend. Maar Hamilton en Jefferson, die elkander haatten, konden niet samenwerken. De democraten wilden geen zitting nemen in het Cabinet van Washington. De heftige, willekeurige en heerschzuchtige Hamilton kreeg een ongunstigen invloed op Washington, die op vier en zestigjarigen leeftijd de gevolgen van den ouderdom begon te bemerken. Hij kreeg steeds grootere voorliefde voor strenge wetten en een onbeperkte macht, terwijl van de andere zijde het volk hoe langer hoe meer democratisch werd. Washington ging zijn eigen weg. Zijn Cabinet bestond uit mannen, die nog minder verdraagzaam waren voor den republikeinschen regeeringsvorm dan hij.

Van al de groote mannen, in Virginië geboren, geleek Washington het minst op een Virginiër. In menig opzicht behoort hij niet tot de Zuidelijken. Wat zijn karakter betreft, zou hij voor een Nieuw-Engelschman kunnen doorgaan. Toch is het vreemd dat hij Nieuw-Engeland nooit begreep. De slavenhouder, die in Virginië was opgevoed, kon zich geen voorstelling maken van een maatschappij, waarin de Kapitein of de Kolonel tot dezelfde klasse behoorden als een

gemeen soldaat en beide gelijk stonden, waar het op het nakomen hunner plichten aankwam. Hij meende dat gewone soldaten alleen gevoed en gekleed moesten worden — soldij hadden zij niet noodig. Voor hunne familles had de staat niet te zorgen. Hij vond het noodig dat de officieren »gentlemen" waren en zich zooveel mogelijk van de soldaten afzonderden ([1]). Hij vroeg aan de Kamer van Massachusetts in 1775 om mannen te werven voor het leger en hen te dwingen tot den strijd. In één jaar had hij meer moeilijkheden met Nieuw-Engeland dan in zeven jaar met de negen andere Staten. Hij klaagt over het groot gebrek aan »public spirit" in Nieuw-Engeland. Maar het kleine Masachusetts leverde meer troepen en meer geld dan al de groote Staten; het joeg de Tories naar Halifax, terwijl de zuidelijke Staten hen in hun land behielden! De kleine Staat Rhode Island had meer dan vier duizend soldaten en zeelieden in actieven dienst, terwijl de gansche bevolking slechts uit zestig duizend zielen bestond. Zoo was een vijftiende deel der populatie, met inbegrip van vrouwen en kinderen, onder dienst. Naar die berekening, zou Virginië veertig duizend soldaten in het veld moeten hebben. Maar Washington klaagt niet over groot gebrek aan »public spirit" in Virginië. Hij heeft Nieuw-Engeland nooit verstaan, nooit bemind, het nimmer recht laten wedervaren. Men heeft beweerd dat Washington geen goed soldaat was. Maar uit de ruwste stoffen wist hij een leger te vormen en te midden van armoede en ellende behaalde hij de overwinning. Hij schitterde niet, ging langzaam zijn weg, sloeg aanvallen

---

([1]) Naar zijn gevoelen moest het opzicht over een leger despotisch zijn. Zie Hildreth III, p, 163—166.

af en overwon. Sommige menschen beheerschen de wereld en wekken bewondering op door hunne ideeën of door hun geest. Washington bezat noch oorspronkelijke ideeën noch een sterk ontwikkelden geest. Maar hij heerscht door zijn eerlijkheid en gerechtigheid. Tweemaal werd hij tot Dictator benoemd met absolute volmacht, maar nooit maakte hij misbruik van die moeilijke betrekking, die zoo licht despotisch dreigde te worden. De koningsgezinde soldaten wilden hem Koning maken. Met verontwaardiging wees hij dat aanbod van de hand en keerde terug naar zijn koorn- en tabaksvelden te Mount Vernon. De grootste daad van zijn openbaar leven was het afstand doen van zijn macht, de grootmoedigste van zijn privaat leven de vrijmaking zijner slaven.

Cromwell is de grootste Angelsaksische Regent. In geestesgaven stond hij verre boven Washington, maar in rechtschapenheid muntte deze in hooge mate boven hem uit. Geen christenkoning uit de laatste duizend jaren was zoo groot als hij. In mannelijke deugd staan allen verre bij hem ten achter. Hij veinsde nooit. Hij was geen egoïst. Niets laags, kleins of gemeens openbaarde zich in zijn karakter. Met hem kon men voor den dag komen. Door zijn edel leven leeren wij de menschheid meer waardeeren. Zullen wij een afgod van hem maken, waarvoor wij op den 4den Juli met gejuich nederknielen. Zullen wij hem op andere dagen met holle klanken verheerlijken? Zullen wij een groot monument voor hem oprichten? Zijn roem is reeds over het Continent verbreid. Meer dan twee honderd plaatsen dragen zijn naam. Hij wordt geëerd als »de Vader van zijn Vaderland." Het volk is zijn gedenkteeken. De Indianen uit Nieuw-York hebben de volgende overlevering omtrent hem

bewaard. Naar hun oordeel is hij de eenige onder de blanken, aan wie de toegang tot den indiaanschen hemel ontsloten is, om zijn rechtvaardigheid tegenover de Roodhuiden. Hij woont in een groot paleis, als een fort gebouwd. Al de Indianen, als zij ten hemel varen, gaan hem voorbij, terwijl hij in zijn uniform, met zijn zwaard aan de zijde, op en neder wandelt. Zij buigen eerbiedig. Hij groet, maar zwijgt. Zoo luidt de traditie.

Dit is de belooning voor zijn rechtvaardigheid tegenover de Roodhuiden. God zij gedankt voor zulk een man!

JOHN ADAMS.

In 1634 stond het General Court van de kolonie Massachusetts eenige landerijen te Mount Wollaston af (thans een deel der stad Quincy) om de stad Boston uit te breiden. In 1636 gaven de inwoners van Boston sommige dezer landerijen aan kolonisten en zelfs aan hen, die onlangs waren aangekomen, maar reeds een gemeente vormden en hun leeraars aanstelden. In 1640 vereenigden zij zich tot een stad, Braintree geheeten. Een zekere Henry Adams ontving veertig akers land. Hij stierf in 1646 en liet een bezitting na, die op vijf en zeventig pond, dertien shillings was geschat. Zij bestond uit land en uit een huis, waarin een keuken, een spreekkamer en een kamer, waar de elf personen woonden, waaruit de familie bestond. Op den inventaris zijner goederen, na zijn dood opgemaakt, komen voor drie bedden, waarin allen moesten slapen. Ook liet hij een koe, een kalf, een varken, eenige oude boeken en een zilveren vaas na. Hij was de overgrootvader van den tweeden President der Vereenigde Staten. Het was in die dagen geen aanzienlijke familie. Later zijn daaruit twee Presidenten voortgekomen. Thans is de familie krachtig en bloeiend en belooft beroemde persoonlijkheden. Engelsche oudheidkundigen en genealogen hebben beweerd dat de familie oud en adellijk was.

Het is waar, de famille der Adamsen zou oud en voornaam moeten zijn. Volgens de overlevering is zij de oudste der wereld. Vestigen wij onze aandacht op den beroemden afstammeling van dezen Puritein Henry.

Om zijn leven goed te begrijpen, willen wij het in de volgende zes tijdvakken verdeelen:

I. Zijn kindsheid en jeugd, van zijn geboorte tot zijn drie en twintigste jaar (1735—1758).

II. Zijn werkzaamheid als advocaat in Suffolk-County, van zijn drie en twintigste tot zijn veertigste jaar (1758—1775).

III. Zijn staatkundige werkzaamheid in het Congres, van zijn veertigste tot zijn drie en veertigste jaar (1775—1778).

IV. Zijn diplomatieke betrekkingen in Europa, van zijn drie en veertigste tot zijn twee en vijftigste jaar (1778—1786).

V. Zijn optreden als Vice-President en als President der Vereenigde Staten, van zijn twee en vijftigste tot zijn vijf en zestigste jaar (1787—1800).

VI. Zijn privaat leven, van zijn vijf en zestigste tot zijn een en negentigste jaar (1800—1826).

I.

ZIJN KINDSHEID EN JEUGD.

John Adams werd geboren 19 October 1735. Zijn vader, John Adams, toen vier en veertig jaar oud en pas het vorig jaar getrouwd, was een landbezitter met weinig middelen, die in dat gedeelte van Braintree woonde, hetwelk thans Quincy heet. Men verhaalde daar dat hij tegelijk pachter en

schoenmaker was geweest. Bij zijn dood in 1760 liet hij een vermogen na van 1330 pond, 9 shillings en 8 pence. Hij was officier in engelschen dienst en gedurende vele jaren een der leden van den Raad der stad en diaken van de Kerk. Hij schijnt een beschaafd, verstandig, spaarzaam en ijverig man te zijn geweest, een vroom en eerlijk karakter. John was het oudste kind van dit gezin, dat uit twaalf leden bestond. Uit zijn kindsheid en vroegste jeugd weet ik niets te vermelden. Op zijn zestiende jaar bezocht hij Harvard College. Hij had onderwijs genoten van twee leermeesters, van Mr. Cleverly, den leeraar der Dissenters en van Mr. Marsh, den voorlezer in de episcopale kerk der stad. Van hun onderwijs profiteerde hij niet veel. In 1755 werd hij van Harvard College ontslagen. Hij was de veertiende in een klasse van vier en twintig leerlingen. De rangen in de klasses hingen van den maatschappelijken stand der ouders af. De kennis, die hij bij het verlaten van het College bezat, zou thans niet voldoende zijn om daar te worden toegelaten. Bij het verlaten der school kende hij weinig latijn en nog minder grieksch. In 1756 bestudeerde hij Virgilius; op één dag las hij dertig, op een volgenden ongeveer veertig regels in de weinige uren, die hem van zijn ernstiger bezigheden overbleven. Drie jaren later leest hij Horatius. In 1760 schrijft hij in zijn dagboek: »ten gevolge der onkunde mijner ouders, mijner leermeesters Cleverly, Marsh, Waters, Mayhew enz. en de onwetendheid mijner onderwijzers in de volgende jaren mijns levens, is mijn geest zoo onontwikkeld gebleven dat ik, vijf en twintig jaar oud, nog Homerus en Horatius moet bestudeeren! Hoe droevig!" Ongetwijfeld had hij in Harvard College geen classieke opleiding genoten. Toch bestond zijn klasse uit mannen,

die later beroemd werden. Wat men toen opvoeding noemde, beteekende zeer weinig. Nadat hij een graad had verworven, ging hij naar Worcester, een stad van 1500 inwoners, waar hij het gansche jaar school hield. Hij schijnt alle leerlingen onderwezen te hebben in de eerste beginselen van het lager onderwijs, maar ook in het latijn en grieksch, zoover zij het konden brengen. Hij vond zijn arbeid zwaar en zijn loon gering. Hij woonde in een kosthuis, nu eens hier, dan weer elders. Dit was de gewoonte dier dagen. Ik kan niet nauwkeurig nagaan, hoe groot zijn salaris was; maar de stad had verschillende scholen, die een deel van het jaar gehouden werden, voor welker onderhoud slechts 70 pond werd betaald.

Adams' inkomen kan dus niet meer dan 125 of misschien 150 dollars bedragen hebben, behalve de kost. Hij houdt niet van zijn werk en nu en dan murmureert hij er over. De verkeerde praktijken, het voortdurend gepraat, waartegen niets te doen is, de onbevattelijkheid mijner leerlingen, zegt hij, maakten mij driftig (1). Zijn toestand was zeer treurig. De school, zoo getuigt hij, is inderdaad een lijdensschool. Gij hebt daar een groot aantal kleine vondelingen, die zoo knap zijn dat zij het A. B. C. kunnen opzeggen en het den meester lastig maken.

Iemand zegt hem dat hij van die kleine schepseltjes »edele planten en ceders van den Libanon" moet maken. Maar Mr. Adams antwoordt: »als ik nog lang deze school hield, dan zou het er eindelijk met mij ellendig gaan uitzien." Toch hield hij het ongeveer drie jaar uit. De menschen uit de stad bevielen hem ook niet. De conversatie, zegt hij,

(1) Zie Adams' *Leven van Adams,* II, p. 88, I, p. 22. Vgl. ook t. a. p. J. Q. Adams' verhaal over dit onderwerp.

bestond uit niets anders dan uit vervelende politieke disputen en uit niet zeer fijne aardigheden. Toch woonden op de kleine plaats verstandige en ontwikkelde menschen. Mr. Adams' slecht humeur openbaart zich reeds vroeg. Hoe hij school hield, weet ik niet. Maar daar hij het meer dan drie jaar volhield, schijnt hij andere onderwijzers overtroffen te hebben.

Het werd tijd dat deze jeugdige Hercules een betrekking koos. Zijn vader zou hem gaarne als predikant in een christelijke gemeente werkzaam zien. Zijn oom Joseph, de oudste der twaalf kinderen van zijn grootvader, had ook die betrekking bekleed. Op den preekstoel stonden toen de meest talentvolle mannen van Nieuw-Engeland, wat tegenwoordig het geval niet is. John had veel aanleg voor predikant: hij was een vroom, streng zedelijk man, een vijand van alle onreine hartstochten, een vriend van theologische boeken en van kerkelijke plechtigheden. Maar hij wilde alle gewichtige zaken zelf bestudeeren en niets alleen op hooren zeggen of uit de tweede hand aannemen. Hij had een groote voorliefde voor de vrijheid en minachting voor alle bijgeloovigen en menschenhaters. Spoedig bleek het duidelijk dat de preekstoel in Nieuw-Engeland geen geschikte plaats voor hem was. Hij maakte kennis met een edel jong mensch, iemand van veel beschaving, met schoone gaven, die om de beste parochie in de provincie solliciteerde. Maar hij werd van Arminianisme verdacht en daarom door sommigen geminacht, door anderen bespot en door de meesten verfoeid. »Het volk is weinig geneigd om te vragen naar vroomheid, oprechtheid of kennis bij een jong prediker, maar veeleer naar domheid, (want zoo verdient, naar mijn oordeel, die voorgewende heiligheid van sommige lieden, die voor geen

overtuiging vatbaar zijn, te heeten) of iemand gelooft aan de onweerstaanbaarheid der genade en aan de erfzonde." Op zijn twee en twintigsten verjaardag schreef hij: »de preekstoel is voor u geen geschikte plaats, jeugdige vriend! en hoe eerder gij al uw voornemens om predikant te worden laat varen, hoe beter voor u, al is het treurig voor de kerk en voor allen, die tot haar behooren." Hij vestigde zijn aandacht op de geneeskunde, toen hij met Dr. Willard woonde, die »veel praktijk had, bekend was om zijn kunde en een goede bibliotheek bezat." Hij las veel in de werken van Cheyne, Sydenham, Van Swieten, maar zag van de geneeskunde af, ja, hij dacht er ernstig aan om zich aan de tegenovergestelde kunst te wijden — nl. aan de kunst om te moorden. Alleen gebrek aan belangstelling en ondersteuning, schrijft hij, hield mij terug om mij bij het leger te laten inschrijven. Had ik eenige cavallerie of infanterie kunnen krijgen, ik zou zonder twijfel militair zijn geworden. (1) Het was in 1756, ten tijde van den oorlog met Frankrijk, toen geheel Nieuw-Engeland met geestdrift voor den krijg bezield was.

Handel en landbouw trokken hem aan, maar eindelijk besluit hij de rechtsgeleerdheid te kiezen. Op zijn twee en twintigsten verjaardag schrijft hij in denzelfden brief, die straks werd aangehaald: »indien ik de eer mag genieten om in de achterhoede te staan, vol stilzwijgende bewondering voor de edele daden der voorhoede, dan zal ik mij een schooner triomf waardig rekenen dan wanneer ik aan het hoofd van het gansche leger van orthodoxe predikers had gestaan. (2) Ik ben overtuigd dat de rechtstudie en de prak-

(1) Brief van 19 October 1756, in zijn *Werken,* I p. 36. Zie ook zijn Brief van 13 Maart 1817, p. 38. (2) Zie de *Werken*, I p. 37, II, p. 31.

tijk geen nadeel zullen doen aan de verplichtingen, die zedelijkheid en godsdienst ons opleggen."

Van een zekeren Mr. Putnam, een voornaam advocaat te Worcester, krijgt hij gedurende twee jaar onderwijs, waarvoor hij belooft hem honderd dollars te zullen betalen, wanneer hij daartoe in staat zal zijn. Hij gaat voort met school houden tot October 1758, zes uur per dag. De meeste uren, die hem overbleven, studeerde hij in de rechtsgeleerdheid, zooveel zijn gezondheid dit toeliet. Zijn opleiding te Worcester was geenszins van geringe waarde. Daar waren verscheidene welopgevoede en denkende mannen, die zich van de kerkelijke banden, waarin toen zoovelen gekluisterd waren, hadden losgemaakt. De oorlog bracht de menschen tot nadenken. Zoo leerden zij belangrijke onderwerpen bespreken. De resultaten van die gesprekken vinden wij in eenige zijner oudste brieven. Hij las de werken van sommige denkers: van Lord Baco, Bolingbroke, Morgan, van Bisschop Butler, ook van Tillotson en Baxter. Groot en beslissend is de invloed, dien vrijdenkers als Bolingbroke en Morgan op hem uitoefenen.

IJverig bestudeerde hij de wetboeken, die in dien tijd hoog werden geschat, maar schrik zouden aanjagen aan jonge advocaten van onze dagen, nu de weg voor hen gebaand en gemakkelijk gemaakt is. Hij put het liefst uit de bronnen. Dit blijkt uit zijn methode van studeeren. Maar hij had met groote moeilijkheden te kampen, o. a. met armoede. Zijn dagboek verhaalt ons hoe hij over zich zelf dacht. Hij hield van geest en scherts. Hij kon niet lang zijn aandacht bij iets bepalen. Hij was zeer afgetrokken, luimig en ongezellig. Hij klaagt over zijn eigen luiheid, zijn laat opstaan. Veel tijd wordt verspild met droomen en het hof maken aan meisjes. Het laatste maakte langen tijd zijn hoofd op hol,

totdat hij op de natuurlijkste wijze dat euvel genas. Hij beschuldigt zich zelf, »dat hij te haastig bereid was tot het afleggen van een eed," van »bitterheid jegens allerlei menschen." Maar verregaande ijdelheid was de grootste vijandin zijner jeugd. IJdelheid — zoo schrijft de oprechte twintigjarige jongeling — is mijn hoofdgebrek en voornaamste dwaasheid. Afgunst knaagde te gelijker tijd aan het hart van den armen jongen man; maar hij blijft rein van de zonden der hartstochten.

II.

ZIJN LEVEN ALS ADVOCAAT (VAN 1758—1774).

Na twee studiejaren te Worcester te hebben volbracht, keert hij naar Braintree terug, wordt als advocaat aan het Hoog Gerechtshof van Massachusetts toegelaten den 5den October 1758 en zet zich in zijn geboorteplaats als advocaat neer. Maar zijn rechtsgeleerde opleiding is pas aangevangen. Te midden van moeilijkheden van allerlei aard, neemt hij zijn studie weder op, niet zonder verlangen naar de school te Worcester, die hij vroeger, toen hij daaraan werkzaam was, zoo dikwijls verwenscht had. Zijn studieplan was zeer omvangrijk. Hij wenschte de natuurlijke wet, de gerechtigheid te verstaan en wilde daartoe de voornaamste schrijvers over ethica bestudeeren, ook de grondwet van Engeland en de afzonderlijke wetten, het romeinsch burgerlijk recht, dat zulk een grooten invloed heeft uitgeoefend op de rechtsbedeeling onder de christenvolken. Zulk een

studie vereischte de lectuur van vele boeken, wat voor hem een kwelling des vleesches was: want hij was traag en heftig en ongeschikt om rustig voort te werken. Maar zijn eerzucht was buitengewoon groot en wankelde niet, hoewel hij het bezwaarlijk vond te studeeren en tegelijk te praktizeeren te midden van een zwervend, onrustig leven. Zijn medeburgers wenschten hun jeugdigen advocaat een weinig te verheerlijken. Daarom kozen zij hem tot Opzichter over de wegen van Braintree en gaarne nam hij die taak op zich. Zijn eerste pleidooi voor het Hof viel ongelukkig uit. Het stuk was slecht gesteld. Maar hij kwam zijn nederlaag te boven en na eenige jaren had hij een uitstekende praktijk.

Op den 25sten October 1764 trouwde hij met Miss Abigail Smith, de dochter van den eerwaarden Mr. Smith, leeraar te Weymouth, niet ver van Braintree gelegen. Toen ging hij zijn eigen huishouden opzetten. Maar eerst moesten veel bezwaren overwonnen worden. Mr. Smith achtte zijn dochter zeer hoog. Hij zelf was gehuwd met de dochter van Kolonel John Quincy, die van een aristocratische famille uit Braintree afstamde, welke eenig vermogen bezat. Haar grootmoeder heette Norton en was uit Hingham in Massachusetts. Zij behoorde tot dezelfde famille als de beroemde John Norton, een gevreesd leeraar te Ipswich en later te Boston, die er toe medewerkte om de Kwakers te vervolgen. John Norton was, naar men beweerde, een zeer vroom man. Zij was ook een dochter van den leeraar van Hingham en stamde van den beroemden Thomas Shepard af, die de eerste leeraar was te Newton, het tegenwoordige Cambridge. Het waren de aristocratische en voornaamste familles uit dien tijd. De leeraar met zijn dochters woonde in het West End van Weymouth; zelfs Weymouth had in dien tijd zijn West End! Maar de arme

John Adams was een man van onaanzienlijke afkomst. Zou het hem vrijstaan naar zulk een prijs te dingen? De eerwaarde vader was niet van die meening. Hij had drie dochters: Mary of, gelijk zij genoemd werd, Polly, de oudste, Abby de middelste en Betsey, de jongste. Mr. Richard Cranch, ook te Braintree woonachtig, werd in Engeland geboren, was een man van eenig talent, met veel mechanische kennis. Als advocaat had hij een weinig naam gemaakt en was niet geheel onbemiddeld. Hij kwam het hof maken aan Miss Polly, terwijl Mr. Adams aanzoek deed om Miss Abby. Mr. Cranck werd door den eerwaarden vader hartelijk welkom geheeten. Deze behandelde hem met veel onderscheiding. Op de zondagavonden, wanneer de jeugdige minnende paren gewoon waren samen te zijn, werd het paard van Mr. Cranck goed verzorgd in de stal der pastorie en hij zelf zeer vriendelijk en met achting in het huis van den predikant ontvangen. Maar de eerwaarde heer schonk zijn vertrouwen niet aan John Adams en kon dien driftigen, ongeduldigen, onverstandigen man, wiens toekomst onzeker was, niet verdragen. Terwijl de dochter met hem lachte, keek de vader den armen, onaanzienlijken minnaar strak aan. Hij behandelde hem onbeleefd, sloeg geen acht op hem, ja beleedigde hem dikwijls. De kleine gemeente wist hoe het met zijn zaken in de familie van haar leeraar stond en het nieuws was spoedig in den omtrek verbreid.

Mr. Smith had aan zijn dochters beloofd dat hij op den Zondag vóór haar huwelijk voor haar een preek zou houden over een tekst, dien zij mochten uitkiezen. Toen Mr. Cranck gereed stond om te trouwen, koos Miss Polly: »Maria heeft het goede deel gekozen, dat van haar niet zal worden weggenomen." John en Abby waren beiden in de kerk en de

gansche gemeente luisterde met groote verbazing. De oude heer sprak uitvoerig over het »goede deel". Dat was gehoorzaamheid. Zeer stichtelijk wijdde hij uit over den plicht van kinderen om aan hunne ouders gehoorzaam te zijn. Vooral was het van belang dat de dochters in alles gehoorzaam waren en in het bizonder in de keus van een man. »En Maria heeft dit goede deel gekozen."

Maar op den bepaalden tijd had Mr. Adams ook een huis gereed voor de tweede dochter van den predikant. Abby, het bekoorlijk meisje, moest haar tekst kiezen. Zij koos: »Johannes is gekomen noch etende noch drinkende en men zegt: hij heeft den duivel." De vader maakte bezwaren, maar de dochter wilde niet toegeven. Hij preekte over den tekst met toepassing op John en Abby, tot niet geringe vermakelijkheid der toehoorders. [1]

Miss Abby was een bewonderenswaardige vrouw, godsdienstig, maar niet fanatiek of bijgeloovig, liefhebbend als echtgenoot en moeder, zeer nauwgezet van geweten, zonder daarom overdreven streng te zijn. Zij was een goede huishoudster, verstandig, voorzichtig, bedachtzaam en had een gezond oordeel. Was Adams niet gelukkig gedurende zijn engagement, hij was het in hooge mate in zijn huwelijk. Weinigen waren in het bezit van zulk een edele levensgezellin. Vele jaren later schrijft hij dat zijn huwelijk voor hem de bron was van al zijn geluk. Haar opvoeding was ongeregeld geweest; zij had nooit een school bezocht, maar hier en daar wat kennis bijeenverzameld. Zij las enkele boeken, vooral dichterlijke, naar het schijnt; maar onder deze behoorde de Spectator. Ook de historische stukken van Shakespeare werden

---

[1] De geschiedenis wordt door de schrijvers verschillend verhaald.

door haar getrouw gelezen, met oordeel overwogen en in haar brieven dikwijls aangehaald. De weinige kennis, die zij bezat, had zij volgens haar eigen getuigenis niet aan haar opleiding te danken. ([1])

De opvoeding der vrouw was in Nieuw-Engeland door de Puriteinen zeer verwaarloosd. Mrs. Hutchinson had hen bevreesd gemaakt voor haar krachtigen, fijnen, beschaafden geest. In Adams' jeugd was het fatsoenlijk zich over de wetenschap der vrouwen vroolijk te maken. Na zijn huwelijk met de dochter van den predikant van Worcester, den afstammeling van zulke eerwaarde voorvaderen, nam zijn praktijk aanmerkelijk toe. Een paar jaar later kozen hem zijn stadgenooten tot lid van den Raad van Braintree. Den 4den Maart aanvaardde hij zijn betrekking. Hij spreekt hierover met hartelijke ingenomenheid. Toen dacht hij nog niet aan een anderen 4den Maart, waarop hij een en dertig later als President zou optreden. Gedurende vier geslachten hadden leden zijner familie zitting in den Raad gehad. Reeds sedert lang stond hij in zijn district goed bekend. Hij stelde levendig belang in de oppositie tegen de zegelbelasting. Een meeting werd te Braintree bijeengeroepen om den vertegenwoordiger der stad bij het General Court op te dragen zich tegen dien lagen maatregel te verzetten en het in werking treden der wet te beletten. Zijn voorstellen werden door de vergadering eenstemmig aangenomen. Veertig andere steden vereenigden zich daarmede. Zij waren goed overdacht, op

---

([1]) Haar vader, een voorzichtig man, leerde haar om nooit van iemand kwaad te spreken. Maar haar grootvader, John Quincy, was bekend als iemand, die nooit een ander prees; niet dikwijls sprak hij kwaad, maar zelden goed van iemand.

het geschikte oogenblik uitgesproken ([1]). Zijn beroemde revolutionaire bloedverwant, Samuel Adams, nam eenige zijner voorstellen over en de stad Boston keurde ze goed. Te midden der beroeringen, door de zegelbelasting ontstaan, schrijft hij op Zondag den 21sten December 1765 in zijn dagboek : »thuis met mijn famille , in gedachten verzonken", en op het volgende Kerstfeest : »bezig met denken, onderzoek doen naar het recht eener belasting, die, zonder onze toestemming, ons wordt opgelegd." ([2])

Er was veel, dat hem stof gaf tot nadenken. In Nieuw-Engeland dreigde de revolutie uit te breken. Alleen Samuel Adams en eenige anderen sloegen een blik in de toekomst. Toen het volk de belasting op het zegel niet wilde aannemen, werden alle gerechtshoven gesloten. Boston verzocht den Goeverneur en den Raad om de Hoven weder te openen en koos Mr. Gridley, James Otis en John Adams om zijn belangen te verdedigen. Het was een groote eer voor jonge menschen, als Otis en Adams, in zulk een zaak op te treden, in vereeniging met een man als Gridley, de bekwaamste advocaat en de welsprekendste redenaar van Nieuw-Engeland. ([3]) Adams meent dat het volk gebrek aan moed en al te grooten eerbied voor de zegelwet toonde. ([4]) De meeste advocaten waren naar zijn oordeel Tories. De »zonen der vrijheid" hadden andere inzichten en tot hen behoorde Adams.

Maar de onrust, door de zegelbelasting ontstaan, hield op, toen in 1766 de wet werd ingetrokken. »Zij rustte op een

---

([1]) Zie zijn Werken, III p. 445, vooral p. 467. § 53.
([2]) t. a. p. II 162-167. ([3]) t. a. p. I p. 76, II p. 165.
([4]) t. a. p. II, p. 155.

verkeerd beginsel.'' De Wetgevende Kamer van Massachusetts had reeds de eerste noodzakelijke schrede op den weg der omwenteling gezet en een Conventie van afgevaardigden bijeengeroepen. De vertegenwoordigers der Kamers van de koloniën werden opgeroepen tot een samenkomst te Nieuw-York op den eersten Dinsdag van October, 1765. (1)

In het voorjaar van 1768 bracht Mr. Adams zijn familie naar Boston, waar zij in Brattle Square woonde. De Goeverneur Bernard bood hem de aanzienlijke betrekking van Advocaat-Generaal aan. Adams aarzelde niet daarvoor te bedanken. Hij was arm: deze post gaf hem geld. Hij was eerzuchtig: eer en onderscheiding zouden hem ten deel vallen en de weg tot eerbewijzen stond voor hem open. Maar hij was rechtschapen en sprak: »ga achter mij, Satan." Ja, hij wilde zelfs niet solliciteeren om de betrekking van vrederechter, daar hij bevreesd was gunstbewijzen te ontvangen, die hem in de vrijheid zijner meeningen konden belemmeren. Toch nam hij geen werkzaam aandeel in de politiek en wilde op de meetings te Boston, die toen zoo talrijk bezocht en van zooveel gewicht waren, het woord niet voeren. Hij bezocht ze niet eens. Hij wijdde zich aan zijn ambt en aan het onderhoud zijner familie. Toch was hij gezien bij de partij der patriotten. De zonen der Vrijheid brachten hem serenades aan zijn huis, dat aan de hoofdwacht der engelsche soldaten grensde, die toen in de verdachte en oproerige stad waren ingekwartierd. Hij nam zitting in het Comité, dat aan James Otis, Thomas Cushing, Samuel Adams en John Hancock, de vertegenwoordigers van Boston, instructies moest geven.

---

(1) t. a. p. II, p. 156.

Op den 5den Maart 1770 had de zoogenoemde moord van Boston plaats. Kapitein Preston, de bevelhebber, en de zes soldaten, die het noodlottig schot deden, werden gevangen genomen en in de gevangenis gezet om voor moord te recht te staan. Zij verzochten Mr. Adams hen te verdedigen. Tegen den raad van al zijne vrienden nam hij het aan. Hij bewoog Mr. Josiah Quincy Jr. om hem bij de verdediging ter zijde te staan. Voorname advocaten weigerden de soldaten te verdedigen, daar zij de volksmeening vreesden, die hun bloed eischte. Zijn aanneming was een zeer impopulaire daad, die hem in verdenking bracht de Regeering te begunstigen, wier soldaten hij geroepen was te verdedigen. Een groote beweging werd tegen hem op touw gezet. Hij behandelde de zaak op uitstekende wijze. Allen werden vrijgesproken van de beschuldiging van moord, slechts twee schuldig bevonden aan manslag. Het was een der stoutmoedigste daden van zijn leven, waaraan hij veertien of vijftien dagen van aanhoudenden arbeid besteedde. Tot belooning kreeg hij vijf en negentig dollars! (1).

Terwijl de zaak nog hangende was, werd hij gekozen tot een der afgevaardigden van Boston voor de groote Conventie van den 16den Juni 1770. Ik geloof dat Samuel Adams hiervan de bewerker was. Thans voor het eerst zijn hem de politieke belangen van het volk toevertrouwd. Hij beschouwde (2) deze bevordering voor zijn famille en hem zelf verderfelijk. »In dezen tijd", zegt hij, »had ik meer bezigheden aan de balie dan iemand in de provincie. Mijn gezondheid

(1) t. a. p. I, pag. 104, 110. II, p. 229.
(2) t. a. p. II, p. 232. I, p. 106. Zie de opmerkingen van John Quincy Adams.

was zwak. Oneindig veel zorgen haalde ik mij op den hals, misschien eerloosheid en dood en dat alleen uit een gevoel van plicht, hetwelk voor mij moest beslissen." Hij deelde het zijn vrouw mede. Zij zag het gevaar in, barstte in tranen uit en de edele vrouw riep uit: »gij hebt uw plicht gedaan en ik ben bereid te deelen in alles, wat de toekomst zal brengen en mijn vertrouwen te stellen op de Voorzienigheid" (1).

Spoedig daarna waren de afgevaardigen uit Boston, of, zooals zij genoemd waren, »the Boston Seat", de bewerkers van het verzet tegen den Goeverneur Sherley. Deze, die afgezonderd te Roxbury leefde, vroeg, toen hij dit vernam: »uit welke leden bestaat »the Boston Seat?" Men antwoordde hem: uit Mr. Cushing, Mr. Hancock, Mr. Samuel en Mr. John Adams. De oude Goeverneur hernam: »Mr. Cushing en Mr. Hancock ken ik, maar vanwaar deze famille Adams komt, weet ik niet." Had hij wat langer geleefd, dan zou hij zeker die vraag niet hebben gedaan (2).

In het General Court bewees John Adams aan de Patriotten groote diensten. Zij hadden behoefte aan een bekwamen en welwillenden advocaat. Thatcher was gestorven, Otis erger dan dood, het slachtoffer van onmatigheid en van de slagen, hem door een moordenaar toegebracht. Mr. Hawley, een der bekwaamste en meest scherpziende mannen der provincie, woonde te Northampton en was bovendien te zwaarmoedig om in het General Court de eerste plaats in te nemen. John Adams scheen voor de vacante plaats aangewezen, daar hij een kundig advocaat en op de hand van het volk was. Zijn naam komt op de lijst der belangrijkste vereenigingen

(1) t. a. p. II, p. 232.

(2) Hij stierf 24 Maart 1771.

voor. De voornaamste stukken werden door hem gesteld en getuigen van zijn praktische kennis. Maar daar zijn gezondheid wankelend was, wenschte hij niet herkozen te worden en trok zich terug op zijn landbezitting te Braintree, terwijl hij zijn post te Boston waarnam, vast besloten om zich niet meer met politieke zaken in te laten. Zijn ambt en de omstandigheden dier dagen waren hem te machtig. Hij moest de partij van het volk kiezen en zich verzetten tegen de dienaren der kroon. Hij schrijft artikels voor de dagbladen over de groote quaesties dier dagen. Hoewel hij niet langer zitting had in het General Court, schijnt hij toch het belangrijkste stuk over de groote quaestie van dien tijd te hebben opgesteld. Hij werd geroepen haar te verdedigen. Spoedig was hij gereed [1]. De poging van Hutchinson: het recht van het Parlement te bewijzen om aan de koloniën zonder hare toestemming belastingen op te leggen, mislukte. Hierop volgde (in 1773) Franklin's uitgave van de brieven van Hutchinson en Oliver, die de britsche Regeering in het geheim hadden opgewekt om in Nieuw Engeland de vrijheid te beperken.

De 25ste Mei 1774 was de dag der verkiezingen in Massachusetts. Het huis der Vertegenwoordigers koos John Adams. De Goeverneur Hutchinson, die een bitteren haat tegen hem koesterde, verzette zich tegen de keuze, omdat Adams een voornaam aandeel had genomen in de oppositie tegen de Regeering. Maar spoedig daarop wendde zich het General Court met het verzoek tot den koning om den Goeverneur Hutchinson en den Luitenant-Goeverneur Oliver hun ontslag te geven, als landverraders [2]. Hutchinson ging

(1) t. a. p. I, p. 118. II, p. 310.

(2) Zie Adams' *Werken*, I, p. 135.

naar Londen om met de engelsche Regeering te onderhandelen, maar zag zijn vaderland nooit terug (1). Niemand stortte een traan over zijn dood. Zijn schitterende talenten en populaire welsprekendheid besteedde hij om zijn vaderland te gronde te richten en met geweld zijn medeburgers te onderdrukken.

De engelsche Regeering wenschte over de rechters contrôle uit te oefenen. Het was steeds het streven der dwingelanden om de wetten uit te leggen. Maar het volk van dien tijd verlangde niet dat zijn rechters door den koning in hun vrijheid werden belemmerd. Een President der rechtbank ontving, zonder een zijner plichten waar te nemen, zijn inkomen achttien maanden vooruit. Drie der gewone rechters waren niet te vertrouwen. De Kamer verdaagde het General Court en verzocht den Goeverneur om den President zijn ontslag te geven. De Goeverneur verhinderde de verdaging en weigerde het ontslag te geven. Wat zou men doen? Zou zulk een rechter, zelf de slaaf van den koning, de wet voor vrije menschen uitleggen? Verstandige lieden oordeelden in 1773 dat zulk een dwaasheid hen ten verderve zou voeren. (1) John Adams zeide: »klaag den man aan. Het Charter van Willem en Maria schenkt aan het Huis der Vertegenwoordigers deze macht." Andere advocaten — gewoonlijk zijn zij schroomvallig — aarzelden. Zij »wisten het niet;" er was in Amerika geen voorbeeld, waarop men zich kon beroepen.

De Rechter werd in de Kamer aangeklaagd, met 92 tegen 8 stemmen. Wanneer gezworenen in de Hoven van Suffolk County kwamen, wilden zij geen eed meer afleggen.

---

(1) Zie Adams' *Werken*, I, p. 135. (2) t. a. p. II, p. 329.

Wij zullen, zeiden zij, geen zitting nemen onder een rechter, die van groote misdaden en slecht gedrag is aangeklaagd. Zoo ging het in den ganschen Staat. Het koninklijk Hof hield geen zittingen meer. Sedert 19 April 1775 hielden de Hoven op te bestaan. Dit was een doodslag voor de Regeering. Hutchinson en Oliver en de bende Tories, die hen volgden, waren in de Kamer, in de Hoven en voor het oog des volks verslagen.

Het was het begin van het einde. Maar de meeste menschen zagen dit nog niet in, behalve mannen als Samuel Adams, Joseph Hawley en de scherpziende Franklin, die reeds tot een algemeen Congres opwekte. (1) John Adams, toen acht en dertig jaar oud, was de bekwaamste advocaat in Nieuw-Engeland, misschien in gansch Amerika. Hij bezat den moed om zijn denkbeelden uit te spreken. Zal zulk een man te Braintree blijven, »om daar van aardappels en indiaansch meel te leven?'' Massachusetts had anders besloten.

III.

MR. ADAMS IN HET AMERIKAANSCH CONGRES. VAN 1774—1777.

De bekende Boston Port Bill en andere wetten, opgesteld met het doel om wraak te nemen, werden door het engelsch

(1) t. a. p. I, p. 134.

Parlement aangenomen in Maart van het jaar 1774. Op den daarop volgenden 13den Mei kwam de Generaal Gage te Boston met zijn leger om het volk te onderwerpen. Daar de Rechters waren aangeklaagd, werden alle Hoven gesloten en geen zaken behandeld. Adams ontving geen inkomen meer.

De 17de Juni 1774 is een gewichtig tijdstip in de amerikaansche geschiedenis. Op dien dag hield het General Court, te Salem vergaderd, zitting met gesloten deuren. »Niemand mocht de zitting verlaten om bekend te maken wat er verhandeld werd, noch binnen komen om de leden te storen." Men koos met 117 tegen 12 stemmen, James Bowdoin, Thomas Cushing, Robert Treat Paine, Samuel Adams en John Adams tot gezanten voor het Algemeen Congres, dat den eersten der volgende maand September te Philadelphia bijeen zou komen. Adams twijfelde aan zijn eigen bekwaamheid en aan den geest van het volk. (1) Mr. Bowdoin verscheen niet. Hij bezat te veel geld om zich aan zulk een betrekking te wagen en was te zeer geacht om zitting te nemen in een revolutionair Congres. De vier afgevaardigden reden als »vier arme pelgrims" in een koets naar Philadelphia. Hun tocht door Nieuw-Engeland was een triomftocht. Te New-Haven bezochten zij het graf van den koningsmoorder Dixwell. Het was een merkwaardig bezoek aan het graf van een der een en vijftig, die geroepen hadden: »weg met het hoofd

---

(1) Zie Adams' Werken, I, pag. 148: »wij hebben geen geschikte mannen voor dezen tijd. Ons ontbreekt aanleg, opvoeding, fortuin, in één woord, alles. Ik ben uitermate bezorgd. God geve ons wijsheid en kracht! Wanneer de oppositie onderdrukt en dit land onderworpen wordt, welk een schande en ellende! God verhoede dit! De dood, in welken vorm ook, is minder vreeslijk."

Zie ook t. a. p. II, p. 338.

van Charles Stuart, hij is niet waard te leven en Engelschen in slavernij te houden." Adams verliet toen voor het eerst Nieuw-Engeland.

Op het Congres hadden de gezanten van Nieuw-Engeland een zeer moeilijke taak te vervullen. Men wantrouwde hen. Vooreerst omdat zij Puriteinen waren; bovendien werden zij verdacht met de engelsche Regeering te willen breken en naar onafhankelijkheid te streven. Alleen Virginië stond aan de zijde van Nieuw-Engeland. Al de andere Staten, vooral Nieuw-York en Pennsylvanië, verdachten hen. Het groote probleem was: Nieuw-Engeland's denkbeelden ingang te doen vinden, zonder mannen uit Nieuw-Engeland op den voorgrond te plaatsen. Samuel Adams was toen de meest scherpziende en revolutionaire man uit het volk. Niemand overtrof hem in de groote kunst om de onwilligen te leiden, terwijl hij den schijn aannam slechts te volgen. Eerst schenen de beide Adamsen weinig invloed te hebben. Men wantrouwde hen. Eindelijk slaagden zij er in hunne denkbeelden bij de overigen ingang te doen vinden. Maar van den aanvang af stond Virginië bijna even ver in de voorhoede als Nieuw-Engeland. Richard Henry Lee was op de hand van Samuel Adams. De deftige, gestrenge figuur van George Washington was bij de tweede zitting, na den slag bij Lexington, tegenwoordig, symbolisch gekleed in zijn militaire uniform, met het zwaard op zijde, de denkende Colonel, die niet met woorden, maar door daden sprak.

John Adams was lid van het Congres, van September 1774 tot November 1777. De eerste zitting duurde slechts acht weken, waarin men beraadslaagde, een verklaring opstelde van »Rights and Grievances" en petities en memories

voor de engelsche Regeering en natie gereed maakte. Op den 10den Mei kwam de Vergadering weder bijeen. Terwijl hij in het Congres zitting had, poogde Mr. Adams het te overreden om het leger van Massachusetts, dat na den slag van Lexington op de been was gebracht, aan te nemen, om den strijd tot een nationalen oorlog te maken en den dapperen zoon van Virginië aan het hoofd van het leger te plaatsen.

Zoo zocht hij Virginië en alle zuidelijke Staten te winnen, opdat zij gemeene zaak met Nieuw-Engeland zouden maken. Hij wilde dat het Congres aan de afzonderlijke Staten den raad zou geven om hunne oude provinciale Regeeringen en hunne afhankelijkheid van Engeland op te heffen en zelve een nieuw constitutioneel Bestuur tot stand te brengen, zich onafhankelijk te verklaren, de Staten in één Bond te vereenigen, tractaten te sluiten met vreemde volken en een zeemacht op te richten.

Het was geen gemakkelijk werk om dit alles tot stand te brengen, maar het werd volbracht, deels door den krachtigen ijver van John Adams, deels door het overredend talent van Samuel Adams, die uitstekend werd bijgestaan door Richard Henry Lee, Jefferson, Patrick Henry en anderen, deels door den rustigen ijver en den grooten geest van Dr. Franklin.

Maar tot op dezen dag is het onmogelijk in bizonderheden te verhalen wat daar geschiedde. Het Congres hield zitting met gesloten deuren. De dagbladen gaven alleen officiele en onbeduidende berichten. Het dagboek van Mr. Adams, zijn eigen brieven en die van anderen kunnen de korte verslagen aanvullen.

De »Declaration of Rights and Grievances" van den 18den

October 1774 is een der merkwaardigste documenten van het Congres. Mr. Adams was de schrijver van de belangrijkste gedeelten van dit stuk. Hij schijnt ook de hand gehad te hebben in de Onafhankelijkheidsverklaring. Een copie van het oorspronkelijk geschrift, door hem geschreven, bestaat nog en, naar men zegt, is in Engeland een andere copie bewaard van de hand van Franklin ([1]). John Adams was de voornaamste redenaar, die de Verklaring en de Onafhankelijkheid zelve verdedigde, (»de Colossus van dit debat'') maar geen sporen van zijn redevoeringen zijn overgebleven. Hij was de auteur der verschillende artikelen over den oorlog en der voorschriften omtrent de zeemacht. Wij moeten hem dankbaar zijn dat hij George Washington tot Opperbevelhebber van het leger koos ([2]). Het schijnt dat Mr. Hancock ongeschikt was voor dien post en Adams nooit kon vergeven dat deze Kolonel Washington als zijn plaatsvervanger had voorgesteld. Maar later had John Adams, evenals Samuel Adams en vele anderen, oogenblikken, waarin zij hun vertrouwen op Washington verloren.

In sommige punten ging Adams verder dan de meeste hoofden van het Congres. Hij was tegen de stemming bij Staten, daar hierdoor Delaware en Rhode Island evenveel macht in handen kregen als Virginië en Massachusetts. Hij verwachtte niet veel goeds van de bekrompen bepaling om met Groot-Britannië elken handel te staken. Hij wees, misschien eerder dan eenig ander lid van het Congres, op het belang van een zeemacht en was een beslist voorstander eener militaire Academie.

Hij werkte voortdurend in die drie jaren. Hij was voor-

([1]) Zie zijn *Werken*, I. p. 232.
([2]) t. a. p. I, p. 175, 245, 265. II, p. 415.

zitter van vijf en twintig Comités en bewees zijn hulp aan vijf en zestig andere, om niet te spreken van een aantal vereenigingen, wier leden niet vermeld zijn. Gedurende eenigen tijd nam hij den post van Secretaris van Oorlog waar. Toch werd hij nooit als een der hoofden van het Congres erkend. Zijn onrustige, ongeduldige geest zag met minachting neder op de maatregelen van overgang, die noodzakelijk zijn om een verheven doel te bereiken. Maar in waarheid leidde hij anderen, terwijl de loop der gebeurtenissen hem zeer te stade kwam. Hoewel steeds op den weg der Onafhankelijkheid voortgaande, verhief hij zich toch nooit zoo ver boven de overige leden als zijn bloedverwant Samuel Adams. Hij had niet zulk een diep inzicht in de rechten van het volk, waarop hij veel minder vertrouwen stelde dan Jefferson. Bovendien was Adams grillig en, in de moeilijkste periode der Omwenteling, was hij bijna vier maanden, van 13 October 1776 tot 9 Februari 1777, afwezig. Het was juist een tijd van vreeslijke nederlagen, hoewel daarin ook de schitterende overwinningen bij Trenton en Princeton plaats hadden. Hij was geen conciliant man, in woorden evenmin als in daden.

Op den 4den November 1777 verliet hij het Congres en keerde naar huis terug. Terwijl hij lid was van het Congres, was hij tevens een der Raadsleden van Braintree, lid van het General Court en werd benoemd tot President van het Hoog Gerechtshof van Massachusetts, 28 October 1775. Hij nam die betrekking aan, hoewel hij haar nooit waarnam noch eenig salaris daarvan trok. Hij richtte tot de bewoners van Massachusetts een treffende Proclamatie, vol gezonde regeeringsbeginselen, waarin hij een beroep deed op de edelste gevoelens der menschheid (1). In

(1) t. a. p. I, 191 verv.

de dagbladen van Boston kwamen van hem eenige verdienstelijke stukken ter verdediging van de rechten der kolonisten. Maar het gewichtigst stuk, in dit gedeelte van zijn leven door hem geschreven, verscheen in 1776, onder den titel van »Gedachten over Regeering" — een werk, dat grooten invloed schijnt te hebben uitgeoefend op de regeeringsvormen, die door de koloniën werden aangenomen (1).

IV.

MR. ADAMS' STAATKUNDIGE EN DIPLOMATIEKE LOOPBAAN IN EUROPA (VAN 1778—1787.)

In November 1777, toen Mr. Adams, lid van het Congres, maar met verlof afwezig, voor het Hof te Portsmouth, in New Hampshire, pleitte, vernam hij van een vriend zijn benoeming tot gezant aan het fransche Hof om daar de plaats in te nemen van Silas Deane, die door het Congres om zijn gedrag was teruggeroepen. James Lovell, die tot het Comité van Buitenlandsche Zaken behoorde, schreef hem: »wij hebben bij de ambassade iemand noodig van onkreukbare trouw." Door het aannemen van dezen post kon hij in groote moeilijkheden en gevaren komen. Er bestond veel kans dat hij, den Oceaan overgestoken, gevangen zou worden genomen of langen tijd als een oproerling in den Tower zou doorbrengen. Het hem toegezegde salaris was gering voor iemand zonder middelen, met een groote familie. Maar deze betrekking opende hem een uitgestrekt veld voor zijn eerzucht en, wat bij hem het zwaar-

(1) t. a. p. IV, p. 183—209.

ste woog, zijn plicht zeide hem: »ga" en hij ging (¹). Hij verliet zijn woning den 13den Februari 1778 en kwam te Parijs den 8sten April. Maar, voordat hij hier kwam, was het handelstraktaat en het verbond tusschen Frankrijk en Amerika reeds gesloten. Hij vond de amerikaansche zaken zeer verward en veel tweespalt tusschen de agenten Deane, Franklin, Izard en de beide Lees. Hij haastte zich de zaken beter te ordenen en slaagde daarin gedeeltelijk. De diplomatieke betrekkingen werden op nieuw geregeld, Franklin alleen bleef Minister bij het fransche Hof en Adams, die thans niets meer te doen had, keerde spoedig naar zijn vaderland terug. Hij kwam den 2den Augustus 1779 te Boston aan. In de volgende week werd een afgezant voor Braintree bij de Conventie gekozen, die terstond zou vergaderen om de Constitutie van Massachusetts op te stellen. Zij kwam te Cambridge op den 1sten September bijeen en besloot dat men zou overgaan »tot het grondvesten van een vrije Republiek". Het beginsel werd gehuldigd: »een Volksregeering volgens wetten, door het Volk zelf vastgesteld." Een Commissie van een en dertig leden werd benoemd om een Constitutie op te stellen. Zij kozen een subcommissie van vijf leden, die het werk aan Mr. Adams opdroegen. Er waren in den nieuwen Staat twee partijen: aan het hoofd der eene stond James Bowdoin, die om zijn groote rijkdommen niet naar het Congres kon gaan; de andere partij werd vertegenwoordigd door Samuel Adams, die meer dan iemand de denkbeelden der hoofden van Nieuw-Engeland ingang zocht te doen vinden en den voortgang der Omwenteling te bevorderen. John Adams stond tusschen deze beide partijen in. Hij stelde de eerste Constitutie van Massachusetts

(¹) t. a. p. IV, p. 89.

op, die met enkele wijzigingen door de Conventie werd aangenomen. Ook was hij het vooral, die de staatkundige instellingen van Massachusetts in het leven riep. Zoo oefende hij grooten invloed uit op die Staten, welke later de staatsinrichting van Massachusetts hebben overgenomen. Naar mijn oordeel was dit een der gewichtigste daden uit zijn leven (1).

Maar hij nam geen zitting in de Conventie. Voordat zij te samen kwam, werd hij benoemd tot een der Ministers, die met Engeland zouden onderhandelen over een vredesverbond en vervolgens over een handelstraktaat. Vergezeld door zijn oudsten zoon, John Quincy Adams, stak hij op den 13den November 1779 naar Europa over, en kwam te Parijs den 5den Februari. Hij kreeg ongenoegen met Dr. Franklin, die toen Minister te Parijs was, en met den Graaf de Vergennes, op dat oogenblik het hoofd der fransche Regeering onder Lodewijk XVI. Hij kon niet naar Engeland vertrekken en Vergennes ried hem zijn komst aan het engelsche Hof uit te stellen, totdat zich een gunstiger gelegenheid aanbood. Hierover was hij zeer verbitterd. Hij schijnt de zaken, die hij moest regelen, in verwarring te hebben gebracht. Hij schreef belangrijke artikels over Amerika en gaf ze uit in het half-officieele blad, »le Mercure de France." Gedurende zijn gansche verblijf in Frankrijk bleef tusschen Adams en Vergennes een vijandige gezindheid bestaan, die van weerszijden ongegrond was (2).

Op den 27sten Juli 1780 begaf hij zich naar Holland om te beproeven een leening te sluiten voor de Vereenigde Staten. In de hollandsche dagbladen gaf hij belangrijke

---

(1) t. a. p. I, p. 284; IV p. 213—219.
(2) t. a. p. I. p. 298, 312, 321, 334.

stukken, waarin hij omtrent den stand der zaken in Amerika verslag gaf. Sommige opstellen waren eerst te Londen gedrukt. Hij schreef een werk, dat toen voor het eerst, maar later meermalen werd uitgegeven, getiteld: »Zes en twintig brieven over gewichtige onderwerpen, die betrekking hebben op de amerikaansche Revolutie." [1]. Zij waren uitstekend voor dien tijd en wekten de sympathie voor Amerika op. [2]. Hij gaf, den 1sten Januari 1781, aan de hollandsche Regeering kennis van zijn benoeming tot Plenipotentiair Minister aan haar Hof en verzocht als zoodanig erkend te worden. Daar het antwoord zich lang liet wachten, deed hij een beroep op het volk en verspreidde zijn adres wijd en zijd onder de natie. Hoe vreemd ook, dit beroep gelukte. Den 19den April 1782 werd hij als Plenipotentiair Minister der Vereenigde Staten van Amerika erkend.

In den aanvang was de Regeering hem vijandig gezind, daar Holland onder engelschen invloed stond. Spoedig bracht hij een leening tot stand van ongeveer twee millioen dollars en later nog andere, die in een tijd, toen de Vereenigde Staten niet langer crediet van Frankrijk konden verkrijgen, van onberekenbaar nut waren [3]. Verder sloot hij een verbond en een handelstractaat tusschen de Vereenigde Staten en Holland, den 7den October 1782. [4]. Intusschen had hij in Juli 1781 te Parijs deelgenomen aan de onderhandelingen om met Engeland vrede te sluiten, onder bemiddeling van Oostenrijk en Rusland, maar zonder

---

(1) t. a. p. VII, pag. 265.
(2) t. a. p. I, p. 133.
(3) t. a. p. I. 340.
(4) t. a. p. I. pag. 350—352.

goed gevolg. Na zoo gelukkig in Holland geslaagd te zijn, gaat hij, 26 October 1782, weder naar Parijs. Met Franklin en Jany onderhandelt hij over een definitief vredestraktaat tusschen Engeland en de Vereenigde Staten. Het was een moeilijke, ingewikkelde zaak. Beiden, Franklin en Jay, hadden groote talenten. De eerste was een groot diplomaat en had een meer dan twintigjarige ondervinding opgedaan aan europeesche Hoven. Maar het is zeker dat de voortvarende, scherpziende geest van John Adams — zijn energie, zijn moed, zijn vastheid van wil — uitnemende diensten heeft bewezen om de rechten van Amerika te waarborgen. Op den 30sten November 1782 werd het traktaat geteekend zonder voorkennis van het fransche Hof. De fransche regeering had zoo verraderlijk gehandeld dat de amerikaansche gezanten van de door het Congres hun opgedragen instructies afweken en het traktaat sloten, zonder voorkennis van den Graaf de Vergennes. Op den 21sten Juni 1783 werd het geteekend door de vertegenwoordigers van Frankrijk, Engeland en Amerika. De vrede was hersteld. (1). Mr. Adams hoopte huiswaarts te kunnen keeren, maar het Congres benoemde hem met Franklin en Jay om over een handelstraktaat met Engeland te onderhandelen.

Vermoeid van den arbeid en door een koorts aangetast, ging hij naar Engeland als privaat persoon en werd in het House of Lords toegelaten als »de vriend van Lord Mansfield.'' Den volgenden dag zeide iemand tot hem: »hoe kort geleden hoorde ik denzelfden Lord Mansfield in datzelfde House of Lords zeggen: Mylords, als gij hem (Mr.

(1) t. a. p. I. 386 398.

Adams) niet doodt, dan zal hij u doodslaan.'' In den winter spoedde hij zich naar Holland om een nieuwe leening aan te gaan en slaagde, niettegenstaande de bezwaren, waarvan de roekeloosheid of de oneerlijkheid van de amerikaansche Regeering de oorzaken waren.

Hij was tegenwoordig bij het sluiten der traktaten met Zweden en Pruissen, waarvan het laatste Dr. Franklin zoozeer tot eer verstrekt. Adams woonde voortdurend in de nabijheid van Parijs, waar zijn vrouw en kinderen in den zomer van 1784 bij hem kwamen. John Quincy Adams was toen een veel belovende knaap van zeventien jaar. Den 25sten Februari 1785 werd hij benoemd als gezant aan het engelsche Hof. Vergennes voegde hem toe: »het is een moeilijke taak om ambassadeur te zijn van uw vaderland bij een land, waartegen gij vijandig gezind waart."

De hertog van Dorset zeide hem: »gij zult veler oogen op u gevestigd zien." In Mei ging hij naar Londen als Minister. Hij werd aan den Koning gepresenteerd. Alleen Lord Caermarthen was tegenwoordig. Adams maakte de gewone buigingen en sprak: »ik reken mij gelukkiger dan al mijne medeburgers, nu ik de hooge eer geniet, voor het eerst in een diplomatiek karakter voor uwe Majesteit te staan." De Koning antwoordde: »ik was de laatste, die tot een scheiding mijn toestemming gaf, maar ik zal de eerste zijn om de vriendschap der Vereenigde Staten, als van een onafhankelijke macht, te aanvaarden." Beiden, vooral de Koning, waren zeer aangedaan. Later gaf de koning hem te kennen dat hij zeer goed begreep dat Adams niet bijzonder gehecht was aan de zeden van Frankrijk. Adams antwoordde zeer gevat: »ik ben alleen gehecht aan die van mijn Vaderland," waarop de Koning terstond hernam: »een eer-

lijk man zal nooit eenige andere gehechtheid toonen." Maar deze samenkomst verhinderde den Koning niet om in het openbaar aan de amerikaansche gezanten Adams en Jefferson den rug toe te keeren! En alle hooggeplaatste personen volgden zijn voorbeeld. Adams' toestand in Engeland was treurig. Amerika werd behandeld als een oproerling, en, helaas! om de schandelijke wijze, waarop de Amerikanen hunne schulden weigerden te betalen, geminacht.

Hij ondervond koude en deftige beleefdheid. »Geen tastbare beleediging, maar blijkbare onverschilligheid!" De Koning, zijn familie, de hovelingen, de hooggeplaatste personen, allen waren koel. Slechts eenige Dissenters en democraten stonden hem ter zijde. De Engelschen zonden geen minister naar Amerika. Adams legde zijne betrekking neder en kwam in 1788 te huis. Maar voordat hij Engeland verliet, gaf hij een belangrijk werk in het licht, — zijn »Verdediging der amerikaansche Constitutie" — dat grooten invloed in de Vereenigde Staten uitoefende.

V.

MR. ADAMS IN HET UITVOEREND BEWIND DER VEREENIGDE STATEN (VAN 1787—1800.)

Mr. Adams verliet Amerika in de sombere dagen van 1779. Alles was toen onzeker. De mogelijkheid bestond dat Amerika in den strijd met zijn geweldigen vijand bezweek. Hij keerde terug op een donkeren dag van 1788. Er dreigden stormachtige dagen te komen. Wel was de vreemde vijand

overwonnen, maar de binnenlandsche onlusten konden onmogelijk zoo gemakkelijk bijgelegd worden. Eigendom en personen waren minder veilig na den vrede dan in de vijf jaren, voordat de Omwenteling uitbrak. Het voorloopig Bewind, dat in den tijd der Revolutie de teugels in handen had, was uiteengegaan. De nieuwe Regeering der Unie was nog niet benoemd. De Staten, het onwillige Massachusetts aan het hoofd, aarzelden zich bij een nationale Regeering aan te sluiten. De Constitutie van den Bond, die toen aan het volk ter aanneming werd aangeboden, was het werk der kooplieden in de zeehavens, van de grondbezitters uit het Zuiden, van de ambtenaren, van de meest ontwikkelde mannen. Shay's opstand in Massachusetts vervulde zelfs de vurigste democraten met schrik, die de grootste vijanden waren van een centraliseerend gezag. Sommigen gaven daarom hun goedkeuring aan de nieuwe Constitutie. Madison, Jefferson, Hancock, Samuel Adams waren de voornaamsten onder hen. Maar velen waren haar vijandig. Ware men zes maanden na het einde der Conventie tot een volksstemming overgegaan, ik geloof niet dat een enkele Staat de Constitutie zou hebben aangenomen. Groote gebeurtenissen hangen dikwijls van kleinigheden af. Bij Mr. Adams' terugkeer was de Constitutie aangenomen. Een nieuwe Regeering moest gekozen worden.

Eerst ging men over tot het kiezen van een President en een Vice-President. Er kon slechts één candidaat zijn voor de hoogste eereplaats. Washington kreeg al de negen en zestig stemmen der kiezers. Er was geen twijfel of hij was de eerste man der natie. Maar de tweede stond op een verren afstand van hem. Twee personen dongen naar dien titel. Mr. Adams kreeg vier en dertig stemmen, terwijl vijf

en dertig tegen hem waren. Hij werd niet door de meerderheid tot Vice-President gekozen. Zijn beroemdste mededingers waren Samuel Adams en John Hancock. Maar Alexander Hamilton was zijn voornaamste tegenstander en werkte hem in het geheim tegen. Nog zijn de beweegredenen van Hamilton's handelwijs bij deze verkiezing niet geheel duidelijk.

Toen John Adams den 21sten April 1789 zijn ambtseed aflegde, bedekte geen heldere hemel zijn hoofd. Hij was geen lid van het Cabinet. Hij was voorzitter van den Senaat. Dat lichaam bestond uit twee en twintig leden, waarvan gewoonlijk slechts twintig tegenwoordig waren. Wanneer de stemmen gelijk verdeeld waren, wat twintig malen in twee jaar plaats had, had hij een overwegende stem. Zij werd altijd uitgebracht ten gunste van Washington's bestuur en van de maatregelen, door de federale partij genomen. Hij stond aan de zijde van Engeland, niet van Frankrijk. Maar, toen hij die eentonige betrekking van Vice-President bekleedde, sluimerden zijn eigenaardige talenten, die bestonden in kracht van disputeeren en in vastberadenheid om iets tot stand te brengen. Acht jaar lang zat deze ongelukkige Theseus op den Presidentsstoel van den Senaat, nu en dan een beslissende stem uitbrengende en de orde der discussies regelende. Voor deze betrekking waren de voornaamste vereischten de kunst om te zwijgen, kalmte en onpartijdigheid. Hierin bestonden zijn schitterende talenten niet. Hij noemde zijn ambt: »het onbeduidendste, dat ooit was uitgevonden of zijn verbeelding zich kon voorstellen." (1) In een tijdperk van groote beweging, in 1789, schreef hij »the Davila papers", weleer met uitstekend genoegen gelezen en haast verslonden, maar thans vergeten, door niemand

(1) T. a p. I, p. 460.

meer ter hand genomen. Toch bewees hij door deze geschriften de gewichtigste diensten aan zijn land.

Hij had een afkeer van twee personen, die het meest gezag hadden in het Cabinet van Washington, van Jefferson, den Democraat en van Hamilton, den Federalist. Maar als Vice-president was hij, niettegenstaande de stormachtige tijden, met beide partijen in den Senaat bevriend.

Toen Washington als staatsman aftrad, hield de federalistische partij Adams voor de eenige geschikte persoon om als President te worden gekozen. Maar eenige Federalisten, die de aanvoerders waren hunner partij, oordeelden dat de engelsche Regeering de beste was, die in de wereld bestond of ooit zou bestaan. Zij vertrouwden Mr. Adams niet, daar zijn denkbeelden hun mishaagden. Hamilton, zijn oude vijand, ging nu in 't geheim aan het werk en beproefde hem op zijde te schuiven, terwijl zijn edelmoedige tegenstander Jefferson met open vizier streed, meer als een mededinger dan als een vijand. Adams kreeg een en zeventig, Jefferson acht en zestig stemmen. Adams was zeer teleurgesteld over die kleine meerderheid, slechts één stem boven het noodzakelijk getal, door de wet vereischt. Hij noemde zich een President van drie stemmen. Hij deed zijn eed op den 4den Maart 1797. Een en dertig jaar geleden, aanvaardde hij op dienzelfden dag de betrekking van lid van den Raad van Braintree! Een minder aangename toekomst lag thans voor hem. Toen Washington zich had teruggetrokken, dreigde de vijandschap van Federalisten en Democraten uit te barsten.

Op den dag, toen hij Vice-President werd en, als voorzitter van den Senaat verplicht was zijn eigen verkiezing bekend te maken, schreef zijn vrouw hem zeer karakteristiek

uit Nieuw-Engeland: »de zon schijnt zoo helder op dezen dag om u te verheerlijken. Ik ben met mijn gedachten en overpeinzingen bij u en ik smeek van den Hemel dat niets, wat den vrede bevordert, voor uw oogen verborgen moge zijn. Geen gevoel van hoogmoed of ijdel vertoon bezielt mij bij deze gelegenheid, maar het besef van de gewichtige verplichtingen, die op u rusten, van talrijke plichten, aan uw betrekking verbonden. Dat gij in staat moogt gesteld worden ze te vervullen, met onpartijdigheid tegenover uw vaderland en tot voldoening van dit volk, zal de dagelijksche bede zijn van Uwe

A. A. (1).

Zijn positie was buitengewoon moeilijk.

Hevig was toen de strijd tusschen Federalisten en Democraten. De oorlogen in Europa wekten de hartstochten aller Amerikanen op, die heftig partij kozen en tegenovergestelde meeningen waren toegedaan. Maar eindelijk zouden de Democraten de zege behalen. Alleen eerbied voor Washington had gedurende de laatste vier jaren, onder de nieuwe Constitutie, de partij der Federalisten ondersteund. Maar thans was Washington niet meer aan het hoofd der Regeering en, wat de zaak der Conservatieven nog meer verzwakte, de Federalisten stelden geen volkomen vertrouwen in Adams.

Door de betrekking, waarin hij stond tot zijn partij, was Adams verplicht het zwakke Cabinet, dat Washington had achtergelaten, te behouden: Pickering en Wolcott uit Nieuw-Engeland, Mr. Henry uit Nieuw-Jersey en Charles Lee uit

---

(1) T. a. p. I, p. 496.

Virginië. Niettegenstaande hun groote talenten en de uitstekende diensten, die zij bewezen, konden zij toch aan Adams geen zedelijken of politieken steun geven. Men oordeelde hen alleen geschikt om de werkzaamheden te regelen en het oog te houden over het officieele werk.

Deze staatslieden uit het vorig Cabinet voelden geen verplichting tegenover Adams en waren aan hem niet gehecht. Drie van hen waren vrienden van Hamilton, door hem voor het Cabinet van Washington gekozen, die veel te groot vertrouwen in Hamilton stelde. Adams' Ministers beschouwden eigenlijk Hamilton, niet den President, als hun hoofd. Hunne geschriften bewijzen dit. Adams wenschte de President van het volk te zijn. Hij zag de onmogelijkheid hiervan in, daar zijn Cabinet er op stond dat hij de President alleen van de federale partij zou zijn.

In weinig woorden kunnen wij de regeeringsdaden van Adams vermelden. De Franschen werden, toen de Omwenteling bij hen woedde, vijanden van Amerika. Zij behandelden onze Ministers met minachting, gaven bevel dat zij hun grondgebied zouden verlaten, plunderden onze schepen en pleegden door hun agenten gewelddadigheden op ons grondgebied. Er bestond gevaar voor een oorlog met Frankrijk. Het volk moest in staat van verdediging worden gesteld. De ultra-federalisten wenschten een oorlog met Frankrijk, ook om hun geschillen met Engeland bij te leggen. Maar de hoofden der Democraten begunstigden Frankrijk en haatten Engeland met een volkomen haat. Adams, die thans in den dienst was eener partij, wenschte alleen verdedigend te werk te gaan. Hij verschilde met zijn Cabinet over de vraag, wie het nieuwe leger zou aanvoeren. Allen waren eenstemmig dat Washington de Opperbevelhebber moest zijn. Het

Cabinet verlangde dat Hamilton de tweede in rang zou wezen. Hamilton zelf beoogde dit en Washington begunstigde in stilte dit plan. Adams wenschte aan Knox of Pickering de tweede plaats naast Washington te geven. Na veel strijd gaf Adams aan Washington zijn zin.

Het fransche Hof weigerde den amerikaanschen Minister te ontvangen. Een zeer achtenswaardige Commissie, bestaande uit Mr. Marshall, Mr. Pickering en Mr. Gerry, werd afgevaardigd om de zaken te regelen. Ook zij werden met gelijke minachting behandeld. Op den 21sten Juni, in een mededeeling aan het Congres, zeide Mr. Adams: »ik zal nooit een Minister naar Frankrijk zenden, zonder de verzekering te hebben dat hij goed ontvangen en geëerbiedigd zal worden, als de vertegenwoordiger van een groot, vrij, machtig en onafhankelijk volk." (1) De oorlog scheen onvermijdelijk. Het volk wapende zich en maakte zich tot den strijd gereed. De Hollanders boden hun tusschenkomst aan. (2).

De fransche agent verzekerde Mr. Murray, onzen Minister in den Haag, dat een nieuwe gezant, door de Amerikanen gezonden, zou worden »ontvangen als de vertegenwoordiger van een groot, vrij, machtig en onafhankelijk volk." Zou Adams het aanbod afslaan? Dat zou inderdaad onzinnig zijn geweest. Zou hij zijn Cabinet raadplegen? Alle leden waren ten gunste van den oorlog gestemd en zouden zijn plan aan andere Federalisten verraden hebben. Zij konden en wilden waarschijnlijk aan zijn vredelievende beginselen, waaraan hij besloten was getrouw te blijven,

(1) t. a. p. I, p. 519.

(2) De fransche Regeering sloeg nu een vredelievenden toon aan. Zij wenschte zich met Amerika te verzoenen.

den doodsteek geven. Hij nam de verantwoordelijkheid op zich en zond den 18den Februari 1799 een missive aan den Senaat dat Mr. Williams Vans Murray benoemd was tot Minister aan het fransche Hof, terwijl hij tevens inzage gaf van de missive van Talleyrand, waarin deze beloofde dat Frankrijk een gezant uit Amerika zou ontvangen. »Is Mr. Adams onzinnig?" — zoo vroeg een Senator, die tot de Federalisten behoorde, aan Mr. Pickering. De laatsten waren verontwaardigd. De Senaat wenschte met den President over de benoeming te spreken, maar hij was even onbuigzaam als het graniet der bergen van zijn geboorteland.

Hij voegde Mr. Ellsworth en Patrick Henry aan de door den Senaat benoemde commissie toe. De Senaat keurde de benoemingen goed. Toen Henry bedankte, werd George Davie uit Noord-Carolina in zijn plaats gekozen.

Dit was een der grootste daden, door hem verricht. Geen andere handeling vereischte zooveel moed. Het volk werd daardoor van het gevaar voor den oorlog bevrijd, maar Adams haalde zich den haat zijner partij op den hals, althans van de eerzuchtigsten en de leiders onder haar.

Na deze groote daad ging Adams den 10den Maart 1799 naar zijn woning te Quincy en bleef daar meer dan zeven maanden, (1) terwijl hij het bestuur overliet aan zijn trouweloos Cabinet en alleen van tijd tot tijd met zijn Secretaris correspondeerde over onderwerpen, die hem ter beoordeeling waren gezonden. Later had hij menigmaal reden tot

---

(1) t. a. p. VIII, p. 628 verv. IX p. 37. Zie ook Gibbs, *Administrations*, II, p. 248.

berouw dat hij gedurende al dien tijd de zetel der Regeering verlaten en het toezicht over het Uitvoerend Bewind aan anderen toevertrouwd had.

De »Alien and Sedition Laws," zoo te recht bij de Amerikanen gehaat, waren niet van hem, maar van zijn partij afkomstig. Daar hij er zich niet tegen verzette, viel de blaam op hem. Maar hij was met die wetten niet ingenomen en schonk vergiffenis aan John Fries, die het eerst van verraad tegen de Vereenigde Staten werd beschuldigd. Hierdoor haalde Adams zich den toorn van zijn Cabinet en van de hoofden zijner partij op den hals.

Zoo groot werd eindelijk de verdeeldheid tusschen hem en zijn Cabinet dat hij aan de voornaamste leden hun ontslag gaf en mannen van een ander karakter in hunne plaats benoemde. Sommige moeilijkheden met Engeland en Frankrijk werden door hem uit den weg geruimd. Maar zijn partij was ontevreden over hem. Eenigen, onder hen Hamilton, zochten hem te verwijderen.

Bij de volgende verkiezing werd hij verslagen. Jefferson werd in zijn plaats tot President gekozen. Dit was voor hem een groote grief en een bittere smart. Op zijn triomfeerenden mededinger — vroeger zijn intiemen vriend — nam hij wraak, zooveel in zijn vermogen was. Op het punt zijn post te verlaten, deed hij nog benoemingen voor nieuwe rechterlijke betrekkingen, die onlangs bij besluit van het Congres in het leven waren geroepen. Zij werden de benoemingen geheeten van »the Midnight Judges," daar ze plaats hadden in den avond van 3 Maart 1801, terwijl zijn Presidentschap, gelijk men toen meende, te middernacht van dien datum ophield. Op den 4den Maart, vóór zonsopgang, verliet hij den zetel der Regeering, daar hij de

inwijding van zijn nieuwen democratischen opvolger niet kon bijwonen! Behalve de groote staatkundige nederlaag, die hij onderging, drukte hem het pas geleden verlies van een zoon zeer zwaar (1).

VI.

DE GEWEZEN PRESIDENT IN HET PRIVAAT LEVEN.
(Van 4 Maart 1801—4 Juli 1826)

Beschaamd en tevens bedroefd en verontwaardigd, keerde Mr. Adams naar zijn bezitting te Quincy terug, waar hij op eens van den meest inspannenden arbeid des geestes tot het gemakkelijk leven van een landedelman in een kleine stad overging. In het laatste jaar van zijn openbaar leven ontving hij duizende brieven. Toen hij buiten betrekking was, kwamen er ter nauwernood honderd. Alleen het voorrecht, dat hij gedurende vijf en twintig jaren genoot, om zijn brieven gefrankeerd te ontvangen, scheen de eenige zichtbare herinnering te zijn aan zijn gewichtigen arbeid, in dienst van den staat besteed. Thans, nu de presidentale rok hem ontvallen is, ziet hij zich door allen verlaten.

Maar het dierbare oude Massachusetts zou zijn zoon niet vergeten, die getrouw was geweest maar thans werd vergeten. De Kamer bracht hem voor zijn bewezen diensten haar dank in een

---

(1) t. a. p. IX, p. 581.

adres, dat oprecht gemeend en hartelijk was. Dit was een edele daad van den Staat, waarin hij geboren was, voor welks roem en veiligheid hij zooveel had gedaan. Het trof den zwaarmoedigen grijsaard. Die toejuichingen, welke hem thans van zijn geboorteland ten deel vielen, waren hem, zooals hij zeide, aangenamer dan eenige andere uit vorige dagen. De pachters en werklieden uit Quincy vierden zijn eerstvolgenden verjaardag en betuigden hem hun gehechtheid. Troostwoorden zouden niets hebben uitgewerkt.

De overige vijf en twintig jaren van zijn leven wijdde hij aan arbeid op zijn landhoeve, — voor hem altijd een geliefkoosde bezigheid — aan politieke geschriften over de gedragslijn, door hem gevolgd, aan letterkundige studie en aan correspondentie met zijn vrienden, die hem waardeerden, ook toen hij in ongenade was gevallen. Met uitzondering van zijn historische, letterkundige en wijsgeerige brieven strekken zijn geschriften uit dit tijdperk van zijn leven hem niet tot eer. Zij kenmerken zich door partijhaat en door afkeer van sommige personen. De wereld heeft die schriften vergeten. Wij willen ze niet uit hun graf oproepen.

Zijn vrouw stierf op den 28sten October 1818. Gedurende vier en vijftig jaar en drie dagen hadden zij te samen geleefd. Het was een gelukkig, onberispelijk huwelijk, met drie zonen en een dochter gezegend. Hij was bij het overlijden zijner echtgenoot drie en tachtig jaar oud en na dien tijd droeg zijn gelaat de sporen van natuurlijke droefheid. Uit zijn brieven en conversatie is de vroolijke scherts verdwenen. Hoe kon hij opgeruimd zijn, nu de zon van zijn aardsche leven hem slechts uit een andere woning bescheen, zoo nabij en toch zoo ver van hem verwijderd!

In 1820 meende Massachusetts de Constitutie te moeten

herzien, door Adams in 1779 voor een groot deel opgesteld. Zijn geboortestad zond hem als afgevaardigde naar de hiertoe bijeengeroepen Conventie, evenals veertig jaren geleden. Hij werd tot haar President gekozen. Dit blijk van hulde was verdiend. De zwakke oude man was verstandig genoeg die betrekking van de hand te wijzen.

In de Conventie van 1820 toonde zich Adams een weinig meer behoudend dan in die van 1779. De man van vijf en tachtig jaar is schroomvalliger dan die van veertig. Maar op één punt was hij moediger, jeugdiger en meer geavanceerd dan zijn medeleden. Hij eischte volkomen vrijheid van godsdienst, niet slechts voor Christenen, maar ook voor hen, die tot andere gezindheden behoorden en voor tegenstanders van het Christendom. Allen zouden gelijk staan voor de wet. De staat zou niet christelijk, maar menschelijk zijn, gelijk Jezus zelf was. Puriteinsche ijver was toen in het oog van den ouden man te onverdraagzaam. Massachusetts vervulde zijn wensch dertig of veertig jaren later.

Hoewel sterk naar lichaam en geest, begon Mr. Adams thans langzamerhand af te nemen. Zijn gehoor werd minder, zijn gezicht verzwakte, zijn handen begonnen te beven

De dag der Onafhankelijkheidsverklaring, de groote dag uit zijn leven, naderde. Het was de vijftigste verjaardag. Het volk zou zijn plechtig jubilé vieren, dankbaar aan God en aan zijn dienaren hier op aarde, voor de zegeningen, aan het gelukkig land te beurt gevallen. Kort vóór dien dag vroeg hem de redenaar uit de stad naar een onderwerp voor het naderend feest. De oude man, thans in zijn een en negentigste jaar, zwak en doodelijk krank op zijn bed liggende, antwoordde: »Onafhankelijkheid voor eeuwig.'' De dag brak aan en vond hem onder de

levenden, maar bijna krachteloos. »Thomas Jefferson is nog onder de levenden," sprak de oude man. Dit waren zijn laatste woorden. Spoedig daarna, terwijl door het gansche land de kanonschoten gehoord werden ter gedachtenis aan de groote gebeurtenis, ging hij heen. Jefferson was een paar uur vroeger gestorven. Hoe gelukkig was het tijdstip van zijn dood! Zijn zoon was toen President van dit krachtig volk. Op het vijftigjarig feest der Onafhankelijkheid legde hij kalm en rustig het uitgeteerde lichaam af en ging, naar zijn overtuiging, daarheen, waar »eeuwige onafhankelijkheid" is te vinden!

Laat ons thans wat nader kennis maken met zijn karakter. Wij beschouwen het in zijn vier bestanddeelen. Eerst letten wij op zijn geest.

Mr. Adams bezat een grooten, levendigen, veelomvattenden geest, die niet gemakkelijk voldaan was, voordat hij de laatste oorzaken had opgespoord, en de eens gevonden schatten trouw bewaarde. Zijn geheugen begaf hem niet vóór zijn ouderdom. Met uitzondering van Dr. Franklin, geloof ik niet dat eenig amerikaansch staatsman op het gebied des geestes zijn meerdere was. Hoewel Hamilton en Jefferson, ja zelfs Jay, Madison en Marshall hem in sommige opzichten overtroffen, heeft zeker niemand van hen hem op het gebied des geestes geëvenaard. Verstand, verbeelding, rede — de practische, de dichterlijke en de wijsgeerige macht van den geest — hadden bij hem een buitengewone hoogte bereikt.

Hoewel van nature afkeerig van regelmatige, strenge en aanhoudende inspanning, kostte het hem weinig moeite kennis bijeen te verzamelen en die aan anderen mede te deelen.

Daar hij een scherp, misschien zelfs een minutieus waarnemer van menschelijke aangelegenheden was, had hij zich een grooten schat van kennis eigen gemaakt. Met natuurstudie hield hij zich weinig bezig, tenzij de kennis der natuur hem bij den landbouw te stade kwam. Voor haar schoonheid had hij veel gevoel. Wanneer de groote geest van een Franklin hem opwekte, trokken hem de natuurwetenschappen aan.

Op veertigjarigen leeftijd was hij de bekwaamste advocaat uit Nieuw-Engeland, misschien van gansch Amerika. Niemand overtrof hem in kennis van het historisch recht; in de studie der eerste rechtsbeginselen was hij het diepst doorgedrongen. Hij ging tot de bronnen der engelsche wet en verzuimde niet den stroom te volgen in zijn kronkelenden loop. Hij bezat een vollediger verzameling van wetboeken dan iemand in Nieuw-Engeland. Zoo wist hij de staatsambtenaren, die hem bestreden, in het nauw te brengen en te verslaan. Hij was, tijd en plaats in aanmerking genomen, zeer goed te huis in de romeinsche en andere wetboeken en tevens vertrouwd met staatkundige en zedekundige wetenschappen. Hij had veel gelezen in de grieksche en romeinsche geschiedenis en was met enkele groote classieke schrijvers bekend, hoewel geenszins een uitstekend classiek man. Met het practisch leven van Nieuw-Engeland was hij geheel vertrouwd.

Zijn oordeel over het wezen der dingen was gewoonlijk diepzinnig en juist. Hij had een gezond oordeel. In dit opzicht heeft men hem geen recht laten wedervaren. Al de groote daden van zijn leven — de verdediging van Kapitein Preston, de bestrijding van het recht van het engelsche Parlement om, volgens de engelsche wet, deze koloniën te

besturen, de benoeming van Washington tot Generaal, tot Opperbevelhebber, de Onafhankelijkheidsverklaring, de zending eener Commissie naar Frankrijk in 1798 — dit alles getuigt van een zeer gezond oordeel. Maar hem ontbrak de methode van werken. Hij had niet die regelmatige, stelselmatige gewoonte van arbeiden, die, hoe schijnbaar langzaam ook, toch zoo snel en zeker haar weg vervolgt. Hij deed alles ongeregeld. Als President had hij op geen enkele zaak orde gesteld.

Aan verbeelding ontbrak het hem niet. Toch was zijn verstand meer ontwikkeld. Ook had zijn verbeelding in vroeger en later tijd weinig gelegenheid gehad zich te ontwikkelen. Wel was bij hem meer liefde voor de schoonheid der natuur en ook der kunst dan bij zijn voortreffelijke tijdgenooten, die zich op staatkundig gebied bewogen. Hij was een groot liefhebber van muziek, van beeldhouw- en schilderkunst en zag met verrukking de groote werken der europeesche bouwkunst, die den Amerikaan in bewondering brengen. Zijn grootere werken — zijn strijdschriften en politieke geschriften — zijn soms ietwat ruw; maar zijn brieven aan eenige vrienden, vooral die aan zijn vrouw, zijn vol bloemen van geest en humor, die een liefelijk licht verspreiden over het onbehagelijk landschap in den omtrek.

Hij was niet kalm genoeg om een groot wijsgeer te zijn. En toch zocht hij altijd naar de oorzaken der dingen en bestudeerde met zorg de wijze, waarop zij werkten. Deze philosophische metaphysische richting van zijn geest vertoont zich in de meeste zijner weloverdachte schriften, die altijd betrekking hebben op staatszaken. Hij is stout in zijn bespiegelingen. Dikwijls maakt hij diepzinnige opmerkingen.

Zoo spreekt hij b. v. 1775 van »rechten, die hun oorsprong hebben in den grooten Wetgever van het heelal, van rechten, die niet door menschelijke wetten kunnen worden op zijde gezet of ingekort, omdat zij altijd bestaan hebben.''

»Regenten zijn alleen agenten en behartigers der nationale belangen; het volk heeft het recht om iemand het gezag, dat het zelf hem heeft opgedragen, te ontnemen en betere bestuurders aan te stellen. De zorg voor het onderwijs van het volk is voor het publiek van meer belang dan het eigendom van alle rijken.'' (1)

De »Declaration of Grievances,'' die hij in 1774 schreef, bevat diepzinnige gedachten, deels van hem, deels van James Otis en van Samuel Adams afkomstig. Onder zijn diepzinnigste politieke schriften bekleeden »zijn Gedachten over de Regeering'' de eerste plaats. Zijn »Regeeringsontwerp'' was natuurlijk ontleend aan bestaande instellingen; maar het getuigt van zorgvuldige waarneming en van diep onderzoek der oorzaken van staatkundig geluk. Zijn »Verdediging'' der amerikaansche Constitutie is van minder waarde en bevat algemeenheden, die door de ondervinding niet bevestigd en door de geschiedenis niet gewaarborgd zijn. Hij beroept zich van de geschiedenis der menschheid op de menschelijke natuur, van de werkelijkheid op het ideale recht des menschdoms.

Indien hij na Franklin de grootste Amerikaan van dien tijd was, toch stond hij veel lager dan deze. Vele anderen bereikten bijna dezelfde hoogte als hij. Hij was niet, zooals Franklin

(1) t. a. p. III, pag. 457. Een fragment, (*on the Canon and Feudal Laws*) door hem op negen en twintigjarigen leeftijd geschreven, was van groote waarde voor dien tijd en kan thans nog met vrucht gebruikt worden.

(2) t. a. p. IV, p. 189.

en Washington, een gelijkmatige natuur, die over zich zelf contrôle hield.

Dikwijls was hij zijn tijd vooruit, vooral in zijn Regeeringsontwerp, in zijn denkbeelden over algemeene verdraagzaamheid. Hij wilde aan allen in den Staat gelijke rechten geven. De christelijke maatschappij, zooals hij die wenschte, moest aan de Christenen geen voorrechten geven boven anderen, maar rechtvaardigheid verzekeren aan de gansche menschheid. Hij was de geavanceerden van zijn tijd vooruit, toen hij in 1779 de noodzakelijkheid van een vloot en van een militaire Academie bepleitte, die in 1799 door hem werden opgericht. Maar hij bezat zeer weinig talent om menschen tot één doel te doen samenwerken. Als advocaat, wist hij altijd zijn beginselen toe te passen. Weinigen evenaarden hem hierin. Maar hij was nooit een practisch staatkundige, die anderen voor zijn denkbeelden wist te winnen, zoodat zij zijn gedachten en conclusies aannamen. Zoo snelden velen hem vooruit en vandaar dat hij in zijn politiek leven dikwijls schipbreuk leed. Hij kon instellingen in het leven roepen, maar geen menschen regeeren.

Hij was geen goed Regent, behalve waar het zijn eigen private zaken gold, waarin misschien zijn vrouw de voornaamste hand had. Hij had geen systeem, maar werd beheerscht door het enthousiasme van het oogenblik. (1) In de gewichtigste zaken ging hij vluchtig te werk, dikwijls zonder voorbereiding. In 1798 stelde hij voor om Washington tot Opperbevelhebber te benoemen, zonder hem eerst te raadplegen en twistte met hem over de benoeming van officiers. (2)

---

(1) Zie *Jefferson's Geschriften*, IX, p. 186.

(2) Zie Sparks' *Washington*, XI, p. 304 en Washington's brief

Hij handelde dikwijls zeer willekeurig en verliet in een tijd van politieke beroeringen, in 1799, den zetel der Regeering om voor eenige maanden te Quincy te vertoeven.

Toen Adams Vice-president was, twijfelde Washington of hij geschikt zou zijn voor een vreemde missie. Zijn Presidentschap was niet zeer gelukkig. Hij was ongeschikt om aan het hoofd der natie, zelfs van zijn eigen partij te staan. Toch moet men toestemmen dat hij in Holland een groote diplomatieke overwinning behaalde. Hij werd de Washington in de diplomatie genoemd. Ik deel hier zoowel den regel als de uitzonderingen mede.

Mr. Adams bezat groote zedelijke deugden, maar ook groote ondeugden. Goed gebouwd, stevig en krachtig, hoewel niet altijd gezond, had hij veel physieken moed. Dit is een groote en zeldzame deugd bij geleerden. Hij had altijd getwijfeld of hij als soldaat een held of een lafaard zou zijn geweest. Hij behoefde niet te twijfelen. Geen droppel vreesachtig bloed stroomde door zijn onstuimige aderen. Hij bezat in de hoogste mate zedelijken moed. Hij durfde de koninklijke Regeering van Massachusetts, in 1765, gedurende de periode, die aan de Omwenteling voorafging, weerstaan. Ja, hij kon de woede zijner eigen vrienden en van de geheele stad het hoofd bieden en Kapitein Preston in 1770 verdedigen. Hij had den moed in 1799 de verontwaardigde leiders der federalistische partij onder de oogen te zien. Laat hem maar overtuigd zijn dat hij recht heeft en hij vreest voor niets. Alleen is hij bevreesd aan de recht-

---

aan Mr. Henry, XI, p. 574. Na den 5den April 1798 correspondeerde hij nooit meer met Washington, XI, p. 198.

vaardigheid te kort te doen. Toen de rechters van Massachusetts onder de gouden keten van Engeland gebogen gingen en de advocaten niet wisten wat te doen, zeide Adams: »klaag de rechters aan" — en het Hof hield geen zittingen meer. (1) Daar hij overtuigd was van zijn eerlijkheid, aarzelde hij niet zich in groote gevaren te begeven en groote verantwoordelijkheid op zich te nemen. Hij zegt dat hij vier groote beproevingen in zijn leven ondervond.

Eerst in de zaak van kapitein Preston in 1770. De stem des volks zeide: hang de bewerkers van den moord te Boston op. Adams' geweten getuigde: »verdedig hen." Zijn vrienden zeiden: »als gij hen redt, richt gij u zelf te gronde!" Maar Adams was John Adams en hij deed zijn plicht, zoodat hij het leven der soldaten en den goeden naam van Massachusetts redde."

Op den 24sten Juli 1775 schreef hij twee private brieven, die in handen der Engelschen kwamen en publiek werden gemaakt. In een van deze verdedigt hij de onafhankelijkheid, de vereeniging der wetgevende, uitvoerende en rechterlijke machten van het geheele Continent; hij beveelt de oprichting eener zeemacht en de inhechtenisneming der Tories aan. Slechts een kleine minderheid in het Congres nam met die stellingen genoegen; bij de overigen waren zij gehaat. Bovendien sprak hij van John Dickenson van Pennsylvanië, die toen nog als voornaam staatman in de gunst van velen deelde, met bizonder groote minachting. De vreesachtige leden van het Congres zagen hem toornig aan. Mr. Dickenson ging hem op straat voorbij, alsof hij hem niet kende. Hij droeg dit geduldig en wachtte zijn tijd af. (2)

(1) Zie *Adams' Werken*, X, p. 237.

(2) t. a. p. I, p. 178, 183.

In 1781, toen hij als gezant naar Holland was gezonden, draalde de Regeering hem als zoodanig te erkennen. Anderen zeiden: »wacht!" Hij beriep zich op het volk, dat de Staten-Generaal noodzaakte hem te ontvangen. Zoo werd zijn zending met goeden uitslag bekroond. (1)

In 1798 waren het Cabinet, de federalistische partij en zelfs Washington eenstemmig om geen gezant naar Frankrijk te zenden. Adams nam de verantwoordelijkheid op zich, zond den Minister zonder zijn verraderlijk Cabinet, dat vijandig tegen hem gezind was, te raadplegen. Zoo ging de oorlogswolk voorbij, die donker en dreigend over land en zee hing. (2) Hij bleef rein en onbevlekt te midden van die vier zware beproevingen.

Hij was nauwgezet van geweten en zocht raad bij dat stemmetje, dat het eeuwig recht verkondigt aan hem, die er naar luistert. Hij kon niet begrijpen dat de koning over de gewetens zijner onderdanen zou willen heerschen. Hij had een helder inzicht in de gerechtigheid, was waarheidlievend en koesterde een geweldigen haat tegen draaien en veinzen, in 't algemeen tegen huichelarij in iederen vorm. Hij was ontzettend rond en ernstig. Hij sprak op den man af en kon niet zwijgen. Hij wist dit. Eens ging hij met anderen de schilderij van Washington in Faneuil Hall zien. Iemand maakte een opmerking over den mond en zeide: »het schijnt dat hij hem gesloten kan houden." »Dat kon hij" — zeide Adams. En hij voegde er bij, terwijl hij met zijn stok zijn eigen buste aanraakte, die de stad Boston ook in Faneuil Hall geplaatst had: »die vervloekte dwaas kon dat nooit." Hij had een afkeer van listen en kunstgrepen

(1) t. a. p. I, p. 349.
(2) t. a. p. I, p. 536—543.

en murmureerde over de voorzichtige, weinig geruchtmakende wijze, waarop de oude Dr. Franklin met zijn rijke ondervinding zijn netten uitwierp en de schatten uit den verraderlijken politieken afgrond te voorschijn bracht. »De diplomatie is een kunst, die zonder te spreken haar weg vervolgt" — en Adams kon niet zwijgen. Hij was een man, oprecht als weinigen en droeg zijn hart op de tong. Hij had geen geheimen. Reeds vroeg was het zijn gewoonte om nooit het volk te misleiden, om voor niemand eenige waarheid te verbergen, waarvan zijn welzijn afhing. Zijn leven lang was hij aan dit beginsel getrouw. Hij was zeer conscientieus en als President twijfelde hij of hij zijn zoon John Quincy Adams in de diplomatieke betrekking mocht laten, waartoe Washington hem benoemd had. Deze antwoordde hem op zijn brief, waarin hij hem hierover raadpleegde: »gij kunt hem die betrekking laten behouden, maar gij zoudt geen recht hebben hem te benoemen." (1) Later evenwel benoemde hij een neef van zijn vrouw, William Cranch, tot Rechter in het Hof van Washington en zijn schoonzoon, Kolonel Smith, gaf hij een aanzienlijke betrekking. (2) Al onze Presidenten, behalve Washington en John Quincy Adams, hebben aan hun bloedverwanten betrekkingen bezorgd. Dit is gevaarlijk en onrechtvaardig tevens.

John Adams kwam dikwijls in zware verzoeking om aan zijn zinnelijke hartstochten bot te vieren, maar hij beheerschte

(1) t. a. p. VIII, p. 529. In dezen brief drukt Washington zijn verwachting uit dat hij geen welverdiende bevordering aan Mr. John (Quincy) Adams zal onthouden omdat deze zijn zoon is. Ook zegt hij: »het is mijn vaste overtuiging dat Mr. Adams de onschatbaarste staatsman is, dien wij in het buitenland bezitten."

(2) t. a. p. IX, p. 63.

ze en in zijn ouderdom kon hij met rechtmatige fierheid schrijven: »geen maagd of vrouw had ooit reden over mij te blozen of haar kennismaking met mij te betreuren. Geen vader, broeder, zoon of vriend konden ooit berouw hebben over eenige samenkomst tusschen mij en een dochter, zuster of moeder of eenig lid der vrouwelijke sexe" ([1]). In dit opzicht stond hij ver boven Franklin, Jefferson, Hamilton, ja zelfs boven Washington.

Ziedaar groote deugden! Niet vele staatslieden kunnen zich daarop beroemen.

Maar Adams had een slecht humeur; hij geraakte eensklaps met iemand in twist en was vreeslijk driftig. Hij was niet de persoon om een karakter juist te beoordeelen. Dikwijls verdacht hij de edelste menschen, stelde groot vertrouwen in lage en gemeene lieden en was daardoor onbillijk in zijn oordeelvellingen, zonder dat hij het wist. Hoewel zeer eerzuchtig, zocht hij toch altijd zijn begeerte door het gevoel van plicht in bedwang te houden. Maar al zocht hij altijd wat edel was, de beweegreden was dikwijls zelfzuchtig, de houding, die hij aannam, ruw. Van nature was hij niet grootmoedig of edel. Hij was achterdochtig en afgunstig op hen, die in de maatschappij boven hem stonden of hem in macht overtroffen. Hij denkt altijd aan lage beweegredenen bij allen, zelfs bij de edelsten van het land. Dit blijkt overvloedig uit zijn vroegere geschriften, ook nog uit zijn latere. In Frankrijk benijdde hij Dr. Franklin. Hij haatte elkeen, die boven hem stond.

Ik geloof dat hij zelden een vijand vergaf. Hij had eerbied voor God, maar weinig eerbied voor de edelste menschen.

([1]) t. a. p. II, p. 145.

Denk aan zijn meedoogenlooze taal over Samuel Adams en John Hancock, aan de gruwelijke vijandschap, die hij Hamilton en Pickering toedroeg.

Maar zijn haat tegen Franklin was laag en kwaadaardig. Ik meen dat hij dien medenam in zijn graf. Hij was strijdlustig van natuur. Dit blijkt uit zijn dagboek en uit de couranten-artikels, door hem vóór en na de Revolutie geschreven. Ook als Vice-president en als President gaf hij hiervan bewijzen, even als in zijn autobiographie, die hij in zijn ouderdom schreef. Zijn brieven aan Mr. Cunningham, van 1804—1809, vind ik laag. Hij was hevig opbruischend in zijn toorn, die door een kleinigheid opgewekt en door niets tot bedaren kon worden gebracht. Hij bekommerde er zich niet om, wie het voorwerp daarvan was: een lid van het Cabinet, dat zich verzette tegen een door hem genomen maatregel, of een slager in Quincy, die zijn rekening bracht. Maar kort na zijn aanvallen van woede bekoelde hij en deed met genoegen, wat hij eerst in woede had geweigerd (1).

---

(1) Toen hij President was der Vereenigde Staten, verzocht hem het Congres een leening aan te gaan tot onderhoud van het leger. De Secretaris van Financiën, Mr. Wolcott, was overtuigd dat hij, bij de waarde, die het geld toen had, niet minder dan 8 percent interest aan de inschrijvers mocht beloven. Hierover schrijft hij eenige jaren later in 1815: »mijn geduld, dat dikwijls door vrienden en vijanden op zoo zware proeven is gesteld, was geheel uitgeput en ik barstte in woede los, zeggende: »dat verduivelde leger zal dit land ten ondergang brengen. Ik kan het niet helpen. Doe uw voorstellen naar eigen verkiezing." Ik moet vergiffenis vragen voor die bittere en gemeene uitdrukking; maar voor de waarheid van dit verhaal beroep ik mij op Mr. Wolcott. Ik weet dat Oliver Wolcott niet durft liegen." Zie zijn *Werken*, X, p. 130.

Hij was zeer gesteld op eerbewijzen en toejuichingen. Tal van voorbeelden daarvan zijn te vinden in zijn dagboeken uit vroeger en later tijd. Te Parijs kreeg hij in 1782 veel complimenten over den gelukkigen uitslag zijner onderhandeling met Holland. Hij schrijft in zijn dagboek: »als eenige dezer complimenten Franklin ter oore kwamen, zouden zij hem den dood aandoen" (1). Hij leest al de onbeduidende loftuitingen, die de Franschen hem gaven. Toch geloof ik niet dat al zijn ijdelheid in staat was hem ontrouw te maken aan zijn plicht. Hoezeer gesteld op lof van menschen, bedelde hij nooit daarom. Nooit aarzelde hij de meest onpopulaire daad te verrichten, als hij zeker was van haar recht. Nimmer boog zich dat groot, mannelijk hoofd om verwijten te ontkomen, die hij zich door zijn onvoorzichtigheid of drift op den hals had gehaald. Hij was ontzettend verwaand. Ik beschouw altijd, zoo schrijft hij in 1809 (2), het gansche volk als mijn kinderen, hoewel bijna allen zeer ondankbaar jegens mij waren. Mr. Wright en Mr. Lyman zijn, behalve mijn eigen familie, haast de eenigen, die voor John Adams een kinderlijke toegenegenheid hebben getoond.

Hij vermeldt met ophef dat hij de auteur is van de voornaamste artikels in de Onafhankelijkheidsverklaring. Jefferson, zegt hij, heeft daardoor in 1776 zooveel roem ingeoogst dat ik geloof mij wel te mogen beroemen op mijn Onafhankelijkheidsverklaring van 1755, twintig jaar ouder dan de zijne. (3) Hij beroept zich op een door hem te Worcester

---

(1) t. a. p. III, p. 309.
(2) t. a. p. IX, p. 615.
(3) t. a. p. IX. p. 592.

geschreven brief, toen hij twintig jaar oud was. Sommigen gaven aan Samuel Adams »de eer dat hij het ontwerp voor die verklaring had gemaakt." »In 1775, toen mijn brief aan Dr. Webb (1) werd geschreven, had ik Samuel Adams nog nooit gezien. Toen was het reeds mijn hartelijke wensch dat de beide landen voor goed gescheiden zouden worden." (2) »De Onafhankelijkheidsverklaring van 4 Juli 1776 bevatte niets, dat niet in de Declaratie van Boston van 1772 en in die van het Congres van 1724 te lezen stond. Zoo grillig is de fortuin! De »Verklaring der Rechten" van 1774 werd opgesteld door den kleinen John Adams. De machtige Jefferson oogstte door de Onafhankelijkheidsverklaring van 4 Juli 1776 den roem in van den grooten en den kleinen Adams." (3)

Terwijl hij zooveel lof voor zijn eigen persoon eischte, overlaadde hij zijn mededingers met verwijten. Hij spreekt met minachting over Hancock. »Ja, dit is de plaats, waar de beroemde Goeverneur Hancock is geboren. John Hancock! een man, zonder hoofd en hart, alleen de schaduw van een man; en toch nog een Goeverneur van het oude Massachusetts!" (4) Hij hoorde niet gaarne dat iemand Washington prees. Eens was hij met een gezelschap aan tafel in een naburige stad. Na tafel, toen hij opstond om te vertrekken, wachtte hem een geestelijke bij de zaal op en zeide tot hem: »het land heeft zooveel aan Washington en aan u te danken." Mr. Adams barstte op hem los: »aan Washington en aan mij!

(1) t. a. p. IX, p. 592
(2) t. a. p. 612.
(3) t. a. p. VI. pag. 278.
(4) Zie de Correspondentie met Cunningham en zijn bewonderenswaardig verslag over Hancock, in zijn *Werken*, X, p. 259.

Laat mij dat niet voor de tweede maal van u hooren. Washington was een domkop." Het was een oogenblikkelijke opwelling van nijd en woede. Bij andere gelegenheden liet hij aan Washington recht wedervaren, hoewel altijd een weinig koel. Zij hielden nooit van elkander. Ook was hij dikwijls onbillijk tegenover Samuel Adams en zelfs tegenover John Hancock, wiens fouten ongetwijfeld aanstoot gaven, hoewel zijn deugden ook buitengewoon groot waren.

Van nature was Adams een brompot. Hij had een afkeer van het heden en verlangde naar het verleden. Als schoolmeester te Worcester, klaagt hij dikwijls over zijn vervelend werk; maar te Braintree, waar hij de wetten bestudeert, verlangt hij naar den geestesarbeid, waartoe het schoolhouden hem dwong. Zijn leven als advocaat bevalt hem niet langer. Het is een leven van »hier en daar en overal" en zal hem geen roem, fortuin of macht bezorgen, noch hem in staat stellen zijn vrienden, cliënten of het land te helpen. ([1]) In 1765, toen de zegelbelasting aan de orde was, waren de Hoven gesloten. Adams schrijft in zijn dagboek: »dertig jaar heb ik besteed om mij voor de practijk voor te bereiden. Ik had te strijden met armoede, nijd en kwaadwilligheid van vijanden; vrienden bezat ik slechts weinigen, die mij konden helpen, zoodat ik in dikke duisternis moest rondtasten. Juist had ik eenige kennis verworven en mij een weinig naam gemaakt of ziet, daar wordt die verfoeilijke zegelbelasting uitgeschreven om mij, evenals geheel Amerika en Engeland, in 't verderf te storten." 18 December 1765. ([2]) Den volgenden dag ver-

([1]) t. a. p. I, p. 84 II, p. 208.
([2]) t. a. p. I, p. 76.

neemt hij dat de stad Boston hem tot haar afgevaardigde heeft benoemd om over de sluiting der Hoven op de Vergadering te spreken! Wat hij als zijn ongeluk beschouwde, werd voor hem de weg tot fortuin en roem. Nu en dan klaagt hij over zijn openbaar leven, waarin hij zooveel voor het volk heeft gedaan. »Ik ontvang daarvoor niets dan beleedigingen en spot, zelfs van velen uit het midden van het volk." »Ik heb het volk langer mijn hulp verleend dan het wenschte. Maar ik ben door ondervinding wijs geworden. Ik zal mij in het vervolg meer afzonderen en op mijn landgoed mijn leven doorbrengen. Ik zal voor mijn eigen bezitting en mijn zaken gaan zorgen." (1).

Maar hier klaagt hij weder dat hij buiten de staatkundige wereld is. »Ik geloof niet dat er iemand in zulk een vreemden toestand verkeert als ik. Ik ben, zoover ik zien kan, geheel alleen in de wereld gelaten." (2) Hij reist voor zijn gezondheid door het schoone dal van Connecticut maar »wordt dat ijdel, romantisch uitstapje spoedig moede." »Ik geloof dat ik even goed in mijn eigen land had kunnen blijven, waar ik mij met mijn koets geamuseerd had en elken dag naar Boston was gereden. Zeker zal ik zulk een reis voor mijn gezondheid niet weder ondernemen." »Ik verlang mijn vrouw te zien, mijn kinderen, mijn landgoed en mijn huis, mijn koeien, ossen, tuinen, heggen, mijn werklieden, mijn boeken en mijn klerken. Ik moet het nieuws en de politiek van den dag hooren. Maar hier te Windsor hoor ik mijn kastelein in de keuken een kapittel voorlezen en met zijn famille bidden, met zijn echt puriteinsch ac-

(1) t. a. p. II, p. 260.
(2) t. a. p. II, p. 279.

cent.” (1) Is hij op het Congres, dan moet hij zich bedwingen. »Wanneer eenige belangrijke onderwerpen hier zijn afgehandeld, keer ik, evenals Cincinnatus, naar mijn ploeg terug en, gelijk William Temple, naar mijn tuin en dan zeg ik de politiek vaarwel. Ik ben doodelijk vermoeid. Jongere menschen moeten mij vervangen en mij veroorloven te gaan slapen.” (Als hij dit schrijft, is hij ongeveer een en veertig jaar oud!) »Mijn kinderen zullen mij niet zeer dankbaar zijn dat ik hun opvoeding en belangen zoo lang verwaarloosd heb. Zij zullen er erger aan toe zijn dan gewone arme jongens, dewijl ik hen zal leeren nooit om iets te vragen. Ik kan hun niet veel begeerlijks achterlaten.” (2) In den opgeschroefden brief, waarin zijn eigen prachtige verdediging der Onafhankelijksverklaring steeds in zijn ooren weerklinkt en aan het eind tot muziek wordt, schrijft hij aan zijn vrouw dat hij de betrekking aan het Hof van Massachusetts niet kan aannemen. Hij heeft geen fortuin genoeg, zegt hij, om zijn familie te onderhouden en, wat voor hem van meer belang is, om de waardigheid van die aanzienlijke betrekking op te houden. Zij is te hoog en te verheven voor hem, die in niets meer behagen schept dan om in eenzaamheid, rust, afzondering te leven. (3) »Niemand heeft recht mij, als privaatpersoon, te veroordeelen, als ik mij wil afzonderen, eenvoudig en spaarzaam leef. Maar op een publiek persoon heeft iedereen het recht aanmerkingen te maken naar welgevallen. Dit meent hij althans.” »Ik zou liever steenen muren om Penn’s Hill (een deel zijner bezitting) bouwen

(1) t. a. p. IX, p. 411.
(2) t. a. p. IX, p. 417.
(3) Hamilton’s *Hamilton*, I, p. 164.

dan de eerste Prins in Europa, de eerste Generaal of de eerste Senator in Amerika zijn." Zoo schreef hij den 18den Augustus 1776. (1) Hij houdt niet van den post van Vicepresident; het is naar zijn oordeel de meest onbeteekenende in de gansche wereld. »Ik wensch zeer hartelijk dat ik morgen een andere betrekking krijg. Ik kan voor die betrekking geen voorliefde hebben, daar ik op zoo weinig eervolle wijze daartoe geroepen ben. Ik zal haar nooit meer aanvaarden." (2) President Jefferson benoemde John Quincy tot Ambassadeur in Rusland. De vader was daarover niet tevreden. Hij zegt: »Aristides is verbannen dewijl hij te rechtvaardig is. Mijn zoon werd verwijderd omdat hij een gevaarlijke mededinger was voor het presidentschap." (3).

Voorzeker, het zijn groote ondeugden, die wij opnoemden. Maar John Adams bezat zulke deugden dat hij de opsomming dier ondeugden wel kan doorstaan. Hij was zoo volkomen oprecht dat hij ons zelf verhaalt, wat tegen hem getuigt. Als hij de fouten van anderen overdrijft, zijn eigen misslagen veroordeelt hij even gestreng. Hij verdedigde Hancock, wien hij soms beleedigde en sprak: »was hij ijdel en grillig, ik ook. En als zijn ijdelheid en grilligheid mij soms, zooals gij weet dat dikwijls het geval was, driftig maakten, de mijne hadden op hem zeker dezelfde uitwerking. Maar deze kleine opwellingen van driften bewijzen niets tegen iemands karakter."

Adams was geen zeer liefhebbende natuur. Weinigen waren de voorwerpen zijner liefde. Buiten den familiekring

(1) Zie *Adams' Werken*, IX, p. 567.

(2) t. a. p. X. p. 158.

(3) t. a. p. X. p. 259.

geloof ik niet dat hij intieme of vertrouwde vrienden had. Er bestond geen vriendschapsband tusschen hem en de voornaamste Patriotten der Revolutie. Uit zijn dagboek leeren wij hem kennen als iemand, »die zeer veel hield van de eenzaamheid," weinig vertrouwen stelde op anderen en met velen onaangenaamheden had. Hij hield van de beide Lees uit Virginië, ook van Ralph Izard, een zeer weinig achtenswaardig man; maar met niemand van hen sloot hij vriendschap, zelfs niet met Washington, Samuel Adams, John Hancock en andere beroemde personen. In den laatsten tijd van zijn leven werd hij weder met Jefferson, zijn ouden mededinger en vroegeren vijand, bevriend. De brieven, tusschen hen gewisseld, strekken beiden tot eer en vormen een der liefelijkste episoden uit het later leven dier beide groote mannen. De naijver tusschen hen is geheel voorbij en een vriendschappelijke toon bezielt de onderwerpen, die in hun brieven behandeld werden, waarin beiden veel behagen schiepen. Zijn correspondentie met Mr. Van der Kemp, een geleerd Hollander, die in de fransche Omwenteling naar Amerika was gereisd, geeft ons zijn toegenegenheid van haar liefelijkste zijde te aanschouwen. Hij was milddadig en gaf zijn giften in 't geheim. Als President teekende hij, in een tijd van grooten nood, voor vijf honderd dollars ten behoeve der armen van Philadelphia, maar hij deed het niet openlijk en schrapte zijn naam van de lijst. Hij was zachtmoedig gezind tegenover schuldigen. Zoo schonk hij, tegen den heftigen raad van zijn Cabinet, vergiffenis aan Mr. Fries, die van verraad was aangeklaagd. Om dit bewijs van zachtmoedigheid werd hij door de hoofden der Federalisten gehaat [1]. Maar soms schrijft hij ver-

[1] t. a. p. IX, p. 57.

pletterende brieven over menschen, die zich, naar zijn oordeel, van oproerige taal bedienden. Hij was heftig in zijn woorden, maar nooit wreed in daden, die te voren waren overlegd.

Mr. Adams was met eerbied vervuld voor God, wiens wetten hij ernstig wenschte te onderhouden. Hij had diep berouw, wanneer hij ongehoorzaam was aan de stem van zijn geweten, een onwankelbaar vertrouwen op Gods goedheid, die zich in de bescherming van volken zoowel als van enkele menschen openbaart. Hij had van nature een voorliefde voor de betrekking van predikant en zou zeker een der krachtigste persoonlijkheden in dat corps zijn geweest, dat zich zooveel talenten en deugden van Nieuw Engeland toeëigende en zulk een grooten invloed op het karakter van het volk uitoefende. Diep religieus gevoel was hem zijn gansche leven eigen. Hoewel een vijand van formaliteiten, was hij toch niet alleen een godsdienstig, maar ook een kerkelijk man. Maar hij had een afkeer van schijnvroomheid, bijgeloof en onverdraagzaamheid. Geen enkel temerig woord ontsiert zijn schriften. Reeds vroeg had hij van het Calvinisme een afkeer, die hem altijd is bijgebleven. Als jongeling was hij Arminiaan. Hij las in zijn jeugd Bolingbroke, Morgan en andere vrijdenkers. Hun invloed op hem is duidelijk. Zij droegen het hunne bij tot zijn vrijmaking uit de slavernij der Theologie van Nieuw-Engeland. Maar zij verzwakten zijn godsdienstigen zin niet en deden aan zijn deugd geen afbreuk. Als grijsaard las hij de groote fransche schrijvers over godsdienstige onderwerpen, niet zonder voordeel voor zijn eigen ontwikkeling. Maar hij toonde nooit dien onzedelijken overmoed, die spot-

tend er een vermaak in schept om het heilige aan te tasten. Zijn theologische meeningen schijnen veel overeenkomst te hebben gehad met die van Franklin.

Bij het ontwerpen der Constitutie van Massachusetts, in 1779, wenschte hij vrijheid van godsdienst (1). Christenen, zoowel als niet-Christenen, moesten gelijk zijn voor de wet en voor alle betrekkingen gelijkelijk verkiesbaar. Het gelukte hem niet dit artikel te doen aannemen. Tot hetzelfde doel was hij werkzaam in de Conventie, die de Constitutie van Massachusetts in 1820 herzag; maar steeds zonder goeden uitslag. Wat betreft de godsdienstige verdraagzaamheid, was hij in 1779 de Conventie, die veertig jaren later bijeenkwam, verre vooruit, evenals de Hoven van Massachusetts van onzen tijd. Bij deze Constitutie werd door hem een belangrijke afdeeling gevoegd tot aanmoediging van letterkunde, wetenschap en moraal (2). Hij koesterde een levendige verontwaardiging tegen dat systeem van heilige leugens en vroom bedrog, dat voor vijftien honderd jaren gewoed en gezegepraald heeft. Hij verfoeide de wreedheden, in naam van den godsdienst gepleegd. »Herinner u den Index Expurgatorius, de Inquisitie, de bijl, de strop, de guillotine en, treuriger gedachtenis! de pijnbank!" (3). In 1817 schrijft hij aan Jefferson: »twintig maal was ik in den loop van mijn laatste studie op het punt uit te roepen: deze wereld zou de beste van alle zijn, wanneer daarin geen godsdienst ware!" Maar met dien uitroep zou ik getoond hebben even fanatisch te zijn als Bryant of Cleverly. Zonder godsdienst zou de wereld gelijken op iets, dat een man

(1) t. a. p. I, p. 627 IV p. 221.
(2) t. a. p. IV, p. 259.
(3) t. a. p. VI, p. 489.

in een fatsoenlijk gezelschap niet pleegt te noemen -- ik bedoel: op de hel. Ik ben er zoo ver af van te gelooven aan de volkomen en algemeene verdorvenheid der menschheid dat ik veeleer geloof dat geen enkel mensch volkomen verdorven is. De grootste ellendeling kan toch nooit geheel zijn geweten tot zwijgen brengen en, zoo lang het geweten blijft spreken, is er ook eenige godsdienst. Pausen, Jezuiten en Inquisiteurs bezitten toch nog eenig zedelijk en godsdienstig bewustzijn. Vrees en schrik schijnen de oorzaak te zijn van een zeker soort van geloof. Maar vrees voor straf en dood schijnen niet zoo onoverwinnelijk te zijn geweest als vrees voor hetgeen hier namaals zal volgen ([1])." Hij had sympathie voor alle secten, in zooverre zij naar vroomheid en zedelijkheid streefden. Hij hield Jefferson voor een even goed Christen als Priestly en Lindsey, die Jefferson een ongeloovige hadden genoemd ([2]). »Het verstand is een openbaring van God; daarover kan nooit verschil, daaromtrent nooit twijfel bestaan." Geen profetiën, geen wonderen zijn noodig om deze hemelsche openbaring te bewijzen ([3])." Hij veracht de leer der eeuwige verdoemenis. »Ik geloof aan zulke dingen niet. Liefde tot God en tot zijn schepselen — ziedaar mijn godsdienst."

»Schreeuwt en gromt en knarst maar op de tanden, gij calvinistische en athanasiaansche predikers, als gij lust hebt. Gij zult zeggen dat ik geen Christen ben. Ik zeg u dat gij geen Christenen zijt. Zoo is de rekening opgemaakt. Toch geloof ik dat alle eerlijke lieden onder u Christenen zijn,

([1]) t. a. p. X, p. 254.
([2]) t. a. p. X, 56, 57.
([3]) t. a. p. X, p. 66.

volgens mijn opvatting van dat woord [1]." Hij ontdekt reeds een Christendom vóór Christus, christelijke vroomheid bij de heilige schrijvers vóór Jezus van Nazareth. Hij gelooft niet aan bezetenen door den duivel; ook al geloofden de Evangelisten daaraan, hij niet [2].

Natuurlijk werd ook tegen hem de beschuldiging van ongeloof ingebracht, even als tegen alle denkers, die de oorzaken der dingen zoeken te begrijpen en alle vrees verre van zich trachten te verwijderen. Niet in zijn ongeloof aan booze geesten en eeuwige verdoemenis, maar in zijn nijd, afgunst, haat, toorn, is, naar mijn oordeel, zijn ongodsdienstigheid gelegen. Het bewijs van den echten godsdienstzin, die hem eigen was, zie ik in zijn waarheidsliefde, in zijn rechtvaardigheid, zijn menschenliefde en zijn oprechtheid, welke hem altijd kenmerkten.

Mr. Adams' uiterlijk was niet indrukwekkend. Hij was beneden de middelbare lengte der bewoners van Nieuw Engeland, maar zwaar en breed, een forsch, corpulent man. Zijn hoofd was bijna rond, maar niet lang. Hij had een breed, maar laag voorhoofd. Zijn mond was wel gesneden, zijn neus tamelijk massief. Zijn gelaat teekende over 't algemeen kracht en rust, niet die heftigheid van toorn en drift, welke hem soms eigen was. Zijn buste en portretten schijnen goed gelukt.

Mr. Adams heeft veel geschreven, maar alleen voor zijn tijd. Zijn belangrijkste schriften zijn: een Verhandeling over de canonieke wetten, in 1765; de Staatstukken, gewisseld tusschen Massachusetts en Goeverneur Hutchinson;

(1) t. a. p. X, p. 67.
(2) t. a. p. X, p. 92.

de Rights and Grieves der amerikaansche kolonien, in 1774; zijn Ontwerpen voor de Regeering der onafhankelijke Staten, in 1776; de Constitutie van Massachusetts, in 1779; de Verdediging der amerikaansche Constitutie, in 1786; eenige stukken, door hem geschreven als Vicepresident en opgenomen in de philadelphische dagbladen.

Zijn stijl is niet zeer sierlijk en toch gekunsteld. Hij is dikwijls onnauwkeurig in het vermelden van feiten. In het eerste adres, door hem als President geschreven, komt een zin voor, wier lengte tot nu toe in de engelsche taal niet was geëvenaard. Eenmaal is zij later overtroffen, en wel door een burger van Massachusetts, die als letterkundige hooger staat dan Mr. Adams. Zijn brieven vormen het aangenaamst gedeelte uit zijn werken. Zij verdienen thans nog gelezen te worden. De beste brieven komen voor in zijn correspondentie met Jefferson; zij zijn vol geest en kennis en muntten uit door teederheid en toegenegenheid, die men te vergeefs zoekt in de andere werken van den beroemden man. Maar de bekoorlijkste van al zijn schriften zijn de brieven aan zijn vrouw. Meer dan drie honderd daarvan zijn, meen ik, gedrukt en ik ken in de engelsche taal geen verzameling, die zooveel aantrekkelijkheid bezit. Hij had maar één vertrouwde: zijn vrouw; maar eén intieme vriendin: de moeder zijner kinderen. Haar deelde hij alles mede: zijn liefde en zijn haat, zijn toorn en zijn dankbaarheid, zijn hoop en zijn vrees. Zij was in staat zijn grooten geest te verstaan en voor al zijn uitmuntende hoedanigheden sympathie te gevoelen. Haar oordeel schijnt even gezond te zijn geweest als het zijne. Was het niet oorspronkelijk, zooals het zijne, het was kalm en wel overdacht. Zij goot olie in de onstuimige wateren van zijn

leven en wekte hem op om op den regenboog te staren, wanneer de wolken over zijn hoofd hingen. De wolk viel in droppels neder en de zonneschijn volgde op den storm.

Hij was niet, wat men tegenwoordig noemt, een welsprekend man. Bij hem geen oratorische wendingen, geen streven naar toejuiching, geen dichterlijke beelden, niets van hetgeen uitgevers, verslaggevers en half ontwikkelde leeraars een fraaien stijl en schoolmeisjes »prachtig" noemen. Maar overal vinden wij bij hem een meesterschap over het onderwerp, wijsgeerige kennis der oorzaken, rijkdom van gedachten in weinig woorden. De vorm is dikwijls gebrekkig, maar de inhoud krachtig en gezond. Hij wekte de menschen op en de groote kracht, die hem bezielde, wendde hij aan om anderen te ondersteunen.

Zoo oefende hij als spreker en als schrijver een grooten invloed uit. Ik geloof niet dat zijn toehoorders op den 2den Juli 1776 uitriepen: »Welk een fraaie rede heeft John Adams gehouden!" maar: »Weg met de koninglijke Regeering!" Hij bezat in ruime mate die kracht, welke, volgens Demosthenes, het eerste, tweede en derde vereischte voor den redenaar is. Van zijn redevoeringen zijn slechts enkele proeven overgebleven. Maar de kracht, die zij uitoefenden, is niet verloren gegaan. Bij geen amerikaansch schrijver over politiek treffen wij zooveel diepzinnige gedachten aan (1).

Hij stelde weinig vertrouwen op het volk en had eenige neiging tot aristocratische regeeringsvormen. Daarom wilde hij

(1) t. a. p. IV, p. 216. Hij beweerde dat geen menschelijke wijsheid in staat was om een regeeringsontwerp te maken, dat volkomen geschikt zou zijn voor de toekomst. Daarom waren, naar zijn oordeel, herzieningen van tijd tot tijd noodzakelijk.

in de Constitutie van Massachusetts aan den Goeverneur de macht verleenen om het veto over de wetten van het Wetgevend Bewind uit te spreken en alle militaire ambtenaren te benoemen (1).

In zijn Regeeringsontwerp drong hij op vier punten aan: scheiding van de wetgevende, rechterlijke en uitvoerende machten. De Wetgevende Macht moest uit twee lichamen, een Kamer en een Senaat, bestaan. De rechters moesten benoemd worden voor hun leven, zoolang hun gedrag onberispelijk was. Het Uitvoerend Bewind moest aan een persoon opgedragen worden.

Dat ontwerp was afkomstig van een wijs man. Hij werd dikwijls beschuldigd den monarchalen regeeringsvorm te begunstigen en voor Amerika een Koning en een House of Lords te verlangen. De beschuldiging is geheel valsch. Ik geloof dat Jefferson Adams' denkbeelden niet volkomen naar waarheid heeft teruggegeven. Hij voorzag in de toekomst Amerika's grootheid en sprak in 1786: wij zijn thans bezig instellingen in het leven te roepen, die in een niet zeer ver verwijderd verschiet het geluk van honderd millioen inwóners zullen bevorderen. (2) Hij schreef een boek over alle liberale Regeeringen der wereld om hare deugden en gebreken in het licht te stellen. Hij durfde de fouten onzer eigen instellingen bij naam noemen. Wie waagt dit thans? Daarom werd hij met smaad overladen.

In 1780 schreef Dr. Franklin uit Frankrijk aan de amerikaansche Regeering: »Adams meent het goed met zijn vaderland, is altijd een eerlijk, dikwijls een wijs man, maar

(1) t. a. p. IV, p. 186, 231, 249, 250, 255.
(2) t. a. p. IV, p. 587.
(3) t. a. p. IV p. 276, 399, X p. 288.

soms onzinnig." Hij voegt er bij: »ik weet dat ik, door dit te zeggen, mij een doodelijke vijandschap op den hals kan halen." De beoordeeling was juist, ook wat hij daarvan verwachtte. Maar laat ons den man rechtvaardig beoordeelen. Zijn misslagen ontstonden voornamelijk uit zijn slecht humeur en zijn heftigheid. Zijn deugden: vaderlandsliefde, waaarheidsliefde, zedelijke trouw, oprechtheid zijn zelden overtroffen. ja door staatslieden bijna nooit geëvenaard. Hij had geen vooroordeelen tegen een provincie van zijn vaderland. Hierin stond hij boven Washington en Jefferson, die aan Nieuw-Engeland geen recht lieten wedervaren. Hij was een ijverig Patriot en aarzelde niet zijn dierbaarste persoonlijke wenschen voor het heil van zijn vaderland ten offer te brengen. In zijn ouderdom kwamen aanzienlijke vreemdelingen hem te Quincy opzoeken. Hij ontving hen, gezeten in een grooten stoel, aan de schaduwzijde van zijn huis. Een der bezoekers vroeg hem: »hebt gij bij den aanvang van den strijd verwacht te zullen slagen?" »Ja," antwoordde de grijsaard; »ik twijfelde nooit of het vaderland zou overwinnen, maar verwachtte voor mijn eigen persoon den ondergang."

De haat tegen hem is nog niet uitgedoofd. Nog is men in onze federalistische en democratische familles bezig met zijn naam te bezoedelen. Maar, als wij zijn leven in het ware licht stellen, dan moeten wij erkennen dat niemand zulk een grooten en duurzamen invloed heeft uitgeoefend. En het oordeel der nakomelingschap zal aldus luiden: hij was een braaf, diepzinnig, nauwgezet, vaderlandslievend man, wiens oprechtheid door niets ter wereld aan het wankelen werd gebracht, maar vast stond als het graniet van de heuvels van Quincy.

Zoolang er van amerikaansche instellingen sprake is, zal het volk »brave, honest, old John Adams" in eere houden, die zijn land in de ure des gevaars nimmer in den steek liet en die, hoewel hartstochtelijk en eerzuchtig, nooit eenig mensch onrecht heeft aangedaan!

THOMAS JEFFERSON.

Nieuw-Engeland werd door volkplanters gesticht, die hun tijd ver vooruit waren. Daar hun gevoelens in Engeland niet geduld werden, verlieten zij hun vaderland en trokken naar Nieuw-Engeland. Hier verrezen democratische staten. De antecedenten en beginselen der volkplanters leidden tot democratische regeeringsvormen. De eenige onderscheiding, die bij hen gold, was die tusschen rijken en armen, tusschen ontwikkelden en onkundigen. Er waren vele standen, maar slechts één soort van menschen. De regeering ging uit van het volk. Zij begunstigde de verdeeling, niet de opeenstapeling van den rijkdom in enkele familles. Het onderwijs stond voor allen open en werd op staatskosten gegeven. De godsdienst was bij hen onafhankelijk van den staat. De Congregationalisten vormden de groote meerderheid. De theologie van Calvijn, die tot metaphysische bespiegelingen en vrije studie opwekt, was de hunne.

In Virginië was de toestand een geheel andere. Hier kwam niet, zooals in Nieuw-Engeland, de godsdienst in het spel. Voor een deel waren de volkplanters jongere zonen van jongere broeders, afstammelingen van aanzienlijke huizen, die óf eenig grondgebied bezaten óf van de kroon eenige landerijen hadden ontvangen. Deels waren zij de afhankelijke dienaren van aanzienlijke landbezitters of misdadigers, die in

Engeland uit de gevangenissen waren ontvlucht. Geen zeer verheven denkbeelden brachten zij mede. Zij verlangden geen democratische, maar aristocratische regeeringsvormen. De Regeering was in de handen van weinigen. Zij begunstigde de verdeeling van het eigendom onder enkelen. Er moesten zooveel soorten van menschen zijn als er standen in de maatschappij waren. Zoo werkte zij de kastenverdeeling in de hand. Het verschil van standen was bij hen gegrond op geboorte en eigendom, geenszins op kennis, deugd of adeldom van karakter. Voor het openbaar onderwijs werd geen de minste zorg gedragen.

De drukpers was reeds vroeg in Nieuw-Engeland ingevoerd, waar Eliot's vertaling van den Bijbel in het indiaansch gedrukt en in twee uitgaven verschenen was, lang voordat in Virginië een enkele regel in het licht was gekomen. In Virginië werd alleen de episcopale kerk geduld. Door haar werden geen wijsgeerige of bijbelsche studiën bevorderd. Zoo werd de zelfstandigheid van den godsdienstigen mensch onderdrukt.

In Nieuw-Engeland waren velen in het bezit van rijkdom, kennis en burgerrechten. In 1764 sprak James Otis: »de kolonisten zijn menschen; zij zijn dus vrij geboren, daar, volgens de natuurwet, allen vrij geboren zijn, blanken of zwarten. Geen enkele reden bestaat er om iemand, van welke kleur hij ook zij, tot slaaf te maken. Is het billijk om hem in slavernij te houden, dewijl zijn kleur zwart of zijn haar kort en als wol is, omdat hij geen christelijk haar heeft? Kan het recht tot iemands vernedering worden afgeleid uit zijn platte neus of uit een lang of kort gezicht? De rijkdom van West-Indië of de weelde der hoofdstad moesten niet op de weegschaal worden gelegd tegenover waarheid en gerechtig-

heid. Vrijheid is een gave van God en kan niet vernietigd worden."

In één woord, in Virginië was alles in het bezit van enkelen, in Nieuw-Engeland daarentegen van velen. Toch is het opmerkelijk dat zich in Virginië, niettegenstaande zijn aristocratische inrichtingen, de uitstekende menschen lieten gelden. Het kon niet anders of zij moesten invloed uitoefenen. En hoewel de instellingen van Nieuw-Engeland, van den aanvang af, bij uitstek vrijzinnig en democratisch waren, de vrije ontwikkeling van het volk werd ook daar soms op velerlei wijze belemmerd.

In het begin der vorige eeuw waren in Virginië drie klassen van vrije lieden. Bovenaan stonden de groote landbezitters. Tot hen behoorden de aanzienlijkste familles uit Virginië, die de levenswijs der Engelsche edelen wilden navolgen, hoewel zij alles behalve prachtig woonden. Hun rijkdom bestond uit land, vee, paarden, slaven, blanke dienstboden, »die tijdelijk gekocht waren," en uit overvloed van indiaansch koren, van graan en vooral van tabak, die in ruime mate werd uitgevoerd.

Dan volgden de kleine landeigenaars, wier onaanzienlijke bezittingen onder hun eigen opzicht werden bebouwd. Sommige van hen werden rijk, maar verkregen nooit den maatschappelijken rang, die aan de eersten door hun geboorte toekwam. Toch kwamen al de beroemdste mannen van Virginië uit deze tweede klasse voort.

Beneden deze stond de arme klasse, die in zulk een maatschappij niet kon ontbreken. Zij bestond uit landbouwers, die slechts een klein stuk land en een kleine nederige woning bezaten. Die menschen hadden geen letterkundige of wetenschappelijke opleiding genoten en waren ook buiten staat die te erlangen.

Op den laagsten trap stonden de negerslaven, die een eigenaardig karakter aan de gansche kolonie gaven, door hun invloed op de nijverheid, de denkbeelden en de zedelijkheid der bewoners.

Tot de tweede klasse der landeigenaars behoorde Peter Jefferson, op den 29sten Februari 1708, te Osbornes, aan de Jamesrivier, in Chesterfield County, geboren. De famille was uit Wales overgekomen. Peter schijnt geen eigendom geërfd te hebben. De famille Jefferson behoorde, naar ik meen, tot de behoeftige klasse. Peter had in zijn jeugd geen opvoeding genoten, maar hij was goed gebouwd van lichaam, een man met een gezond verstand en een denkenden geest. Hij werd landmeter en kreeg in 1735 van de Wetgevende Macht van Virginië duizend akers land ten geschenke. Hij kocht nog vier honderd daarbij, die betaald werden »met het grootste vat punch van Henry Weatherbourne!" Hij begon zijn loopbaan als planter. In 1738 trouwde hij met Jane Randolph, die in haar twintigste jaar was. Zij was de dochter van Isham Randolph, een rijk man, die in pracht leefde en groote aanspraak maakte op fatsoenlijkheid. Randolph was voor dien tijd een beschaafd en bovendien een verstandig en edelmoedig man. Peter nam zijn vrouw, die fatsoenlijk was opgevoed, naar zijn eenvoudige hoeve mede, door hem Shadwell geheeten. Hier plantte hij zijn familleboom en werd langzamerhand een aanzienlijk man. Hij werd door de Kamer benoemd om, in vereeniging met Prof. Fry, een kaart van Virginië te teekenen. Het werk werd gelukkig volbracht. Hij werd tot Vrederechter en tot Kolonel benoemd, later tot lid van het Vertegenwoordigend Huis van Virginië gekozen. Hij stierf den 17den Augustus 1757.

Op Shadwell werd den 13den April 1743 zijn oudste zoon

en derde kind, Thomas, geboren. Deze was. hoewel van nederige afkomst, tot wat groots bestemd, zooals de geschiedenis van Virginië kan getuigen. Met uitzondering van de groote mannen, wier leven ik vroeger geschetst heb, had niemand zulk een invloed op Amerika's geschiedenis.

Laat ons dezen knaap van naderbij beschouwen. Wij zullen de verschillende tijdperken zijns levens en zijn karakter bestudeeren.

I. Letten wij eerst op den knaap en den jongeling. (1743—1764).

Toen hij vijf jaar oud was, kwam hij op de school te Tuckaloe, waarheen zijn familie drie jaar geleden verhuisd was. Op negenjarigen leeftijd komt hij onder de leiding van Mr. Douglass, een Schot, een geletterd man en predikant bij de episcopale gemeente te Shadwell. Met hem begint de knaap latijn, grieksch en fransch te lezen. Hij woonde bij den leeraar en kreeg van hem goed onderwijs. Op veertien jaar gaat hij naar de school van Mr. Maury, op veertien mijlen afstands te Petersburg gelegen. Mr. Maury, ook een Schot, was een geleerde en tevens een goed onderwijzer. In zijn tusschenuren houdt Thomas zich bezig met jagen en krijgt eenige algemeene kennis van natuurlijke historie. Wanneer zijn leermeesters vrienden bij zich ontvingen, dan werd de school gesloten. Zoo werd door Thomas minder werk van het latijn dan van het jagen gemaakt. Voor kost en onderwijs werd op de eene plaats zestien, op de andere twintig pond betaald. Hij was een aanvallige, beleefde en vlijtige jongen.

Op zijn zeventiende jaar bezocht hij William en Mary's College te Williamsburg, de hoofdstad der provincie, een stad van vijftienhonderd à tweeduizend inwoners. Hier kwam hij weder onder de leiding van een Schot, Professor

Small, die den verstandigen jongeling voorthielp en aanmoedigde. Jefferson was een vriend van Dr. Small en had lust in studie, zoodat hij dikwijls vijftien uur per dag werkte. De grieksche en latijnsche talen en de wiskunde waren zijn geliefkoosde studiën. Van metaphysica en moraal had hij een grooten afkeer. Hij hield niet van romans, die anders voor de jeugd zooveel aantrekkelijks hebben. Hij was een liefhebber van paarden, welke liefhebberij hem zijn gansche leven bijbleef. Ook had hij aanleg voor muziek en leerde zeer goed viool spelen.

Zoo vergat hij onder het studeeren zijn uitspanningen niet. Hij bleef maar twee jaar op het College en begon toen, negentien jaar oud, in dezelfde stad de studie der rechtsgeleerdheid, onder de leiding van Mr. George Wythe, die in dien tijd voor een zeer bekwaam advocaat doorging. Gedurende vijf jaar prepareerde hij zich voor de advocatuur, dikwijls veertien of vijftien uur per dag studeerende. Hoewel hij veel aanleg had voor diepzinnige onderzoekingen, was toch Coke in zijn oog »een suffe oude dwaas.'' Hij leerde de angelsaksische, italiaansche en spaansche talen en las verschillende boeken, die met zijn studie niet bepaald in betrekking stonden. Hij werd zeer bevriend met Mr. Fanquier, den Goeverneur van Virginië, een aanzienlijk man, met zeer beschaafde manieren. Terwijl hij in de beste kringen van de hoofdstad werd toegelaten, kreeg hij die gemakkelijke manieren, welke hem zijn gansche leven eigen waren en niet weinig tot zijn bevordering bijdroegen. Goeverneur Fanquier was een speler. Jefferson haatte al zijn leven die verfoeilijke hartstocht voor het spel. Fanquier was op godsdienstig gebied een vrijdenker. Zijn invloed op den jongen man is niet te miskennen.

Reeds vroeg werd Jefferson verliefd, evenals andere jonge

menschen en schreef, gelijk zij, dwaze brieven. Al zijn brieven uit dezen tijd zijn tamelijk lichtzinnig. Hij spreekt van Bekka en Sukey, van Judy en Belinda, welke namen hij aantrekkelijker vindt dan dien van »den suffen ouden dwaas", Lord Coke. »Hoe keek Nancy u aan, toen gij met haar danstet in Southall?"

»Hoewel op lateren leeftijd een knap man, was Jefferson in zijn jeugd geen schoonheid. Toen was hij lang en mager en had rood haar. Zijn gelaat was vol vlekken, zijn gelaatstrekken waren hoekig." Maar hij had een verstandig en vriendelijk voorkomen, sprak met gemak en aangenaam en was, al had hij zijn uiterlijk tegen, de gunsteling van alle jonge dames. ([1])

Op vierentwintigjarigen leeftijd, in 1767, werd hij als advocaat bij de balie toegelaten. Tot dusver was zijn leven gemakkelijk en bizonder voorspoedig geweest. Welk een andere jeugd dan die van Washington, van Franklin of van Adams! Hij maakte zich niet schuldig aan de gewone ondeugden der virginische jeugd, als spelen, drinken, onmatigheid. Hij rookte nooit tabak en deed nimmer een eed. Zijn brieven vangen met zijn twintigste jaar aan en zijn, hoewel ietwat wuft, in een natuurlijken, gemakkelijken en sierlijken stijl geschreven. Dit beloofde reeds veel voor de toekomst.

II. Jefferson zette zich als advocaat te Williamsburg neer. Het schijnt dat hij »niet zeer ingenomen was met de kunstgrepen en kwade praktijken van dat ambt" en evenmin met de advocaten in 't algemeen. Gedurende de zeven of acht jaar dat hij advocaat was, kreeg hij langzamerhand eenigen naam. Zijn stijl was duidelijk, maar hij

([1]) Zie Tucker, I, p. 23.

sprak zacht en, als hij eenige oogenblikken gesproken had, begaf hem zijn stem. Hij was niet geschikt om in het publiek te spreken. Toch blijkt het dat hij voor een jong man een goede praktijk had. Vóór het jaar 1771 had hij ongeveer vijf honderd zaken en in de volgende drie en een half jaar vier honderd en vijftig. Toen legde hij zijn praktijk neder. Zijn inkomsten bedroegen sedert 1771 ongeveer twee duizend dollars per jaar.

Op den 1sten Januari 1772 trouwde Jefferson, negen en twintig jaar oud, met Mrs. Martha Skelton, de kinderlooze weduwe van Bathurst Skelton en de dochter van John Wayles. Men zegt dat zij schoon en elegant was, maar zeker was zij rijk. Jefferson kocht toen 1400 akers land en veertig of vijftig slaven, waaruit hij jaarlijks een inkomen van twee duizend dollars trok. Mr. Skelton's weduwe bracht bij haar huwelijk 40,000 akers land en 135 slaven mede, die zij van haar vader geërfd had.

Het huwelijk was gelukkig en beiden schenen zeer ingenomen met elkander. Vele kleine voorvallen uit zijn leven bewijzen hoe innig zij elkander lief hadden. In zijn brieven is nu geen sprake meer van »Becca" of van »Sukkey."

In 1769, drie jaar vóór zijn huwelijk, werd hij tot vertegenwoordiger gekozen voor Albemarle County. Hij koos de partij van Amerika tegen de onderdrukkingen van George III. Steeds gunstiger voor de vrijheid gestemd, drong hij bij de Wetgevende Macht er op aan om ieder toe te staan zijn slaven vrij te maken. Maar deze gunst was niet te verkrijgen. Eerst in 1782 kon hij dat lichaam overreden om in Virginië de vrijmaking toe te laten ([1]). In 1774

([1]) Zie Tucker I, p. 43. Randall I, p. 58.

werd de Kamer door den Goeverneur ontbonden. Eenige der vurigste patriotten, daaronder ook Jefferson, kwamen in een herberg bijeen om de zaak te bespreken.

In Mei 1774 had in Virginië een volksvergadering plaats. Zij zou afgevaardigden kiezen voor het Congres, dat in September te Philadelphia moest bijeenkomen. Jefferson was wegens ziekte verhinderd te komen. Hij stelde eenige instructies op voor de afgevaardigden naar het Congres en bood ze der Vergadering ter goedkeuring aan. Hij leverde een merkwaardig stuk, dat in het oog van Nieuw-Engeland revolutionair genoeg was. Het werd niet aangenomen, maar voorgelezen en later gedrukt onder den titel: »een kort Overzicht van de rechten van engelsch Amerika." Het ging in het oog der groote massa te ver. In de instructies werd verklaard dat de Koning »geen recht heeft naar onze kusten één enkel gewapend persoon te zenden." »God, die ons het leven gaf, schonk ons te gelijk vrijheid" (1).

Den 17den Mei 1775 werd hij tot lid van het Congres gekozen om de plaats van Peyton Randolph in te nemen. Hij nam den 21sten Juni 1775 zitting, toen nog een onbekend man, die alleen eenigen naam had in Virginië. Elders was hij alleen bekend door zijn »Summary Vieuw" van 1774.

Hij sprak niet veel. Toch noemde John Adams hem een krachtig, vrijmoedig, helder en vastberaden lid der vergadering. De gewichtigste diensten, die hij aan het Congres bewees, waren de volgende: zijn adres »over de Oorzaken om

---

(1) Tucker, I, p. 60, 61.

tegen Engeland de wapens op te nemen;" [1] het door hem geschreven antwoord op »het voorstel tot verzoening" van Lord North; eindelijk zijn ontwerp van de wijdberoemde Onafhankelijkheidsverklaring, in mijn oog het belangrijkste staatstuk, dat ooit in het licht is gegeven. Sommige zijner afstammelingen te Boston bewaren nog, naar men mij verhaald heeft, den kleinen lessenaar, waarop het stuk werd geschreven. Ik hoop dat steeds de geest der democratie, de geest der vrijheid voor allen, hen bezielen zal, die daarop schrijven of het oog hebben gevestigd.

Den 1sten September 1776 keerde Jefferson van het Congres terug en wijdde zich aan de herziening der Constitutie van Virginië. Hij maakte een ontwerp eener Constitutie, dat thans verloren gegaan en niet is aangenomen. Maar de inleiding werd aangenomen. Daaruit spreekt dezelfde geest als uit de Onafhankelijkheidsverklaring. Op den 7den October 1775 nam hij weder zitting in het virginische Huis der afgevaardigden. Toen nam een groot werk, waaraan hij zijn leven wijdde, een aanvang, de hervorming der staatsinstellingen.

Hij stelde de afschaffing van alle beperkte erfrechten de grondbezittingen voor. De tegenwoordige grondbezitters zouden daarover mogen beschikken even als over elk ander eigendom. Dit was een omwenteling. Men kan denken hoe groot de oppositie tegen dat voorstel en de woede tegen den voorsteller was. Maar het vond instemming. Geen bizondere voorrechten langer voor het mannelijk geslacht en den eerstgeborene. Alle kinderen moesten gelijkelijk deelen in de erfenis van het land en de goederen huns vaders.

---

[1] Dit adres werd niet aangenomen, maar onderging hetzelfde lot als zijn instructies in de virginische Vergadering.

Hij adviseerde om aan vreemden het recht te geven zich te laten naturaliseeren. Zij moesten in alle rechten der burgers deelen. Hij beval de herziening der wetten op drie hoofdpunten aan. Het strafrecht moest verzacht worden. De doodstraf moest alleen bij moord en verraad worden toegepast. Volkomen vrijheid van godsdienst was een vereischte. Niemand zou genoodzaakt worden tegen zijn wil te betalen voor het onderhoud van eenigen godsdienstvorm, die hem mishaagde. De kerk moest van de vrijwillige opbrengsten van het volk bestaan. Het stond niet aan de wet om iemands meeningen te beoordeelen. Evenmin als het koninkrijk der hemelen, kon de staat voorrechten verleenen aan Christenen. Joden, Mohammedanen, Deïsten en Atheïsten moesten voor de wet gelijk staan en gelijkelijk verkiesbaar zijn voor alle betrekkingen. De staatskerk moest worden afgeschaft en alle godsdienstige secten moesten op één lijn gesteld worden.

Hij wilde voor het openbaar onderwijs van het volk zorgen, de ontwikkeling der groote massa in onze gemeentescholen bevorderen en voor het hooger onderwijs van enkelen de Colleges verbeteren.

Dit alles kon door hem niet op eens tot stand worden gebracht. Sommige dier voorstellen waren zijn tijd zoover vooruit dat er jaren moesten verloopen voordat zijn denkbeelden ingang konden vinden. Hij wenschte de slavernij af te schaffen, maar beproefde te vergeefs een wet te doen aannemen, waarbij het den heer zou vrijstaan zijn slaven vrij te maken. Tot de volvoering dezer grootsche plannen werkten anderen met Jefferson mede, maar hij was het hoofd en deed meer dan alle anderen, een aanval op de slavenhoudende Staten.

Den 1sten Juni 1779 werd hij tot Goeverneur van Virginië benoemd en het volgend jaar herkozen. Thans wachtte

hem een moeilijk werk. Virginië bestond uit twee honderd negentig duizend vrije inwoners en twee honderd zeventig duizend slaven. Zij waren verspreid over een en zestig duizend vierkante mijlen. De vrije mannen tusschen zestien en zestig jaar waren tot den krijgsdienst verplicht.

Maar de bevolking woonde zoo ver uiteen dat in sommige deelen van den Staat op een vierkante mijl niet eens één dienstplichtige werd gevonden. En zoo slecht was het volk gewapend dat voor vijf soldaten slechts één goed geweer was te bekomen. Niet eens één geweer op vijf vierkante mijlen land! Vele recruten hadden geen hoeden en waren barrevoets! Bovendien bezat Virginië geen schepen. Er waren onder het volk 27 000 zwarten gereed om naar den vijand over te loopen, wanneer hij een inval mocht doen. De kust van Virginië is met baaien en met bevaarbare rivieren doorsneden. In 1779 en 1780 vielen de Engelschen Virginië aan met een vloot en goed uitgeruste legers. Hoe zou men zich verdedigen? De bekwaamste Goeverneur zou niet veel hebben kunnen uitrichten. Maar Jefferson had weinig administratieve kennis en volstrekt geen militaire talenten. De Engelschen huisden in Virginië naar willekeur. Zij staken de huizen in brand, plunderden het volk en richtten in twee jaar een schade aan van vijftien millioen dollars. Dertig duizend slaven werden weggevoerd. Hadden de Engelschen hen gewapend en tegen hun meesters opgezet, dan ware de Staat onherstelbaar verloren geweest. Jefferson's eigen bezittingen werden geplunderd. Gevangen genomen ontsnapte hij ter nauwernood, daar de soldaten bijna geen weerstand boden. Slechts twee honderd man waren te vinden om Richmond, een der voornaamste steden van Virginië, te verdedigen.

Jefferson bedankte in 1781 voor een herkiezing en legde zijn post neder. Hij vond zich zelf ongeschikt voor een betrekking, waartoe mannen met meer militaire talenten dan hij gevorderd werden. Men wilde hem in staat van beschuldiging stellen, maar die poging mislukte. De Wetgevende Macht betuigde hem haar dank voor de bewezen diensten.

In 1781 is hij lid van de Kamer. Daar is hij op voortreffelijke wijze werkzaam aan de volvoering der straks genoemde grootsche ontwerpen. In 1783 keerde hij naar het Congres terug, waar hij, de auteur der Onafhankelijkheidsverklaring, ook het vredesverdrag tot stand hielp brengen. Op 1 Juni 1784 deden de afgevaardigden van Virginië afstand aan de Vereenigde Staten van dat deel van het noordwestelijk grondgebied, waarop zij aanspraak maakten. Het Congres nam toen de beroemde »Ordinance of the North-West Territory'' aan, waarin de volgende bepalingen voorkwamen: »de Regeeringen in deze Staten zullen republikeinsch zijn en niemand als burger toelaten, die eenigen erfelijken titel draagt; na het jaar 1800 zal er in geen van deze Staten slavernij of gedwongen dienstbaarheid bestaan, behalve tot straf van misdaden, wanneer de schuld op goede gronden bewezen is (1)''. Den 19den April 1794 werd een motie ge-

(1) Randall I, p. 398. In April 1784 was Jefferson voorzitter van een Comité (ook Mr. Chase van Maryland en Hovell van Rhode Island waren leden) en bracht in stemming een ontwerp voor de Regeering van al de westelijke landen, gelegen tusschen 31 graden N. B en den noordelijken grens der V. S. (waartoe dus veel meer behoorde dan het grondgebied ten N. W. der Ohio). Een der voorwaarden was »dat er in geen der bedoelde Staten na het jaar 1800 slavernij of gedwongen dienstbaarheid zal worden geduld, behalve tot straf voor misdaden, die duidelijk zijn bewezen''. Zeven Sta-

daan en later aangenomen om deze clausule te schrappen. De leden uit Nieuw-Engeland waren eenstemmig voor het weglaten dezer clausule, die de slavernij in het tegenwoordige Ohio, Michigan, Indiana, Illinois en Wisconsin zou hebben ingevoerd.

Mr. Jefferson was het erkende hoofd van het Congres in 1783 en 1784, hoewel hij bekwame mannen tot mededingers had. Op den 10den Maart 1785 benoemde het Congres hem tot opvolger van Franklin als gezant in Frankrijk. Nadat hem tot driemalen toe deze post was aangeboden, en hij daarvoor telkens bedankt had, ook ten gevolge der zwakke gezondheid zijner vrouw, nam hij dien eindelijk aan, toen zij gestorven was.

III. Zijn diplomatieke loopbaan in Europa (van 1784—1789).

Wij spreken slechts met een enkel woord over zijn diplomatieke werkzaamheid. Hij was een bekwaam diplomaat. Zijn uitgebreide kennis, zijn bewonderenswaardige scherpzinnigheid, zijn verzoenende geest en zijn goede manieren, dit alles werkte mede om hem de vervulling zijner betrekking gemakkelijk te maken. Maar er viel niets van gewicht tot stand te brengen. In 1789 keerde hij met verlof naar zijn vaderland terug. Toen hij te Monticello aankwam, droegen hem zijn slaven uit het rijtuig naar zijn woning. Voorwaar, een vreemd middel van vervoer voor den auteur der Onafhankelijkheidsverklaring! Maar hieruit bleek dat hij, hoewel

ten stemden voor, drie tegen; twee waren afwezig, terwijl van de vertegenwoordigers van één Staat de stemmen gelijkelijk verdeeld waren. Daar de meerderheid van $^2/_3$ der 13 Staten gevorderd werd, werd het ontwerp niet aangenomen.

hun meester, vriendelijk en bemind bij hen was! Jefferson was ingenomen met zijn diplomatieke betrekking, maar President Washington had hem voor wat groots bestemd.

IV. ZITTING IN HET UITVOEREND BEWIND DER VEREENIGDE STATEN. (van 1790—1809).

Toen Jefferson uit Frankrijk terugkeerde, was de Constitutie aangenomen. In den aanvang was hij weinig met haar ingenomen. Het centraal Bestuur was zijns inziens te krachtig, daar het de macht der enkele Staten te zeer beperkte. Dezelfde persoon kon telkens weder tot aan zijn dood toe tot President worden gekozen. In de Constitutie ontbrak een Bill of Rights, die bepaalde welke macht door de Staten en de burgers aan de Regeering van den Bond werd opgedragen. Jefferson was een Democraat en de Constitutie was niet het werk van Democraten. Franklin en Madison waren de twee eenige uitnemende mannen, die bij het opstellen der Constitutie de democratie vertegenwoordigden. Maar nadat zij was aangenomen, was hij een krachtig verdediger der Constitutie en vervulde drie verschillende betrekkingen in het Uitvoerend Bewind.

Van 21 Maart 1790—31 December 1793 was hij Secretaris van Staat. Hij wenschte dien post niet aan te nemen, daar hij liever zijn diplomatieke zending te Parijs bleef bekleeden. Maar Washington verzocht hem dringend het Secretariaat te aanvaarden. Hamilton was Secretaris van Financiën, Knox van Oorlog, beiden Federalisten. De laatste wordt door Jefferson beschuldigd dat hij een voorstander is der Monarchie. Eduard Randolph, de Attorney-General en Jefferson waren beide Democraten. Jefferson en Hamilton stonden

gewoonlijk tegenover elkander en eindigden met elkaar te haten met een gloeienden haat.

Jefferson verzette zich tegen de voornaamste wetten, onder Washington's Regeering aangeboden: tegen de Funding Bill, tegen de wetten op de overneming der staatsschulden en de vestiging eener Bank der Vereenigde Staten. Ik geloof dat hij hierin gelijk had. Maar zij werden aangenomen en waren bij de rijke en beschaafde klassen van alle Noordelijke Staten populair. Hij voerde ook oppositie tegen de stichting eener militaire Academie, de versterking der kusten en het tot stand brengen eener zeemacht. Vooral was hij tegen het uitrusten eener oorlogsvloot. Hij trok partij voor Frankrijk. Hij was bereid aan Mr. Genet, den franschen ambassadeur, te vergunnen de neutraliteit van onzen grond te schenden, soldaten in onze steden in garnizoen te leggen en schepen in onze havens uit te rusten. Hij had een afkeer van Engeland en wantrouwde en vreesde de Engelschen, waarvoor ook maar al te veel reden bestond. Zoo was hij niet afkeerig van een oorlog met Engeland en weerstond onverschrokken sommige aanmatigingen van Engeland. Hij ondersteunde personen, die Washington en het Goevernement, waarvan hij zelf een deel uitmaakte, tegenwerkten.

Washington werd in zijn bestuur meer en meer anti-democratisch, stelde zeer veel vertrouwen op Hamilton, wiens werkzame geest, onverzettelijke wil en bekwaamheid om aan het hoofd te staan, een ongunstigen invloed uitoefenden op den President, die toen zwak begon te worden en afkeerig van bezigheden. Jefferson bespeurde dat zijn invloed in het Cabinet en in het land afnam. Daarom legde hij in 1793 zijn post neder en begaf zich naar zijn landgoed te Monticello om zijn fortuin te herstellen, dat toen reeds een schok had ondergaan.

Buiten betrekking, was hij nog meer dan vroeger het hoofd der democratische partij en het middelpunt der oppositie tegen Washington en zijn Regeering. Zijn huis was de verzamelplaats der oppositie. Uit zijn brieven blijkt dat hij met zijn hart niet te Monticello was en zijn geest zich met koren, tabak en de zorg voor slaven weinig bezighield. Hij kwam er voor uit niet meer in dienst van het land te willen treden. Hij wilde als privaat persoon leven en zijn plantages en boeken in orde brengen.

Maar toen Washington op het punt stond af te treden, was Jefferson in 1796 de democratische Candidaat voor het Presidentschap. Hij werd verslagen. John Adams kreeg 71 stemmen, één boven de vereischte meerderheid, Jefferson acht en zestig en dus twee te weinig. John Adams vertegenwoordigde de constitutioneele partij, waartoe de rijken, de beschaafden, de pachters en de handelaars behoorden. Jefferson was de held der geavanceerden, waaronder enkele geniale mannen, denkers en krachtige persoonlijkheden gevonden werden, maar vooral lieden der lagere klasse en rijke slavenhouders van het Zuiden, die afkeerig waren van krachtige wetten.

Terwijl Jefferson Vice-president was, had hij niets te doen dan den Senaat te presideeren, waar de Federalisten een besliste meerderheid hadden. President Adams mocht hem niet lijden, vermeed hem en raadpleegde hem in staatszaken nimmer. Hun politieke gevoelens verschilden inderdaad zeer sterk. Beider stelsels stonden lijnrecht tegenover elkander. Jefferson beoordeelde sommige regeeringsdaden van Adams als partijman. Met rechtmatige minachting zag hij neer op de »Alien and Sedition Law" en op andere despotieke wetten. Maar hierin lag voor hem de profetie van den aanstaan-

den val zijner tegenpartij. Hij streed heftig tegen de partij, die de macht in handen had.

In 1798 sprak hij: »onze Regeering is in negen of tien jaar willekeuriger geworden dan die van Engeland en de vrijheid gaat bij ons achteruit." Hij ontwierp de beroemde »Kentucky Resolutions" van 1798, die verschillende wetten van het Congres »van nul en geener waarde," voor »ijdel en zonder kracht" verklaarden.

Deze *Besluiten* wekten de andere Staten op om ze in hun gebied niet toe te passen en voor inconstitutioneel te verklaren. Zij schenen revolutionair. Helaas, zij waren maar al te rechtvaardig. Maar Kentucky was nog niet in staat zulke krachtige maatregelen te nemen. Madison verkondigde dezelfde leer in de »Virginia Resolutions" van 1798. Beide stukken getuigden van denzelfden democratischen geest van Jefferson. De gevaren waren thans onvermijdelijk. De wetten, waartegen zij zich verzetten, waren ongeveer even onrechtvaardig als de »Fugitive Slave Bill" van 1850. Jefferson was bevreesd voor een centraliseerende macht, die altijd in despotisme ontaardt. Hij was een voorstander van een self-government en begreep niet dat hieruit losbandigheid kon voortkomen, gelijk menigmaal het geval was, zooals thans in Zuid-Carolina, Georgië en Alabama. Hij was alleen bevreesd voor de tirannie van enkelen, maar begreep niet dat de massa ook despotisch kan worden.

Met een scherp oog zag hij de toenemende verdeeldheid der federalistische partij, de vijandigheid harer hoofden tegen den President, voor wiens zetel hij de voornaamste Candidaat der Democraten was. Hij werd steeds stouter en vertrouwde op den goeden uitslag zijner pogingen. Inderdaad, de zegepraal zijner geestverwanten was nooit twijfelachtig.

De federalistische partij liet de bekwaamste en eerlijkste harer groote mannen aan hun lot over. John Adams was verslagen. Jefferson en Burr hadden een gelijk aantal stemmen. De Kamer der Vertegenwoordigers moest beslissen. Er werd gestemd bij Staten. De democraten stemden voor Jefferson, de Federalisten verkozen Aäron Burr. Vijf en dertig maal werd er te vergeefs gestemd. Eindelijk werd op den 17den Februari 1801 — den 7den dag der stemming — Jefferson gekozen. Burr werd Vice-president; de federalistische partij was verslagen. Rijk in groote mannen, die uitnemende diensten bewezen hadden, had zij haar werk volbracht en stierf, toen zij niet langer onmisbaar was. Laat ons aan haar groote verdiensten en haar groote mannen recht doen wedervaren, maar nimmer deelen in haar gebrek aan vertrouwen op het volk en op de dierbaarste gevoelens der menschheid.

Den 4den Maart 1801 werd Jefferson President en bekleedde dien post gedurende acht jaar.

Voor het hoofd van de democratische partij was het een gunstig oogenblik om het bestuur te aanvaarden. Op de Federalisten had de taak gerust om het bestuur te regelen, om te zorgen voor de betaling der schulden, het heffen van belastingen, het sluiten van vriendschaps- en handelstraktaten met vreemde Staten. De Democratie had niets anders te doen dan de fouten harer tegenpartij te herstellen. Bovendien, de oorlogsstorm, die gedreigd had tusschen de Vereenigde Staten en Engeland of Frankrijk los te breken, was door den krachtigen arm van Adams afgewend. Het volk leefde in vrede, de inkomsten waren overvloedig, de nijverheid was uitgebreider en voorspoediger dan ooit te voren. Jefferson was de populairste man zijner partij, misschien ook

de bekwaamste. Hoop om beide partijen of de hoofden der Federalisten te verzoenen, bestond niet meer. John Adams was afgetreden. Washington zelf zou den vloed geen week langer hebben kunnen keeren. De golven der democratie zouden over zijn hoofd zijn heengegaan en een gelukkigen mededinger op het strand hebben geworpen.

De federalistische partij was te gronde gegaan. Jefferson's regeeringsplan was om, met vernietiging aller partijen, het volk te winnen. Zijn adres, bij de aanvaarding van zijn ambt, was een vredesverklaring. Wij zijn allen Republikeinen, allen Federalisten — zoo luidden zijn woorden. Zeker, geen uitspraak gepaster dan deze.

Hij koos een goed Cabinet. Alle leden waren democraten. Hij was de meester, die door zijn raadslieden niet kon worden overvleugeld, zooals met Adams en zelfs met Washington dikwijls het geval was geweest. Hetzelfde Cabinet stond hem ter zijde gedurende al den tijd zijner Regeering. De leden vormden een bond. Hij verwijderde de hoofden zijner tegenpartij uit de gewichtigste betrekkingen. Hoe zou hij anders van hen verlost worden? Weinigen sterven — zeide hij — en niemand wijkt. Slechts twintig van hen kregen hun ontslag.

In de Regeering van Jefferson verdienen vooral de volgende handelingen onze belangstelling.

a. Hij verzette zich tegen de versterking der voornaamste havens. De stichting eener militaire Academie behoorde volgens hem niet tot de bevoegdheid van het Congres. Als Vice-president had hij zich met zijn republikeinsche partij hevig verzet tegen het oprichten eener vloot, waarin hij een middel zag om het land in een oorlog te wikkelen. Getrouw aan deze beginselen, bekommerde hij zich, als President,

om leger noch vloot en wenschte twee honderd vijftig oorlogsbooten te laten bouwen, die elk slechts vijfhonderd dollars zouden kosten, in plaats van groote schepen, waartoe voortdurend de dienst van marine-officieren en zeelieden gevorderd werd. Alleen in oorlogstijd zouden die booten voor den dienst uitgerust en van marine-soldaten voorzien worden, tijdelijk voor dit doel geworven. Dit ontwerp werd hevig bestreden — en niet zonder reden. Jefferson liet het door Thomas Payne verdedigen. Hoe schrander en logisch die verdediging ook mocht zijn, de mannen van ondervinding bleven ongeloovig. Toen spoedig de meeste dier oorlogsbooten door een storm wegdreven of vernield werden, beschouwde niemand haar verlies als een ongeluk. Geen poging werd beproefd om ze door anderen te vervangen. Groote fouten werden door hem begaan, daar de vrees voor groote leger- en zeemachten hem altijd verontrustte.

b. De herroeping van de »Judiciary Act" kwam door hem tot stand. (1)

Reeds vroeg had hij de rechters leeren kennen als gewone menschen, onstandvastig en zwak, bevooroordeeld en partijdig. (2) Een zijner bezwaren tegen de Constitutie der

---

(1) Jefferson – zooals blijkt uit zijn brief uit Washington van 13 Juni 1804 aan Mrs. Adams — zag in de aanstelling der »Midnight Judges" door Mr. Adams een vijandige daad.

(2) Zie zijn *Werken* VII, p. 178.

»Onze rechters zijn even eerlijk en even oneerlijk als andere menschen." Aan den abt Arnoud schrijft hij uit Parijs, 19 Juli 1789: »Wij weten allen dat rechters, die voor hun leven zitting hebben, een esprit de corps krijgen. Zij staan gemakkelijk aan omkooping bloot. Door gunstbejag, door partijgeest, door overdreven eerbied voor de wetgevende en uitvoerende machten, komen zij op een

Vereenigde Staten was dat de uitspraken der rechters niet, evenals alle door het Congres aangenomen wetten, onderworpen waren aan het veto van het Uitvoerend Bewind. (1)

In een brief aan Mr. Kerchival (2) verzet hij zich tegen de onafhankelijkheid der Rechterlijke Macht en beweert dat de rechters door het volk gekozen moesten worden. Hij wijst op de rechters van Connecticut, die sinds twee eeuwen door het volk gekozen worden. »Indien er — zoo luiden zijne woorden — steeds vooroordeelen moeten blijven bestaan tegen het krachtig beginsel van periodieke verkiezing der rechters door het volk, laat ons dan ten minste de macht tot afzetting der rechters toevertrouwen aan de uitvoerende en wetgevende Machten, terwijl hun benoeming alleen aan het Uitvoerend Bewind moet worden opgedragen, evenals die van alle andere staatsambtenaren. Wanneer, gelijk bij ons de gewoonte is, de rechters door de Wetgevende Macht benoemd worden, dan wordt het beginsel van de scheiding der beide machten geschonden."

In 1825 schrijft hij aan Livingston (3): »wanneer door uw invloed de rechters in het willekeurig gebruik maken der wet beperkt worden, dan zullen velen u innig dankbaar zijn. Deze beperking is bovenal noodig voor de rech-

---

dwaalspoor. Zeker geeft de uitspraak van twaalf eerlijke mannen meer hoop op gerechtigheid. Het staat in de macht der jury om zelve de wet en de aanklacht te beoordeelen, wanneer zij meent dat de rechters in eenige zaak niet onafhankelijk zijn. Alleen dan oefent zij die macht uit, wanneer zij de rechters van partijdigheid verdenkt Daardoor was zij steeds het hechtste bolwerk van Engeland's vrijheid."

(1) t. a. p. II, p. 329.

(2) t. a. p. VII, p. 12.

(3) t. a. p. III, p. 403.

ters van onze Regeering. Zij maken van de Constitutie wat hun goeddunkt. De rechterlijke Macht werd in den beginne beschouwd als de onschuldigste en zwakste. Maar het is gebleken dat de macht om naar willekeur te verklaren, wat de wet zegt, de grondslagen der Constitutie langzaam ondermijnt en meer kan uitwerken dan wat openbaar geweld zou durven ondernemen." Wij zouden hier andere meer bekende en dikwijls aangehaalde plaatsen, die op hetzelfde onderwerp betrekking hebben, kunnen laten volgen. (1) Dat Jefferson's vrees voor het despotisme der Rechterlijke Macht geenszins ongegrond was, blijkt uit een brief van een beroemd Federalist, Oliver Wolcott, (toen Secretaris bij Financiën) aan zijn vriend Fisher Ames, van 29 December 1799, aldus luidende: »alleen door een degelijke organisatie der Rechterlijke Macht zal de Regeering in staat zijn de oppositie der afzonderlijke Staten te bestrijden." Het schijnt dus dat Jefferson niet zonder reden op zijn hoede was tegen alles, wat de Rechterlijke Macht, om zijn eigen woorden te gebruiken, tot »een despotisch lid van het geheel" zou maken.

c. Alle directe belastingen, die vóór zijn presidentschap door de Regeering der Vereenigde Staten geheven waren, werden door hem afgeschaft: de accijnzen op het gedistilleerd, op inlandsche likeuren, geraffineerde suiker, de belastingen op het houden van winkels en zalen voor verkoopingen, op rijtuigen, perkement, enz. Na den eersten Juni 1802 werden zij afgeschaft. Uit een brief van Jefferson aan Madison,

---

(1) Vgl. Tucker, II, p. 112. Zie zijn *Werken*, IV, p. 561, V. p. 549, VI, p. 462, VII, p. 134, 179, 192, 199, 216, 278, 322, 403. Vgl. Randall, III, p. 124, 636.

van 26 December 1794, blijkt hoe ongunstig het oordeel over deze belastingen luidde: »de wet op de accijnzen is verderfelijk, omdat zij als middel zal worden gebruikt om de Unie op te heffen en alleen de keuze over te laten welke partij wij zullen kiezen. Algemeen is men tegen de accijnswet. En van daar de afkeer van de Regeering, zoodat de scheiding, die, anders misschien in een zeer verre toekomst lag, thans op handen is." Deze belastingen hadden later den beruchten Whiskey-opstand in Pennsylvanië van het jaar 1794 ten gevolge, die in dien tijd het voortdurend bestaan onzer Unie even ernstig scheen te bedreigen als de staatkundige beroeringen van later dagen. De opbrengst van deze accijnzen en directe belastingen bedroeg voor de schatkist der Vereenigde Staten slechts 600,000 dollars per jaar, d. w. z.: de onzuivere opbrengst bedroeg een millioen dollars, waarvan 400,000 dollars afgingen om de onkosten voor de inzameling te betalen. Het was een verstandige maatregel om die belastingen af te schaffen, tevens geschikt om verzoening tot stand te brengen.

d. Hij verleende gratie aan allen, die gevangen waren genomen om overtredingen der »Alien and Sedition Laws" en staakte de processen tegen hen, die om overtredingen dezer wetten waren aangeklaagd. Deze verderfelijke wetten waren naar zijn oordeel inconstitutioneel. Daarom deed hij onverschrokken al wat in zijn vermogen was om paal en perk te stellen aan het onrecht, dat het nakomen dier wetten veroorzaakte.

e. De inbezitneming van het grondgebied van Louisiana was zijn werk.

Het was voor de veiligheid en den voorspoed van ons land een zaak van het grootste gewicht. Wij hebben Louisiana

te danken aan de voorzichtigheid en bekwaamheid van Jefferson, aan het verstandig gebruik, dat hij maakte van de geschikte gelegenheid, vóór en gedurende de onderhandeling.

Den 18den April 1802 schrijft Jefferson aan Robert R. Livingston: »de afstand van Louisiana en Florida, door Spanje aan Frankrijk gedaan, is zeer gevaarlijk voor de Vereenigde Staten. Daardoor zal onze staatkundige betrekking tot Frankrijk een andere worden. Wij hebben altijd Frankrijk als onzen bondgenoot beschouwd. Wie Nieuw-Orleans in bezit heeft, waardoor $^3/_8$ onzer producten moeten passeeren, is onze natuurlijke vijand. Frankrijk moet, als het in het bezit van die stad is, een wantrouwende houding tegenover ons aannemen. Spanje kon jaren lang rustig in het bezit van Louisiana blijven. Die zwakke Staat zou ons geen moeilijkheden in den weg leggen. Maar zoo kan het nooit blijven, wanneer Nieuw-Orleans aan Frankrijk behoort. Zijn onstuimige aard, zijn energie en volharding maken het voor Frankrijk en de Vereenigde Staten onmogelijk om voortdurend op een vriendschappelijken voet te blijven, wanneer zij elkander in zulk een netelige betrekking ontmoeten. Van het oogenblik dat Frankrijk van Nieuw-Orleans bezit neemt, moeten wij ons aan Engeland's vloot en volk aansluiten, al onze krachten inspannen om een zeemacht te verkrijgen, hetgeen, onze middelen in aanmerking genomen, zeer bezwaarlijk gaat.''

Zoo was de stand van zaken op het oogenblik, toen hij met veel beleid maatregelen nam om het uitgebreide grondgebied van het Westen voor goed aan de Vereenigde Staten te verbinden. Van zijn kant was alles gereed en voorbereid om bezit te nemen van het land, dat toen nog voor het grootste gedeelte een wildernis was, maar naar zijn overtuiging spoedig van onschatbare waarde zou worden voor

den vrede en de welvaart van zijn vaderland. Eerder dan hij verwachtte of durfde hopen, veranderde de toestand. De Consul Bonaparte besloot plotseling den vrede van Amiens met Engeland te verbreken. Om in staat te zijn zijn grootsche plannen ten uitvoer te brengen, was het verkoopen van Louisiana aan den meestbiedende een vereischte. Hij begreep zeer goed dat de bezittingen van Frankrijk in Louisiana spoedig na de oorlogsverklaring haar waarde zouden verliezen. Zoo kon Jefferson in het begin van den zomer van 1803 (het tractaat was gesloten den 30sten April van dit jaar) de gelukwenschen zijner vrienden met de inbezitneming van Louisiana ontvangen. »Het verkregen land," zegt hij, »waardoor de Missouri en de Mississippi loopen, heeft het grondgebied der Vereenigde Staten meer dan verdubbeld."

Men heeft Mr. Jefferson hevig berispt dat hij in deze onderhandeling geheel op eigen gezag heeft gehandeld. Het was zijn eigen overtuiging, die hij nooit verborgen heeft, dat hiertoe een amendement op de Constitutie een noodzakelijk vereischte was. In zijn correspondentie spreekt hij meer dan eens hetzelfde gevoelen uit en meermalen wordt daar melding gemaakt van de amendementen, door hem op de Constitutie voorgesteld om de inbezitname van Louisiana en van Florida te wettigen. Het gewicht van dezen onwaardeerbaren koop, die geen uitstel duldde, of de overwegende invloed van politieke vrienden schijnt de overmacht te hebben gehad op zijn constitutioneele bezwaren, die hij zelf ernstig besefte. Het is des te meer te betreuren dat hij, die zich beroemde nooit een staatkundige meening te koesteren, waarvoor hij bevreesd was openlijk uit te komen, in deze gewichtige zaak, als President der Vereenigde Staten, niet den eerbied, dien hij zelf aan de Constitutie meende ver-

schuldigd te zijn, heeft inachtgenomen. Daardoor zouden de sluwe praktijken der diplomatie, waardoor later Texas bij de Vereenigde Staten werd gevoegd, onmogelijk zijn geworden ([1]).

f. In 1807 legde hij het Embargo op aan alle amerikaansche schepen. Engeland, dat op zee de heerschappij voerde, had de fransche zeemacht vernietigd en, om den handel van Frankrijk zooveel mogelijk te belemmeren, tot hatelijke maatregelen zijn toevlucht genomen, door de straf van blokkade voor neutrale schepen te vorderen, die uit of naar zeehavens voeren, waar nog geen blokkade was ingevoerd. Eindelijk hadden decreten van den franschen Keizer en van de engel-

---

([1]) Zie zijn Werken, IV p. 506. »Wanneer ik bedenk dat de grenzen der Vereenigde Staten door het tractaat van 1783 zijn bepaald, dat de Constitutie verklaart te zijn opgesteld voor de Vereenigde Staten, dan kan ik niet gelooven dat het de bedoeling was om aan het Congres toe te staan in de Unie nieuwe Staten op te nemen buiten het grondgebied, waarvoor en onder welks gezag toen werd onderhandeld. Onze veiligheid rust op het bezit van een geschreven Constitutie." Zie ook zijn brief, (IV, pag. 503) aan den Secretaris van Staat geschreven, 25 Augustus 1803, waarin hij het volgende amendement voorstelt op de Constitutie, dat in de zaak van Louisiana noodzakelijk was: »Louisiana, door Frankrijk aan de Vereenigde Staten afgestaan, is een deel geworden der Vereenigde Staten. Zijn blanke inwoners zullen burgers zijn en, wat hun rechten en verplichtingen betreft, op gelijken voet staan met andere burgers der Vereenigde Staten, die in denzelfden toestand verkeeren."

Den 12den Augustus 1803 (IV, p. 500) schreef hij aan den Rechter Breckenridge: »de Constitutie heeft niet voorzien in het geval van inbezitneming van vreemd grondgebied, of van inlijving van vreemde volken in onze Unie. Het Uitvoerend Bewind is buiten de Constitutie gegaan, toen het de maatregel nam, die voor het welzijn van het land zoo weldadig is."

sche Regeering ten gevolge dat de neutrale schepen der Vereenigde Staten hun handel niet konden voortzetten, zonder door de vloten en de private schepen van Engeland of van Frankrijk in beslag te worden genomen. Maakten zij een reis naar Engeland of naar engelsche bezittingen, of lieten zij zich door een engelsch oorlogsschip visiteeren, dan eigende de Keizer van Frankrijk zich het recht toe om ze in bezit te nemen en hun goederen verbeurd te verklaren.

Wanneer zij een reis ondernamen naar een gedeelte van het vasteland van Europa, dat toen geheel onder de heerschappij van Frankrijk stond, dan kwamen de talrijke engelsche zeeroovers tusschen beide en namen, gelijk zij het noemden, volgens de wet, amerikaansche schepen in bezit. Zulk een toestand scheen een oorlog noodzakelijk te maken, waarvoor Amerika in geenen deele voorbereid was. Bovendien, gesteld dat Amerika tot een oorlog besloten was, dan was het een moeilijk dilemma, of deze tegen Frankrijk of tegen Engeland moest worden verklaard. Beide Regeeringen waren tegenover ons in beginsel aanvallenderwijs te werk gegaan en de gevolgen van beider maatregelen waren voor ons even verderfelijk.

Maar Frankrijk was voor ons, in den tijd der Omwenteling, een onwaardeerbaar vriend geweest. Noch de lage behandeling van de volgende Regeeringen, noch de onrechtvaardigheid van sommige invloedrijke ministers om de verbeurdverklaring onzer schepen te bevorderen, konden ons land doen vergeten hoe groot onze verplichting tegenover Frankrijk was. Maar het was ook van belang om met Engeland op een goeden voet te blijven. Daardoor zou een zeer groot gedeelte van onzen handel met Engeland behouden blijven en een aanmerkelijk deel van den engelschen handel

op Amerika door ons genoten worden. Uit dit oogpunt werd de zaak beschouwd door de oostelijke en de noordelijke Staten, door de hoofden der Federalisten en door allen, die groote voorliefde koesterden voor Engeland, dat de vrijheid handhaafde en alleen in staat was aan het hoofd te staan van het verbond tegen de toenemende tirannie van Bonaparte. Onze handel werd belemmerd, onze schepen werden verbeurdverklaard, op zee en in de havens, door engelsche en fransche gevolmachtigden, onder voorwendsels, die met het volkenrecht en met het zeerecht in strijd waren.

Mr. Jefferson meende al deze bezwaren te kunnen overwinnen door het Embargo, dat aan amerikaansche schepen en kooplieden elken vreemden handel verbood. Onder zulke omstandigheden kan deze maatregel verdedigd worden — maar ook alleen: als maatregel van overgang. Maar de haast, waarmede het Embargo in het gansche land werd ingevoerd, zijn voortdurend bestaan, waardoor de ellende, hieruit ontstaan, in de handelsstaten bijna opstand en af scheiding had verwekt, zijn niet gemakkelijk te rechtvaarvaardigen. Geen wonder dat later het Embargo beschouwd werd als eene schande voor onze nationale eer.

Op den 10den November 1807 werd het schip de Horizon, dat door storm op de fransche kust was gestrand, door de fransche gerechtshoven verbeurdverklaard omdat het engelsche producten aan boord had. Dit besluit werd door de fransche Regeering bekrachtigd. Den volgenden dag verbood Engeland elken handel met Frankrijk of met zijn bondgenooten, dus met het gansche Vasteland van Europa. Onmiddellijk na ontvangst van deze berichten zond Jefferson den 18den December aan het Congres zijn adres, met aanbeveling van het

Embargo. De Bill werd door den Senaat, met gesloten deuren vergaderd, aangenomen, na een discussie, die slechts vier uur duurde. Hetzelfde had plaats in de Kamer der Vertegenwoordigers, hoewel met wat minder haast. Op den 22sten December trad de wet in werking. Niemand droeg er vooraf kennis van. Aan de menigte kooplieden en reeders, die door de wet beroofd werden van handel en eigendom, was geen gelegenheid geschonken om raad en voorlichting te geven. Het scheen alsof de despotische en willekeurige besluiten van den franschen Keizer en van de engelsche Regeering moesten worden nagevolgd door den eersten President der Vereenigde Staten, die bij uitnemendheid den titel droeg van een Republiekein; alleen met dit verschil dat de decreten van Berlijn en Milaan en de engelsche besluiten ten doel hadden maatregelen tegen vijanden te nemen, terwijl ons Embargo inbreuk maakte op de rechten, den handel en de fortuinen onzer medeburgers. Jefferson's eigen verklaringen en rechtvaardiging zijner handelwijs worden in zijn geschriften gevonden. In zijn antwoord op het adres van de Tammany Society, van 24 Februari 1808, (1) nog geen tien weken na het aannemen der wet, lezen wij: »het kan voor ons de vraag niet zijn wat verkieslijk is: onze burgers en ons eigendom te laten veroveren om dan den oorlog te ondernemen ten einde ze terug te erlangen, of hen in ons land te behouden en handel te drijven in de producten van onzen arbeid, dien wij tot nu toe in verre gewesten dreven, onder voortdurend gevaar voor oneenigheden (2)."

(1) t. a. p. VIII, pag. 127.
(2) t. a. p. VIII, p. 140.

Den 21sten November van hetzelfde jaar schrijft hij: »door ons een poos van den Oceaan terug te trekken, hebben wij eenig verlies geleden, maar te huis een onmetelijk groot kapitaal bijeenverzameld. Wij hebben onze zeelieden voor Europa's gevangenissen gevrijwaard en tijd gewonnen om ons tot een verdediging voor te bereiden. Indien wij moeten kiezen tusschen schatting en onderwerping, die keuze is thans niet vernederender dan toen de wet op het Embargo in werking is gekomen."

Maar de tijd was gekomen dat het Embargo voor alle handelsbelangen van het land ontzettend drukkend werd. In den winter van 1809, na een samenkomst met John Quincy Adams, die hem overtuigde van de groote ontevredenheid der oostelijke Staten, welke aan opstand grensde, was Jefferson genoodzaakt te berusten in de herroeping der wet, die plaats had op den 4den Maart van dat jaar. Over die herroeping schrijft hij aan generaal Armstrong den 5den Maart: (1) »na een bestaan van vijftien maanden is thans het Embargo opgeheven, omdat daardoor vijftien millioen dollars jaarlijks aan uitvoer verloren gaan en de oorlog voor een derde dier som kan worden gevoerd." Drie dagen later heet het tot Mr. Short: »waarschijnlijk zullen thans de oorlogvoerenden onze schepen in bezit nemen en in dit geval zullen wij hun waarschijnlijk den oorlog verklaren."

Op den 4den Maart 1809, den laatsten dag van Jefferson's Presidentschap, werd het Embargo opgeheven. Oorspronkelijk mocht het een maatregel zijn van bescheidenheid, waarvoor iets te zeggen viel. Maar allen, die in handel en

---

(1) t. a. p. V, p. 430.

scheepvaart betrokken waren, hebben daardoor groote ellende geleden. In verschillende districten van het land is door die wet de ingenomenheid met de Democratie bekoeld, de haat tegen haar aanmerkelijk toegenomen. Mr. Jefferson was de man niet om de belangen van handel en scheepvaart in zijn land te bevorderen. Den 13den October 1785 schrijft hij aan den Graaf van Hogendorp: »gij vraagt hoe ik er over denk om van onze Staten handelsstaten te maken. Ik zou wenschen dat zij noch handel noch scheepvaart dreven, maar tot Europa in dezelfde betrekking stonden als China. Zoo zouden wij oorlogen vermijden en al onze burgers konden op hun eigen land werken." Aan die meeningen bleef hij getrouw, althans tot aan het eind van zijn staatkundigen loopbaan. Vóór zijn onderhoud met John Quincy Adams, waarvan boven werd gesproken, schijnt hij nooit overtuigd te zijn geweest van den grooten en ondragelijken last, waardoor tengevolge van het Embargo de gewichtigste belangen van zijn vaderland werden gedrukt.

Mr. Jefferson's openbaar leven was thans geëindigd. Hij wachtte de inhuldiging van zijn vriend James Madison af, die, hoewel zeven en zestig jaar oud, een krachtige persoonlijkheid was gebleven. Omstreeks de helft van Maart keerde hij naar Monticello terug, nog in staat om de laatste drie dagen zijner reis te paard te rijden. Hier hield hij zijn verblijf gedurende de laatste zeventien jaar van zijn leven.

Niemand zal Jefferson van gierigheid beschuldigen. Uit zijn uitgaven bleek altijd de edelmoedige en vrijgevige man. In zijn jeugd, toen het bij jonge menschen nog niet de gewoonte was een bibliotheek te verzamelen, verloor hij, door het afbranden van zijn huis te Shadwell, zijn boeken, die

hem ongeveer duizend dollars hadden gekost. Hierdoor niet ontmoedigd, kocht hij zijn gansche leven lang werken over literatuur, natuurwetenschappen, geschiedenis, diplomatie, die voor de ontwikkeling van zijn geest heilzaam waren. Ook was zijn gastvrijheid altijd buitengewoon groot. De aantrekkelijkheid van zijn persoon en van zijn gewichtige betrekking lokte zoovelen naar zijn landgoed dat zijn fortuin daaronder lijden moest. Het was nooit zeer aanzienlijk geweest. Bovendien ontbrak hem de gelegenheid om daaraan groote zorg te besteden. Hij meende het aan de hooge waardigheid, die hij bekleedde, schuldig te zijn voor het ontvangen van gasten, voor dienstpersoneel en equipage belangrijke sommen uit te geven. Geen wonder dat hij van zijn inkomen en van de inkomsten, die hij van zijn bezittingen trok, niets kon opleggen.

Zoo keerde hij op vergevordenden leeftijd naar Monticello terug. Zijn voornaamste bezigheden bestonden thans in de opvoeding zijner kleinkinderen, die bij hem woonden, in het bestuur zijner goederen, in het ontvangen van een groot aantal gasten en bovenal in het beantwoorden van brieven, waarmede hij overladen werd. Soms ging hij gebogen onder ernstige financieele zorgen. Deze drukten hem zwaar ter neder in de laatste jaren zijns levens. Vrienden, in wie hij vertrouwen had gesteld, lieten hem aan zijn lot over. Toch behield hij steeds zijn kalmte van geest en wendde alles aan om zijn schulden te betalen en zijn onafhankelijkheid te behouden. Van 1817 tot 1826 hield hij zich ernstig en voortdurend bezig met de stichting der hoogeschool van Virginië. Hij vatte de plannen zijner jeugd, die op het onderwijs van alle klassen der maatschappij betrekking hadden, weder op. Door zijn invloed, die onafge-

broken werd aangewend, gaf de Wetgevende Macht van Virginië groote sommen — hoewel niet zoo aanzienlijk als hij wenschte — voor het onderwijs en het stichten eener universiteit in Virginië. Het oppertoezicht dezer inrichting werd door den Staat opgedragen aan hooggeplaatste mannen in Virginië, met Jefferson als Rector aan het hoofd. Hij zorgde vooral dat de bekwaamste en geleerdste mannen als Professoren werden aangesteld en de wetten der inrichting een zeer liberaal karakter droegen.

In het jaar 1826, toen hij drie en tachtig jaar oud, zwak naar lichaam en geest was, werd hij plotseling door een onverwacht verlies van een groot deel van zijn fortuin getroffen. Hij was verplicht naar middelen om te zien om zijn schulden te betalen en in zijn noodzakelijk levensonderhoud te voorzien. Terwijl hij bezig was met zijn zaken te regelen en zijn vrienden en de Kamers van sommige Staten plannen beraamden om hem te ondersteunen, ontsliep hij, door jaren en door zorgen afgemat, kalm en zacht op den 4den Juli, even na den middag, ongeveer vier uur vóór zijn landgenoot en vriend John Adams. Juist vijftig jaar geleden hadden beiden de Onafhankelijkheidsverklaring onderteekend, die Amerika's onafhankelijkheid aan de wereld verkondigde.

Mr. Jefferson bezat veel grooter geestesgaven dan de meeste menschen. In zijn jeugd vond hij uitstekende gelegenheden om die gaven te ontwikkelen. Het was voor hem een groot voorrecht dat hij reeds vroeg goed onderwijs ontving en op het College den opwekkenden invloed genoot van een man als Professor Small, die een bekwaam onderwijzer was en smaak wist op te wekken voor wetenschap en literatuur. Jefferson leerde reeds vroeg latijn, grieksch, fransch, spaansch

en italiaansch en toonde een liefhebberij in lectuur en studie, die in Virginië en elders in Amerika ongewoon mocht heeten bij iemand, die geheel onafhankelijk was.

Altijd ging hij bij voorkeur met bekwame en beschaafde menschen om. Zijn middelen stelden hem in staat om boeken te koopen. Aan zijn lust voor muziek kon hij voldoen. Hij behoefde in zijn jeugd geen boeken te drukken, zooals Franklin noch zich, gelijk Washington en Adams, met landmeten en schoolhouden bezig te houden. Maar een groote geest was Jefferson niet. Ik ken niemand uit dien tijd, die met Franklin op één lijn kan worden geplaatst. Op hem volgde Adams. Vele mannen stonden tusschen dezen en Jefferson in. Er was bij Jefferson gebrek aan degelijkheid. Hij miste alle oorspronkelijkheid.

Zijn kracht was gelegen in zijn praktisch verstand. Hij leerde gemakkelijk. Hij had een goed geheugen. Veel studie was door hem gemaakt van détails op verschillend gebied. Hij hield een dagboek, waarin hij stelselmatig allerlei zaken opteekende. Wanneer de gelegenheid zich voordeed, beoefende hij botanie, zoölogie en geologie. Hoewel hij gemakkelijk van bevatting en spoedig gereed was met zijn gevolgtrekkingen, was zijn oordeel toch niet altijd gezond.

Zijn verbeelding was niet zeer sterk ontwikkeld. Wel had hij gevoel voor schoonheid, maar een dichterlijke natuur was hij niet. In zijn jeugd las hij gaarne poëzie, maar op lateren leeftijd hield hij zich alleen met Homerus, Hesiodus, Sophocles, Euripides en de grieksche en latijnsche classici bezig. Als antwoord op een brief, waarin hem gevraagd wordt wat hij denkt over de opvoeding der vrouw, schrijft hij in 1818: »te veel poëzie is niet aan te bevelen. Homerus is nuttig tot vorming van stijl en smaak.

Pope, Dryden, Thomson en Shakespeare, van de Franschen: Molière, Racine en de beide Corneilles kunnen met genoegen en met vrucht worden gelezen."

Over 't algemeen hield hij niet van verdichting. Don Quixote was een lieveling zijner jeugd. Ook beminde hij sommige idyllische en lyrische dichters. Maar nooit leerde hij Byron, Campbell, Southey of Coleridge bewonderen. Toch was er, gedurende de periode der Omwenteling, geen Amerikaan, die zooveel smaak had en zoo aesthetisch ontwikkeld was als hij. Hij had een afkeer van al wat onbeschaafd was. Zelfs op vergevorderden leeftijd bloosde hij over indelicate uitdrukkingen, die in zijn tegenwoordigheid werden gebezigd.

Hij was in de wetenschap meer dilettant dan wijsgeer, hoewel hij haar zeer hoog schatte. Hij was bekend met de beginselen der wiskunde en las diepzinnige boeken. Voor ethica en metaphysica had hij geen aanleg en een afkeer van beide. Plato werd door hem als een onzinnig schrijver beschouwd. Hij spreekt van »de grillen, kinderachtigheden en onzinnigheden" uit Plato's Republiek en begrijpt niet hoe de wereld zoo lang zulken nonsens heeft geprezen. (1)

Hij was geen uitvinder van nieuwe denkbeelden, maar alleen van vormen. Groote bekwaamheid bezat hij om denkbeelden dienstbaar te maken voor de praktijk en invloed uit te oefenen op anderen, die hij in partijen wist te rangschikken.

Hij was de man niet om aan het hoofd te staan. Hoewel hij altijd voor zijn private zaken zorg droeg, werden zij toch nooit goed bestuurd. Zijn eigen bezittingen en die zijner

---

(1) Zie Tucker, II, p. 356.

vrouw waren voldoende om een onafhankelijk bestaan te genieten. Toch gingen zijn goederen, niettegenstaande de hooge inkomsten, die hij gedurende onderscheiden jaren trok, voortdurend achteruit, zoowel in zijn afwezigheid als na zijn terugkomst. Als Goeverneur van Virginië en als President der Vereenigde Staten toonde hij evemin groote bekwaamheden te bezitten. Zijn leiding van het bestuur van Virginië gedurende den inval der Engelschen, die met een leger van vijftien honderd man een jaar lang dien Staat bezetten, was, hoe moeilijk de omstandigheden ook mogen geweest zijn, alles behalve prijzenswaardig. Het is thans uitgemaakt dat zijn denkbeelden over het leger en de militaire Academie, over de vloot en de oorlogsbooten, over de langdurige toepassing van het Embargo, geheel onjuist waren.

Letten wij thans op zijn zedelijk karakter.

Hij bezat veel zedelijken moed, hoewel hij, door te veel naar de publieke opinie te vragen, soms zwak werd (1). Hoewel volstrekt geen asceet, bezocht hij geen theater, had een afkeer van dronkenschap, van tabak, van het doen van een eed, van spelen en van alles, wat minder fatsoenlijk was. Toch geloof ik dat de beschuldiging gegrond was dat eenige zijner slaven hem vader moesten noemen. Zijn misslagen kwamen minder uit hartstocht dan uit berekening voort. Hij was levendig en prikkelbaar, vroolijk en opgewekt. Altijd vol hoop, kon hij langen tijd niet gelooven dat de oorlog van 1812 zou uitbreken. Na het jaar 1816 was hij vol moed dat zijn eigen fortuin nog hersteld zou worden. In zijn jeugd vertrouwde hij dat de amerikaansche Revolutie

(1) Ze zijn *Werken*, IV, p. 444 Randall, II, p. 183.

goed zou slagen en in zijn ouderdom meende hij het te zullen beleven dat de universiteit van Virginië vijf honderd à duizend studenten zou trekken. Hij was niet wraakgierig. Hij was minder verdraagzaam tegenover denkbeelden dan tegenover personen. Om verschil van politieke inzichten met anderen verbrak hij nooit de vriendschap. Niet altijd was hij volkomen oprecht. Hij betuigde aan Washington zijn liefde en hoogachting, terwijl hij te gelijker tijd Freneau en Callender ondersteunde, die de gemeenste en onbeschaamdste schotschriften over Washington in het licht gaven. Ook schijnt zijn zucht naar populariteit hem te hebben verleid om ten onrechte Mr. Payne te verdedigen. Zijn brief aan Mazzei, waarover Washington te recht verstoord was, bewijst ook dat hij soms onoprecht was (1). Een enkele maal was hij ruw in zijn uitdrukkingen. Marshall's Leven van Washington noemt hij »een schotschrift van vijf deelen" tegen de Democratie. Hamilton's leven moest volgens hem beschreven worden door iemand, die de bitterheid van den President met de rancune van den heftigsten Federalist in zich vereenigde. Het schijnt dat hij, evenals Franklin, hoewel van natuur streng zedelijk, in een onzedelijke omgeving was opgegroeid (2). Hij had

(1) Jefferson's uitdrukking in den brief aan Mazzei: »Samsons op het slagveld en Salomos in de vergadering" sloeg ongetwijfeld op Washington. Toen de brief in het licht werd gegeven, schreef Jefferson aan Madison, den 3den Augustus, dat hij moest ontkennen dat die brief door hem geschreven was, daar er anders tweespalt tusschen den Generaal en hem zou ontstaan. Dan zou hij veracht worden door allen bij wie Washington populair was, d. i. bij $^9/_{10}$ der bevolking van de Vereenigde Staten. Zie Hildreth, V, p. 55.

(2) »L'accent du pays, où l'on est, ne demeure dans l'esprit et dans le coeur comme dans le langage."

een ernstig karakter, hoewel hij soms alles behalve ernstig scheen te zijn. Eerbied voor groote mannen koesterde hij niet. Om het gezag van groote namen bekommerde hij zich weinig. Zijn betrekkingen en allen, die hem bezochten, wist hij voor zich in te nemen. Hij zocht nooit twist. Mr. Randall zegt dat hij op het Congres geen enkelen vijand had. Hij had veel vrienden en was trouw in zijn vriendschap. Hij hield veel van kinderen. Al de leden zijner familie en van zijn huisgezin waren bizonder aan hem gehecht. Zijn brieven aan zijn dochters en kleinkinderen, zelfs die aan Mr. en Mrs. Adams, getuigen van zijn teeder karakter. Zeer gesteld op goedkeuring en bevreesd voor afkeuring, was hij een zachte, beminnelijke persoonlijkheid.

Van Jefferson's houding tegenover de slavernij hebben wij reeds gesproken. Zijn biograaf, Mr. Randall, laat zich daarover aldus uit: »hij was in elk opzicht een volkomen tegenstander der slavernij en wenschte haar afschaffing." (1) Er zijn tegenwoordig niet vele Republiekeinen met zulke besliste beginselen over het recht van den neger op vrijheid, als Jefferson van zijn jeugd tot aan zijn dood gehuldigd en in het openbaar verkondigd heeft. Bij zijn eerste optreden in de Kamer van Virginië beproefde hij, hoewel vruchteloos, een wet in te voeren, die aan slavenbezitters het recht gaf om hun slaven vrij te maken. Spoedig daarna schrijft hij dat »de rechten der menschheid door den slavenhandel vertreden worden." Bij verschillende gelegenheden drong hij op de afschaffing der slavernij in Virginië aan door een wet, waarbij de vrijmaking van alle slavenkinderen, na een bepaalden dag geboren, verzekerd werd. In zijn adres aan

(1) Zie Randall, III, p. 667.

het Congres van 2 December 1806 verklaart hij: »ik wensch u geluk, medeburgers, met de nadering van den dag, waarop gij volgens de Constitutie uw gezag kunt gebruiken om de burgers der Vereenigde Staten te verhinderen langer deel te nemen aan de schending der menschelijke rechten, waaronder de onschuldige bewoners van Afrika gebukt gingen.” En in een brief, zeven weken vóór zijn dood geschreven, (van 20 Mei 1826) zegt hij: »mijn denkbeelden over de slavernij zijn sedert veertig jaar aan het publiek bekend. Hoewel ik ze niet verwezenlijkt zal zien, zullen zij toch met mij niet sterven. De bevrijding der slaven zal altijd het voorwerp zijn van mijn vurigst gebed.”

In 1781 nam Tarleton, bij zijn tocht door Virginië, Monticello in bezit, noodzaakte Mr. Jefferson te vluchten, verwoestte voor een deel zijn bezittingen en voerde ongeveer dertig zijner slaven met zich mede. Zeven jaar later schrijft Jefferson te Parijs aan Dr. Gordon over het wegvoeren zijner slaven: »indien dit geschiedde om hen vrij te maken, dan zou Tarleton een goed werk hebben verricht.”

Geen beroemd schrijver uit zijn tijd kunnen de Abolitionisten met meer vrucht aanhalen dan hem. »Gij weet dat niemand vuriger dan ik de afschaffing wensch van den slavenhandel en van de slavernij in ’t algemeen.” Ernstig zoekt hij »een stelsel, dat den lichamelijken en geestelijken toestand der negers verbetert.” En hij geloofde dat het negerras verbeterd en ontwikkeld kon worden en waarschijnlijk ook in staat zou zijn zich zelf te regeeren.

»Welk een onbegrijpelijk wezen is toch de mensch! Moeite, hongersnood, slagen, gevangenschap, ja zelfs den dood kan hij verdragen om zijn eigen vrijheid te handhaven. En het volgend oogenblik zal hij zijn medemenschen in slavernij

houden, die moeilijker gedurende een uur te verdragen is dan een langdurig gemis van die vrijheid, welke hij door opstand zocht te herwinnen. Maar wij moeten met geduld het werk van een alles-bestierende Voorzienigheid afwachten. Wanneer de maat hunner droefheid gevuld is, als hun zuchten den hemel in duisternis zullen hebben gehuld, dan zal ongetwijfeld een rechtvaardig God ontwaken en, door licht en vrijzinnigheid over de onderdrukkers uit te storten, toonen dat Hij deze wereld gadeslaat en geen blind noodlot heerscht." En is er een meer plastische beschrijving van de slavernij denkbaar dan die, welke in de meermalen aangehaalde plaats uit zijn Werken te lezen staat: »de vader barst in woede los, het kind ziet het, vergeet dat vertoornd gelaat niet, ziet er onder kleinere slaven even woedend uit, geeft vrij spel aan de ellendigste van alle hartstochten en aldus opgebracht, opgevoed en dagelijks geoefend in de dwingelandij, moet hij zich noodzakelijk in een verderfelijke richting ontwikkelen. Waarlijk, ik beef voor mijn Vaderland, wanneer ik bedenk dat God rechtvaardig is. De Almachtige kan in zulk een strijd geen partij voor ons trekken (¹)."

Eens vroeg iemand aan Jefferson of zijn godsdienst eenige verandering had ondergaan. Hij antwoordde: »spreek mij niet over mijn godsdienst, die alleen aan God en mijn eigen persoon bekend is. Voor de wereld moet mijn godsdienst uit mijn leven blijken. Wanneer dat rechtschapen is en der maatschappij tot zegen, dan blijkt daaruit hoe de godsdienst was, waardoor mijn leven bezield is geweest (²).

(¹) Zie zijn Werken, VIII, p. 403, 404.

(²) t. a. p. VII, p. 55.

Wij hebben gezien dat Jefferson een diep en onafhankelijk denker was. Hij noemde niemand zijn meester en onder de talrijke secten zijner dagen, die elkander den christennaam betwistten, is het niet te verwachten dat vele hem dien naam zouden geven. Toch was er ongetwijfeld in hem een zekere vroomheid en diepte van godsdienstig gevoel. Het boek, dat hij meestal in handen nam voordat hij naar bed ging, was een verzameling van uittreksels uit den Bijbel. In 1803, toen hij als President der Vereenigde Staten met bezigheden overladen was, zocht hij uit het N. T. zulke plaatsen bijeen, die hij meende dat afkomstig waren van J. C. »Ik ken," zegt hij, »geen schooner, geen kostbaarder moraal dan die van Jezus. Daaruit blijkt dat ik een Christen ben, d. w. z. een leerling van Jezus, al noemen de Platonisten mij een ongeloovige en zich zelve Christenen en leeraars van het Evangelie, hoewel de stichter van het Christendom van al hun leerstellingen niets heeft geweten."

Hij wist zeer goed dat zijn godsdienstige denkbeelden niet populair waren en beschouwde ze waarschijnlijk minder aannemelijk voor anderen. Daarom bestreed hij ook nooit het religieus geloof van eenige secte en beproefde nimmer proselieten voor zijn overtuigingen te maken. Aan zijn dochter, Mrs. Randolph, schreef hij: »ik heb mijn godsdienstig geloof op schrift gebracht opdat mijn famille in staat zou zijn de schriften, tegen mij over dit onderwerp geschreven, naar waarde te schatten." Niet meer dan zes personen kenden zijn godsdienstige overtuigingen. Zijn oudste kleinzoon schrijft: »van zijn godsdienstige inzichten is aan zijn famille niets meer bekend dan aan andere menschen." Volgens zijn overtuiging moest op godsdienstig gebied ieder voor zich zelf ijverig onderzoeken, zonder zich door de meeningen van anderen

te laten leiden. Het was een gewetenszaak. Na nauwkeurig onderzoek was elk verantwoordelijk voor de eerlijkheid, niet voor de waarheid zijner meeningen. Hij openbaarde zijn denkbeelden niet omdat hij daardoor op anderen invloed kon uitoefenen (1).

Gedurende een reis in de binnenlanden van Virginië bracht hij eens met een geestelijke, die hem niet kende, den avond in Ford's Tavern door. Toen er gesproken werd over werktuigkunde, dacht de geestelijke dat Jefferson een artillerieofficier was; toen het gesprek liep over landbouw, hield hij hem voor een landbezitter; maar toen de godsdienstige vraagstukken werden besproken, meende de geestelijke in zijn medgezel een Collega te ontmoeten, hoewel deze zijn eigen overtuigingen niet uitsprak. Later vroeg de geestelijke den kastelein naar den naam van zijn medegast. Wat, luidde het antwoord, kent gij dien persoon niet? Het was Mr. Jefferson. Toch niet de President Jefferson? Wel zeker, hernam de herbergier, President Jefferson. Wat, riep de geestelijke uit, ik zeg u dat deze man geen atheïst, geen ongodsdienstig persoon is. Ik heb nooit iemand ontmoet met edeler gevoelens dan hij. (2)

Indien wij over zijn godsdienst een oordeel willen uitspreken, (en zou dit niet wenschelijk zijn voor anderen, zoowel als voor hem?) dan moeten wij naar zijn leven onderzoek doen. Was zijn leven rechtschapen en nuttig voor de maatschappij, dan kan zijn godsdienst niet van weinig waarde zijn geweest.

---

(1) Randall, III, p. 561.
(2) t. a. p. III, p. 345.

Onder al degenen, die in den tijd der Revolutie en later, toen de Constitutie werd opgesteld en onze nationale en staatsinrichtingen in het leven werden geroepen, een eerste rol speelden, was niemand meer populair, meer algemeen bemind dan Jefferson. Hij werd als onmisbaar beschouwd voor de Wetgevende Macht en de Regeering van zijn land. Wel kan men niet beweren dat hij onder al die beroemde mannen het minst kon gemist worden. De groote en zeldzame eigenschappen om met geduld en wijsheid den Staat en het volk te midden van drukkende bezwaren te leiden, ontbraken hem. Maar zijn groote verdienste bestond hierin: terwijl zijn machtige tegenstanders een krachtige Regeering begunstigden en haar voor noodzakelijk hielden om de lagere klassen, zooals zij ze noemden, te onderdrukken, geloofde Jefferson aan de ware humaniteit, aan een democratie van den echten stempel. Hij had eerbied voor arbeid en onderwijs en verdedigde het recht op onderwijs, voor allen zonder onderscheid. Hierin was hij alle beroemde mannen van Virginië en van de Vereenigde Staten ver vooruit. Groote verplichting heeft de natie aan hem, die met zooveel bekwaamheid en volharding deze denkbeelden bepleitte en zich zelf aan het hoofd stelde der groote partij, die zulke ideeën in toepassing zocht te brengen. Zoo werd de naturalisatie gemakkelijk gemaakt, het stemrecht uitgebreid, in uitgebreider kring en beter onderwijs aan allen gegeven. Zoo werden hervormingen tot stand gebracht, waarvan wij, thans nog, de vruchten genieten. Aan Jefferson hebben wij het te danken dat de overwinning op de federalistische partij zonder Revolutie kon worden behaald.

AANTEEKENINGEN.

FRANKLIN.

Gelijk de meeste groote mannen, is ook Franklin door tijdgenooten en volgende geslachten zeer verschillend beoordeeld. Zeker zullen er zijn, die oordeelen dat Parker hem in de geschiedenis der menschheid een te hooge plaats toekent. Toch heeft hij bij al den lof, dien hij te recht aan Franklin's voortreffelijke hoedanigheden toekent, ook een open oog voor de gebreken, die hem ontsierden. Maar onbillijk is zeker het oordeel, dat — om slechts iemand te noemen — Weber (Lehrbuch der Weltgeschichte, II, p. 330, siebente Auflage) over hem uitspreekt: »er war ein praktisch kluger Mann ohne Ideale, dem in seinem Thun und Handelen, wie in seiner schriftstellerischen Thätigkeit immer etwas von dem Kleinlichen und Sachlichen seines ersten Gewerbes anklebte. In seinem »Kalender des armen Richard" erscheint er als eine jener Naturen, die da meinen, der Mensch lebe vom Brod allein. Trotz vieler Vorzüge und guter Eigenschaften kann er darum keineswegs als Vertreter dessen gelten, was die menschliche Natur im Groszen bedarf und was sie zu bereichen wohl hoffen mag."

Laboulaye, (Histoire des États-Unis, II, p. 186) hoezeer met Franklin ingenomen, stelt hem toch beneden Washington: »le héros de l'Amérique et des temps modernes, ce n'est

pas Franklin, c'est celui, qui fut simple et grand de coeur et d'âme, c'est Washington." Grooter lof heeft misschien niemand aan Franklin toegekend dan G. Bancroft, als hij schrijft: (Geschichte der Vereinigten Staaten von Nordamerika, VI, p. 370 [vertaling van A. Kretzschmar]) »als Franklin starb, trauerten Nationen um ihn und alle grosze und gute Menschen der Welt waren seine Lobreder." Door Kant wordt Franklin genoemd: der moderne Prometheus.

Franklin heeft zijn eigen leven beschreven tot het jaar 1731, toen hij vijf en twintig jaar oud was. In 1771, dus reeds op vergevorderden leeftijd, stelde hij zijn autobiographie op, die hij aan zijn zoon opdroeg. Gaarne zou hij volgens zijn getuigenis nog eens zijn leven aanvangen, vooral om sommige zijner dwalingen te kunnen verbeteren.

Enkele bizonderheden uit die levensbeschrijving deelen wij hier mede.

Het geluk, dat hij heeft genoten, dankt hij der goddelijke Voorzienigheid. Zij heeft zijn pogingen met goeden uitslag bekroond. Zijn hoop is op God, die hem kracht zal geven om de rampen te dragen, die hem in het vervolg kunnen overkomen. Zijn toekomst is alleen Hem bekend, in wiens hand der menschen lot is en die ons alles kan doen medewerken ten goede.

Omtrent zijn voorouders verhaalt hij ons dat zij op zijn minst 300 jaar te Eaton in Northamptonshire hebben gewoond. De naam: franklin, »which had formerly been the name of a particular order of individuals," was eerst later door hen aangenomen. Met dien naam schijnt »a country gentleman" te zijn aangeduid. De betrekking van smid, in de famille erfelijk, ging steeds van den vader op den oudsten zoon over.

In het jaar 1682 was zijn vader met drie zijner kinderen naar Nieuw-Engeland overgestoken om vrij te zijn in het belijden van zijn godsdienst. Zijn moeder, de tweede vrouw zijns vaders, Abiah Folger, was de dochter van een der eerste kolonisten van Nieuw-Engeland. Een geschrift van zijn grootvader, Peter Folger, was hem in handen gekomen. Daarin had deze voor de vrijheid van geweten gepleit en de vervolgingen tegen de Anabaptisten, Kwakers en andere dissenters veroordeeld.

Met groote ingenomenheid spreekt Franklin over zijn ouders. Op hun graf had hij, weinige jaren voordat hij deze levensbeschrijving opstelde, de volgende woorden geplaatst:

»Here lie Josiah Franklin and Abiah his wife. They lived together with reciprocal affection for fifty nine years; and without private fortune, without lucrative employment, by assiduous labour and honest industry, decently supported a numerous family, and educated with success thirteen children and seven grandchildren. Let this example, reader, encourage thee diligently to discharge the duties of thy calling, and to rely on the support of Divine Providence. He was pious and prudent; she discreet and virtuous. Their youngest son, from a sentiment of filial duty, consecrates this stone to their memory."

Daar hij voor de ambachten, waartoe zijn vader hem wilde opleiden, ongeschikt bleek te zijn, besloot deze, om zijn groote voorliefde voor boeken, een drukker van hem te maken. Hij verhaalt ons dat onder de werken, die grooten indruk op hem maakten, een eerste plaats bekleedde: De Foe's »Essay on Projects," waarvan hij indrukken kreeg, die, zooals hij zegt, op de voornaamste gebeurtenissen van zijn volgend leven den grootsten invloed uitoefenden.

Aan zijn vader had hij veel te danken. Terwijl anderen de verzen, die hij als jongen maakte, prezen, lachte deze er om. »I thus escaped the misfortune of being a very wretched poet." Toen hij zijn vader eenige zijner opstellen toonde, vond deze dat zijn stijl in duidelijkheid en sierlijkheid veel te wenschen overliet. Dit was hem een opwekking om zich met ijver op zijn stijl toe te leggen. Hij maakte uittreksels uit een deel van den Spectator, dat hem in handen was gekomen. Later zocht hij die tot den oorspronkelijken vorm om te werken. Bij vergelijking met het origineel bleek het hem dat hij enkele fouten gemaakt had. Hij zocht ze te verbeteren. Hij bemerkte dat hem rijkdom van woorden ontbrak. Hij zocht door het lezen van uitstekende boeken zijn woordenschat uit te breiden. Uit Xenophon's Memorabilia leerde hij de socratische methode kennen, waarvan hij zich later gaarne bediende. Vandaar ook zijn gewoonte om, bij het verdedigen eener betwistbare stelling, nimmer de woorden: certainly, undoubtedly te gebruiken, maar liever uitdrukkingen als deze: I imagine, I suppose, it appears to me. Hij meent dat dit hem later zeer te stade is gekomen.

Wat ons in deze beschrijving, die Franklin van het eerste gedeelte zijns levens geeft, bovenal aantrekt, is dit: rond-uit belijdt hij met diepe smart de afdwalingen zijner jeugd. Een paar voorbeelden.

Een zijner vrienden, Vernon, had hem verzocht een som van 36 pond van een zijner schuldenaars te innen om hem die later te restitueeren. Van dit geld leent hij aan iemand, die het hem belooft terug te zullen geven, maar zijn belofte schendt. »The violation of the trust," zegt Franklin, »reposed in me by Vernon, was one of the first great errors of

my life.'' Eerst jaren daarna was hij in staat de schuld te betalen. Met veel dankbetuigingen deed hij de geleende som met interest af. Hij voegt er bij: »so that this error of my life was in manner atoned for.'' Dat hij Miss Read te Philadelphia, met wie hij verloofd was, gedurende zijn anderhalfjarig verblijf te Londen geheel vergat en haar slechts één brief schreef om haar te melden dat hij langen tijd dacht uit te blijven, noemt hij: »another great error of my life.'' Als hij zijn huwelijk met haar vermeldt, voegt hij er bij: »thus I corrected, as well as I could, this great error of my youth.''

(bl. 5). Op zijn terugreis van Frankrijk naar Amerika ontmoette hij zijn zoon te Southampton. Weinig genoegen heeft hij van hem beleefd. In politieke beginselen stond de zoon lijnrecht tegenover den vader. Gene was een voorstander der engelsche heerschappij in Amerika. In den omwentelingsoorloog werd hij gevangengenomen. Toch deed de vader zijn zoon nooit verwijten over meeningen, die hem verderfelijk voorkwamen. Hij schreef hem meermalen dat hij overtuigd was dat onze denkbeelden dikwijls van omstandigheden afhankelijk zijn, waartegen wij niets vermogen. Meer genoegen beleefde Franklin van zijn kleinkinderen, die hem te Parijs vergezelden.

(bl. 7) Volgens Franklin's eigen getuigenis hadden de »Essays to do good'', die hij als jongen onder de boeken zijns vaders vond, grooten invloed op zijn volgend leven. In 1784 schreef hij aan den zoon van Cotton Mather: »if I have been, as you seem to think, a useful citizen, the public owes the advantage of it to that book.''

(bl. 8) Ten onrechte noemt Parker de »New England Cou-

rant" het vierde nieuwsblad, dat in Amerika verscheen. Volgens Franklin, in zijn autobiographie, was het het tweede. Het eerste was de »Boston News Letter." In 1771, toen hij zijn levensbeschrijving opteekende, waren er volgens hem reeds vijf en twintig.

(bl. 9) Franklin werd door Goeverneur Keith op schandelijke wijze bedrogen. Velerlei bewijzen van vriendschap ontving hij van hem te Philadelphia. Keith moedigde hem aan om daar een drukkerij op te zetten en beloofde hem zijn ondersteuning. Hij zou hem te Londen bij zijn vrienden aanbevelen, beloofde hem een credietbrief mede te geven om te Londen geld voor een drukpers te kunnen opnemen en zich eenige benoodigdheden aan te schaffen. Te Londen bleek het dat hij misleid was. Een vriend lachte om zijn lichtgeloovigheid dat een Goeverneur, die zelf geen crediet had, hem een credietbrief zou geven.

(bl. 9) In Franklin's levensbeschrijving lezen wij meermalen van Miss Read. Op zijn achttiende jaar had hij haar leeren kennen. Zij hadden toegenegenheid voor elkander opgevat. Maar de moeder van het meisje vond beiden nog te jong om aan een huwelijk te kunnen denken. Vóór zijn eerste reis naar Londen nam hij afscheid van haar en beloofde haar trouw te zullen blijven. Wij hebben reeds vernomen hoe hij haar te Londen geheel vergat. Inmiddels was zij, niets meer van Franklin vernemende, gehuwd met een pottenbakker, van wien zij spoedig scheidde, daar het bleek dat deze met een andere vrouw was getrouwd. Franklin, wiens winkel naast het huis der familie Read stond, vatte weder de oude liefde voor Miss Read op. Hij trouwde met haar den 1sten September 1730. Veertig jaar later getuigt hij van haar: »she proved to me a good and faithful companion and

contributed essentially to the success of my shop. We prospered together and it was our mutual study to render each other happy."

(bl. 10) De groote uitvinding van Franklin werd spoedig in geheel Europa besproken. Hij zelf heeft de door hem genomen proeven in brieven beschreven, die later in verschillende talen zijn vertaald. Vooral in Frankrijk erkenden geleerden van den eersten rang de belangrijkheid der ontdekking. Zij, die het niet konden verdragen dat een onbekend burger van Amerika zulk een ontdekking had gedaan, zagen er in den beginne met minachting op neer. Dr. Priestly, een bekend engelsch geestelijke en natuurkundige, getuigt van Franklin's brieven: »it is not easy to say whether we are more pleasant with the simplicity and perspicuity, with which the author proposes every hypothesis of his own, or the noble frankness, with which he relates his mistakes, when they were corrected by subsequent experiments."

(bl. 13) Reeds lang vóór Franklin's ontwerp eener Unie van alle koloniën had de beroemde stichter van Philadelphia, William Penn, in 1697 het voorstel gedaan om jaarlijks een congres der verschillende provinciën te houden, ten einde den handel te regelen. Zie Bancroft t. a. p. IV p. 100.

(bl. 14) De wet op de zegelbelasting, door het Parlement aangenomen, zou den 1sten Mei 1765 in de koloniën in werking komen. Toen de tijding in Amerika kwam, was de verontwaardiging algemeen. De koloniën wilden niet belast worden door een Parlement, waarin zij zelve niet werden vertegenwoordigd. In de Kamer van Virginië wekte het eerst Patrick Henry tot verzet op. Het Congres der koloniën te Nieuw-York van 19 October 1765 protesteerde te-

gen het recht van Engeland om aan de koloniën buiten haar toestemming belastingen op te leggen.

Behalve het antwoord, door Franklin aan het Parlement gegeven, dat door Parker vermeld wordt, zijn nog andere van hem bekend. Men vroeg hem of de koloniën de wet zouden aannemen, wanneer daaraan een amendement werd toegevoegd. Zeker, luidde zijn antwoord, wanneer één woord in de wet veranderd werd: het jaar 2765 in plaats van 1765. Toen hem gevraagd werd wat de Amerikanen zouden doen, als hun andere belastingen, in plaats van die op het zegel, werden opgelegd, gaf hij ten antwoord: zij zullen niet betalen.

De eenige, die in het Parlement aandrong op de herroeping van de *Stamp Act*, was Pitt. Het beginsel was volgens hem onrechtvaardig. Engeland eigende zich daardoor een recht toe, waarop het geen aanspraak mocht maken.

Den 5den Maart 1766 werd de wet door het Parlement en, hoewel niet zonder heftigen tegenstand, ook door het House of Lords herroepen. Groot was de vreugde in Amerika, toen de heuglijke tijding kwam. De naam van Pitt was op aller lippen. Er was geen einde aan de lofspraken, op hem gehouden.

Vgl. Laboulaye, t. a. p. II, p. 77—118.

Later trad Pitt — sedert 1766 Lord Chatham — ten gunste van Amerika op, o. a. in de zitting van het House of Lords van 20 Januari 1775, nadat de besluiten van het Congres der koloniën te Philadelphia van 5 September 1774 bekend waren geworden. Franklin was tegenwoordig. Lord Chatham drong aan op de terugroeping der troepen uit Boston. Hij erkent de vrijheid der Amerikanen om te weigeren belastingen te betalen, die hun buiten hun toestemming worden opgelegd. Ik heb, zegt hij, Thucydides gelezen en de ge-

schiedenis der Staten bestudeerd, die de wereldheerschappij in handen hadden, maar nooit heb ik stukken gelezen, die in degelijkheid, scherpzinnigheid en wijsheid de besluiten van het Congres van Philadelphia overtreffen. Waarom tegen zulk een volk geweldadige maatregelen genomen? Wij zouden te laat berouw daarover gevoelen.

Men kan de welsprekende rede in haar geheel lezen o. a. bij Bancroft, t. a. p. VII, pag. 155 verv.

Toen hij den 1sten Februari van hetzelfde jaar voorstelde de besluiten van het Congres van Philadelphia in de hoofdzaken aan te nemen, gaf een der lords als zijn gevoelen te kennen dat het voorstel van Pitt waarschijnlijk het werk was van een der gevaarlijkste vijanden van Engeland, van Franklin, die in de vergadering tegenwoordig was. In zijn antwoord getuigde Chatham dat hij, hoewel het ontwerp zijn eigen werk was, zich niet zou schamen de hulp in te roepen van een man, die door Europa op één lijn met Newton geplaatst en als een sieraad der menschheid beschouwd werd.

(bl. 15.) Franklin stond hier voor den geheimen Staatsraad als agent van Massachusetts. Twee dagen vóór de zitting had de engelsche Regeering de tijding ontvangen dat te Boston kisten thee over boord waren geworpen. Vandaar was de verbittering nog grooter. Franklin, op de schandelijkste wijze beleedigd, richtte tot Priestley, die met Edmund Burke in de zaal tegenwoordig was, de volgende edele woorden: »nooit heb ik het voorrecht van een goed geweten zoozeer leeren kennen als thans. Nimmer had ik zulk een houding kunnen aannemen, wanneer niet de daad, waarvoor ik thans gehoond word, door mij als een der beste van mijn leven beschouwd werd, die ik onder dezelfde omstandigheden ongetwijfeld zou herhalen."

Zie Bancroft, VI p. 363 verv.

(bl. 16.) De Onafhankelijkheidsverklaring werd den 4den Juli door het Congres der 13 koloniën aangenomen en door 55 leden onderteekend. Alleen Dickenson weigerde te teekenen. De Verklaring is opgesteld door Jefferson. Slechts een paar veranderingen van eenig belang zijn in het stuk gemaakt: de aantijgingen tegen het engelsche volk werden eenigszins getemperd en de paragraaf over den slavenhandel werd geschrapt. Toen men over enkele kleinigheden begon te twisten, stond Franklin op en verhaalde de volgende anekdote:

Toen ik nog drukker was, raadpleegde een mijner kennissen, die zich als hoedenmaker ging vestigen, zijn vrienden over het uithangbord voor zijn winkel. Hij had besloten het volgende opschrift daarop te plaatsen: John Thompson, hoedenmaker, maakt en verkoopt hoeden tegen comptante betaling.

Nu begonnen de aanmerkingen. De een vond het woord: hoedenmaker overbodig, daar de volgende woorden duidelijk genoeg spraken. Een tweede wilde de woorden: comptante betaling schrappen, daar het soms nuttig kon zijn crediet te geven. Een derde vond het woordje: maakt overbodig, daar dit voor den kooper onverschillig was. Eindelijk had een vierde bezwaar tegen het woord: verkoopt, daar niemand zoo dwaas zou zijn de hoeden cadeau te geven.

Na de aanneming der Verklaring werd niet meer van koloniën, maar van de Vereenigde Staten gesproken.

Heftig was het stuk tegen George III, die aan de koloniën haar vrijheid had willen ontnemen. Welsprekend luidde het slot:

»Wij, vertegenwoordigers der Vereenigde Staten van Ame-

rika, hier in een algemeen Congres vergaderd, verklaren plechtig, onder het aanroepen van den Oppersten Rechter der wereld als getuige voor de oprechtheid onzer bedoelingen, in naam en op gezag van het goede volk dezer koloniën, dat deze koloniën vrije en onafhankelijke Staten zijn en daarop recht hebben; dat zij van alle gehoorzaamheid jegens de engelsche kroon zijn ontslagen; dat elke band tusschen haar en Groot-Britannië geheel verbroken is en zijn moet; dat zij, als vrije en onafhankelijke Staten, de macht hebben oorlog te verklaren, vrede te sluiten, verbintenissen aan te gaan, handelsverdragen te sluiten en alles te doen, waartoe onafhankelijke Staten het recht hebben. Met volle vertrouwen op de bescherming der goddelijke Voorzienigheid verpanden wij elkander, ter instandhouding dezer Verklaring, ons leven, onze goederen en onze eer."

Bancroft (t. a. p. VIII, p. 395) getuigt van dit stuk: »diese unsterbliche Urkunde war der ächte Ergusz der Seele des Landes zu jener Zeit, die Offenbarung seiner Denkweise, als es sich in seiner Jugend, seinem Enthusiasimus, seinem erhabenen Begegnen der Gefahr zu den höchsten schaffenden Gewalten erhob, deren der Mensch fähig ist. Die Rechte, welche sie verkündet, sind älter als alle menschlichen Institutionen und entstammen der ewigen Gerechtigkeit, welche eher da war, als der Staat."

Op den vijftigsten gedenkdag, den 4den Juli 1825, stierven de twee groote mannen, die omtrent de Onafhankelijkheidsverklaring de meeste verdiensten hadden, John Adams en Thomas Jefferson.

(bl. 16) Lodewijk XVI was de eerste, die de onafhankelijkheid der Vereenigde Staten erkende, op den 16den December 1777. Het verbond tusschen de beide volken werd den

6den Februari 1778 gesloten. Toen de tijding hiervan in Engeland kwam, werd terstond de engelsche ambassadeur uit Frankrijk teruggeroepen. Twee maanden later stelde de Hertog van Richmond voor aan den koning een adres te zenden om de onafhankelijkheid der koloniën te erkennen. Voor de laatste maal verscheen Lord Chatham in het House of Lords, steunende op zijn zoon. Hij, die zoo dikwijls op de erkenning der rechten van de volkplantingen had aangedrongen, bestreed heftig het voorstel van den Hertog, waardoor Engeland zich, naar zijn oordeel, zou vernederen. Eenige oogenblikken later viel hij, door een beroerte getroffen, neder.

Kort vóór Franklins's vertrek naar Frankrijk — met Silas Deane en Arthur Lee werd hij door het Congres benoemd om met Frankrijk te onderhandelen — was zijn vrouw gestorven. Gedurende zijn achtjarig verblijf in Frankrijk hield hij zich meest op een buitengoed te Passy op, niet ver van Versailles. Onderscheiden brieven aan beroemde personen werden door hem van daar geschreven. In een van deze, kort na het eindigen van den oorlog, schreef hij een warm pleidooi voor het voortdurend bestaan van den vrede. Hij hoopt dat de menschen, die zich verstandig noemen, eindelijk zooveel verstand zullen toonen dat zij hun geschillen niet langer door een oorlog bijleggen. Als eens die millioenen, welke in den oorlog besteed worden om jammer en ellende te veroorzaken, werden gespaard, hoeveel goeds zou daardoor tot stand kunnen worden gebracht! In dezen brief komen ook de door Parker aangehaalde woorden voor: »in my opinion, there was never a good war or a bad peace." Talentvolle personen bezochten hem te Passy. Niet weinigen betreurden zijn vertrek.

(bl. 19.) Toen de tijding van Franklin's dood aan de

leden der Assemblée Nationale door Mirabeau werd medegedeeld, volgde in de vergadering een stilte van eenige minuten en besloten de leden eenparig een rouw van drie dagen aan te nemen.

Het Congres der Vereenigde Staten beval een algemeenen rouw aan voor den tijd van een maand.

Franklin's testament, door hem den 17den Juli 1788 gemaakt, getuigt van zijn streven om, ook na zijn dood, nuttige inrichtingen te bevoordeelen of in het leven te roepen. Zijn wandelstok, met een gouden knop, in den vorm van een vrijheidshoed, vermaakte hij aan zijn vriend Washington. Zulk een man verdiende, voegt hij er bij, een schepter en zou dien ook van mij gekregen hebben, ware hij in mijn bezit geweest.

De nederige man wenschte naast zijn vrouw begraven te worden. Op den steen, die hun graf bedekte, mochten alleen hun namen en de datums hunner begrafenis gegraveerd worden.

Onder zijn papieren vond men na zijn dood het volgende grafschrift, reeds in vroeger jaren door hem opgesteld:

THE BODY
OF
BENJAMIN FRANKLIN
PRINTER
(LIKE THE COVER OF AN OLD BOOK,
ITS CONTENT TORN OUT,
AND STRIPT OF ITS LETTERING AND GILDING,)
LIES HERE, FOOD FOR THE WORMS;
YET THE WORK ITSELF SHALL NOT BE LOST,
FOR IT WILL (AS HE BELIEVED) APPEAR ONCE MORE,
IN A NEW
AND MORE BEAUTIFUL EDITION,
CORRECTED AND AMENDED
BY
THE AUTHOR.

(bl. 24.) Van deze Vereeniging geeft Franklin ons zelf een beschrijving in zijn autobiographie. Zij heette »Junto" en werd elken Vrijdagavond gehouden. Ieder lid was verplicht op zijn beurt de een of andere belangrijke quaestie in te leiden en eens in de drie maanden een lezing te houden. Alleen door oprechte waarheidsliefde mochten de discussies geleid worden. Opmerkelijk zijn de woorden, die volgen: »the pleasure of disputing and the vanity of triumph having no share in the business; and in order to prevent undue warmth, every expression, which implied obstinate adherence to an opinion and all direct contradiction were prohibited, under small pecuniary penalties.

(bl. 25.) In zijn biographie haalt hij twee regels aan — ook door Parker geciteerd — uit een gedicht van Pope, die aldus luiden:

Men must be taught as if you taught them not,
And things unknown proposed as things forgot.

Op de regel, die elders in het gedicht voorkomt:

To speak, though sure, with seeming diffidence.

wil hij de volgende regel laten volgen:

For want of modesty is want of sense.

Zeker, niet vele groote mannen hebben zich zoo weinig aan »want of modesty" schuldig gemaakt als Franklin.

(bl. 32.) De »Farmer's Letters", door Dickenson, een advocaat uit Pennsylvanië, die de Demosthenes van Amerika werd genoemd, uitgegeven, toen na de opheffing der zegelbelasting nieuwe belastingen aan de koloniën werden opgelegd, zijn volgens Laboulaye, t. a. p. II, p. 428 verv., waarschijnlijk door Franklin in het fransch ver-

taald, voorafgegaan »d'une préface malicieuse." Parker spreekt daarentegen van »an excellent preface." Wie van beide gelijk heeft, kunnen wij moeilijk beoordeelen, daar de brieven ons onbekend zijn.

(bl. 36.) Sommige van Franklin's gebeden komen voor in the Memoirs of Franklin, uitgegeven door zijn kleinzoon, William Temple Franklin. Gaarne maakte hij voor zich zelf gebruik van het gebed, dat voorkomt in Thomson's Poem on the Seasons:

Father of light and life, thou God supreme!
O teach me what is good: teach me thyself!
Save me from folly, vanity and vice,
From every low pursuit: fill my soul
With knowledge, conscious peace and virtue pure;
Sacred, substantial, never-failing bliss!

(bl. 42.) George Whitefield, om zijn groote welsprekendheid in Engeland en Amerika beroemd, had voor zijn weeshuis Bethesda te Savannah alleen in Engeland 1000 pond gecollecteerd. Toen hij voor de zevende maal in Amerika vertoefde, stierf hij den 30sten September 1771 in Nieuw-Engeland.

(bl. 43). De rede, waarin een lid van den Divan van Algiers sprekende wordt ingevoerd, — Parker spreekt daarover met een enkel woord, .bl. 19. — kunnen wij hier niet in haar geheel mededeelen. Het slot luidt aldus:

Hoezeer bedriegen zij zich, die beweren dat door den Koran de slavernij wordt bestreden! Zijn niet de twee voorschriften, die daarin voorkomen: »heeren, behandelt uw slaven vriendelijk;" »slaven, dient uw meesters getrouw" duidelijke bewijzen van het tegendeel? Ook kan de plundering van ongeloovigen in dit heilig boek niet verboden

zijn. Het is immers bekend dat God de wereld, met alles wat daarin is, aan zijn getrouwe Muzelmannen heeft gegeven. Laat ons dus niet langer het oor leenen aan het verfoeilijk voorstel om christenslaven vrij te maken. Daardoor zouden velen schade lijden; algemeene verwarring zou ontstaan en onze Regeering in gevaar worden gebracht. Ik twijfel daarom niet of deze wijze vergadering zal het geluk eener trouwe natie van ware geloovigen stellen boven de dwaasheid van eenige Erika (de secte die om de afschaffing der slavernij had verzocht) en de petitie afwijzen."

Het resultaat, waartoe de Divan was gekomen, luidde aldus: de leer dat de slavernij, door ons den christenen opgelegd, onrechtvaardig moet heeten, is zeer twijfelachtig. Het is duidelijk dat ons belang vordert daarmede voort te gaan. Derhalve verwerpen wij de petitie.

WASHINGTON.

Zelden heeft een groot man in zulk een mate de goedkeuring van tijdgenoot en nakomelingschap verworven als Washington. Een korten tijd mocht hij gedurende den vrijheidsoorlog het vertrouwen van sommigen verliezen, meer dan iemand werd hij door zijn medeburgers geëerd.

»Ein fernerweites Lob Washington's legt darin, dasz niemals im Laufe der Zeiten ein Mann gelebt hat, welcher in so hohem Grade die fast göttliche Fähigkeit besessen, über das Vertrauen seiner Mitburger zu gebieten und die Willigen zu beherrschen. Ueberall, wo er bekannt ward, in seiner

Familie, in seiner Nachbarschaft, in seinem Distrikt, in seinem Heimathstaat, auf dem Continent, im Feldlager, im bürgerlichen Leben, in den Vereinigten Staaten, unter dem gemeinen Volk, an auswärtigen Höfen, in der ganzen civilisirten Welt des Menschengeschlechts und sogar unter den Wilden besasz er mehr als alle andere Menschen das Vertrauen von seines Gleichen." (Bancroft, t. a. p. VII, p. 329).

Het slot van Byron's Ode to Napoleon Bonaparte luidt aldus:

Where may the wearied eye repose
When gazing on the great;
Where neither guilty glory glows,
Nor despicable state?
Yes! one; — the first — the last — the best —
Whom envy dared not hate,
Bequeath 'd the name of Washington,
To make man blush there was but one!

(bl. 56 verv.) Bij den vrede van Utrecht in 1713 was bepaald dat Acadië, (Nieuw-Schotland) Nieuwfoundland, de Hudsonsbaai tot Engeland zouden behooren, terwijl Frankrijk in het bezit zou blijven van Louisiana. Maar de vraag, hoever deze landen zich uitstrekten, werd door beide partijen verschillend beantwoord. Bij herhaling beoorloogden zij elkander. De vraag moest worden beslist: wie van beide, Engeland of Frankrijk, in Amerika de heerschappij zou voeren. Hoe meer Frankrijk zich aan gene zijde van het Alleghanygebergte uitbreidde, des te gevaarlijker werd het voor de engelsche koloniën, die de kusten van den Atlantischen Oceaan bewoonden. Zij verlangden het gebergte over te trekken en het schoone Ohio-dal in bezit te nemen. Daarover ontstond de strijd, die van beide zijden heftig werd gevoerd. De Indianen aan de oevers der Ohio wer-

den door de Franschen tegen de Engelschen opgezet. De Unie der engelsche koloniën op het Congres te Albany was mislukt. Eindelijk ontvingen zij hulp uit het moederland. Frankrijk zond geen bijstand. Daar was weinig sympathie voor den oorlog in Amerika. Bovendien stonden fransche troepen in den zevenjarigen oorlog aan de zijde van Oostenrijk tegen Pruissen. Naarmate het geluk Engeland begunstigde, werden de Franschen ook van de hulp der Indianen beroofd. Canada werd na heftigen tegenstand veroverd. Bij den vrede van 1763 verkreeg Engeland Florida, Louisiana, tot aan de Mississippi, (het gedeelte van Louisiana, westelijk van de Mississippi, kwam aan Spanje) Canada en Nieuw-Schotland. Frankrijk had al zijn bezittingen in Amerika verloren, waar het vóór Engeland vasten voet gekregen en bijna $1^1/_2$ eeuw zijn heerschappij gevestigd had.

Groot was volgens Bancroft (t. a. p. IV, p. 369) het onderscheid tusschen fransch- en engelsch-Amerika. »Das eine war selbst jedem Schimmer von intellectueller Unabhängigkeit verschlossen, auch enthielt es nicht auch nur einen Dissenter von der römischen Kirche; das andere besasz englische Freiheiten in gröszerer Reinheit und mit weit gröszerer Macht des Volkes als England. Seine Einwohner waren selbst organisirte Körperschaften von freien Grundbesitsern, die in die zurückweichenden Wälder eindrangen, mit jedem Jahre weiter vorwärts kamen und niemals zurück gingen. Sie hatten Schulen, so dasz in mehrern Kolonien kein einziger erwachsener Mensch zu finden war, der nicht hatte lesen und schreiben können; sie hatten die Druckperse, welche unter ihnen Bücher, Flugschriften und viele Zeitungen verbreitete; sie hatten eine Geistlichkeit, die gröszentheils aus von ihnen selbst gewählten Theologen be-

stand. Im Privatleben waren sie gewohnt, für sich selbst zu sorgen; in öffentlichen Angelegenheiten hatten sie Local-legislatoren und municipale Selbstregierung. Und nun war dieser Kontinent von dem Meerbusem von Mexico ab bis dahin, wo das civilisirte Leben von den Schranken des Schnees und Eises zurückgehalten wird, ihr Wohnsitz und ihr Erbtheil geworden."

In Frankrijk waren mannen als Voltaire met de overwinning der Engelschen ingenomen. Zij beschouwden haar als de zegepraal, door de vrijheid op het despotisme behaald. Reeds zagen zij in de toekomst de onafhankelijkheid der engelsche koloniën.

(bl. 59). Op den laatsten dag van het jaar 1758, nadat Washington eenige dagen te voren afscheid van het leger had genomen, kwamen de officieren, die onder hem gediend hadden, hem hun leedwezen betuigen over zijn heengaan, daar zijn voorbeeld voor hen steeds opwekkend en bemoedigend was geweest. Kort daarna bracht de Voorzitter van de virginische Kamer hem in het openbaar den dank der vergadering voor de door hem bewezen diensten. Toen Washington, eenigszins verlegen, wilde opstaan om te antwoorden, hernam de Voorzitter: »uw bescheidenheid is even groot als uw dapperheid en deze vermag ik niet in woorden weder te geven."

Bancroft (t. a. p. IV, p. 251) verhaalt ons dat Washington's kamer te Mount Vernon versierd was met bustes van Marlborough, Alexander, Caesar, Karel XII en van Frederik II, voor wien hij veel sympathie had.

(bl. 63). Patrick Henry, een jeugdig advocaat, die geheel zich zelf gevormd had, was de eerste, welke zich in de virginische Kamer, waarin hij nog slechts weinige dagen

geleden zitting had genomen, met kracht tegen de zegelbelasting verzette. Een zijner voorstellen luidde aldus: »de algemeene Vergadering der kolonie heeft alleen het recht en de macht om aan de inwoners der kolonie belastingen op te leggen. Elke poging om anderen met zulk een macht te bekleeden, heeft slechts ten doel zoowel de engelsche als de amerikaansche vrijheid te vernietigen." Een hevige storm ontstond in de vergadering, vooral na de woorden van Henry: »Tarquinius en Caesar hadden hun Brutus, Karel I zijn Cromwell, George III mag wel toezien dat hun voorbeeld hem tot leering zij." Toch werden Henry's voorstellen aangenomen en spoedig door het gansche land verbreid.

(bl. 64). De Boston Port Bill, ten gevolge van het bekende oproer te Boston aangenomen, kwam den 1sten Juni 1774 in werking. De handel van Boston, welks haven geblokkeerd werd, moest naar Salem verplaatst worden.

Tot de »andere drukkende maatregelen," waarvan Parker spreekt, behoort o. a. die, waarbij de vergaderingen der burgers in Massachusetts verboden werden en hun het recht ontnomen werd om de leden van den raad te kiezen, wier benoeming voortaan door den Koning zou geschieden. Het bleek duidelijk, gelijk Washington op het Congres verklaarde, dat Engeland er naar streefde om aan Massachusetts zijn rechten en Constitutie te ontnemen.

(bl. 64). Op het eerste Congres te Philadelphia waren alle koloniën vertegenwoordigd, behalve Georgië. Een Virginiër, Peyton Randolph, was President. Men was bijeengekomen om de rechten en vrijheden der volkplantingen te handhaven, maar aan afscheiding van Engeland werd nog niet gedacht. Aan George III werd een adres gezonden, opgesteld door Dickenson, waarin de souvereiniteit van den Koning werd

erkend. Ook wendde het Congres zich met adressen tot het engelsche en amerikaansche volk. Hier werd het merkwaardig besluit genomen om na het begin der volgende maand December geen slaven in te voeren of ingevoerde slaven te koopen. De slavenhandel zou geheel ophouden.

Maar de hoop om met Engeland op een vriendschappelijken voet te blijven, bleek steeds meer een illusie te zijn. Het Ministerie was onhandelbaar. Het wilde de rechten der Amerikanen niet erkennen. Drie weken vóór de opening van het tweede Congres te Philadelphia had de slag bij Lexington plaats. De teerling was geworpen. De band tusschen de koloniën en het Moederland was verbroken. Zij, die kort te voren aan geen scheiding hadden gedacht, waren overtuigd dat thans de scheiding onvermijdelijk was geworden. Georgië gaf haar afgezonderde positie prijs en sloot zich bij de overige volkplantingen aan. Maar het Congres bleef nog langen tijd aarzelen. Franklin, die vijf dagen vóór de opening van het Congres uit Engeland was teruggekeerd, werd terstond naar Philadelphia als afgevaardigde gezonden. Merkwaardig zijn de woorden, door Washington op het Congres gesproken: »het is bedroevend dat het zwaard van den eenen broeder de borst des anderen heeft doorstoken en de eens zoo vreedzame vlakten van Amerika met bloed gedrenkt of door slaven bewoond zullen worden. Maar kan de keuze twijfelachtig zijn?" (Zie Bancroft, t. a. p. VII, p. 309).

Nog werd op den 12den Juni door het Congres een boete- en bededag uitgeschreven om verzoening met Engeland en zijn Koning af te smeeken. Op den 1sten Augustus werd de vergadering voor vijf weken verdaagd. Maar alle pogingen tot verzoening met Engeland bleven vruchteloos.

De Generaal Oglethorpe was benoemd tot commandant der

koninklijke troepen. Hij nam de benoeming aan op voorwaarde dat hij zonder leger naar Amerika zou vertrekken. Hij verzekerde den Koning dat hij op de gehoorzaamheid der Amerikanen zou kunnen rekenen, maar er nooit in zou slagen om hen met geweld te onderwerpen.

Deze Oglethorpe was de stichter van Georgië. (aldus genoemd naar George II) Hij opende de kolonie voor armen, voor hen, die om schulden waren gevangengenomen en voor Dissenters, die om hun geloof vervolgd werden. Het is bekend dat eenige Moravische broeders onder Zinzendorf en de Protestanten van Salzburg daar een schuilplaats vonden. De invoering van slaven en van spiritualia was in Georgië verboden. Maar het duurde niet lang of deze bepalingen werden overtreden.

(bl. 65). Toen Washington op den 15den Juni tot Opperbevelhebber werd benoemd, zeide hij tot Patrick Henry: »op dezen dag zal mijn roem beginnen te tanen." Hij voorzag de groote moeilijkheden, waarmede hij te strijden zou hebben. Toen hij den post had aangenomen, scheen velen de toekomst minder donker. Zij hoopten dat daardoor de band der koloniën nauwer zou worden toegehaald.

(bl. 66). Tusschen den 21sten Juni, den dag waarop Washington het Congres verliet, en den 3den Juli, toen hij te Cambridge het opperbevelhebberschap over het leger aanvaardde, vielen hem vele eerbewijzen te beurt. Het volk van Nieuw-York ontving hem met gejuich, onder het luiden der klokken, terwijl de koninklijke Goeverneur zonder deelneming werd ontvangen. Toen het Congres aan Washington de hoop te kennen gaf dat hij, wanneer de verzoening met het moederland, waarnaar ieder Amerikaan vurig verlangde, tot stand was gebracht, zijn ambt zou nederleggen, gaf hij ten ant-

woord: »al zijn wij soldaten geworden, daarom houden wij niet op burgers te zijn." (Vgl. Bancroft, t. a. p. VIII, bl. 6 verv.).

(bl. 68). Toen Washington den 9den Juli de tijding der Onafhankelijkheidsverklaring had ontvangen, schreef hij den volgenden dag aan het Congres te Philadelphia: »al kunnen wij de gevolgen onzer besluiten niet voorzien, toch moeten wij maatregelen nemen, die, onder de almachtige leiding der Voorzienigheid, waarschijnlijk ons geluk zullen bevorderen. Naar mijn overtuiging zal het laatste besluit van het Congres ons het bezit van de vrijheid en de rechten verzekeren, die ons zoolang onthouden zijn en nog onthouden worden. Volgens het verzoek van het Congres heb ik de Verklaring in tegenwoordigheid van het leger laten afkondigen. Officieren en soldaten gaven luide hun blijdschap te kennen."

(Zie Laboulaye, t. a. p. II, p. 330).

Toen de soldaten, na het vernemen der heuglijke tijding, het standbeeld van den Koning van Engeland omverhaalden, gaf Washington zijn afkeuring daarover duidelijk te kennen.

(bl. 71). Buitengewoon groot was de vreugde in het leger, toen La Fayette aan Washington het bericht mededeelde dat de onafhankelijkheid der Vereenigde Staten, bij het traktaat van 6 Februari 1778, door Lodewijk XVI erkend was en dat de koning hen met geld en troepen zou bijstaan. Nadat gebeden opgezonden en vreugdeschoten gelost waren, werd uit den mond aller soldaten de kreet gehoord: leve de Koning van Frankrijk! (Vgl. Laboulaye, t. a. p. III, p. 392).

(bl. 71) Voordat Washington zich naar het Congres begaf, (thans te Annapolis in Maryland vergaderd) nam hij den 4den December te Nieuw-York afscheid van de officieren. Daar hij niet van ieder in het bizonder afscheid kon nemen, ver-

zocht hij dat allen hem voor het laatst de hand zouden geven. Hij beloofde hun belangen voor het Congres te zullen bepleiten. Hij heeft woord gehouden. Zijn afscheids-rede was van den volgenden inhoud:

„Het oogenblik is gekomen dat ik den post mag nederleggen, waarmede het Congres mij vereerd heeft. Nu de onafhankelijkheid der Vereenigde Staten gewaarborgd is, neem ik met blijdschap afscheid van een betrekking, die ik noode op mij heb genomen. De taak was moeilijk en ik gevoelde de zwakheid mijner krachten. Maar de rechtvaardigheid onzer zaak, de sympathie van alle burgers, bovenal de bescherming des Hemels, die over menschen en rijken beschikt, hebben mij staande gehouden. Het geluk, dat onze wapenen bekroond heeft, overtrof onze stoutste verwachtingen.

Terwijl ik hier in herinnering breng den ijver van het leger, moet ik in dit plechtig oogenblik vooral mijn dank betuigen aan de talenten der officieren, die, wanneer zij door banden des bloeds met mij verbonden waren geweest, mij geen grootere liefde en trouw hadden kunnen betoonen. Sta mij toe, Mijnheer de President, vooral hen, die tot het eind van den oorlog hun diensten betoond hebben, aan de welwillendheid van het Congres aan te bevelen. Zij hebben aanspraak op onze dankbaarheid.

Nog moet ik de belangen van mijn dierbaar vaderland opdragen aan de bescherming van den Almachtige. Moge Hij zijn weldaden betoonen aan allen, die voor het geluk en de rust van den Staat hebben te waken!

Ik verzoek deze eerwaardige vergadering mijn hartelijk afscheid te willen aannemen. Ik leg mijn ambt neder en neem afscheid van het openbaar leven."

De President van het Congres Mifflin, die in den oorlog

met hem gediend had, maar hem niet altoos vriendschappelijk gezind was geweest, gaf hem, aan het slot zijner rede, uit naam van de Vergadering, het volgende eervolle getuigenis: »nadat gij in de Nieuwe Wereld de vrijheid verdedigd en aan onderdrukkers en onderdrukten een goede les hebt gegeven, neemt gij de zegeningen uwer medeburgers met u mede. De roem uwer deugden zal niet vergeten worden. Hij zal blijven schitteren tot in lengte van dagen."

(Vgl. Astié, Histoire de la République des Etats-Unis. II, p. 428 en 429)

(bl. 74) Voordat de Constitutie, door de Conventie te Philadelphia opgesteld, aan de leden ter onderteekening werd aangeboden, hield Franklin een rede om allen op te wekken haar te onderteekenen. Zelf was de grijsaard niet meer in staat zijn stuk voor te lezen — aan een ander droeg hij die taak op. Hij bekende niet in alles met de Constitutie te kunnen instemmen. Maar de ondervinding had hem geleerd om niet aan eigen onfeilbaarheid te gelooven. Ik heb het niet zoover gebracht, zegt hij, — Franklin hield veel van anekdotes — als die fransche dame, welke eens tot haar zuster in een gesprek zeide: »hoe het komt weet ik niet, maar ik heb altijd gelijk." Het was volgens hem natuurlijk dat een Constitutie, opgesteld door een vergadering, die uit zeer verschillende bestanddeelen bestond, niet volkomen aller wenschen bevredigde. Maar zou er ooit een betere worden opgesteld? Hij hoopte dat ieder haar zou aanbevelen. Mochten er zijn, die, gelijk hij, enkele bezwaren hadden, het was zijn wensch dat zij in deze omstandigheden niet te zeer op hun eigen onfeilbaarheid zouden vertrouwen.

Drie van de leden weigerden het stuk te onderteekenen: Randolph, Mason en Gerry.

De Constitutie werd aan de Kamers der Vertegenwoordigers van de dertien Staten gezonden om daarover te stemmen. Zou zij de grondwet der Unie worden, dan moesten negen Staten hun instemming daarmede betuigen. Ter harer aanbeveling verscheen, behalve andere geschriften, een stuk van Franklin, in den vorm eener gelijkenis, getiteld: Vergelijking van het gedrag der oude Joden met dat der anti-federalisten in de Vereenigde Staten. Hij betoogde uit de geschiedenis van Israël dat de oppositie, door de menigte tegen een voorstel gevoerd, niet bewijst dat het onaannemelijk is.

Vijf Staten: Delaware, Pennsylvanië, Nieuw-Jersey, Georgië en Connecticut gaven terstond hun instemming met de Constitutie te kennen. Massachusetts, waar mannen als Samuel Adams en Hancock de Constitutie in den aanvang bestreden, werd gewonnen door de bepaling dat het geoorloofd zou zijn op de Constitutie amendementen in te dienen. Nu volgden ook Maryland, Zuid-Carolina en Nieuw-Hampshire. Hoewel in de virginische Conventie heftig bestreden door Patrick Henry, werd de Constitutie ook daar en later door Nieuw-York aangenomen. Alleen Noord-Carolina wilde zijn stem niet geven voordat de amendementen, die allen wenschelijk achtten, waren vastgesteld, Rhode-Island trad eerst in 1790 tot de Unie toe.

Op den 4den Maart 1789, nadat de Constitutie door elf Staten was aangenomen, kwam het Congres bijeen.

Terstond werd een Bill of Rights, die in de Constitutie ontbrak, aangenomen: de vrijheid van het individu, vrijheid van godsdienst, de jury, het recht tot vereeniging en petitie, vrijheid van drukpers moesten door de Regeering ongeschonden worden bewaard. Nog werden door het Congres

in 1789 tien amendementen op de Constitutie aan de verschillende Staten ter goedkeuring aangeboden, waarvan het eerste, het voornaamste, aldus luidde:

»Het Congres zal geen staatsgodsdienst kunnen invoeren, noch iemand in de vrije uitoefening van zijn godsdienst belemmeren. Het zal de vrijheid van spreken of schrijven niet beperken.'' In 1866 is door het Congres en in 1868 door 27 van de 36 Staten het amendement aangenomen en in de Constitutie opgenomen, waarbij de slavernij in de Vereenigde Staten werd afgeschaft.

Men kan de Constitutie, bestaande uit zeven artikels, die in verschillende secties verdeeld zijn, in haar geheel lezen o. a. bij Laboulaye, t. a. p. aan het slot van het 3de Deel.

(bl. 76) Volgens het 2de artikel der Constitutie wordt de President gekozen door kiezers, die door ieder der Staten benoemd worden, wier aantal gelijk staat met dat der Senatoren en Vertegenwoordigers, welke door elken Staat naar het Congres worden gezonden. De President moet den leeftijd van vijf en dertig jaar bereikt hebben, bij de aanneming der Constitutie burger der Vereenigde Staten zijn en veertien jaar in de Vereenigde Staten hebben gewoond. Zijn inkomen bedraagt 25,000 dollars. Te Washington, waar hij zijn verblijf houdt, heeft hij een hôtel (*White-House*) ter zijner beschikking.

Wij vermelden hier een deel van de schoone rede, door Washington bij het aanvaarden van zijn presidentschap uitgesproken: (zie Laboulaye, t. a. p. III, p. 524—526)

Mijn eerste officieele handeling zal bestaan in het opzenden van een vurig gebed tot den Almachtige, die het heelal bestuurt en bij de beraadslagingen der volken voorzit, wiens kracht in menschelijke zwakheid volbracht wordt.

Mogen Zijn zegeningen de door het volk gekozen Regeering in staat stellen om de vrijheid en het geluk der Vereenigde Staten te bevorderen! Geen volk is meer dan het onze verplicht om de onzichtbare hand te erkennen, die de lotgevallen der volken bestiert.

Het artikel over het Uitvoerend Bewind legt den President de verplichting op om alles, wat hij nuttig of noodzakelijk zal oordeelen, aan uw oordeel te onderwerpen. Ik waardeer de talenten, de eerlijkheid en de vaderlandsliefde van hen, die weldra mijn voorstellen zullen onderzoeken, om daarover hun stem uit te brengen. In die edele hoedanigheden vind ik een waarborg dat geen vooroordeel, geen locale belangen, geen partijzucht uw oog zullen benevelen. Daarom ben ik zeker dat de grondslagen onzer staatkunde op zuivere en onveranderlijke zedelijke beginselen zullen rusten.

Aan die overtuiging houd ik vast. Indien er één waarheid is, die ontwijfelbaar vaststaat, het is deze: dat er hier op aarde een onverbrekelijke band bestaat tusschen deugd en geluk, tusschen de reine grondbeginselen eener eerlijke staatkunde en het loon van volkswelvaart en geluk. Laat ons bedenken dat de hemel nimmer met welgevallen zal nederzien op een volk, dat de eeuwige wetten der gerechtigheid minacht. De bescherming der heilige vrijheid is ons toevertrouwd. Misschien zal het lot der republikeinsche regeeringsvormen van Amerika afhangen. Naar de ondervinding, hier opgedaan, zal over de toekomst der Republieken beslist worden."

(bl. 79). Volgens anderen was het beroemde Farewell Address het werk van Washington, die het aan Hamilton gaf om daarover zijn oordeel te vernemen. Sommige stukken zouden duidelijk de hand van den laatste verraden.

(bl. 94). Onder de vrienden van Washington, die hier worden opgenoemd, behoort ook John Marshall, die zijn leven heeft beschreven. Marshall was gedurende vijf en dertig jaar President van het Hof der Unie.

(bl. 99). Madison was, even als Washington, Virginiër van geboorte. In Virginië was de episcopale kerk van Engeland staatskerk. Ieder, tot welke gezindheid hij ook behoorde, was verplicht tot haar onderhoud bij te dragen. Door den invloed van Madison werd door de virginische Kamer de wet aangenomen, die door Jefferson was voorgesteld, waarbij de staatskerk werd afgeschaft. Hij had zitting in de Conventie, die de Constitutie heeft opgesteld. Het was vooral Madison, die, hoewel hij een grooten tegenstander had in Patrick Henry, bewerkte dat de Constitutie door Virginië, met een meerderheid van acht stemmen, werd aangenomen. Hij was de opvolger van Jefferson, gedurende acht jaar President der Vereenigde Staten.

Zie over hem o. a. Laboulaye, t. a. p. III, 10e Leçon.

(bl. 101). Wij laten hier enkele bizonderheden uit het leven van Hamilton volgen, wiens naam meer dan eens door Parker in zijn Schetsen over Washington, John Adams en Jefferson wordt genoemd.

Wij ontleenen ze aan Laboulaye, t. a. p. III, 9e Leçon.

Hij was op een der Antillische eilanden geboren. Zijn vader was een Schot, zijn moeder een afstammeling der Hugenoten. Vijftien jaar oud, kwam de jeugdige Hamilton in Nieuw-Jersey, waar hij zijn opleiding genoot. Op zestienjarigen leeftijd, toen het Congres te Philadelphia vergaderd was, schreef hij reeds een brochure, waarin hij het recht der koloniën tegenover Engeland verdedigde. In den omwentelingsoorlog stond hij meest aan de zijde van Washing-

ton. Hij was zijn secretaris in het leger. Daar hij de fransche taal zeer goed sprak, was hij uitnemend geschikt om met het fransche leger te onderhandelen. Te Nieuw-York zette hij zich als advocaat neder en werd door die stad als een harer vertegenwoordigers naar het Congres gezonden. Daar verdedigde hij de rechten der officieren, die te vergeefs om betaling hunner diensten hadden gevraagd. Om geheel onpartijdig hun zaak te kunnen bepleiten, vorderde hij geen betaling voor de diensten, die hij zelf in het leger betoond had. Ook drong hij bij het Congres er op aan dat de schulden der Staten zouden worden betaald. Hij verdedigde de Constitutie in verschillende door hem geschreven artikelen en bewoog de Conventie van New-York haar aan te nemen. In het Cabinet van Washington was hij Minister van Financiën. Toen tusschen Frankrijk, onder het Directoire, en Amerika een oorlog dreigde uit te barsten, werd eerst Washington en, na diens dood, Hamilton tot Opperbevelhebber van het amerikaansche leger benoemd.

Toen Jefferson in 1801 tot President was benoemd, zette Hamilton zich weder als advocaat neder. Zijn partij was verslagen. In 1804 kwam hij in een duel met Aäron Burr, den mededinger van Jefferson voor het Presidentschap, om het leven. Volgens het getuigenis van zijn medicus was het laatste woord, dat hij stervende tot zijn vrouw sprak: »herinner u dat gij een Christin zijt."

Hamilton is door de Federalisten, tot wier partij hij behoorde, hoog verheven, door de Democraten daarentegen sterk gelaakt.

Een zijner vrienden vergeleek hem na zijn dood met Germanicus. Had deze in de liefde van het romeinsche volk gedeeld, evenzeer was Hamilton bij het amerikaansche volk bemind geweest.

JOHN ADAMS.

Bancroft (t. a. p. V, p. 261) getuigt omtrent hem: »John Adams, von Massachusetts, ein eifriger Protestant, der geistige Freiheit als ein angeborenes Recht des Menschen in Anspruch nahm, gleichzeitig pedantisch und ungestüm und den Trieben seines Herzens gehorchend, welches für das Wohl seines Landes glühete, rief die ganze Erfahrung des Menschengeschlechts und der menschlichen Natur zur Zeugin auf, dasz durch das Wachsthum und die Verbreitung von Intelligenz die Welt der Begründung der Volksgewalt entgegen gehe. Von Hoffnung erfüllt, verglich er Freiheit und Kenntnisz mit Autorität und Unwissenheit, Amerika mit Europa, das moderne Princip der Volksfreiheit mit dem Mittelalter und seinen Tyranneien, die Neue Welt mit der Alten."

»Er war der Martin Luther der Amerikanische Revolution und sprach, getrieben von einem Impuls, der es ihm unmöglich machte, anders zu handeln, seine Ueberzeugungen furchtlos aus."

»Er besasz mehr Gelehrsamkeit als Washington oder irgend ein anderer Amerikanischer Staatsmann seines Zeitatters; eine bessere Kenntnisz der Freiheit, so weit sie im Gesetz begründet ist, als Samuel Adams; einen klarern Einblick in die constructiven Elemente der Regierung als Franklin; mehr Talent für die Debatte als Jefferson, mehr muthige Energie als Dickenson, mehr bewegliche Kraft als Jay, so dasz er leicht sich einbilden konnte, der gröszte von Allen zu sein." (VIII p. 254).

(bl. 117). De Spectator werd in Londen dagelijks uitgegeven van 1 Maart 1711—6 December 1712. De meeste artikels werden door den beroemden Addison geschreven. In dit blad, dat niet alleen te Londen en in geheel Engeland, maar ook op het vaste land en in de koloniën werd gelezen, waarvan dagelijks ongeveer 14,000 exemplaren gedrukt werden, kwamen geestige novellen en vooral zedekundige verhalen voor. Het Zondagsblad bevatte altijd een stichtelijke overdenking.

(bl. 117.) Toen de proclamatie van den Koning van Engeland, als antwoord op de petitie van het Congres, waarbij hij de meeste zijner amerikaansche onderdanen voor oproerlingen verklaarde, in het einde van het jaar 1775 in Amerika bekend was geworden, schreef de uitstekende Abigaïl Smith aan haar echtgenoot te Philadelphia een brief. Zij was pas van een krankheid hersteld en had onlangs haar moeder verloren. Haar huis geleek bijna op een hospitaal, terwijl zij, ook ten gevolge van de hulp, door haar aan armen en kranken bewezen, in kommervolle omstandigheden verkeerde. De brief is van den volgenden inhoud: »diese Nachricht (de proclamatie van den Koning) wird dir nun deinen Weg klar vorzeichnen, obschon es ein gefährlicher ist. Ich konnte heute in das Gebet unseres würdigen Pastors um Aussöhnung zwischen unserm jetzt nicht mehr Mutter- sondern Tyrannenland und diesen Kolonien nicht einstimmen. Wir wollen uns von diesen Menschen trennen, denn sie sind nicht würdig unsere Brüder zu sein. Wir wollen ihnen entsagen und anstatt wie früher für ihr Gedeihen und Glück zu beten, den Allmächtigen anflehen, dasz er ihre Anschläge zur nichte mache.

(Wij deelen de vertaling van dezen brief mede uit Bancroft, VIII, p. 101).

(bl. 118) Waarschijnlijk is hier bedoeld de bekende Anna Hutchinson, die in 1638 uit het twee jaar te voren door Roger Williams gestichte Providence werd verdreven. Zij stond aan het hoofd van de secte der Antinomisten en was bekend om haar uitnemend verstand en groote welsprekendheid.

(bl. 119) Van Samuel Adams wordt door Bancroft (V, p. 156) de volgende teekening gegeven: »er war ein Staatsmann von klarem logischem Geiste, welcher während seines ganzen langen Lebens in seinem öffentlichen Verhalten die strengste Consequenz gezeigt hatte. Sein kräftiger und männlicher Wille glich in seiner Zähigkeit wohl temperirtem Stahl, der sich wohl ein wenig biegt, aber nicht bricht. In seinem religiösen Glauben war er von Kindheit an Calvinist der strengsten Secte und sein reiferes Urtheil und seine didaktische Schärfe befestigten ihn in seinem Glauben. In seinen Ansichten über das Kirchenregiment hing er den congregationalistischen Formen an, weil diese der bürgerlichen und religiösen Freiheit am meisten zusagten. Er war Mitglied der Kirche und ein Muster strenger Moral und gewissenhafter Beobachtung jeder Vorschrift. Die strenge Reinheit seines Lebens bewies die Aufrichtigkeit seines Glaubenbekenntnisses. Er war ein zärtlicher Gatte, ein liebreicher Vater und nahm, wenn er sich von seinen ernsteren Pflichten erholte, lebendigen Theil an freundschaftlicher Unterhaltung, aber seine bescheidene Wohnung war nie Zeuge von Ausscheifung oder Leichtsinn, oder frivolen Belustigungen, oder sonst etwas, was sich nicht mit der strengen Lebenweise des Mannes vertrug, dessen ununterbrochenes Gebet für seine Vaterstadt war, dasz Boston ein »christliches Sparta" werden möge."

(bl. 119) James Otis, advocaat te Boston, is vooral bekend om de hevige oppositie, die hij voerde tegen de zgn.

Writs of assistance, die de rechters verplicht waren af te geven aan de douanes, waardoor deze het recht verkregen om alle winkels en huizen te onderzoeken, of daarin ook koopwaren gevonden werden, waarvan de inkomende rechten niet waren betaald. Otis was de advocaat der kooplieden, die natuurlijk tegen deze in 1760 ingevoerde mandaten groot bezwaar hadden. Het gold hier de groote quaestie of Engeland recht had aan de koloniën, die in het Parlement niet werden vertegenwoordigd, belastingen op te leggen. Otis was een der eersten, die haar beslist ontkennend beantwoordde.

(bl. 128) Op den dag, nadat door het Congres de Onafhankelijkheidsverklaring was aangenomen (2 Juli 1776), schreef John Adams een opgewonden brief aan zijn vrouw, waaruit wij enkele passages aanhalen: (vgl. Laboulaye II, p. 327) »Het lot is geworpen, de Rubico is overgetrokken. Gister werd de belangrijkste quaestie beslist, die ooit in Amerika is behandeld. Nooit zal misschien onder de menschen een gewichtiger vraagstuk aan de orde worden gesteld. Het Congres heeft het volgende besluit genomen: de Vereenigde Staten zijn feitelijk en rechtens onafhankelijk en beschikken daarom over oorlog en vrede, evenals ieder ander rijk. Binnen weinige dagen zal de Verklaring het licht zien, waaruit u de motieven zullen blijken, die ons tot dit belangrijk besluit hebben doen overgaan en de redenen, die ons voor God en menschen rechtvaardigen. Het zal de beroemdste dag zijn uit Amerika's geschiedenis. Volgende geslachten zullen hem vieren als den grooten dag. Ik weet dat veel inspanning, bloed en schatten zullen gevorderd worden om de Onafhankelijkheidsverklaring te handhaven en de Staten te verdedigen. Maar te midden dier wolken zie ik de stralen

van een helder licht. Deze daad zal de zegepraal zijn voor onze kinderen, ook dan als wij daarover berouw moesten gevoelen. Maar, Gode zij dank! ik ben overtuigd dat dit niet zal gebeuren."

(bl. 135) Engeland weigerde langen tijd met de opgestane koloniën te onderhandelen. De Keizer van Duitschland en de Keizerin van Rusland traden als bemiddelaars op. Eindelijk werd bij het traktaat van 30 November 1782 de onafhankelijkheid der dertien koloniën erkend. Vijf dagen later deed de Koning van Engeland zelf daarvan mededeeling aan het Parlement. Hij verklaarde aan de wenschen van zijn volk gehoor te hebben gegeven. Hij hoopte dat Engeland van de rampen bevrijd mocht worden, die zulk een groote splitsing van het rijk ten gevolge kon hebben en Amerika niet mocht ondervinden dat de monarchie een noodzakelijke voorwaarde is voor de constitutioneele vrijheid. Hij wenschte dat de godsdienst, de taal, de genegenheid een hechten band tusschen de twee landen zouden sluiten. Hij beloofde zijn bereidvaardigheid om daartoe mede te werken.

Volgens Laboulaye heeft de oorlog aan Engeland, Frankrijk, Spanje, Holland en Amerika te samen 7 milliarden francs gekost.

(bl. 139) Wanneer de President niet in staat is zijn betrekking waar te nemen, van zijn ambt ontzet wordt of komt te overlijden, dan is de Vice-President volgens de Constitutie de aangewezen persoon om hem te vervangen, zoolang zijn Presidentschap duurt.

Gelijk de President, moet ook de Vice-President den leeftijd van 35 jaar bereikt hebben, gedurende 14 jaar in de Vereenigde Staten zijn verblijf hebben gehouden en uit amerikaansche ouders geboren zijn.

Hij wordt evenzeer gekozen door kiezers in de verschillende Staten, wier aantal gelijk staat met dat der vertegenwoordigers en der senatoren op het Congres. Deze kiezers worden benoemd door het volk, behalve een paar Staten, waarin de wetgevende vergaderingen de kiezers aanwijzen.

De Vice-President, als President van den Senaat, is belast met de opening der stembilletten, in tegenwoordigheid van den Senaat en de Kamer der Vertegenwoordigers. Deze stemopneming heeft op den 2den Woensdag van Februari te Washington plaats. Terwijl volgens de Constitutie de persoon, die na den President de meeste stemmen op zich vereenigd had, tot Vice-president werd benoemd, moest volgens een amendement van 1804 voor beide betrekkingen afzonderlijk gestemd worden. Wanneer geen der Candidaten de absolute meerderheid verkrijgt, dan kiest de Kamer uit de drie personen, die de meeste stemmen op zich vereenigen, den President. Deze stemming heeft plaats bij Staten.

Uit de twee Candidaten, die de meeste stemmen voor Vice-president hebben verkregen, kiest de Senaat. Zoowel de President als de Vice-president zijn verantwoordelijk. Zij kunnen in staat van impeachment gesteld worden. De Senaat heeft het recht hen vervallen te verklaren van hun ambt. Maar de uitspraak over hun strafbaarheid is aan de Jury opgedragen.

De President is Opperbevelhebber van het leger en van de vloot; met toestemming van den Senaat sluit hij traktaten en benoemt ambassadeurs, rechters van het Hoog Gerechtshof en alle staatsambtenaren. Hij heeft het recht van Veto. Wordt de wet, door de Kamer aangenomen en door den Senaat goedgekeurd, niet binnen tien dagen door

hem geteekend, dan zendt hij haar naar de Kamer terug, met bijvoeging zijner aanmerkingen.

(bl. 140). Over den duur van het Presidentschap heerschte in de Conventie van Philadelphia groot verschil van gevoelen. Sommigen wilden den President voor zijn leven benoemen, anderen voor zeven jaar, zonder het recht om herkozen te worden. In Artikel II der Constitutie heet het: de President zal gedurende vier jaar in functie blijven. Door deze bepaling wordt een herkiezing niet uitgesloten. Nadat Washington, voor de tweede maal herkozen, bedankte, is na hem nooit een President meer dan eens herkozen.

Velen in Amerika beschouwen het recht der herkiezing van den President als een fout in de Constitutie.

(bl. 142). Over de betrekking tusschen Washington en Hamilton schrijft Laboulaye (t. a. p. III, p. 98): »Hamilton fut non-seulement l'ami, mais l'inspirateur de Washington. Je ne connais rien de plus touchant dans l'histoire, que le rapport de ces deux hommes. Washington a pour lui l'âge, la sagesse, la position; Hamilton, fils d'une Française, est un esprit vif et ardent; il va au fond des choses, mais il lui manque l'autorité. Les deux amis se complètent l'un par l'autre. Presque toujours c'est Hamilton, qui le premier voit, ce qu'il y a à faire et qui l'écrit au général. Washington, avec la solidité un peu lourde du caractère anglais, commence par être effrayé de ce qui lui dit Hamilton: la première chose, qui le frappe, c'est la difficulté. Six mois après, le général revient à la charge; et, après de longues réflexions, adopte l'idée de son conseiller. C'est alors que Washington se montre dans toute sa grandeur. Une fois qu'il a saisi la vérité, le héros se révèle. C'est une des plus grandes volontés, que le monde ait vues, c'est

l'homme qui, une fois résolu, a le moins reculé. Comme il s'est décidé mûrement, après un long et sincère examen, il sent que devant Dieu et devant sa conscience, il ne lui reste plus qu'à agir. Quel que soit le péril, il marche devant lui. C'est là ce qui rend si intéressante l'étude de ces deux personnages, qu'on a jusqu'ici trop peu rapprochés l'un de l'autre: l'un est l'idée, l'autre est l'âme et le bras."

(bl. 143). Adams was als President gewoon, evenals zijn voorganger, zelf zijn mededeelingen aan het Congres te doen. De latere Presidenten zonden hunne messages schriftelijk bij het Congres in.

(bl. 145). De Alien Act gaf aan den President de macht om de vreemdelingen uit de Vereenigde Staten te verwijderen. Volgens de Sedition Act moest ieder burger, die in vriendschappelijke betrekking tot Frankrijk stond, ter dood gebracht worden; wie het gewaagd had het Directoire te verdedigen, werd met gevangenis gestraft.

Over de oorzaken van de nederlaag der federalistische partij, bij de keuze van Jefferson als President, oordeelt Tocqueville aldus: (aangehaald door Astié, t. a. p. II. p. 466).

»Quelles que fût la bonté ou le vice des théories des fédéralistes, elles avaient le tort d'être inapplicables dans leur entier à la société, qu'ils voulaient régir; ce qui est arrivé sous Jefferson, serait donc arrivé tôt ou tard. Il ne s'agit plus de retenir les avantages particuliers que l'inégalité des hommes, mais de s'assurer les biens nouveaux, que l'égalité peut leur offrir. Nous ne devons pas tendre à nous rendre semblables à nos pères, mais nous efforcer d'atteindre l'espèce de grandeur et de bonheur, qui nous est propre."

(bl. 148). Het is bekend dat de Puriteinen, die als slachtoffers der onverdraagzaamheid een schuilplaats in Amerika zochten, zich daar even onverdraagzaam betoonden tegenover andersdenkenden als zij, die hen vroeger vervolgd hadden. Roger Williams, de prediker der godsdienstige vrijheid, die scheiding van kerk en staat verkondigde, moest om deze in de 17de eeuw ongehoorde stoutheid uit Massachusetts vluchten. Het door hem gestichte Providence werd spoedig een schuilplaats voor velen, die door de Puriteinen of door anderen als ketters vervolgd werden.

In Maryland, oorspronkelijk een kolonie van Catholieken, was plaats voor aanhangers van verschillende sektes. Alleen zij, die de Triniteit ontkenden, werden met den dood gestraft. Na de revolutie van 1688 werden in Maryland de Roomsch-Catholieken in het uitoefenen van hun eeredienst belemmerd en soms ook vervolgd.

Evenmin werden zij geduld in New-Hampshire, waar sedert 1679, toen het zich van Massachusetts had afgescheiden, aan alle andere belijders vrijheid van godsdienst werd toegestaan.

Rhode-Island was in de 17de eeuw de eenige Staat in Amerika, waar vrijheid voor alle godsdienstige genootschappen bestond.

In de tweede helft der achttiende eeuw begon de protestantsche theocratie langzamerhand haar kracht te verliezen. In Virginië kwam in 1784, vóór alle andere koloniën, scheiding tusschen kerk en staat tot stand. In de Constitutie der Vereenigde Staten van 1789 was de regeling der kerkelijke zaken aan elken Staat afzonderlijk overgelaten. Maar het Congres mocht geen staatsgodsdienst erkennen en niemand belemmeren in de belijdenis van zijn godsdienst. Toch bleven in de meeste Staten nog langen tijd allerlei druk-

kende bepalingen bestaan. Hier mochten alleen Protestanten voor staatsbetrekkingen worden gekozen ; elders werd daartoe een geloofsbelijdenis gevorderd, b. v. het geloof in de inspiratie der H. S., in de Triniteit, in een toekomend leven, enz. In Massachusetts ging de vooruitgang het langzaamst. Maar het zaad, door John Adams uitgestrooid, zou eindelijk ook daar vruchten dragen.

(bl. 160) Omtrent zijn ijdelheid getuigt Bancroft: (t. a. p. VIII, p. 252) »er war im Stande, sich als Mittelpunkt irgend eines Kreises zu denken, wovon er nie mehr als eine Tangente gewesen. Seine Eitelkeit war so übermäszig dasz sie in seinem Mannesalter zuweilen sein Urtheil und im Greisenalter sein Gedächtnisz irre leitete. Dieser Flecken ruhete aber blos auf der Oberfläche. Er beeinträchtigte wohl den Glanz des Charakters, aber nicht die unbeugsame Rechtschaffenheit desselben."

JEFFERSON.

Het oordeel, door de meeste schrijvers over Jefferson geveld, luidt zeer ongunstig. Wij noemen hier slechts Astié in zijn meermalen aangehaald werk. (Vgl. o. a. II, p. 504 verv.). Volgens hem was het Jefferson's voortdurend streven om den hechten band tusschen godsdienst en vrijheid, die steeds de kracht van zijn vaderland had uitgemaakt, te verbreken. Het was hem volgens dien schrijver te doen om »la destruction du respect pour l'ordre surnaturel." Maar alles hangt hier af wat wij onder »l'ordre surnaturel" verstaan.

Veel gunstiger is de karakteristiek, die Bancroft (t. a. p. VIII, H. 30) van hem geeft, waaraan wij het volgende ontleenen:

»Kein Mann seines Jahrhunderts besasz mehr Vertrauen als er auf die Gesammtvernunft und das Gewissen seiner Mitmenschen oder wuszte besser ihren Rath anzunehmen. Dafür ward er in der Welt der Meinung der Beherrscher aller Gesinnungsgenossen. Er haszte nicht blosz Pfaffenthum, Aberglauben, Bigotterie und Intoleranz, sondern war, *wie* man glaubte, gegen die Religion überhaupt gleichgültig. Dennoch aber machten alle seine Instinkte ihn geneigt, jede Thatsache auf ein allgemeines Gesetz zurückzuführen und an ideale Wahrheit zu glauben. Die Welt der Sinne war nicht die Grenze seiner Bestrebungen, und er glaubte an mehr als er selbst sich bewuszt war. In seinen Denk- und Lebensgewohnheiten war er Idealist, wie dies ja Jeder ist, der ein nachhaltiges und gründliches Vertrauen zu dem Volke besitzt, und er blieb dies auch trotz der Umstände durch die unwiderstehliche Richtung seines Charakters. Er besasz eine grosze Fähigkeit sich nicht blosz in Einzelnheiten einzuarbeiten, sondern auch allgemeine Grundsätse ausfindig zu machen."

(bl. 179). Walter Raleigh was de eerste Engelschman, die in 1584 de kust van Carolina bezocht, waaraan door hem de naam van Virginië (naar Koningin Elisabeth, de koningin-maagd) werd gegeven. De kolonisatie, door hem ondernomen, mislukte, terwijl hij zelf onder Jacobus I op het schavot stierf, na in den Tower, waar hij eenige jaren doorbracht, zijn beroemd werk: de Geschiedenis der Wereld te hebben geschreven.

De concessie voor de kolonisatie van Virginië werd door een

koninklijk patent van 10 April 1606 aan een Compagnie van Londen verleend. De souvereiniteit van Engeland moest worden erkend. In 1621 kreeg Virginië een Constitutie. Iedere wet, door de Kamer der Vertegenwoordigers aangenomen, moest door de Compagnie van Londen worden goedgekeurd. De Goeverneur had het recht van veto. Toen de Compagnie in 1623 door den Koning was opgeheven, werd Virginië een koninklijke provincie. Dit duurde, gelijk bekend is, tot 1776, toen het zich met de andere koloniën van het Moederland onafhankelijk verklaarde.

Veertien jaar na de stichting der kolonie kwam een hollandsch oorlogsschip met twintig slaven, die aan de kolonisten verkocht werden, op de James, een rivier in Virginië. Van dien tijd dagteekent de invoering der negers in de koloniën.

(bl. 180) John Eliot is de bekende Apostel der Indianen. Hij was predikant te Roxbury en een der eersten, die aan de Indianen het Evangelie verkondigden. Van een jeugdigen Indiaan, die in dienst was eener engelsche famille, leerde hij de indiaansche taal en was al spoedig in staat het »Onze Vader" en de »Tien Geboden" te vertalen. Hij zocht de Indianen, vooral door het oprichten van scholen, te beschaven. Zijn onderneming vond sympathie in sommige koloniën en ook in Engeland. Zijn vertaling van het N. T. verscheen in 1663, die van het O. T. twee jaar later. Beide overzettingen werden onder de Roodhuiden verspreid. De ijverige apostel stierf in 1690.

(bl. 187). Uit dit merkwaardig geschrift van Jefferson wordt ons door Bancroft (t. a. p. VII, p. 57) het volgende medegedeeld: »aus den geringfügigsten Gründen und zuweilen aus gar keinem denkbaren Grunde hat Seine Majestät Gesetze von der heilsamsten Tendenz zurückgewiesen.

Die Aufhebung der Sklaverei ist der grosze Wunsch der Kolonien, in welchen sie unglücklicherweise in frühern Zeiten eingeführt worden ist. Vor Freilassung der Sklaven, die wir besitzen, ist es aber nothwendig, alle fernere Sklaveneinfuhr aus Afrika zu beseitigen. Dennoch sind unsere widerholten Versuche, dies durch Verbot und durch Einführzölle, welche einem Verbot gleichkommen, zu bewirken, durch die Weigerung des Königs bis jetzt vereitelt worden. Auf diese Weise werden die dauernden Interessen der Amerikanischen Staaten und die durch diesen schmachvollen Handel tief verletzten Rechte der menschlichen Natur dem ummittelbaren Vortheil einiger wenigen britischen Corsaren geopfert."

(bl. 188). Nog aan het eind van 1775 schreef Jefferson — een bewijs hoe hij en velen met hem alleen door de onhandelbaarheid van den Koning en het Parlement tot de afscheiding van Engeland gedrongen werden — aan een vriend, dat niemand grooter vriend van de vereeniging der koloniën met het Moederland was dan hij, maar dat hij liever wilde sterven dan langer onder zulke voorwaarden, als door het Parlement werden voorgeslagen, met Engeland verbonden blijven. En, voegt hij er bij, dit is het eenstemmig oordeel van geheel Amerika.

(bl. 188). Jefferson was volgens Bancroft (t. a. p. VIII, 186) bij uitnemendheid de geschikte persoon om de Onafhankelijkheidsverklaring op te stellen. »Die Eigenschaft," zegt hij, »welche ihn ganz besonders für diese Aufgabe täuglich machte, war die ihm von Natur inwohnende Sympathie, welche ihn in den Stand setzte, mit instinktartiger Sicherkeit in der Seele der Nation zu lesen, und, nachdem er in sich selbst seine besten Gedanken und edelsten Gefühle ge-

sammelt, um sie in klaren, kühnen Worten auszusprechen, mischte er von seiner eigenen Individualität so wenig bei, dasz seine Landsleute in seiner Arbeit nichts fanden, was sie nicht sofort als ihr Eigenthum anerkannt lätten."

»Er verdankte diese Auszeichnung der Ehrerbietung gegen die Kolonie, welche er repräsentirte, der Vorzüglichkeit der Staatschriften, welche er bereids verfaszt und jener allgemeinen Gunst, welche dem Verdienst der Bescheidenheit und einer sanften Gemüthsart geschenkt zu werden pflegt."

Het stuk over den door George III begunstigden slavenhandel, waarvan wij boven reeds spraken, dat in de Verklaring niet werd opgenomen, was van den volgenden inhoud: »de Koning heeft een wreeden oorlog tegen de menschelijke natuur gevoerd. Hij heeft de heiligste rechten des levens en de vrijheid van een volk aangerand, dat hem nimmer beleedigd heeft, het laten gevangen nemen en in slavernij een ellendigen dood doen sterven. Zoo heeft een christelijk vorst van Groot-Britannië gehandeld. Vast besloten om een markt open te houden, waar menschen gekocht en verkocht worden, heeft hij van zijn veto misbruik gemaakt en iedere poging om dezen handel te verbieden of te beperken onderdrukt. En thans wekt hij dezelfde lieden op om tegen ons de wapenen te voeren en de vrijheid te verwerven, waarvan hij hen beroofd heeft, door de meesters, die hij hun heeft opgedrongen, te vermoorden. Zoo tracht hij het eene volk, aan hetwelk hij zijn vrijheid ontnomen heeft, tegen het andere op te hitsen."

(bl. 192). Naar men verhaalt zou Jefferson den graaf de Vergennes, toen deze hem vroeg of hij Dr. Franklin kwam vervangen, ten antwoord hebben gegeven: »I *succeed* Dr. Franklin; no one can *replace* him."

(bl. 196). De bekende Fugitive Slave Bill van 1850 moest een uitbreiding heeten van een wet van 1793 over de uitlevering der slaven, die naar een naburigen staat waren gevlucht. In de Constitutie, waarin over de afschaffing der slavernij gezwegen werd ten einde haar voorstanders voor de aanneming der grondwet te stemmen, kwam het volgende artikel voor, dat tot bovengenoemde Bill aanleiding heeft gegeven: ieder, die in een der Staten tot een dienst verplicht is, zal, als hij naar een anderen Staat gevlucht zal zijn, uitgeleverd worden, wanneer hij wordt opgeëischt door hem, in wiens dienst hij was. Volgens de wet van 1850 had elk planter het recht om den slaaf, die inwoner was geworden van een der vrije Staten, op te eischen. Op zware straf was het verboden aan een gevluchten slaaf een schuilplaats te geven of zijn vlucht te begunstigen. Den Kidnapper werd een belooning van 10 dollars gegeven voor elken neger, die door hem naar het Zuiden was teruggevoerd.

Een fragment uit een preek van Parker, 28 November 1850 te Boston naar aanleiding van de Fugitive Slave Bill gehouden, is te vinden bij Réville, in zijn uitstekend geschrift: Theodore Parker, Sa vie et ses oeuvres, p. 304—307.

(bl. 199). Een enkel woord tot opheldering zal hier niet overbodig zijn. De Rechterlijke Macht in de Vereenigde Staten kan zich tegenover de wetten, door het Congres uitgevaardigd, op de Constitutie beroepen, wanneer gene met deze in strijd blijken te zijn. Het Hoog Gerechtshof der Unie handhaaft de wetten van het Congres, tegenover die van enkele Staten en beslist in geschillen tusschen de Staten onderling. De tien rechters van dit Hof worden benoemd,

evenals de rechters der andere Hoven, door den President der Unie, evenwel met toestemming van den Senaat. Jefferson wenschte juist de afhankelijkheid der rechterlijke macht van het volk. In enkele nieuwe Staten, die na het aannemen der Constitutie bij de Unie gevoegd werden, kiest het volk zijn rechters voor een bepaalden tijd. Volgens de Constitutie zijn de rechters onafzetbaar, during good behaviour.

(bl. 203). Florida werd in 1819 van Spanje gekocht voor vijf millioen dollars. Daarheen was een groot aantal slaven uit Georgië gevlucht. Daar de Indianen ze weigerden uit te leveren, ontstond een langdurige oorlog tusschen de Indianen en de Vereenigde Staten.

(bl. 204). Met het oog op de opneming van nieuwe Staten in de Unie zegt de Constitutie:

»Nieuwe Staten kunnen door het Congres in de Unie worden opgenomen. Geen Staat zal kunnen worden gevormd uit de vereeniging van twee of meerdere Staten, of uit gedeelten van een Staat, zonder toestemming van het Congres en van de Wetgevende Macht der belanghebbende Staten."

Zal een amendement op de Constitutie tot wet worden verheven, dan zijn daartoe noodig $^2/_3$ van de stemmen der beide Kamers, waarna $^3/_4$ der Kamers van de afzonderlijke Staten zich met het door het Congres aangenomen amendement moeten vereenigen.

(bl. 209). Voor het Cinbargo kwam het non-intercourse in de plaats. De havens der Vereenigde Staten werden weder geopend, maar elke handel met Frankrijk en Engeland was verboden. Toen Napoleon beloofde het decreet van Berlijn van 1806 te zullen opheffen, beproefden de Vereenigde Staten te vergeefs om Engeland te bewegen zijn voor den amerikaanschen handel belemmerende bepalingen in te trekken. Uit deze

weigering ontstond de oorlog van 1812, waarop eerst drie jaar later de vrede volgde.

(bl. 212). Volgens Laboulaye (t. a. p. I, p. 14) werd op verzoek van Jefferson het volgende opschrift op zijn graf geplaatst, waarin de grootste daden van zijn leven vermeld werden:

Hier ligt Thomas Jefferson,
de auteur van de Onafhankelijkheidsverklaring,
van het besluit der virginische Kamer over
godsdienstvrijheid,
de Vader der Universiteit van Virginië.

(bl. 216). Deze Thomas Paine, van wien ook reeds vroeger door Parker gesproken is, had een zonderlingen levensloop. Men kan over hem o. a. raadplegen Laboulaye, t. a. p. II p. 313—316.

Hij maakte in Amerika vooral opgang door een anoniem geschrift, waarin hij op de scheiding van Engeland aandrong. In Frankrijk maakte dit pamphlet en een ander geschrift, waarin hij de aanvallen van Burke tegen de fransche Revolutie bestreed, zulk een opgang dat hij door het departement Pas-de-Calais als afgevaardigde naar de Conventie werd gezonden. Omdat hij tegen den dood van Lodewijk XVI stemde, o. a. op grond dat de Koning Amerika bevrijd had, werd hij door Robespierre later in de Luxembourg gevangen gezet.

Laboulaye verhaalt ons hoe hij in de bovengenoemde brochure het koningschap bestreed. Wij deelen daaruit het volgende mede: »Où est le roi d'Amérique? demanderont quelques personnes. Mes amis, il est au ciel et ne s'amuse point à faire entre-tuer les hommes comme la royale brute de la Grande-Bretagne. Et, pour qu'il ne nous manque

rien des pompes de la terre, fixons un jour solennel où nous proclamerons notre Constitution; qu'on apporte la Charte, placée sur la loi divine, sur la parole de Dieu; qu'une couronne y soit déposée, pour que le monde apprenne qu'en Amérique le roi, c'est la loi; car, de même que dans les gouvernements absolus le roi est la loi, ainsi, dans les pays libres, la loi doit être le roi, et il n'en faut pas d'autre. Mais, pour qu'on n'abuse point de ce symbole, brisez la couronne après la cérémonie, et partagez-en les morceaux au peuple, car c'est à lui qu'elle appartient."

(bl. 218). Het artikel der Constitutie, waarop door Jefferson gedoeld wordt, luidt aldus:

»Vóór het jaar 1808 zal het aan het Congres niet vrijstaan aan een der thans bestaande Staten de invoering te verbieden van personen, aan wie zij zullen wenschen den toegang open te stellen. Evenwel kan er op de uitvoering van ieder persoon een belasting geheven worden, die de som van tien dollars niet mag te boven gaan."

Het amendement, waardoor aan de negers hun vrijheid werd verzekerd, dat den 13den Juni 1866 door het Congres aangenomen en in 1868 in de Constitutie opgenomen werd, is van den volgenden inhoud:

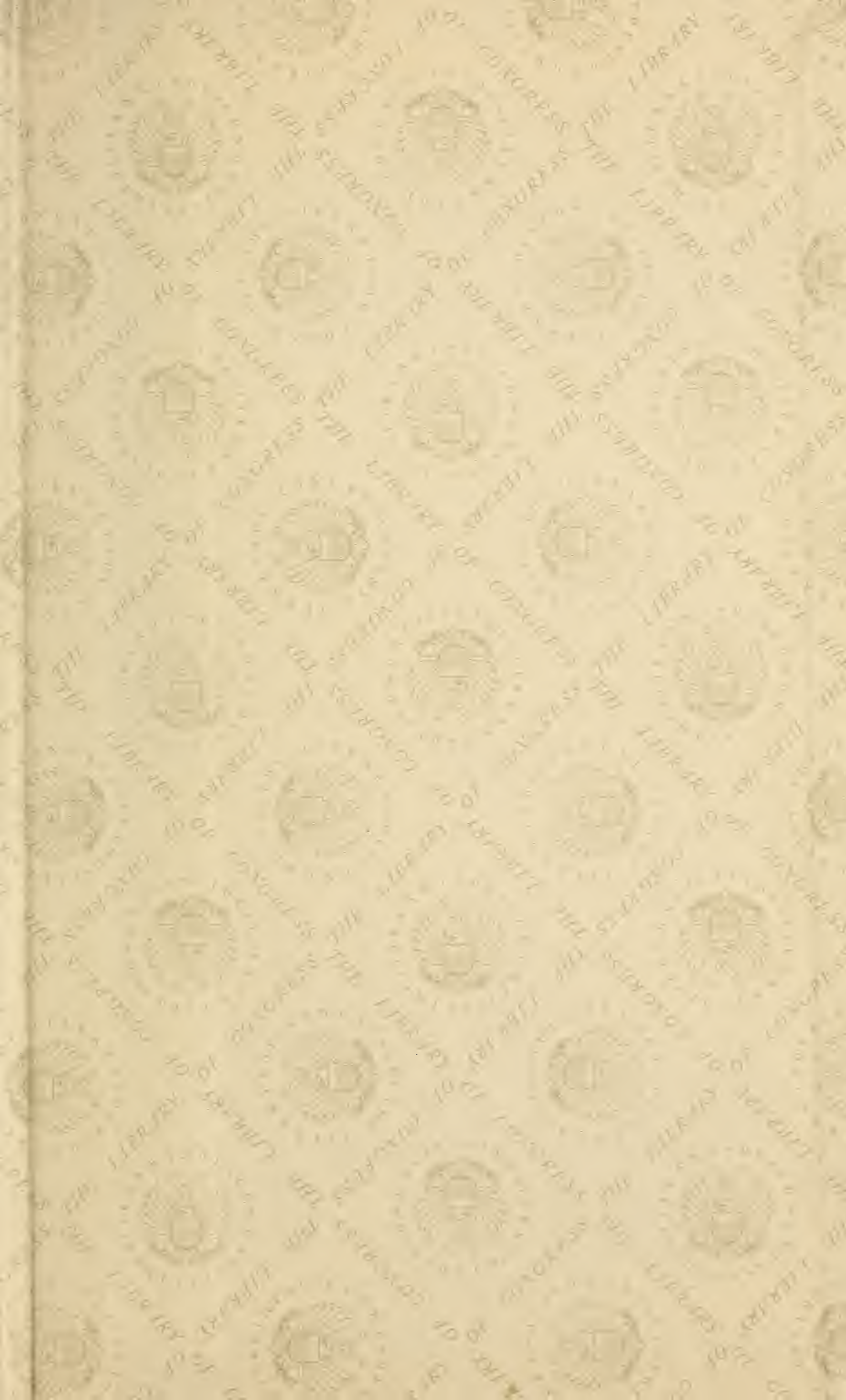
»Ieder, die in de Vereenigde Staten geboren of genaturaliseerd is, is burger der Vereenigde Staten en van den Staat, waarin hij zijn verblijf houdt. Aan geen Staat zal het vrijstaan een wet uit te vaardigen, waardoor aan de voorrechten of rechten der burgers van de Vereenigde Staten wordt afbreuk gedaan. Geen Staat zal iemand, zonder vonnis, van zijn leven, vrijheid of eigendom kunnen berooven. Hij zal de bescherming der wetten aan niemand, die onder zijn jurisdiktie woont, kunnen onthouden."

(bl. 218). Volgens Astié (t. a. p. II, p. 504) schreef Jefferson den 13den April 1820 in een brief aan een vriend: (wij deelen de vertaling van Astié mede) »j'avais cessé de lire les journaux, mais la question du Missouri est venue me réveiller et me remplir d'alarme. Les vieilles divisions entre fédéralistes et républicains n'avaient rien de menaçant, parce qu'elles existaient au sein de chaque État, parce qu'elles établissaient entre les diverses sections de l'Union des lien de fraternité et de parti: mais la coïncidence d'une ligne de démarcation morale et politique avec une ligne géographique, c'est là une idée, qui, une fois conçue, ne pourra plus, j'en ai bien peur, s'effacer jamais de l'esprit. On la verra reparaître à chaque occasion, renouveler l'irritation, allumer enfin des haines si mortelles que la séparation deviendra préférable à d'éternelles discordes. J'ai été de ceux, qui ont eu la foi la plus ferme dans la longue durée de notre Union, je commence à en douter beaucoup. Ma seule consolation est de penser que je ne vivrai pas assez pour assister à ce spectacle. Je n'envie pas à la génération présente la gloire d'avoir jeté au vent le fruit des sacrifices faits par ses pères, ni celle d'avoir donné une solution négative à l'expérience qui devait décider si l'homme est capable de se gouverner lui-même. Cette trahison envers les espérances de l'humanité signalera son temps à l'histoire comme le revers de la médaille de ses prédécesseurs."

ERRATA.

Bl.	8	staat :	achtingswaardig	*lees* :	achtenswaardig.
»	10, 82, 84, 86, 136	»	bijzonder, bijzonderheden	»	bizonder, bizonderheden.
»	11	»	een en veertigjarigen	»	zes en veertigjarigen.
»	13 en 61	»	vreeselijken	»	vreeslijken.
»	16	»	die de conciliantste is	»	de conciliantste.
»	18	»	Pruiseu	»	Pruissen.
»	»	»	te zee	»	ter zee.
»	25	»	op een ander tijd	»	bij een andere gelegenheid.
»	27	»	werden zij	»	werd Franklin.
»	29 (Noot)	»	hande	»	handel.
»	39	»	oe	»	toe.
»	53	»	In	»	I In.
»	61	»	eentoonig	»	eentonig.
»	66	»	21en	»	21sten.
»	»	»	2en	»	2den.
»	87	»	eerzuchtig	»	gesteld.
»	98	»	woord hy beging	»	woord, beging hij.
»	103	»	nederknielen	»	nederknielen ?
»	126	»	stemmen ,	»	stemmen :
»	135	»	Jany	»	Jay.
»	137	»	zijne	»	zijn.
»	188	»	de grondbezittingen	»	der grondbezittingen.
»	189	»	deed	»	deed ,
»	190	»	zwarten	»	zwarten ,
»	202	»	van daar	»	vandaar
»	»	»	die ,	»	die
»	210	»	ondragelijken	»	ondraaglijken.

C. C. B. L.

LIBRARY OF CONGRESS
0 011 836 553 7
